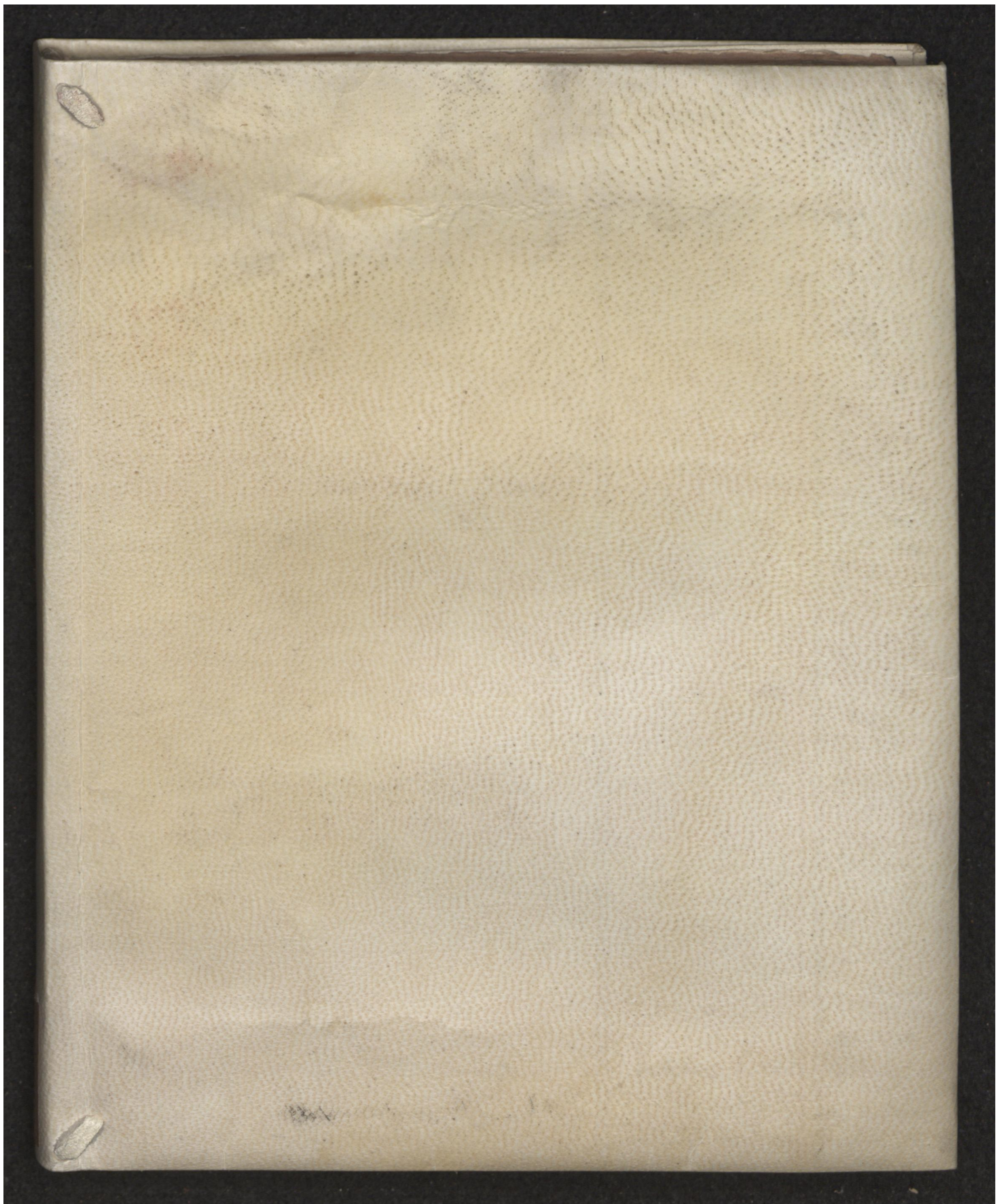
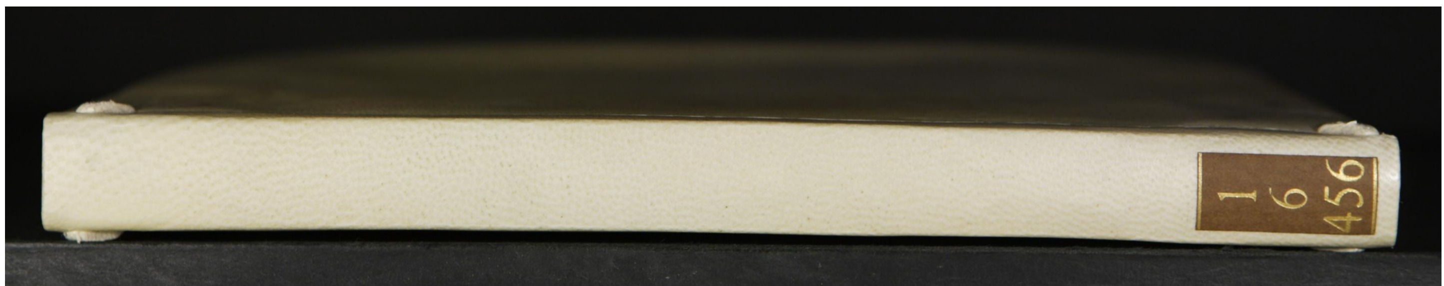
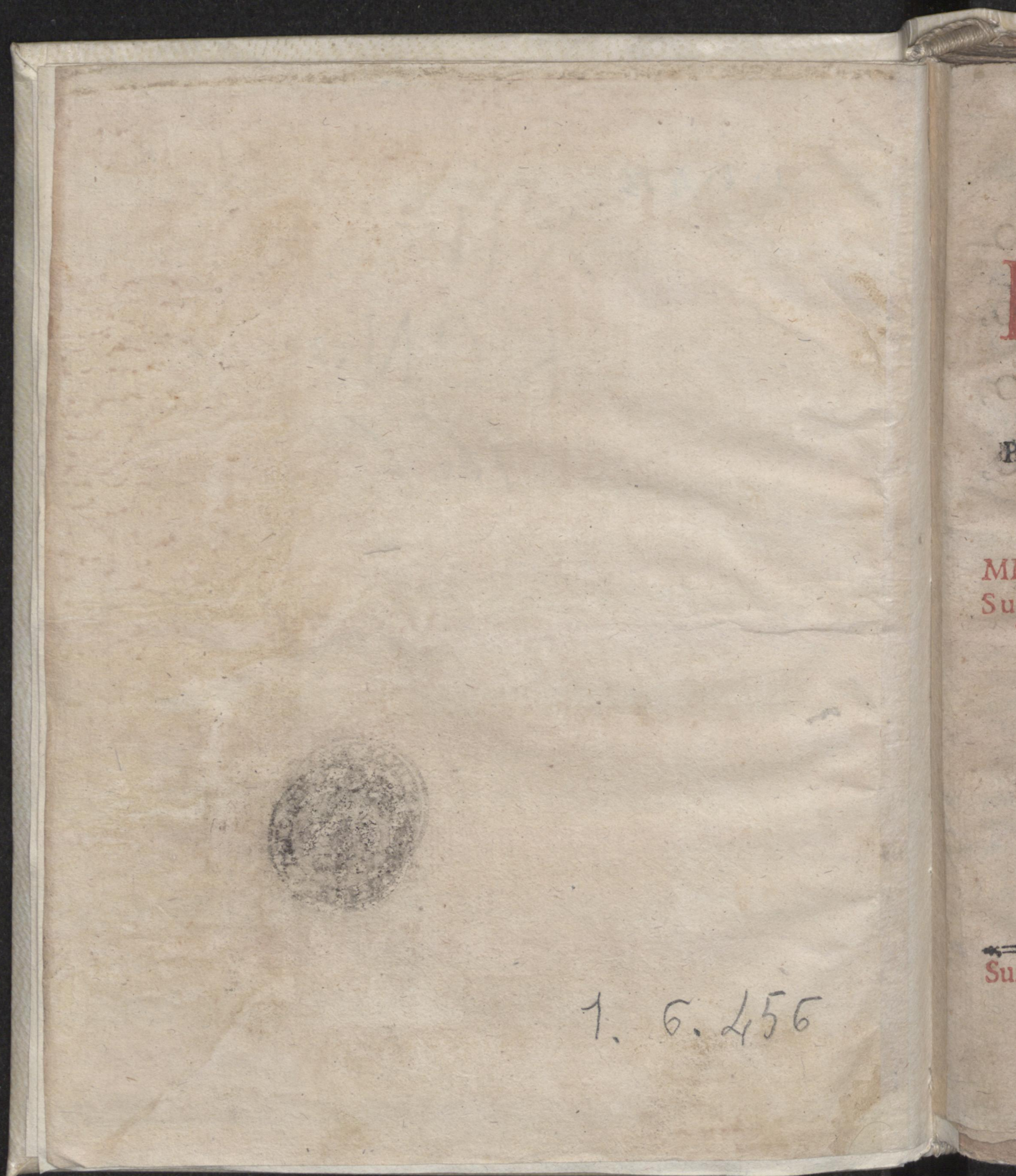

1
6
456

B- I

EMANUELIS KÖNIG
PHIL. & MED. DOCT. Basil.
S. R. I. Acad. Nat. Curios. Collegæ,
dicti AVICENNA

REGNUM MINERALE,

Physicè, Medicè, Anatomicè, Chymicè, Alchymicè, Analogicè, Theoreticè & Practicè

Investigatum, perscrutatum & erutum.

METALLORUM nimirum, LAPIDUM, SALIUM, SULPHURUM, TERRARUM, quin & ACIDULARUM, THERMARUM Naturam, Ortum, Differentias, Præparationes selectissimas Usúsque multiplices candidè sistens.

BASILEAE RAURACORUM,
Sumptibus & Typis EMANUELIS & JOH. GEORGII KÖNIG, Bibliopol.
Anno M. DC. LXXXVI.

NUNQUAM OTIOSUS.

COELOQUE, SALOQUE, SOLOQUE.

Amplissimis, Gravissimis, Prudentissimis

VIRIS

DN. BALTHASARO BURCARDO,

Triumviro & Tredecimviro.

DN. THEODORO BURCARDO,

Tredecimviro, Seni nonagenario.

DN. JOH. HENRICO GERNLERO,

Senatori.

DN. JOH. CONRADO HARDERO,

Archigrammateo.

SCHOLARCHIS

Ecclesiæ & Universitatis Basiliensis

Spectatissimis,

Ut magnis Studiorum suorum Fautoribus,

Hocce suum Regnum Minerale,

ab Illustribus Europæ Medicis

ad id typis divulgandum compulsus,

ne in tertio hoc temerè substitisse

videretur,

In debiti Honoris ΤΕΚΜΗΡΙΟΝ

Constantis observantiæ ΣΥΜΒΟΛΟΝ

Cum voto omnigenæ prosperitatis

inscribit, offert, dedicat

EMANUEL KÖNIG

Philosoph. & Med. Doct.

Academ. Curios.

Præfatio ad Lectorem.

Quantæ sint deliciæ, quantúsque tacitus quidam gaudii sensus oboriatur in iis, qui ad stupendas gloriosissimi Creatoris manus, magnifica earum opera, jucundissimum horum decorem, potentissimum vigorem, ordinem, harmoniam & nexum summè admirandum, Musicâ proportione sibi exactè respondentem, jugiter & sufficienter attendunt, Lectori hic in limine prolixè demonstrare supervacaneum duco: Quotusquisque enim nostrûm, elevatione oculorum in cœlum, expansum illud saphirinum elegantiss. & directione eorundem in Solem, fulgentissimum illum mundi oculum quævis benignis radiis adspicientem, foventem & exhilarantem, ac Lunam splendore suo mutuatitio tenebras noctis temperantem, aspectúque cœterorum fulgidissimorum astrorum non summo effertur & subsilit gaudio, dum deficientibus his vitam fore perpetuam incarcerationem, animadvertit? Quis eosdem demittendo in Terram arborum herbarúmque nitore & venustate, omnigenáque earum varietate consitam ceu suavissimum amœnitatum diversorium non summum capit delectamentũ? Quis insuper eosdem dirigendo in cœtum Animalium tam variè ac mirè discriminatum, Jumenta, Armenta, Greges in pascuis oberrantes, Alites volitatu aërem scindentes, Pisces æquor tranantes, Serpentes gyris in se convolutos, Insectáque pulchritudine & subtilitate stupenda, cuncta plenis buccis utilitates in nos evomentia, Benigniss. Conditorem oculis suis non videt? Quis itidem profundius descendendo in cryptas Terræ, effodiendo inibi & in lucem & usum protrahendo illas quas subtus in tenebris occultavit divitias Natura, circumfusam undiq; Dei ter Optimi Maximi bonitatem & mirandam providẽtiam non celebrare & summopere extollere cogitur? Ast dulcis & summè delectabilis emineat inprimis è Vegetabilibus & Animalibus Domini beneficentia, quò Vitam hanc dubiam & ærum-

rumnoſam, ſpinoſam & ſenticoſam multò blandius & commodiùs, majoríque cum emolumento tranſigere poſsimus, dum nim. præter Alimenta ſummè reficientia, Vegetabilium ſapores ſpecifici odores fermentales morborum potenter ſuperant & extinguunt, Animaliáque quoad dotes ſuas inprimis aut ſpiritus languentes exuſcitant, aut ferocientes placant, fixitates corpori animalis inprimis hoſtiles corrigunt, humorésque depravatos in priſtinum ſtatum cogunt, nihilominus tamen & Mineralium ſplendidè ſe ſe exerit virtus, potentia & utilitas, ut meritò Regnum Minerale, quoad commoditates ſuas varias, in uſu tum Politico, tum Mechanico, tum Medico ſit præcellentiſſimum; Politicum enim quod ſpectat uſum, omnis Politia inde firmatur, ac ſine Mineralibus rueret velut ſubductis tecta columnis, cùm enim reditus præcipui hauriantur è Mineralium abyſſo, hi autem ſint inſtrumenta accurati regiminis, judiciorum, defenſionis, exornationis & amplificationis, facilè quisque videt, Imperiorum ac Principatuum eminentiam & ſplendorem è Regno Minerali plurimùm eſſe derivandum, præſertim ſi quis advertat, reverentiam ſubditorum quam Primatibus deferunt, ex Auri & Gemmarum æſtimatione in ſceptris & Coronis, plurimùm roborari, nervúmque Imperii pecuniam è Mineralibus cuſam eſſe, dum non ſolùm in pacato & turbato Rerumpubl. ſtatu actiones & tentamina quævis ſine eâ languent & frigent, ac prout ſine nervis homines ambulare nequeunt, ita nec bellum unquam progredi poteſt ſine iſtâ; unde & Aurum pulcherrima ſubſtantia, velut centrum eſt in quod omnium rationalium deſideria & vota ceu diametrales lineæ & ſagittæ tendunt ac diriguntur, id quod nulli mirum eſſe debet, dum id per medios ire ſatellites & perrumpere amat ſaxa, potentius ictu fulmineo: ob quam maximam vim ad commodius regimen, feliciorémque finium defenſionem aut etiam extenſioſionem, è Regibus illuſtriores ac potentiores tum in ſacris, tum profanis, nunc & olim divitiis celebrantur coruſcantes, quos hîc recenſere longum foret, præ aliis ſiſtens ſaltem ſapientiſſ. Salomonem, qui throno aureis Leonibus decorato inſidens, magnificatus eſt, referente ſacro Textu, ſuper omnes Reges terræ divitiis & ſapientiâ, notantesq; primariò ingentem Divinæ beni-

benignitatis thesaurum, monetarium sc. introductum usum, quo singulari Dei ordinatione commercia hominum invicem multò commodius vigent, quàm si certo saltem genere Animalium & Plantarum dives cum aliis necessariis permutare velit. Et hæc sapiens Dei dispositio apparet & maximè in variis artibus mechanicis, quarum objectum sunt varia Mineralia, in quæ singulari artificio & dexteritate varii Artifices ad sublevanda vitæ humanæ incommoda operantur sicque panem inde lucrantur, non enim dicam multis de Metallariis, qui ingeniosis technis ac labore immenso venas metallorum inquirunt, Alchymistis item qui metalla imperfectiora in perfectissimum Aurum ope TRæ, particulas aliter transfigurantis, transmutare satagunt, quorum tamen paucissimi, quos sic æquus amavit Jupiter, ut iis aurea Hesperidum poma decerpere tam facilè liceat, dum *---- latet Arbore opacâ*

Aureus & foliis & lento vimine ramus,

Atq; immensa cavi spirant mendacia folles.

refero saltem de iis Artificibus qui singulari gratiâ, Spiritu Dei impleti, excogitare valent, quiquid fabrefieri potest ex Auro & Argento, Ære, Marmore & Gemmis, ut de *Bezalaële* dicitur Exod. XXXI. ac de *Tubalcaino* Genes. IV. 22. quòd fuerit malleator & Faber in cuncta opera æris & ferri, ad quorum adornationem, quia non modò artuum robur sed & subtilis ingenii vigor requiritur, obiter patet, Chemiæ incunabula in antiquissima antediluviana Tubalcaini (quem *Borrichius, Vossius* aliique Vulcanum esse autumant) tempora prospicere. Artifices autem ejusmodi metalla in varias rerum facies fingentes pro varietate metallorum varii sunt: primatum ex iis tenent Gemmarii, Aurifabri, Stannarii, Ærarii, Fabri Ferrarii, aliique ejusmodi Antistites, quos hìc ad amussim recensere prolixum nimis foret ac tædiosum. Id verò minimè hìc prætereundum, quòd artium illa Regina *Ars Typographica*, aureum plusquam seculorum propinquiorum inventum, literatos quosvis sibi devinciens, suum fundamentum ac stabilimen mineralibus aliquot in unam massam combinatis acceptum referat, ex quâ dehinc typi elegantes fusione efformantur, quibus in ordinatam aciem à Typothetâ dispositis, die unico imprimitur quantum non scribitur anno.

Ingentia, me hercle, Benevole Lector, hæc ſunt commoda, quæ tamen cedere coguntur ſi conſiderare placeat, Mineralia adverſus ingruentium morborum agmen ſecuriſſimum eſſe munimentum, dum heroica ad plurimos pertinaciſſimos affectus fugandos & edomandos ſuppeditant Remedia, longo sæpius poſt ſe intervallo relinquentia medicamenta è Vegetabili & Animali Regno petita, utpote quæ adverſus pertinaces affectus & partibus intimius impreſſos ſæpius tantundem præſtant, quantum ſpongia in percutiendo clavo, ubi duro nodo durus quærendus eſſet cuneus, qualem inprimis referunt in frangendis & elidendis graviorum morborum inſultibus Mineralia, dum minimè in ventriculo ita alterantur, ut priusquam perveniant ad partem affectam, maximam virium partem deperdant, ſed ſuccos corporis à debitâ craſi & temperie declinantes fortiter ſubigunt ac velut ſibi ſubjugant, ſubijciunt & in priſtinum ſtatum cogunt, ut characteres morbifici, penitius partibus infixi, faciliùs hinc deleri ac *potentiæ ſalinæ Hippocraticæ* peccantes feliciùs corrigi poſſint: id quod pluribus facilè eſſet demonſtrare, ſi in laudes variorum Mineralium excurrere virtutúmque eorum inæſtimabilem theſaurum hîc in frontiſpicio detegere conſultum foret. Verùm dicat quiſpiam, Remedia ejuſmodi è Mineralibus petita, viri boni remedia minimè audiunt, periculoſa enim ſunt ac naturæ humanæ adverſa, ob acrimoniam ſummam & corroſionem quam tenellis corporis fibris inferunt, quâque partibus potiùs malignam imprimunt diſpoſitionem, ac vi deleteriâ mortem accelerant: Quis enim, ut è multis primarium ſiſtamus, remedia Arſenicalia vel extus vel intus abſq; homicidii metu in uſum trahere audebit, conſiderando præſentiſſimam necem 13. perſonis inductam à Veneficâ Zeuningenſi, ut de hac re *Excellentiſſ. & Celeberrimus D. D. Joh. Jac. Harderus Colleg. Med. Adſeſſor, Sereniſſ. Princ. Bad. Archiater, Collega ævum colendus in Exercit. ad Chariſſ. Celeberr. Pythagoram?* Quis magni faciet Antimonialia, dum Antimonium velut haſta vitæ centrum transfodit, machinámque teneram inſtar vitri diffringit? adeo ut *Eraſtus* ex eo facta remedia *diabolica* nominare haud veritus fuerit, ac Celeb. *Guido Patinus* eò devenerit, ut dicere auſus ſit, Chymicos, excepto *Glaſero*, ſic exhæredes fore Regni cœlorum-

rum. Verùm ablegatis præjudiciis, mentéque saniore in se recurrente, patebit quòd hosce redarguant ipsa mineralia, clamantia, ut *Helmontius* loquitur, in cœlum, se velut frustra venisse, vix quenquam esse qui vincula eorum solvat, ut benevolentiam quam mortalibus debent, persolvant. Divina scil. benignitas ita comparata est circa Hominum salutem, ut ipsi quoque manum rei & operi admovere debeant, detractóque demum cortice nucleum gustare possint, prout ex alimentorum quoque præparationibus v. g. Panis è frugibus, Vini ex uvis, mediante fermentatione, cocturísque ciborum, aliorúmque Vegetabilium, magis sæpe quàm Mineralia sunt, mochlicorum, correctionibus colligere quis potest, inprimis & ex eo, quòd Mineralia granulatim prius collecta in grandiores massas demum industriâ singulari colligantur: Nil scilicet hoc quoque in casu *Dii sine magno labore dederunt mortalibus*, quare præstabit, majoris securitatis gratiâ, ut Medicus ipse, cui naturæ intimior scrutatio incumbit, manum operi admoveat, quò exactè sciat è præparationibus, quibus & qualibus in Curatione morborum utatur medicamentis, verâque scientiâ non opinionibus nitatur, sic namque *Citò*, *Tutò* & *Jucundè* curationem instituet Mineralibus; *Tutò* quidem, quia decenter præparata ac sequestratis quibusvis nocivis particulis ac venenatis spiculis obtusis & fixatis usurpantur, consopitísque malevolis adspectibus hominem sibi reddunt benevolum, summâque pace spiritus solantur, præprimis quoad morbos pro insanabilibus à Medicis communiter habitos, præ quorum hinc præscriptionibus, ut conqueritur Magnus ille Angliæ Cancellarius, *Baro de Verulamio*, L. Syllæ & Triumvirorum olim res nihili fuere; *Citò* verò Mineralia affectus abigunt, quia sic puro ab impuro & crassiori separato, noxios humores fortiter extundunt, everrunt, acidos & corrosivos leniunt, temperant & aculeos eorum frangunt, figuram noxiam invertunt, ipsámque partium substantiam ab humorum tali acrimoniâ lacessitam & nonnihil arrosam consolidando velut & roborando solantur; *Jucundè* tandem, quia pleráque eorum insipida sunt ac minimâ in dosi exhibita maximam nihilominus præstant opem, neque odorum saporúmque adeo adversorum insuavitate, colorúmque peregrinitate offendunt,

prout

prout faciunt fastidiosæ decoctiones, dignæ bove potiones, abominabiles Syrupi, Electuaria ponderosa, Infusiones sordidæ aliaque naturæ horrorem incutientia, quibus morbo afflictis nova magis cietur afflictio, quàm ut ea inde mitigetur.

Interea, Benevole Lector, dum Ti bi abunde palàm feciè Mineralibus præter alios ingentes usus, maxima & heroica in solamen ægrorum haberi posse remedia, ultrò patet, quòd non modò Chymica haud sint nausebunda, ipsique Chymici vel Medici Practici iis utentes, secus ac fert mos vulgaris, atro carbone notandi, sed inprimis sedulum eorum scrutinium sit omni laude dignissimum, ad quod exorandi utique sunt Proceres Amplissimi, ut ad exemplum aliarum ritè constitutarum Universitatum, etiam in almâ hac nostrâ Basilicâ extructionem alicujus officinæ Chymicæ adornare dignentur, quò tum Civium salus, ingruente aliquâ tempestate florem sanitatis lethalis falcis incisuris devastante & demetente, feliciùs & commodius procucurari ipsique Philochymici huc se conferentes, præeunte perito Laboratore & Physico Chymico ductore, habeant honestum, utile insimul delectamentum; sic enim obex quoque ponetur Pseudo-Chymistis, Agyrtis aliisq; de corio humano temerè ludentibus, in quos hinc prudenter ac severè animadvertere tenentur Parva illa Numina, qui curam subditorum sedulam gerere solent, ut Patresfamilias liberorum suorum; prout & hinc Patri cœlesti clementiss. Conditori nostro beneficentiss. profundâ cum gratiarum actione attribuenda est gloria, quòd non solum in Vegetabili & Animali Regno abundantem suam misericordiã sed & Minerali tam largiter erga nos demonstrare ipsi lubuerit, mihi verò clementer gratiam hanc largitus sit, ut post benignè excepta Regna bina, Vegetabile nim. & Animale, (cujus laudes certè plus quàm meretur, decantant *Eruditi Lipsienses*, ut primitus mihi ob oculos venit Florentiæ apud *Illustriss. Dn. Ant. Magliabecchi Consil. & Bibliothecar. Magni Ducis Detrur.*) etiam hoc tertium, post Iter per Galliam & Italiam, mihi penè mortem in exitu minitatum, pro benigno ejus afflatu ad umbilicum perducere potuerim.

)o(

DISSER-

A. & Ω.

DISSERTATIONIS PHYSICO-MEDICÆ PERSCRUTANTIS & eruentis

REGNUM MINERALE

SECTIO I.

De Regni Mineralis Generalioribus, Nomine, Differentiis, Ortu, Nutritione, Vitâ & Partibus.

CAPUT I.

De Nomine Regni Mineralis.

Egnorum trium Examen proposituro, methodo ſyntheticâ procedere, ordinémque creationis ſummi Conditoris obſervare convenit, à ſimplicióribus ſcilicet ad magis compoſita adſcendendo; cùm ergo Regnum Minerale omnium ſit ſimpliciſſimum, ut in quo minimè tam diffuſus organorum apparatus, velut in Vegetabilibus, maximè verò in Animalibus apparet, cùm aſpera rudiáque compoſita ſint mineralia ac ante Vegetabilia, eodem tamen die, condita, meritò id reliquis anteponendum cenſemus; conſideraturi primitus ejus nomen ac titulum, cùm vel maxime etiam per abuſum aliorum tituli ab eo ferè præ virtute emanent.

I. *Regnum* vocatur, maximè reſpectu Hominis, qui Rex & Dominus glorioſorum Dei operum ſalutatus eſt ab omni antiquitate, ceu quem Ampliſſimus Creator ultimâ perfectionis limâ dignatus eſt, quoque nobilior creatura non reperire datur, magiſque ad ipſum Divinitatis exemplar accedens; Verùm ut ut ſuperbiâ nimis elatus multum regalis ſplendoris amiſerit, non tamen ita malè ſentiendum cum Poëta illo Gallo, aliàs ingenioſiſſimo, *Boileau dans ſes Oeuvres diverſes Satyr. VIII.* ubi imbecillitatem Hominis ex inobedientia adverſus Creaorem ſibi contractam multùm explodens, Hominem potiùs animalium omnium ſtupidiſſimum vocandum cenſet, quoque reliqua quævis ſint animâ ſapientiori donata; illota namque hæc ſatyra eſt ut alia ab ipſo adducta comparatio, Lectoribus ſuis nota: neque adeo inſaniæ ſunt accuſandi Homini ejuſmodi regimen intra modeſtiæ limites attribuentes cum Domino *Lamy*, qui *dans ſon traité de l'Ame ſenſitive,* & particulariter *dans le reſponſe aux raiſons par leſquels le Sieur Galatheau pretend etablir l'Empire de l'Home ſur tout l'univers*, imperium ejuſmodi non niſi pro chimærico habet, quodque contrarium ſit naturæ animalium ac etiam reſpectu Adami dominatio ſaltem fuerit aliena, nullúmque aliud, ſi ullum, præter illud quod ipſi ſuppeditant fortitudo & dexteritas detur; Aſt quàm verius præter alios divinos ſcriptores Apoſtolus ille Gentium 2. *Corinth. Cap. IV.* 15. *Omnia propter vos, ut gratia abundans per multos in gratiarum actione abundet in gloriam Dei* & eleganter ſplendor Collegii Curioſi *Helianthus*: Homini

Famulantur aſtra, format unda quod ſanet,
Aër medelam ſufficit, vomunt fontes,
Montes miniſtrant, queis ſalubre quodcunque eſt
Arbuſta ſtillant, ſaxa robur indulgent,
Gemmas, Lapillos, Ferra, Vitra, tot Petras,
His porphyriten,, hic bitumen & gypſum,
Aurum, Ceruſſam, Nitra, Sulphur, Argentum
Opéſq; cunctas Mater alma largitur.

His adde quod Mineralium παμβασιλεία Regna terreſtria optimè firmentur ac ſine iis ſubſiſtere nequeant, ſed ruerent velut ſubductis tecta columnis, ſeu aurea pax Regno affulgeat, ſeu mars trucidior immineat.

II. *Minerale* cur ulterius appelletur, facilè conſtat, eò quòd in minis vel mineris terræ ceu cryptis ac meatibus præcipuè reperiantur & in uſum humanum & commoda eruantur. *Minera* autem jam in *Vet. Vocabul.* haud erroneè *herba* vel *radix* vel *vena terræ* fuit dicta, unde *Mineralia* dicuntur: pro venâ autem terræ ſeu venâ metallicâ minera eſt vox Italica, à *mine* quod eſt ductus ſubterraneus. Gallis eſt *miniere* fodina, inde *mineral*, Italis *minerale*. *Mineralia* autem ſumuntur pro ipſis foſſilibus in mineris contentis,

& qui-

& quidem vel *generaliter* pro quibusvis ſcilicet foſſilibus & mineris fodiendo erutis, non ſolùm pro 🜃is, 🜔bus & 🜍bus, ſed etiam Lapidibus & Metallis, quò & ſpectant quædam *marina*, vel *ſpecialiter*, pro iis ſaltem foſſilibus quæ *media mineralia* audiunt, eò quòd mediam quaſi naturam habeant inter lapides & metalla; quamvis ſint alii qui ſpecialiſſimè ea ſolùm inter *mineralia propriè* ſtatuant, ut *Glauberus Proſperit. Germ.* Part. I. *p. m.* 7 quibus metallica natura ineſt, quæque ſe cum metallis conjungi, in igne unà colliquari ſinunt, & ex quibus etiam probæ notæ ductilia metalla extrahi poſſunt, ut eſt 🜺, *auripigmentum*, ○-○, *Cobaltum*, *Lap. calamin. Zincum*, *Biſmuthum*, ♁*lum*, &c Quod ſi verò ſic velimus omnium optimè Regnum hoc vocare poſſemus *metallicum*, voce metalli non ſolùm perfecta & propriè dicta metalla intelligendo, vulgo nota, ſed& lapides tum pretioſos tum vulgares, ac reliqua media mineralia dicta, idque ideo quod iisdem ferè principiis ac metalla conſtent, ac ſpiritus ille mundanus, aſtralis (variis dotatus nominibus) ea itidem, quoad eorum embryonatam velut naturam, diſpariter quamvis, actuet, ut cujus ope non ſolum ſimiliter agunt, ſed & invicem transmutantur, tum in tum extra venas terræ, unde & nomen μετάλλα quaſi μετ᾽ ἄλλα, id quod clarius patet, conſiderando metallorum v. g. Auri è terris, luto, arenâ eductionem, item in terram reductionem, prout *Beccherus* teſtatur Aurum in terram ſigillatam abiiſſe, ex luto communi quovis & oleo lini in magna quantitate ferrum verum ſec. eundem ſi non effici ſaltem ſeparari, imò rubricam fabrilem extractâ ♂li tincturâ limum album ſaltem oſtendere: ſic & priſci ſapientes per amores Veneris & Martis indigitare voluerunt, quòd ♂ per ♁lum in ♀rem poſſit converti, prout rurſus demum ♀ poteſt in ♁lum abire; E Lapidibus *Magnes* imaturum ſaltem embryonatúmq; ferrum videtur, imò ſilices vulgares metallici quid in ſe fovent, cujus ratione *Paracelſus* haud veritus eſt aſſerere, ſæpius meliores mineras in aprico eſſe quã montib⁹ abſcondi, pluſq æſtimandum lapidem quem quis contra vaccam projicit, quam vaccam ipſam: è pretioſioribus etiam lapidib⁹ obſervatur ſapphirum in mineris ☽ti, ſmaragdum cupri, Carbunculum ☉ri, Rubinum, Granatum ferri, Adamantem ſtanni communiùs reperiri, imò horum metallorum tincturas arte inde extrahi poſſe, adeo ut hiſce jam patere videatur, ſpecificè Mineralia haud diſtingui, quamvis ſeminarium ſeu ſulphureo-ſalino-mercuriale chaos, ſpiritúsque architectonicus ei inexiſtens, variè hæc diſponant & efforment, ceu & in Vegetabilibus variæ mutationes dantur, ut alia in alia abire poſſint. In ſumma voce *Mineralis* ac *metallici* ejuſmodi compoſitum in terræ viſceribus intelligitur quod ex materiâ aſperâ, groſsâ, fuliginosâ, rudiori, craſsâ, cui ſpiritus minus agilis, debilis, in ſuo genere tamen vegetativus, ex eadem materia viſcoſior præſidet, ordinatione & juſſu Divino, Conditoris digito

viam in motu inteſtino & extrinſeco dirigente, reſultat, idque tantò purius perfectius & nobilius, quanto materia illa & ſpiritus eam informans à pollutione tenebrarum & heterogeneitatis irregularitate eſt liberior, ceu poſt dicenda hæc magis illuſtrabunt.

CAPUT II.

De Differentiis Mineralium.

DE hiſce diffuſius agere, fere ſupervacaneum, cùm in *Cap. antec.* jam ex parte contineantur, quòd nimirum *Mineralia* generaliter ita dicta, ex Alberti Magni diviſione, ſint vel *Metalla*, vel *Lapides*, vel *Media Mineralia*. Receptam Nos hanc, donec melior inveniatur, retinebimus diviſionem, ne ſine cauſa neceſſaria extra viam publicam deflectere, uſuque trita adeo reformidare videamur, eo inducti quòd ad eam mineralium quodvis ad claſſem ordinatam, ex ſimilitudine coloris vel ſubſtantiæ, referri facilè poſſit, claráque ſit ſatis & brevis, quamvis facilè quis colligere poſſet Metallicorum genera longè plura in terræ abyſſo hinc inde à naturâ locari & progigni, ut reſpectu Vegetabilium & Animalium vix etiam ea quis numerare poſſit, etenim ſi pluſquam mille plantarum ſpeciebus mundanum hocce theatrum ſummus Architectus exornavit, hìſque diverſiſſimi generis animalia ſuperaddidit, credibile eſt naturam ſub terrâ non parciorem fuiſſe, ſed diverſiſſimis imò longè pluribus luſiſſe & luxuriaſſe modis, hæc verò nobis ignota eſſe, quum quæ ante pedes & oculos ſunt diſcrimina naturæ prætereamus, imò dum ea cognovimus, ob ignotum uſum & adhibendi ritè ignorantiam, ceu inutilia abjiciamus: Quare & alii aliter hac in re procedunt; Sunt enim qui eorum quæ cognoſcimus genera, pauciora eſſe quàm exiſtimemus ſtatuunt, eò quòd alia aliorum ſint fructus, folia, radices, exhalationes, nunquam ſic diſjungenda; Sunt verò & alii, qui paulò diffuſius rem aggrediuntur, *Mineralia* in *ſeptem genera*, ut eſt *Clavius des Pierres & Pierreries Cap. I. p. 5.* dividendo, nimium in *Lapides*, *Terras pretioſas*, *Sulphura*, *Bitumina*, *Salia*, *Metalla* & *Marcaſitas*, quæ vulgò dicuntur *Mineralia*, quibus includit *Balnea* & *Fontes* ex mixturâ prædictorum virtutes ſuas nacta, quamvis & hæc ad dichotomiam referri poſſint, ut nim. ſint vel *Liquida*, vel *Coagulata*, hæcque rurſus vel *fluxilia* ut ♄. poſteriora, quæ abſque additione aliûs ſubſtantiæ fluxilia redduntur, vel *non fluxilia*, ut 🜃 & *lapides*, quæ non niſi additione alterius per artem fundi poſſunt. *Beccherus* diligentiſſimus naturæ mineralium ruſpator, Mineralium diviſionem inſtituit, prout magis vel minus ſunt compoſita, quam haud pigebit adducere, nimirum *Mixta mineralia* illi ſunt *Simplicia*, *Compoſita*, *Decom-*

Decompoſita. Simplicia (quæ *principia* etiam ipſi dicuntur reliquorum reſpectu) ſunt vel *remota*, nim. 🜁 & 🜄, vel *proxima*, tres terræ, nim. vel lapidea, calciformis, impropriè ſal dicta, vel pinguis, aliàs 🜍ur appellata, vel & fluida quæ ☿ius etiam nominata eſt, ex quibus *prior* talibus mixtis hypoſtaſin, ſubſtantiam, baſin, *altera*, colorem, *tertia* figuram, malleitatem vel lapideitatem concedat, atque hoc non ex levi quâdam theoriâ ſed praxi, dum pro diverſâ terrarum harum mixtione arte mixta alia naturalibus per omnia ſimilia producit, lapidéſque & metalla ſolùm quoad tertiam terram in naturâ ſuâ diſtingui docet, profert, quod hinc attentè conſiderandum. Ex his ſimplicibus terris *Compoſita* pro illarum qualitate & quantitate reſultant, & quidem tum *Terræ*, tum *Lapides*, tum *Metalla*, quæ rurſus hinc variant, dum *Terræ* ſunt aut *vulgares*, aut *mediæ* aut *nobiliores*, *Lapidéſq;* tum certâ tum incerta figurâ, duritie, ſplendore &c. variant, ac *Metalla* pro miſtionis ratione ſunt nunc *mineræ* ſaltem, quibus nimirum heterogenea adhuc permixta ſunt, nunc *mineralia* ut ♄, nunc *metalla propriè* liquefactione purificata, malleóque ductilia, quorum variæ dantur affectiones phyſicæ. Ex compoſitis hiſce emergunt tandem *Decompoſita* naturalia mixta, quæ iterum ſunt & *terrea* & *lapidea* & *metallica*, omniáque vel *ſicca* vel *liquida*, *dura* aut *mollia*: ſic namque *Decompoſita Terrea ſicca* ſunt *bitumina*, *ſulphura*, *ſalia*, *Liquida*, *olea* & *aquæ ſalinæ*: *Lapidea ſicca*, animalia, ligna, metalla *lapidoſa* facta, varii *fluores* & *tophi*, *ſalia* item ut *Alumen*, *Borrax*, *Liquida*, *aquæ lapideſcentes* & *lapidificantes*: *Metallica ſicca* ☿, *Cinnabaris*, o--o, ⊕*lum*, *Liquida*, *aquæ minerales*, Thermæ & Acidulæ. Quamvis verò exactè taliter Mineralium differentiæ habentur, nos nihilominus, ut brevitatis diviſionum legem obſervemus, priori inſiſtemus, concedentes primum *Metallis* locum, inducti non ſaltem Auri primatu, præ reliquis omnibus hujus regni incolis, ac reſolutione metallorum in reliqua duo, cùm nullum ſuis careat ſalibus & ſulphure, terráque iis pro baſi ſit, ſed & ſomnio illo Nabuchodonoſoris videntis (*Daniel. II. §. 32.*) ſtatuam magnam & terribilem cujus caput ex Auro optimo erat, pectus & brachia ex Argento, Venter & Femur ex ære, Tibiæ ferreæ, pedum quædam pars ferrea, quædam fictilis quibus inferioribus percuſſis, reliqua quaſi in favillam æſtivæ areæ, ut loquitur ſacer textus, quæ rapta eſt vento, redacta; quamvis & his poſtremis verbis eò inclinare poſſemus, ut, ad morem aliorum qui de mineralibus quædam nobis reliquerunt, de *Terris* primùm tractationem inſtitueremus, dum eæ maximè bolares, cretaceæ, argillaceæ &c. prima velut ſunt materia in qua ſe formant lapides opaci & metalla, ex ſucceſſiva corpuſculorum ſalinorum, ſulphureorum & aliorum per intima adglutinatione; verùm dum nobilem hujus materiæ titulum conſideramus, more Politicorum primatum deferemus principalioribus hujus regni, quæ ſunt metallica, ut

à quibus fere reliqua vires suas (attestantibus hoc etiam iis qui à Terris incipiunt) diffusim mutuantur.

CAPUT III.

De Productionis seu Generationis Mineralium naturali modo in genere.

ANte omnia autem inquirendum nobis incumbit, quo pacto Mineralium ortus se habeat, & successiva eorum hucusque à creationis tempore propagatio, quæ res ut ut summè sit ardua & abstrusa ac vel altissimam eruditionem variè exercere possit, nihilominus ad meliorem Mineralium cognitionem, non superficialem saltem sed profundiorem, summè fructuosa esse poterit. Hac verò in re enodandâ maximè nobis proderit analogiæ trium Regnorum consideratio, eorúmque gradualis saltem invicem distantia, adeo ut, ratione ovorum Vegetabilium & Animalium, quibus prodeunt & explicantur, haud adeò absurdè statuere nobis liceat cum sapientissimo Arabum Philosopho *Alphonso Rege Castellæ &c. in Clavi Sapient. p. m.* 21. *Ova minerarum*, quod renovatum dogma Lectoris aures minimè tam ruditer offendet, considerando cum Illustri *Athanasio Kirchero* (cujus in Mineralium & Magnetis maximè scrutinio studium aliàs haud adeo quibusdam displicet) Divinam sapientiam omnia juxta quandam analogiam condidisse, ita ut nil sit in uno quod non in alio juxta analogiam quandam simile elucescat, ceu aliàs qui noverit analogicæ artis regulas, noscet etiam quidquid in natura rerum, quæ communi quodam spiritu in propria munia extimulatur, juxta humani intellectûs capacitatem sciri potest. Hinc namque, dum Ova mineralia statuimus, non id intendimus, quasi Metalla, Lapides, Mineralia perfectum ovum vel semen particulare, uti Vegetabilia & Animalia, deponerent, deficit enim exquisitus organorum ad hæc apparatus, sed quòd tota & in singulis suis particulis, quamdiu matricibus convenientibus ceu telluris utero includuntur, disposita sint ad sui multiplicationem, unde res ita concipienda erit, analogum ejusmodi minerale ovum ex *igne & terrâ* generari, (per *terram* non saltem corpora firma & solida sed & particulas ramosas, viscosas, crassas aliásque tertii elementi Cartesii, sicut per ignem, si lubet, materiam primi elementi, intelligendo) atque consequenter ex illis quoque ovum sustentari, extendi & nutriri, ita ut *masculi* vicem obeat *Ignis*, *fœminæ* verò *terra* mineralia ceu fœtum intra sua viscera gestans, nutriens ac debito modo fovendo tandem excludens. Hoc verò ad meliorem dilucidationem sequentibus explicamus. Deus sapientissimus mundi sator & stator in principio creationis ex informi illâ masfâ, chaos dicta, per motum ei inditum, lucisque primigeniæ distributionem variam, corpora

corpora varia produxit, tam quæ cœlestia, quam quæ terrestria appellamus; In *Terrestribus* quæ nostrum sunt subjectum specialius, motus variè inditus à nobis observatur etiamnum ex effectibus; In Animalibus quippe is longè amplior & vehementior, quàm in Vegetabilibus, in his verò adhuc major quàm mineralibus prout eleganter *Helmontius Tr. de Formar. Ort. §. 8. Oper. p. m.* 147. *Mineralium Archæus planè materialis est sub spißitudine liquidus, occultum & torpidum tegens nitorem, qui vegetior atq; liquidior est in Plantis, in Quadrupede verò apertè fluctuat & splendet, adeo ut defungente animali mox in oculis splendor deficiens conspiciatur.* Motus scilicet in corporibus terrestribus propriè ita dictis, haud adeo effulget ac in reliquis, adest nihilominus adhuc sufficientissimus pro illorum esse & vivere: per motum itaque Creâtor (Quidam per rupturam corticis telluris, haud secus ac ovum frangitur, explicare noviter conati sunt) terram variè divisit, mutavit, combinavit, variis formis seminalibus implevit, varias particulas ramosas, viscosas, rigidas, angulosas, flexiles aliásque innumerabiles post secessum aliarum subtilissimarum, effinxit, ut inde ex terra heterogenea varia metalla, lapides, terræ, sales & sulphura resultârint, quorum varius nexus ne periret, ita direxit motum Altissimus, ut inde generatione quadam Animalium & Plantarum analogâ, nova similia corpora prodierint, & prodeant indefessè ad finem usque mundi, iisdem hinc ubique viribus, figuris & coloribus donata. Dum verò *Ignem* masculi vicem hîc subire diximus, statuimus igneos solis & astrorum radios primarium ad mineralium mixturam, combinationem ac fœcundationem conferre, dum ut fluidissimi, penetrantissimi ipsum centrum terræ petunt & ad illud ex omni parte globi terraquei appellunt, quo fit ut in eo contineatur materia fluidissima & agilissima, subtilissimum mundi, totius fortitudinis, ut cum *tabula Hermetis* loquamur, fortitudo fortis, vincens omnem rem subtilem omnémque solidam penetrans, quæ dein se se per omnes terræ meatus & anfractus reflexione singulari extendit & explicat, & circulatur, simili ferè modo ac per arterias sanguis in animalibus circulatione per venas redit, ac aliàs motus aquarum subterranearum in hydrophylaciis est contrarius motui aquarum superterranearum: hac verò reflexione intenditur non saltem calor magis vel minus pro loci ad centrum habitudine & proximitate (attestantibus id fossoribus) sed & spiritus hi cœlestes, quibus terra perfunditur, qui ex origine sua sunt purissimi, sumè tenues terrestri materiæ, aquæ subterraneæ ac etiam aëri vaporosóque humido ita junguntur & per quandam velut delassationem illaqueantur, ut per certam digestionem, concoctionem & depurationem, unctuosum, pingue, viscidum, saponiforme quid emergat, ceu & de pinguedine terræ *S. S.* ac de sulphure tot hinc inde Philosophorum Chymicorum elogia; taliter namque radii solares, qui quintam essentiam rerum nobis

nobis conſtituere videntur, aptè inviſcari poſſunt, ad inſtar muſcarum dum mel deguſtant, unde & non ſaltem in *Vegetabilibus* reſinoſa vitalem eorum balſamum conſtituunt, ſed & in *Animalibus* gumeus quidam velut liquor (ceu quorum ſanitas in debita mixtura particularum ⊖narum ſubtilium cum ramoſis & viſcoſis ſanguinis conſiſtit) maximè reperitur, ut eſt ſuccus nutritius in ſanguine gelatinoſus, ac ſemen viſcoſitate ſuâ peculiari ſpiritus copioſiſſimos irretitos tenens; pariter etiam ex *analogiſmo* nobis ſe videtur habere cum ſpermate ſeu ovo minerali, quod ex nectare vivifico terræ ejusque humido, ut ita dicam, primigenio reſultat, quodque Deus in initio creationis ipſi conceſſit, relictâ intra eam debitâ particulâ lucis primigeniæ, in ſolem & ſtellas fixas tum primariò ablegatâ, quale hinc reſiduum lucis illius primigeniæ maximam affinitatem & connubium cum radiis ſolaribus adhuc fovens, plurimùm ad Ignium ſubterraneorum conſtitutionem contribuere videtur: ſic verò apparebit *Matrem* ſeu *fœminam Mineralium* repræſentare mucoſam, viſcoſam, pinguem quandam ſubſtantiam ſeu particulas ramoſas, unctuoſas, glutinoſas, ſpiritu quodam aſtrali & igneo turgidas, quo velut motore interno cum alio externo, Archeo ſcilicet ſubterraneo in cœcis geocoſmi uteris vaporum inſtar ſeu nubecularum diſcerptarum commoventur, digeruntur, ſublimantur, ad exteriorem terræ faciem attolluntur, intra intimas telluris fibras, montiúmque abditos ductus diffunduntur, ut tandem, ubi materiam proportionatam offenderunt, pro ratione puritatis & impuritatis, diſpoſitionéque matricum particulas haſce ſpirituoſas viſcoſas & glutinoſas ſuſcipientium, diverſa oriantur metalla ac mineralia & Lapides, ceu in ſequentibus ſpecialius hæc explicabuntur. Quod ſi verò attendamus ad ea quæ in montibus fodinisque præcipuè apparent, ſiſtet ſe nobis peculiaris quædam *terra calciformis* (ceu & hoc jam notavit *Gilgil Arabs* apud *Albertum*, metallorum materiam aſſerens Calcem & Lixivium) lapidiformis tenera & tractabilis, ad quam halitus illi unctuoſi, ♀rei, pingues in motu appellunt, ei ſe affingunt, minima ejus ſubeunt, particularúmque diſpoſitionem & connubium peculiare inducunt, animamque velut, ſpeciem & formam largiuntur, ut ſic novum concretum ex naturæ directione effingatur, idque pro terræ hujus, fumorum, propriíque ſalis nobilitate (ceu & inde ſulphurum mineralium nobilitas, metallorúmque ignobilium exaltatio emergit) puritate & copiâ, in hypoſtaſi, opacitate, claritate & fluxu, varium & multiplex; Neceſſitas verò hujus terræ peculiaris patet quàm maximè exinde, quòd ejus abſentiâ, fumis diſcurrentibus hoſpitio commodo ſic excluſis, non niſi concreta metallica imperfecta, ut ſunt fluores parietibus cryptarum ſaponis ad inſtar (qualis eſt ille quem mihi Nobilis Anglus Dn. Sloane M.D. Monſpelij dedit) adhærentes, reſultent. Ex quibus omnibus inferre eſt, *Patrem* mineralium

eſſe

esse astrorum ignem in terram aut evibratum aut à creatione à Deo in ea ex parte relictum, motum huc primariò conferentem; *Matrem* autem terram fumigosásque exhalationes variè se aliis particulis terrestribus adjungentes, quorum omnium mutuo connubio & commixtione, actione & directione Ovum minerale ac rudimentum, partúsque tandem velut resultat; prout absurdum haud est statuere res inferiores superioribus à Creatore non aliter ac ovum gallinæ fovendum vel fœminam à viro fœcundandam suppositas esse. Atque scrutinium horum non solùm Generationem & Productionem Mineralium clariùs sistet, sed & Vegetabilium & Animalium, horúmque triadis *analogiam* summam, *gradualémq;* saltem *differentiam* ex parte magis dilucidabit, in quibus omnibus duo in tertium conspirare patebit. In *Mineralibus* hoc modò ostensum, notando saltem semen vel ovum tam perfectè aut perspicuè in iis haud animadverti ac in duobus prioribus, idque fortè singulari Dei dispositione, comunior namque sic foret tinctura philosophica seu lapis ille multos per errorem & divagationem offendens, est nempe is, ut ex Archistrategi Romani, de obsidione Viennæ nuperâ redeuntis relatione, scriptis & doctrina Patavii mihi factâ narrare possum, Aurum in supremum gradum exaltatum & digestum, instar seminis quod plantula est exaltatissima, aurum vero commune est velut herba absque semine, & prout hæc maturatione productâ semen protrudit, sic & aurum maturatum optimè semen seu tincturam largiri poterit, in qua se multiplicet, industriâ artificis naturam promovente, elixiréque, ut cum Chymicis ejusmodi loquar, movente totum ad suum genus, quâ in re fere idem est processus ac naturæ in evolutione germinis in ovo ad pullum efformandum, nec adeo absurdè Ovum philosophicum id nominat *Dornæus in Clav. Alchim.* In *Vegetabilibus* ut ut unum saltem appareat, sexûsque discrimina nulla sint, attamen duo ad seminum productionem & exclusionem concurrunt, uti enim longè inferiora sunt animalibus, ita etiam extrinsecus astrorum ignem pro parente fœcundante efflagitant ut is seminum coagulo implantetur, sicque incorporatus specificetur, plantáque tandem pro speciei ratione è terra matre prodeat. In *Animalibus* si hoc consideremus, errorem declinabimus illorum qui animalium hodiernorum quorumvis in ovariis primis à Deo immediate creatis existentiam ex Zenonis materiæ in infinitum divisibilitate (quæ tamen divisibilitas est solummodo divisio in partes quotcunque quis velit, non actualis) haud pridem persuadere conati sunt, quasi partes omnes tam masculorum quàm fœmellarum jam in ovis continerentur, cùm tamen tum solùm ovum ad gignendum animal habile perfectúmque resultet, quando mas & fœmina in ipso coitûs actu illud decenter disponunt, ut ideam hominis perfectam gerat, antea verò minimè, de quo in *Regno Animali.* Analogiam harmoni-

mon iámque ac participationem trium horum regnorum notamus etiam in hisce, quòd ex una eadémque causa & principio originem suam desumant, materiáque similis in destructione & corruptione remaneat: Quo-pacto viscosa illa mercurialis substantia intra terram ad superiora motu intrinseco vergat, suprà dictum, unde fit ut si materia illa non occurrat vel se insinuare possit matrici convenienti vel copulam convenientem cum aliis particulis inire, immediatè vergat ad terræ superficiem externam, indéque oriantur Vegetabilia, nimirum materia telluris fluidissima cum particulis aliis sensim per angustos terræ meatus exacuata subtilia puncta & acumina acquirit, quibus per poros radicum & fibrillarum pertransire potest, unde mediante aquâ & particulis illis viscosis ac ramosis incremento & exaltationi plantarum inservit; hæc verò Vegetabilia dum animalibus in cibum cedunt, eorum nutrimento & incremento inserviunt. In destructione Vegetabilium & Animalium v.g. per calcinationem elixiviatione remanet terrea quædam materia, quæ vitri pastam ex arena & silicibus fusam auget, eámq; fluxiliorem reddit, similis omnino terræ ejusmodi califormi, cui & maximè conformis pollen iste tenuissimus cinerum ad instar, levi motu vel aura dissipabilis & in se concidens, in quem corpora nostra post mortem abire cum *Platero* sæpius observavi, ex quâ terrestri substantiâ, ut & ex illâ ossium calcinatorum, saléque forti eorum volatili quis post mortem in tremuli Narcissuli ideam, lacteam substantiam, vitrum scilicet omnium vitrorum nobilissimum redigi potest, ceu de se hoc optavit Experientiss. *Becherus*, manifesto documento arctam esse Regnorum trium affinitatem & analogiam: ceu & illa apparet in matricibus, in quibus mineralia ut reliqua ad idearum explicationem disponuntur, prout Fossoribus abunde constat, mineralia in naturali tendentia ad finem inhiberi, dum immatura è matrice extrahuntur, haud secus ac seminali plantul & embryone ante tempus extracto, natura opere suo frustratur: Verùm differentia hîc est quoad uterum animalem & mineralem, quod hîc non adeo bene sit munitus & tectus ut ille, sed perviis sit vaporibus aliis & succis mineralibus, aërique undique accessus sit liber, quo fit ut in uno monte diversi generis metalla, in uno lapide varia mineralia reperiantur, diversissima namque hincque inexplicabilis ferè est vaporum & succorum ejusmodi constitutio & connubium cum aliis, ut quis fodinas minerales continuò inhabitans exactè omnia observare vix possit, observatur tamen vapores illos nunc esse 🜍reo-⊖nos tunc ⊖no-🜍reos id est, nunc benignos nunc malignos, prout 🜍 extraversum eos mitigat vel sal oppresso magis 🜍re dominium tenet acrimoniáque sua valde corrosivum existit. præprimis autem attendendum videtur ad fixativum quodpiam sal, vitriolicæ naturæ, à quo maturitas & perfectio mineralium potissimum dependet (ceu ⊖ ⊕latum instar fermenti

menti acidi naturæ, quo generationes rerum naturalium omnium propagantur, se habere *Rolfincius* sentit) residere namque in eo videtur ignis mineralium pater quam copiosissimè, prout ex Vitriolo spiritus elicitur planè igneus instar ignis omnes vitiosos humores corporis consumens, ♀ *Philosophorum* dictus, ac Metallifossores observant venas metallorum omnes finire in chalcantum, quo apparente indicatur in fossione desistendum; unde non immeritò *Rupescissa* dixit: *Vitriolum seu sal est primum principium generandi omnia mineralia tanquam principium remotißimum.* Hinc ut id quod observationibus variorum constat, huc inprimis adducamus, certum est in Vitrioli destillatione caput mortuum aëri aperto expositum, de novo spiritum salinum recuperare, priori destillato viribus non solùm non inferiorem sed subtiliorem & efficaciorem, ita ut spiritus vitrioli regeneratus appelletur, de qua regeneratione quia quam plurima exempla hinc inde apud *Agricolam, Erckerum, Mathesium, Albinum, Borrichium, Webster, Boyleum,* maximè in hujus Observ. de Generat. Metallorum in minera sua aëri expositorum, exstant, iis hîc proferendis supersedemus, inclinantes in eam sententiam, *Aëris* catholici illius nectaris vim efficaciam & concursum materialem in Mineralia æquè esse ac reliqua, nimirum eum non saltem particulis suis agilibus, subtilibus, summè penetrantibus & obstacula quævis amoventibus partium homogenarum accessum promovere, aptè illas disponere, solvere & combinare, sed & aliis quas in se continet secúmque vehit augmentum præstare, similiter ferè ac pluviosâ tempestate aqueas rebus apponit, imò per eum spiritus etiam fluctuare metallicos ⊖nos, vitriolicos volatiles quibus diversimodè modificatus pro variâ locorum constitutione, mineralia varii generis ex variâ earum collectione generantur, maturantur, evolvuntur & perficiuntur. Hæc verò omnia clariora sistent, quæ occasione *Scholii mei ad Observat.* CLXXXIX. *de Lapillis albis caryophyllos aromaticos referentibus in monte Legerio Ditionis Tigurinæ* repertis in *Miscell. Curios. Germ. Ann. III. Decad. II.* ad me exaravit inter alia *Excellentiss. & Experientiss. D. Joh. Jac. Wagnerus, Medicus Tigurinus Clarißimus,* his verbis: Ephemeridum Curiosorum Tomum ultimum Norinbergâ ad nos perlatum, cupidè quoque perlegi, mirúmque in modum sententia tua de Vegetatione fossilium ad palatum fuit, certò persuasum mihi habeo ad eorum productionem primùm certum & proprium quoddam seminium requiri, quod suis certis atque determinatis particulis constat, & à Deo in primæva creatione mundi globo terraqueo insitum & per verbum FIAT, id est, Crescite & multiplicamini, factum est: & quidem seminium illud in Lapidibus esse lapideum seu lapidescens, in salibus atque mineralibus sua quoque certâ materia constare: deinde seminium illud speciale atque determinatum à calore subterraneo agitari, vegetari, id est, particulas ejus mediante hoc, sese movere, explicare,

multiplicare, mutare, &c. molles atque liquidas reddi, sive in liquorem aut succum in terrestri materia, solvi: Atque huc inprimis facit observatio *Nobilissimi Peireskij* apud Gassendum in vitâ prædicti Viri Celeberrimi, quam circa lapidum calcariorum productionem in Rhodano, ni fallor, instituit: huc etiam maximè inservit productio variorum Coralliorum &c. Forma denique diversa fossilium resultat ex ipsorum corpusculorum vario concursu, diversâ eorundem figurâ, motúque vario atque quiete, qua per naturam apta sunt vel cuneatim se jungere, vel gracilibus & rigidis suis particulis, vel acutis suis angulis aut aciebus plura eorundem penetrare, ita verb. gr. cuivis atomo eiusdem salis semper eadem figura competit; sal videlicet communis abit in cubos quadrangulares, Sal armoniacus in hexagonas, Sal urinæ in pentagonas &c. eodem modo Lapidum & Mineralium particulæ magnam diversitatem inter sese habent, & juxta materiæ hujus combinationem, concursum, motum atque quietem, diversa figura oritur. Neque circa Lapidum procreationem spiritus aliquis lapidificus seu coagulatorius fingendus, quo mediante partes coalescant; quandoquidem partes æquales lævésque fortius sibi adhærescant, quàm glutine quovis, juxta illud Hippocratis L. de Diætâ: *Concors concordi adhærescit*, & Antiquorum illud: Ὅμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. Quamvis autem cuncta hæc determinare non ita facilè sit, cùm aliud in aliis subinde accedat necesse sit, si rerum causas specificas edicere velimus, certum interim Naturam hîc non minus certas suas habere leges, definitásque motiones, quas ipsa sibi impositas constanter & absque ordinis mutabilitate servat, propter jam commemorata sua semina, quàm stirpes atque animalia quod fusè deduci posset. Circa hanc rem non contemnendas congesserunt Observationes *G. Agricola de subterran. Lib. V. p. m. 63. Matthesius in sua Sarepta: Jonsthonus in Thaumatograph. Class. IV. Cap. I. & alii.* Sed satis jam de his.

CAPUT IV.

De Nutritionis & Augmentationis Mineralium modo.

QUæ nostra sit sententia de Nutritionis Mineralium modo ex Generationis eorum doctrina à nobis modò proposita elucescet; Sicuti enim exactiùs rem considerando patet, Generationem esse inchoatam nutritionem, & exinde Nutritionem esse continuatam generationem, ita etiam de materia nutritionis constabit, eam unam eandémque esse, quæ est primordii ovi mineralis, videlicet non simplicem aquam, quæ, dum mineralia metalláque funduntur facilè evaporaret, sed humiditatem unctuosam, viscosam, lentam, glutinosam, ☿rialem, quæ in terræ matricibus pro ratio-

ne diversæ dispositionis & acquisiti cujusdam congelationis habitûs in consistentiam & soliditatem mineralem vel puram vel impuram excoquitur, ceu experimentum curiosum de viscoso liquore, qui mense Martio ad radices certarum arborum in Hungaria reperitur, sistit *Caßius in Cogit. de Auro Cap. V.* quòd nimium is in vitro hermeticè sigillato fotus in spumam quasi auream elevatus sit, atque donec ille per se in terram abierit, spiritus aureus tum vitri latera pinxerit tum nubeculi forma terræ superincubuerit, quæ terra tandem minerale aureum vegetativum produxerit, quod reverâ crescere incipiebat, solidum erat, ponderosum & admirabile, nondum tamen satis à naturâ firmatum, sed fugax adhuc in igne, ut anatomia per Vulcanum docuit, metallum. Observant hinc Metallurgi in fodinis sæpius in rimis saxorum dirutorum Liquorem subalbidum virescentem, qui mox concrescit instar saponis liquidi, & per alterationem variam vario quoque colore apparet, & in diversicoloria concreta densatur. Quò verò liquore hic apte nutritioni inservire possit, exactéque ut succus crassior permisceri possit terræ calciformi *superiori capite* nominatæ, necessum est ut in vapores (ceu & *Aristoteles* Metallorum primordia roris & pruinæ exemplo explicat) resolvatur & per inhalationes ad augmentum mineralium disponatur, ceu sæpius in fodinis observatur vapores sulphureos calidos parietibus adhærescentes post aliquot dies in materiam unctuosam & splendentem abiisse: Ex analogia nimirum de Mineralibus nobis statuendum, quod de Plantis & Animalibus eorúmque ovis, quæ diximus esse saltem succi nutritii partes subtilissimas idealiter tinctas, minutimque conglobatas, unde pariter Mineralium nutritio & augmentatio erit ab eadem materia, quâ ovum eorum primitus constabat, materiáque illa talis erit quæ mineralia augere vel cum durabilitate permanere faciat, quæ hinc non alia esse poterit quam viscosa & lenta, prout & videmus singulari quadam providentiâ *Animalibus* & & *Plantis* humores esse ingenitos unctuosos, gelatinosos, pingues, ut calore naturali citò non exiccentur, quorum hinc gratiâ vivunt & vigent. Pariter namque ex sententiâ nostrâ, quâ gradualem saltem trium Regnorum differentiam statuimus, *Mineralibus* Vitam quandam analogam, ac inde inseparabiliter Nutritionem & Augmentationem attribuimus, quam & olim jam agnovit *Aurelius Augurellus* Ariminensis, Glaurâ suâ aliàs celebris

- - - - - Verùm ipsa secreto vivere quivis
Sentiet ac vitæ divino munere fungi,
Hæc & oriri eadem si contemplabitur, & si
Augeri ex sese penitúsq; increscere cernet.

Ex duabus hisce verò operationibus realiter à se haud differentibus prior confirmat posteriorem, dum assimilatione novæ proportionatæ substantiæ increscunt Mineralia, reparatúrque quod vel calore subterraneo

vehementiori, vel effluviis antipathicis, effossionéque continuâ detractum est. Dum autem Mineralibus Vitam adscribimus, repetendum quod jam *cap. antec.* innuimus, Mineralia actus ejusmodi vitales non nisi *occultè, secretè* & *analogicè* edere, ob spiritus à materiæ luriditate, grossitie, rusticitate velut impeditos, scintillam scilicet lucis debilissimæ, quo & factum, ut magna Philosophorum cohors in illam sententiam inclinârit, Mineralia in primo instanti ex quatuor elementorum substantiâ creata, & ab illo termimino essentiam tantummodo habuisse, vitam, vegetationem, nutritionem, generationem vel semen aut ovum generativum ipsis penitus denegando. Verùm ut in Politia dignitatum ac splendorum magis vel minus ad bonam & proficuam harmoniam requiritur, ita etiam supremus Polarcha in tribus Regnis ejus typum nobis proposuit, inæqualiter Lucem primigeniam, in naturalibus certè plus quam ordinariò fit, attendendam, eorum incolis distribuendo; In *Animalibus* siquidem lucis primigeniæ vigor & splendor magis vividè elucet, ceu aliàs in morbis archæus noster vel obnubilatur ac velut eclipsatur, vel etiam nimiâ luciditate volatili se effrenè commonstrat; In *Vegetabilibus* minor est ejusmodi lucis copia ac respectu prioris est saltem secundaria, ceu à quibusdam, Anglis maximè, *Vegetabilia pro animalibus infimæ classis* habentur: In *Mineralibus* verò lux miserè micat, ac in materiæ viscosioris, grossioris ventre poris arctis velut ligatur & incarceratur, quò minus copiosè se expandere possit, satis tamen, si qui hi sunt obices, removeantur, sic enim quàm potentissimè archæum nostrum exhibita benéque præparata irradiare valent: Ob prædictam autem respectivam lucis debilitatem, spiritus viscositatem, pororúmque constrictionem & exiguitatem, partiúmque accessum & juncturam quam vicinissimam, oritur corporis mineralis grossities, gravitas & soliditas, ac hinc spirituum, corporis reliqui comparatione, minor luxuries, eorum torpedo & inagilitas, generandi & multiplicandi difficultas & insensibilitas putativáque ejus sterilitas, nam partibus ejus heterogeneis tenebrosâ spurcitie circumvolutis, spiritus velut contaminati in motu suo impediuntur, idque ob eorum densitatem, crasin crassiorem, minus expolitam, indomitam maximè corporis duritiem, solidámque congelationem, fortémque partium corporalium compositionem, quæ omnia exiguam debilémque lucis inclusæ vim calefactivam, languidioremq; motum accusant, unde & fit ut more Vegetabilium evidenter nutriri ac augmentari non percipiantur, dum anima Mineralium ceu spiritus grossiores cum modificatione partium reliquarum crassiori minúsque exquisitâ, pro earum esse tamen sufficienti, minus potentes sunt è terrâ more Vegetabilium caput velut exerere ac progerminare. Ast & hîc nobis sapientissimi Conditoris directio attendenda, qui ad esse mineralium hæc ita disposuit, ut lucis illa debilior portio minerali corpori indita,

dita, illud perpetuare videatur velut intendere, subjectúmque ejusmodi rebelle suo dominio ac negotio velut subjicere, ceu unicam scintillam magni incendii causam videmus, pariter namque scintillæ lucidæ corpora mineralia irradiantes & exornantes movere ac laborare haud cessant, donec victrices evadant, integrámque corporis massam in suam naturam, activam qualitatem & splendorem reducant, ceu Auri productio, quo natura maximè inclinat, id patefacit; Hinc licet spiritus hi luciditate insigniti obscuro carcere velut primitus vinciri videantur cum exiguo motu & excursibus, nihilominus successu temporis, materia rudior velut emollitur, ad quod concurrunt etiam extrinsecus influentiæ lucidæ, materia fluidissima, subtilissima, corpus minerale æquè ac alia pervadens, spiritum exuscitans & ad motum disponens, imò magnetica virtute velut in corpus hoc copiosiùs traducta, ceu marcasitæ aëri expositæ insigniter effervescere videntur; Hinc & quolibet anno, quâvis horâ, favente maximè cœlo & constellationibus, licet insensibiliter, ex materia proportionata præsente vel aliunde traducta Nutritio mineralium contingit, crescit & intenditur spirituum mineralium vigor, ac secundùm incrementi ejusdem gradus redditur etiam illud corpus perfectius, fulgidius & fixius. Ex quibus manifestum erit, Mineralia non solùm occultè vivere sed & verè nutriri, idque ex requisitis ad veram nutritionem, quæ fieri debet in omnibus partibus, & hoc ex materia extrinsecus adveniente, ut corpus post nutritioné maneat idem quoad partes formales, ceu in mineralibus altiori maximè loco constitutis sufficienter, imò mirabiliter observari hęc possunt, quamvis haud difficulter largiamur dari quędam quæ mineralium naturam sapiunt, quæ crescunt simplici extensione vel additione in partibus exterioribus, idq; confusè, inæqualiter, indeterminatè, & sine ordine, unde & squammosa, aspera, summè & fragilia, ceu sunt Calculi renum, vesicæ, Lapides bezoardici, tophacei & qui sunt arenosi: contrarium tamen observare licet in Metallis maximè perfectis & Lapidibus pretiosis, quorum ortus & augmentum, generatio & nutritio materiam nutritiam æqualem, perfectéque elaboratam & per motum digestam cum spiritu lucido agnoscit, ut in matricibus splendentia, v. g. in Lapidibus ramosa fila metallorum cum intertextis elegantissimè excrescentiis capillaribus, Lapides item politi, pellucidi, solidi, characteribus stupendis insigniti appareant. id quod minus obscurum evadet considerando partes determinatas, specificas primum rudimentum constituentes necessariò ab aliis successivè appellentibus debere foveri, non solùm in hac aut illa particulâ generativa sed insimul reliquis omnibus pro mineralis ratione, in quibus spirilus inclusus & calor subterraneus homogeneum corpori assimilando intimè approximare faciunt, idque in matricibus convenientibus & propriis, secundùm priorum particularum ideam, conformationem & contextum,

nam

nam non ubique mineralium quodvis crescere & nutriri potest, ceu non ubique locus dispositus est ad alimentum probè digerendum & assimilandum, spiritúsque metallici non ubivis fissuras & rimas in certam cavitatem patentes inveniunt, quò aptè colligi possint & decenter in massam mineralem considere vitalitérque compingi: ad hoc autem tempus debitum, ut in aliis, requiritur, ut Natura fœtum mineralem decenter foveat, digerat, disponat, ubere suo viscoso nutriat & debitè tandem excludat, ceu Metallifossoribus certum tempus omnino observandum, ne si intempestivè eruant, oleum & operam perdant; In hoc verò Nutritionis opere per digestionem necessariò resultat particularum excrementitiarum separatio, prout Mineralium fossores velut expuitionem talem superfluitatum in terra, maximè circa superficem, observant, ubi imperfecta, bruta magis & rudia nimis metalla apparent, quo fit ut & sæpè integræ urbes subvertantur, terræmotus cieantur & montes se aperiant, tanta est spiritus inclusi vis & vigor ex vi elastica, haud secus ac aliàs observamus semina plantarum germinantia cistæ ligneæ undiquaque inclusa, illam diffringere. Statuimus itaque Mineralia in montibus & terræ cavernis nasci & nutriri instar Vegetabilium, idque patulis ramis, radicibus, truncis ac velut floribus & fructibus, eáque in montibus non secus ac arbores jacere, id quod ex argenti, metalli aliàs minus fœcundi, fodinâ apud *Agricolam* colligere est, quæ fuit pedum XXX. in longitudine, latitudine autem dodrantis, altitudine LX, ex quo infertur similem fuisse arbori, cujus altitudo est maxima, post longitudo seu ramorum diductio, crassitudo minima, quæ pro latitudine in fodinis accipitur: Quare concludimus *Metalla aliaq; mineralia esse plantas sepultas sub terrâ nascentes.*

CAPUT V.

De Organis seu Partibus Mineralium organis Vegetabilium & Animalium analogis.

VItam Mineralibus in suo genere, metallicam nempe, modò adscripsimus, quæ nulla certè est si desit requisitus organorum apparatus, ut enim compositum quoddam vivat, nutriatur & augescat, opus certè est tali materiæ dispositione, ut spiritus inclusus ritè in motu & expansione sua dirigi possit. Ejusmodi verò effectus dum analogicè ad plantas & animalia in mineralibus cernamus, in iisque cœleste illud calidum Hippocratis haud secus ac in illis, admittamus, analogicè itidem Organa iis adscribimus, ad operationes ejusmodi edendas, quæ hinc ut determinemus, opus est.

Partes autem quas in Mineralibus possimus observare sunt *Radix, Cortex, Substantia ipsa* & *Vasa*. I. Ra-

I. *Radix* Mineralium arborum ex ſuis ſeminibus ortarum (tota nempe materia initio radix eſt) figitur in Terrâ velut agro, per quam & inde dum materia magis diſponitur & rotationibus ſuis velut revolvitur truncus & rami velut producuntur: quatenus ſcilicet propriâ fermentativâ vi terram obſtantem diſpellunt, ſeménq; ſubtile formâ halitûs illam ejúſq; minutiſſimas rimas, poróſq, lapidum penetrat: tam vaſto autem corpore, ceu Terra eſt Mineralia ut figerentur, opus habuere, quia magna etiam requiritur copia materiæ nutritiæ mineralium, quam v.g. eſt arborum vegetabilium, longius enim & ſpatioſius excreſcunt illæ quàm hæ, velut aliàs belluæ marinæ terreſtria animalia longè magnitudine antecellunt. Ob vaſtitatem autem Telluris notantur in eâ regione tres, quarum *infima* & intima circa centrum continet ſaltem, Carteſii judicio, materiam primi elementi ſe illic non aliâ ratione quam in ſole commoventem: eſtque id quod ſuprà diximus, radios cœleſtes illuc pertingentes reflecti & ex reflexione calorem notabilem producere: *Media* verò tota occupatur à corpore valde opaco & denſo quod poris ſoli materiæ primi elementi tranſitum præbentibus inſtructum eſt: *Tertia* verò nobis vicinior illa eſt quæ circa nos reperitur, magna ſcilicet congeries particularum tertii elementi multùm materiæ cœleſtis (quæ tantum abeſt ut mineralium illic productionem, ut quidem volunt, pernici motu impediat, quin non potius ſummoperè illam juvet, confirmantibus id terræ regionibus calidioribus validioríq; æſtu ſolari infeſtatis) circa ſe habentium, compoſita ſcilicet eſt è particulis varia diſpoſitione, figurâ, ſitu, quiete præditis, ut jam innuimus, & ex variis his particulis materiâ cœleſti diverſimodè motis per meatus protruſis & hinc variis angulis inſignitis, combinantur varia corpora mineralia, pro motu à Deo primitus indito ac etiamnum conſervato; Hæc verò Mineralia ex his particulis variè modificatis & contextis cum intercepta materia cœleſti, quam aſtrorum ignem, particulam lucis primigeniæ vocavimus, ceu patre & matre efficta, pro radice maximam partem vicinam terram (quæ ab aqua plurimùm vicinâ humidum generativum recipit) agnoſcunt, maximè ſi jam in proxima ſit potentiâ abeundi itidem ex diſpoſitionibus certis præſentibus in ſimile corpus minerale vi loci fermentali, imbuti partibus ſalſis, unctuoſis, viſcoſis variè digeſtis & diſpoſitis, vel etiam ſi hæc in actum jam ſint traducta, ut minerale verum conſtituant, ſic enim hoc poterit alimentum copioſiſſimè ex inferioribus ſuſceptum ſupra vel juxta poſito minerali communicare, etiamſi etiam ſit diverſi generis, illud enim quod ceu excrementoſum ab alterius archæo expuitur, in alimentum percommodum cedere poteſt alteri, ceu quæ à nobis ejiciuntur excrementa, canes, ſues &c. in alimentum aſſumere videmus, imò etiam vix dubitandum videtur, dari Mineralia quæ ab aliis reſultent & enaſcantur ceu in Plantis fungi, aliáque ex inverſo na-

turæ motu, retrogadóque ordine producta: Sicuti etiam statuere haud adeo absurdum, dari Mineralia maximè è lapidibus pretiosis quæ succum lapidificum nutritium purissimum non nisi per alium lapidem minus nobilem prius colatum & digestum velut hauriunt, ceu Adamas lapidi crassiori adhæret & ex illo succum suscipit probè digestum & filtratum velut à radice, ut in illo lapide, quem Chymicus quidam excellens hîc possidet, qui pluribus velut adamantibus obsitus est, conspicere licet, quo facilè quis inferre posset, generationem eiusmodi lapidum pretiosorum similem ferè esse generationi pulli ex ovo ubi nutrimentum unà suppeditatur, de quo in *Regn. Animali.* Notamus nos terram Mineralibus radicem præbere maximè iis in locis quæ sunt editiora, velut in montibus, maximè iis ubi nives citò liquescunt, nec ros facilè, ob citam resolutionem per halitus metallicos tanquam è foco sursum emissos, concrescit, pusillæ item sunt arbores, solúmque exustum velut est & sterile, pallidioribus & tenuioribus foliis & graminibus; addunt meritò & alii, ubi cœruleæ flamæ calidiore potissimum cœlo huc & illuc discurrunt, propter coruscationem & halituum pinguiorum & sulphureorum deflagrationem, quæ ubi præstò est, indubitatum tantum non signũ erit præsentiæ mineræ metallicæ, idq; pro halituum naturâ, si enim sint subtiliores, metalla subtiliora, crassiores crassiora & rudiora subesse indicio erit, de qua re pluribus *Agricola de Re Metall.* item *Albinus, Lohneisen, Libavius, Kircherus*, quorum hic in *Mundo subterran. Lib. X. Cap. VII. pag.* 181. de *Virgulâ* corylina bifida *divinitatricé*que alia sibi imaginari nequit, illam à subtili halituum metallicorum vi concitari, contrarius hinc *Becchero* qui *Phys. subterr. Lib. I. Sect.* 7. *p.* 651. hanc inclinationem, si succedat, non nisi atomis metallicis exhalantibus adscribi posse meritò censet, cùm major horum vis sit, dum metalla adhuc in mineris recumbunt, quam si jam fusionem subierint, quæ fortè impedit, quò minus virgula ejusmodi metallis, quibus cum amicitiam habere debet adplicata, quantumvis exactissimè & levissimè æquilibrata, ejusmodi inclinationis effectum præstet. Compertum tamen nobis est, ejusmodi bifurcatâ virgulâ corylinâ fontes aquarum detegi, neque nos latet Mosen & Aaronem coràm Pharaone Rege Ægypti baculo tali varia mira præstitisse, illósque Magos alios instrumento consimili imitatos fuisse.

II. *Corticem* post Radicem Mineralibus etiam adscribere haud veremur, illud pro cortice sumendo, quod manifestè distingui potest à reliqua substantia, durius velut est ac exterius accumbit, ceu aliàs Vegetabiliũ cortex corio & cuti comparatur, radíxque ventri & ori. Cortex hic quia alio colore apparet & secundùm mineralis ductum illi appositus est, aliâ etiam pororum & particularum configuratione donatur, idque fortè ad exhalationum nutritiarum susceptionem & aëris (cujus vim & efficaciam ad Mine-

ralium constitutionem supià deprædicavimus) intromissionem filtrationémque aliqualem, ceu cortex in Vegetabilibus, arborum quarum substantia lignosa penitus igne conflagravit, nihilominus vegetationem illam ac nutritionem præstat. Cortex hic velut lorica Mineralia in digestione ab injuriis & exhalationibus antipathicis defendere possit, cujus vicem tamen & præstare posse partes terræ in vicinia durissimas ac sibi mutuò quàm firmissimè accumbentes & adhærentes probabile est, variat namque terra summopere duritie, raritate & densitate, ceu etiam ignis cœlestis vel materia primi elementi variè eam commovet ac calefacit, & quamvis durissimæ sint partes illæ terrestres, nihilominus vi caloris summi variè concuti possunt porique nunc magis nunc minus aperiri, unde & facilè ex continua pressione & gravitate terrestrium ejusmodi corpusculorum, quædam in poros apertos suscipi possunt, in iisque contundi ac per consequens aliter atque aliter, pro modulo & matricis & particularum istarum, configurari; videtur enim quod Natura in opere suo media effingendi & expoliendi corpuscula ad corpus naturale constituendum haud negligat, sed etiam primitus illa decenter figuret antequam illa commodè adaptare possit, quo pacto & liquores pingues & unctuosi in terræ interioris poris & ductibus non in rectum directis & aptatis sed ramorum instar diffusis formari videntur, quamvis aliàs difficillimum sit de pororum terræ configuratione conjecturari, videtur tamen præter poros terræ indefinitos dari rectos, item inflexos & undulatim extensos, ad aquæ marinæ transcolationem disposi tos, cujus sal relictum plurimum mineralium productioni tum inservit, item alios ita excavatos ut unus cum pluribus aliis correspondeat, item cochlearum more exsculptos & striis certo modo contortis notatos, quos non nisi certæ primi elementi materiæ particulæ & eodem modo contortæ & contextæ transire valent, quæ configurationes tamen non obstant, ut seminium minerale repudiamus, illud enim mechanicâ suâ texturâ itidem dotatum & à natura exornatum est, vel etiam per certam percolationem resultat.

III. *Substantia* ipsa *mineralis* velut truncum ramósque includit, quæ juvantibus partibus reliquis sensim in terræ incunabilis augmentum capit; Varia hæc est in variis mineralibus juxta eorum naturam & proprietatẽ prout vel majora vel minora, nobiliora vel ignobiliora sunt, in illis namque præ his particularum ramosarum plus reperitur, quamvis & unctuositas, à ramosis viscosísque particulis resultans, de qua supià, in illis maximè variet, datur enim in Metallicis unctuositas ejusmodi duplex, una *externa* ♀rea inflammabilis per accidens saltem illis accedens & ad majorem fotum & excoctionem contribuens; alia *interna* subtilis valde, probè fixata & digesta, non cremabilis, mercurialis, quæ quæ abundant minus igne consu-

muntur, ut est Aurum externâ illâ penitus destitutum, & Argentum; cen contrà ferrum & plumbum quia unctuositate illâ externâ abundant, diminuuntur in igne & exterminantur in fumum, 🜍re illorum substantiæ incluso per inflammationem deflagrante. De his & aliis hinc eleganter *Geber Rex Arabum, Alchymista illustris* ita: *Habent corpora imperfecta humiditates superfluas & sulphureitatem adustibilem nigredinem in ipsis generantem ipsáq; corrumpentem: habent etiam terrestreitatem immundam, fæculentam & combustibilem nimis grossam, ingreßionem impedientem & fusionem; Et quia hæc superflua accidentaliter in his supervenerunt corporibus,* & *non radicaliter, & spoliatio accidentium poßibilis est, oportet nos cum igne artificiali his prædictis mundatis superflua demere accidentalia, solâ substantiâ ☿ & 🜍ris radicalis permanente.* Unde & inferre est, quòd tantò ignobilius & imperfectius metallum sit, quantò plus possidet, 🜍ris externi, rudioris, tantò contrà nobilius & perfectius quantò plus globulorum ☿lium radicaliter intimiúsque fixatorum & 🜍ris stabilioris, velut ☉ & ♂ exinde longissimè distant, quòd illud cum ☿io amalgamari, id est, in pastam mollem redigi possit, hoc verò ☿ium non nisi cum artificio admittat & contrà 🜍ri facilimè commisceatur. In Substantia minerali ergò ad ☿ium & 🜍ur, quàm maximè attendendum.

IV. *Venarum* nomine in Regno Minerali varia indigitantur, nunc enim pro terræ canalibus, altitudine, latitudine, longitudine multùm inter se differentibus sumuntur, quo pacto *vena* alia dicitur *profunda* de summo terræ corio in imam ejus sedem descendens, quæ rursus vel lata vel angusta est, vel in hunc vel illum mundi cardinem directa; alia vocatur *dilatata* quæ sub terra latens in multum spatii se dilatat, alia est *cumulata* quæ nil est aliud quam aliquo fossilium genere cumulatus locus cum interstitio *Intervenium* dicto, ceu *Agricola de Re Metall. Lib III.* & ex eo per compendium *Kircherus Mund. subterran. Lib. X. Cap. VI. p. m.* 198. hæc figuris eleganter illustrant. Aliàs etiam pro Vena sumitur omne id quod in vasis continetur, quod nobis ipsa est substantia rerum fossilium quam terræ receptacula suo complexu coërcent; Nobis verò pro *Venis* hîc sumuntur ductus & meatus particulares per ipsam substantiam, ceu in Animalium & Vegetabilium corpore dispersi, quibus materia nutritia suscipitur, colatur, præparatur, ut proximè abire valeat in ipsam corporis substantiam; Tales in Mineralium corporibus admittendas esse ratio cum experientia facilè deteget, ut ut quoad sensum haud adeo sint perceptibiles, considerando autem in perfectioribus superfluorum ejectionem, exquisitissimam materiæ nutritiæ adaptationem, fotum mineralium in terræ cavernis à calore incluso, pororúmque subtilium hinc apertionem majorem, transitúmque in eos consequenter liberiorem, facilè venas quasdam reperiemus, imò vasorum capillarium ad instar in Animalibus, etiam Venulas ex commissuris saxosæ

materiæ

materiæ mineralis exortas, quas & fibras vocant, quæ conceptum humorem seu vaporem humorosum itidem ac in Animalibus (secus ac sentit *Kircherus*) in venas majores diffundunt, quò hinc germinatio quæpiam debitè resultet, observaríque possit Arbores minerales certo annorum spatio crevisse & augeri in multò majorem molem, ob causam antea dictam, quàm Vegetabiles. Talis autem germinatio conspicua maximè est in Metallis, Lapidibus, ac etiam salibus, ceu & jam suo seculo verè & eleganter hac de re *Seneca Natural. Quæstion. Lib. III. Cap.* 15. inquiens: *Si quis venarum fibras rectius consideraverit, is intra saxorum commissuras, non secus ac absolutissimam arboris in varios ramos divisam intuebitur imaginem*: sic quod Metalla refert *Gallois dans les Conversations Academiques tirees de l'Academie de Monsieur l'Abbe Bourdelot à Paris Part. I. p.* 139. se nosse Chymicum qui possideat ramusculum auri, quem vegetare fecerit figurâ fruticis: imò alium sibi notum qui ex projectione liquoris cujusdam super lapidem vegetare eum fecerit inque ramusculos ascendere. Sic & Natura vim vegetabilem exeruit in Argenti massâ pondere ℥. xij. in qua vitem sarmentis suis variè intricatum effinxit, ut ex dono Thesaurarii Regis Daniæ possedit *Olaus Wormius*: in Technophylacio quoque Dresdensi Electoris Saxoniæ crux argentea naturalis reperitur ex minera vegetabilis ad instar enata; Vidi ego & meis his contrectavi manibus in Archivo Pisano Magni Ducis Hetruriæ summo meo cum oblectamento arbusculam lapideam mirâ ramorum & ramusculorum extensione ad instar plantæ dotatam: Germinatio talis conspicitur & clarè in *Corallo*, lapidum numero inserto, qui fruticis vel arbusculi ad instar rectissimo caudice in altum se se firmiter erigit, ceu & *Kirchero* à mercatore Arabe relatum est, in maris rubri fundo integras Coralliorum sylvas reperiri, ac semen illâ formâ coriandri vel baccæ corni, crassæ ad instar pinguedinis exhibere, quod novam dein fundit coralli propaginem. Sic mirabile est ac curiosum silentioque hîc minimè prætereundum quod refert *Fr. Rueus de Gemmis Lib. I Cap. I. p. m.* 4. de duobus hæreditariis Adamantibus Dominæ Heverensis è Luxemburgorum familia oriundæ, qui alios crebrò producant, ut eos quicunque statis temporibus intueantur congenerem sibi prolem eniti, palam judicent In salibus non tantùm concretio in crystallos sed & maximè germinatio quadam analogicè se prodit; sic enim ⦶ murarium è lapide calcario geminare velut videtur, haud secus ac pilosa substantia è foliis vegetabilium, imò absurdum adeo haud est dicere; *Salem quempiam serere*, dum aut cumulus terræ è qua ⦶ detractum fuit, sub tuguriis servatur, vel hali ⦶ △â dissolutum in cumulos terræ spargitur, ac haud aliter quam sato tritico post quinquennium copiosior fructus inde habetur; sic quoq; ⊕lum in prima è pyrite eruptione pilorum instar trichites vegetativúmque se manifestat, initio quidem colore albido, post viridi, ex

debita ſcilicet maturatione ad inſtar Vegetabilium: Imò & ſucci bituminoſi ſimiles ferè reſinoſis liquoribus Vegetabilium, arguunt ejuſmodi vegetationem, dum craſſiora plantarum & bituminoſa olea crebris deſtillationibus in reſinas reſolvuntur. Adſtipulatur & hiſce ingenioſiſſimus *Morhoſius de Metallor. Tranſmut.* cujus verba coronidis loco addere lubet: Cœterùm Vegetationem metallorum demonſtrare alicui ac ob oculos ponere poſſunt, ſi quis pertinaciter negaverit, Arbores illæ philoſophicæ ex argento vivo (vide *Regn. Veget. §. VI.*) productæ, & mirabilis illa arboris argenteæ in aquis ex eodem metallo germinatio, quæ à Sanſimonio Bruxellis injecto pulvere, quem homo Leodienſis ignotus illi dederat, peracta eſt, referente *Cl. Borrichio Lib. de ortu & progreſſu Chemiæ p.* 103. Quo colligas ſemen argentificum, aut aliquid ſemini analogum, iſto in pulvere delituiſſe. Calculum inſuper his addit Anonymus quidam ſcriptor apud *Gerhardum Phil. & Med. Tubingenſem, in Quæſt. Phyſ. Chym. p. m.* 93. cujus egregia verba velut in ſummam colligunt hactenus à nobis ſtabilita: *Mineralia ſimpliciter exiſtere nec vivere creduntur, licet metalla ex mineralibus præcipuâ vitâ quodammodo prædita dici poßint, tum quia in ipſorum generatione ſit quaſi coitus & duplicis ſeminis maſculini & fœminini, 🜍ris ſcilicet & ☿rii commixtio, quæ duo per longam & multiplicem circulationem rotata, purgata, ⊖le Naturæ condîta ac fermentata, ac in vapore ſubtilißimo perfectè mixta, inlimum & mollem maſſam –∩–u 🜍ris ☿ium paulatim congelante, formantur; moles autem illa tandem concreſcit & in corpus metallicum roboratur. Tum etiam quia metalla perfecta, perfectum vitæ principium in ſe recondunt, Ignem videlicet inſitum cœlitus infuſum, qui ſub duro metalli cortice hebes factus, motus expers & velut theſaurus incantatus latet, donec ſolutione philoſophicâ & ſubtili artificis ingenio libertatem conſequutus, ſpiritum ſubtilem & cœleſtem animam per vegetationis motum potenter explicet tandémq; in ſummam artis & naturæ perfectionem exaltetur.*

FINIS Sectionis primæ.

DISSERTATIONIS ERUENTIS
REGNUM MINERALE
SECTIO II.
DE METALLIS.

CAPUT I.

De Metallorum naturâ in genere, Ortu & Differentiis.

X Auri primatu, pulchritudine & nobilitate, quâ coronam jure sibi in hoc Regno vindicat, & ad quod producendum maximè Natura in opere suo collimat, Metallis primum nos delaturos locum *Sect. antec.* diximus. Sunt autem METALLA corpora fossilia dura, liquabilia & ductilia. Ignis namque pernicissimo motu funduntur, malleorúmque ictibus in incudein longum & latum producuntur; quo utroque modo quia magis dura redduntur, quare *dura* adeo corpora sint patebit, sic namque superficies corpusculorum planæ & sibi invicem immediatè superpositæ, (unde aliàs aëri subtili incluso magna infertur violentia & compressio duritiésq; hinc resultat) propiùs invicem accedunt, & particulæ lubricæ interpositæ expelluntur, quod fit *malleatione*, sicut *fusione* particulæ tales exeunt & superficiebus magis planis & frequentioribus applicantur, haud secus ac *triturâ* emolliuntur & vim elasticam amittunt, ex particularum scilicet lubricarum ingressu, quæ accessum superficierum impediunt, ac spongioso tum velut in corpore novis particulis lubricis locum concedunt, prout aliàs Lignum siccum minis tensile videmus, ac ferrum ignitum virtute elasticâ destitutum ob commixtionem nimirum talium partium fluidarum per ignem introductarum & ex motu earum inibi existente, quo quia etiam particulæ superficiales metallicæ ramosæ & viscosæ rarefactione quadam in situ & positura nonnihil immutantur, metallum quasi inflatum deprehenditur, absque tamen ponderis augmento, ceu talem Metalli Tumorem in corpore Conoide expertus est Clariss. *Joh. Dan. Major* in *Genio Errante* depicto, illud enim ignitum frigi-

dum.

dum eodem loco, ut prius, dum ignitum minimè esset, haud admisit, sed spatio aliquo interceptum reliquit, manifesto indicio Metalla quamvis ob sulphuream velut pinguedinem (ceu de Alchymistarum *Oleis* & *Unguentis* prolixè *Theatrum Chymicum*) & viscositatem in liquatione resolvi haud possint, tamen violentissimi ignis actione nonnihil rarefieri, prout de Chalybe hoc in *sequentibus* etiam constabit. Ex dictis verò *Metallorum* ortus & *Productio* ut & *differentia à reliquis mineralibus*, clarior adhuc, præter ea quæ supra attulimus, se sistet. Ad *Ortum* scilicet Metallicorum & Mineralium corporum diversæ particulæ concurrunt, præcipuè tamen viscosæ ramosæ, cum interspersis subtilissimis acidis, plurimùm vitriolaceis, quæ simul cum terrestribus junctæ corpus unum constituunt, quod prout magis participiat de particulis ramosis, viscosis, eo major vel minor erit ejus differentia, maximè verò pro particularum harum ramosarum & viscosarum digestione & excoctione, connexione, situ, positurâ, quâ sibi superficiebus variis incumbunt & agglutinantur, Metallum & Minerale nunc magis nunc minus perfectum inde resultabit: variè namq; naturæ ejusmodi gluten viscosum humidum, quo metalla in ejusmodi formas abierunt, distributum est ac pro diversitate corporum jam aliis vel minimè adhæret vel sub minima parte miscetur, aliis verò mediocriter & per partes eis commixtum conjungitur: Hinc Metalla distinguuntur à *Lapidibus*, quod quamvis hi in vitra minimè abire possint, non tamen sint fusiles sed in calcem solùm igne redigi apti; à *mediis* verò *mineralibus*, quod ob aliqualem humidi unctuosi viscidi præsentiam fundi quidem, sed minimè, ob terrestrium partium copiam, malleo duci possint: à *Terris* verò quomodo Metalla distinguantur, ultrò patebit, ceu in quibus viscositas prædicta paucissima vel nulla reperitur. Analoga nonnihil huic materiæ viscosæ sunt Oleum & Cera, quæ calefacta fluunt quidem, non tamen ob pinguedinem & viscositatem, ramosarum scilicet partium mutuum amplexum evapore permittuntur, unde non sine causa Nobilis Bohæmus Hanoviæ ad Aurum Chymicum ex pauculis adhuc tincturæ auriferæ granulis conficiendum Ceram & ♄ expetiit, ceu circumstantiæ hujus rei notantur in *Miscellan. Curios. Decad. I. Ann. I. Observ. XVI. §.15.* neque enim absurda adeo, quamvis difficillima, transmutatio metalli imperfecti in perfectius, ut illa pro non ente sit habenda, conveniunt nempe Metalla in radice & origine ovóque primordiali, distincta saltem maturatione & variâ proportione partium aliarum accedentium, unde & participant inter se Metalla, præprimis ignobiliora de nobilioribus prout in plumbariis mineris argentum dispertum est, ceu videre est in illa minera ♄ Rhætica circa Schambs in Enderen, quam mihi communicavit Clariss. & Experientiss. *D. D. Carol. Joseph. Müllerus Physicus Tugiensis* meritissimus: Nec pigebit hîc adducere quæ in suis *d. 6. Maij*

Alten-

Altenburgo ad nos exaravit Celeberr. & Excellentiss. *Clauderus*: *Quæ de metallorum transmutatione ambigis, amplius diduxi contra Athanasium Kircherum in Tract. meo de Tinct. universali* (quo & Lectorem relego) *unicum adduco: si malus pyrúsq; sylvestris induit naturam surculi insititii, qui melioris est indolis, cur non propter analogiam in Regno Minerali idem sperandum? præprimis cùm arbores in alias species ita degenerent, v. g. Cydonia in malum, pyrum &c.* Sic & *Basilius Valentinus* Ord. S. Benedicti decus insigne, ænigmaticè innuit, Argentum si figatur perfectius abire in aurum, mutuata postea tincturâ à Cupro de ente Auri participante. Ubi namque partes ramosæ in metallis magis exuperant, quàm viscosæ, illa metalla etiam præstantiora erunt, nobiliores namque sunt illæ præ hisce, quia particulas magis digestas & à spiritu astrali fotas hincque subtiliores, minùs grossas & terrestres obtinent. Hinc quia Aurum particulis ejusmodi ramosis summopere abundat & ob fixitatem omnium nobilissimum est, ac tantùm non quartum Regnum quibusdam hinc constituit, solque quem repræsentat, à Modernis quamplurimis pro stella fixa potiùs quàm planetâ habetur, in circulo metallico (qualem etiam circulum Deitatis vel Divinitatis Trinitatem in unitate sitam repræsentat *Kellæus Anglus de Lapid. Philos. p. m.* 101.) illud è circumferentia in Centrum potiùs (ceu ☉ centralem locum denotat) ablegandum videtur, ut ad quod reliqua quævis è peripheria collimant; Unde & *Divisio Metallorũ*, in *matura*, nobiliora & probè fixata, ut est *Aurum & Argenum*, quorum hoc quia præ illo minus habituatum *Corpus fœmininum perfectum* nuncupatur, sicut illud *Corpus masculinum perfectum*: & in *immatura*, ignobiliora & minus fixata, quæ sunt vel *mollia* vel *dura*: *Mollia* dicuntur quæ facilè liquantur & in igne funduntur ob abundantiam materiæ mercurialis, qualia sunt *Stannum & Plumbum*. *Dura* verò sunt quæ facilè igniuntur ob sulphuris vitriolati copiam, difficulter verò funduntur, ut *Cuprum & Ferrum*. Ignitio verò illorum saltem imperfecta est ob fixitatem principiorum terream, nihilominus fugacem, quo fit ut examen perfectorum haud sustineant sed fugiat utrumque in cineribus cœmentóque regali, experientiâ Docimastarum & Excoctorum. Sulphur autem eorum vitriolatum dixi, ob æruginem quam monstrant, dum in 🜅. solvuntur aut spiritibus acidis exponuntur. Sic ergo *Verorum Metallorum*, quibus definitio metalli competat, numerabimus sex, ☉, ☽, ♄, ♃, ♂, ♀, præter quæ dantur & metallis affinia, *Spuria* dicta, quòd iis definitio metalli ejúsque requisita quædam deficiant, ut est ☿ seu *Argentum vivum*, quod nec ductile est, (quamvis ductile id fieri possit, dum *Theodorus Kerckringius Morhofio* confessus est se ex ☿io, ☉ & ☽tum verum solo regimine ignis, additione exigui pulvisculi ♁lis fecisse) nec fluit in igne sed in halitum resolvitur, item ♁ium, *Cinnabaris, Bismuthum, Arsenicum* &c. de quibus omnibus in seq. specialitur.

CAPUT II.

De Auro.

AURUM, metallorum Rex, mineralium sol coruſcus, particulis conſtat ramoſis plurimis, optimè digeſtis & concoctis, quarum ratione fixiſſimum eſt & inſtar catenati corporis annulorum in motum quidem cieri, diſcerpi tamen & divelli haud poteſt, unde perſuaſum ſibi habet Clariſſ. *Caſſius*, Aurum è ſulphure & ☿ in ſubtili quadam & purâ 🜄 virgineâ, æquali proportione & indiſſolubili fœdere coagulatis atque invicem excoctis conſtare, ita quidem ut terra illa 🜃rea detineat ˇum ne evaporet, ☿ius cum viſcoſitate terræ conglutinet 🜃 ne incineretur, 🜄 verò utraque amicabili fœdere nectat & permanentia reddat, ſicque in auro unum foveatur ab altero & alterius vinculum exiſtat, ut nullo eorum vacillante auri textura corruere non poſſit & tam in igne quàm in ſale & 🜃ribus ii & ♄ni fortiſſimis inviolatum conſervetur. Ob talem principiorum arctam combinationem pori Auri ſunt pauci, qui tamen adſunt (nullum enim corpus eſt, quod poris careat ceu & de Corporibus ſolidis commonſtravit Illuſtris *Boyleus Tr. pecul.*) grandiores ſunt illis quos argentum v. g. habet; quia verò illi pori in Auro ita configurati & ſituati ſunt, ut facilè ex uno in alterum detur aditus, quamvis particulæ valde ſibi invicem incumbant, hincq; in ſubtiliſſimas lamellas fuſiſſimè ☉ (Auguſtanus enim quidam ex Ducato 620. bracteas obtinuit, & Caſellis in Principis Mauritii Theſauro rerum naturalium ex ʒ. j. cujus ponderis alias eſt Ducatus, equus fabricatus viſitur omnibus lineamentis vivum æmulans) deduci poſſit, patet quare Aurum, ſecus ac ferrum & chalybs, virtute elaſticâ deſtituatur, ob communicationem ſc. illam pororum ex irregulari ſitu particularum, quâ fit ut aër minori cum reſiſtentia & elaſi comprimatur & in compreſſione conſervari poſſit. Ob magnitudinem quoque pororum, in quos aditus particulis aliis admixtis conceditur, Aurum ut ut ponderoſiſſimum ſit metallum, ponderoſius tamen reddi poterit, v. g. Nummus Aureus ſi ſalſuginoſis, ſpiritibus inſtructis, ut eſt urina equina vel canina, quæ ſpirituoſiſſima & ad-⌒-us ♓ci naturam quam maximè accedit, immergatur, nimirum ⊖ ♓ cum & ex eo cum ⌽tro parata Aqua Regia poros in ☉ reperit proportionatos, figuráſque & texturas congeneres, quibus fit ut & ☉ in partes ſubtiliſſimas diſcerpant, & è fundo vaſis in altum eas elevare, velutque ſuſpendere poſſint. Eſt autem Aurum duplex, *nativum* & *coctum*, *Nativum* ἄπυρον (gediegen Gold) *obryzum* etiam dictum ſtatim ſuum eſt & è 🜄a aut effoditur, aut lavatur ex fluminibus aut in Animalibus etiam juxta nonnullos reperitur: quod è terra effoditur aut ſincerum & ſolidum eſt ut

maſſa

massa illa aurea à me visa in Archivo Pisano, aut scintillis lucentibus est tinctum, quale est quod *Lapidi Lazuli* adhæret & saxi quodam generi candidissimo Quartz dicto, cujus copia est Cottenheydæ: è fluminibus quod habetur, formam granorum & massularum habet, quandoque pisi magnitudine, præsertim post magnas inundationes, vel etiam ex lapillis nigris excoquitur, in quibus scintillarum aut bractearum instar micat, sic namque Rhenus aurei sabuli est ferax ac Araris & Emma in Helvetiâ præstantissimum præbent Aurum Hungarico & Arabico, colore & tenacitate, minimè cedens. In Animalibus v.g. Piscibus, Truttis nimirum, Forellis quoque aurum reperiri quidam volunt, sicut peritonæum piscium plurium velut argentum apparet. *Coctum* Aurum aut è pyrite coloris *cineracei* & galenæ vel *punicei* (sicut è lapide ejusmodi finum ☉ elicuit in *Rhætia* Præstantiss. Vir Dominus *Schorno*, quorum tamen pauci reperiebantur) aut è proprio saxo aut ab argento separatur, quòd ἄπεφθον vocant aut è terra quadam *purpureâ*, vapore & halitu unctuoso fixo ita imprægnata, ut sit fœcunda auri, ceu & *Experientiss. Beccherus Phys. subterr. Lib. I. Sect. III. Cap. 3. p. m. 161.* refert de Terrâ quadam peculiari Hungarica, quæ sublimata totaliter ☽tum colore rubicundissimo tinxit, argento malleitatem & malleabilitatem suam retinente.

Quamvis autem Medico hodierno satius sit è Medicamentis aurum, quàm ex Auro medicamenta parare, ut insignis *Chymiater Saxo-Gothanus Daniel Ludovicus* in aurea sua Pharmacia loquitur, *Remedia ex Auro*, quæ re & nomine Regnum Minerale decorare possunt, usitatiora & selectiora notamus sequentia.

I. AURUM PULVERISATUM seu crudum subtilissimè limatum magna præstare in morbis deploratis experientia docuit, dum sulphure suo blando à ventriculi semialkahestino velut liquore nonnihil elicito, spiritus animales, solis ad instar, suaviter irradiat, fovet & afficit acriáque salia nimis exaltata illud adoriuntur, atque illi se combinando activitatem & ferociam suam, multùm mitigata, deponere coguntur, sicut enim aqua regia saltem ⏦u ♓ci vel ⊖le communi acuata illud solvere possunt, sic credibile est humores nostros, spiritúsque, qui aliàs cum spiritu salis armoniaci affinitatem quandam colunt, certo modo depravatos, exaltatos magis, specificè corrosivos auro exhibito adhærere & dum poris ejus, in quibus motus eorum nimius & perversus sisti potest, se insinuant, fibrillas corporis, quas crudeliter adorti sunt, derelinquere, sicque Corpori halcyonia & tranquillitatem conciliare. Hinc quamvis reliqua ingredientia *Pulveris* Medici illius Cæsarei *Antonii de Pozu* per se multa præstare possint, ceu & efficaciam illius expertum se scribit *Excell. Frid. Hoffmannus*, minimè tamen ei frustrà admiscetur *Scobs Auri subtiliss.* Hinc illum in *febribus malignis* & *affectione* *hypochon-*

hypochondriacâ primariò extollimus. Ejus descriptio hæc est: *℞. Auri subtiliß. pulveris.* ʒ. v. *Unicornu ver. marin. seu foßil.* ʒ. ij. *Ras. eboris* ℥. j. *Pulv. epilept. Marchion. correct. cum cinnab. ♄nii* ℥. j. *MS. f. Pulv. Dos.* ℈. j. vel ʒ. ß. In *affectione hypochondriacâ* & *melancholiâ* optimè juvant *globuli ex Auro formati*, si deglutiantur, acidum enim vitiosum eos corrodit seque enervat, ceu observatum est eos minori pondere cum sensibili ægrorum levamine redditos fuisse per inferiora.

II. AURUM FOLIATUM suam exhibere potest medicinam, dum noxiæ particulæ, quæ in aliis metallis copiosè reperiuntur, ab eo absunt; commendamus id in medicamentis quæ contra ☿ium in corpore oberrantem præscribuntur, ceu qui magneticè velut auro se insinuat, maximè si hoc intimius corpus subit, velut in Gallinis auri foliis saginatis hoc quidã se observasse referunt, dum in pectore earum post mactationem tres aureæ lineæ comparuerunt, haud secus ac in alia argenti foliis enutrita, inspersis iisdem saginæ, ovarium quasi inargentatum apparuit, caróque argenti instar candida.

III. AURUM FULMINANS pro Auro diaphoretico, de quo postea, conficiendo ita præparandum fecimus, nimirum Ducatus limatus optimè in ▽R. solutus erat, præcipitatúsque alcali tum fixo, oleo ♀ri tum △li ∽u nim. ⊖)(*ci*, quo magna ebullitio concitata ex conflictu salium, diffracta & eorum spicula aurum sibi infixum velut habentia, affusâque copiosè aquâ font. per filtrationem tandem & edulcorationem ☉ *fulminans* prodiit. Hoc verò quia in pondere augetur, (Ducatus enim qui ʒ. j. pondere æquat, ℈. iv. ☉ fulminantis exhibet) indicium est spicula illa salina corpori Auri adhuc dum fortiter & intimè adhærere, ignéque proin suscitata cum violentia & fragore ab auri partibus discedere, unde dum cochleari nonnihil ☉ fulminantis inderemus magno cum sonitu foramen fundo cochlearis impressum mansit, nummo obtegente in altum sublato: primas hîc tenet ∽ ⌽tri cu us magna est violentia, ceu aliàs fervidissimâ aëris constitutione particulæ nitrosæ in media aëris regione copiosè collectæ si per contrarias sulphuris, quod tum dominatur, & in aquâ pluviali tandem se commonstrat, particulas deprimantur caloréque accendantur, Tonitru ejúsque fragor excitatur. Ob salia verò ejusmodi adhærentia observavi illud haud mediocriter laxare, ceu Viro cuidam Amplissimo illud exhibitum antequam Aurum diaphoreticum ad hecticam qua ex ulcere metatarsi laborabat, præparatum esset, diarrhæam, quæ adstringentibus & roborantibus mox sistenda erat, movit, adeo ut minimè absim *Dan. Ludovico* asserenti, illud in ardentibus ad diarrhæam inclinantibus alvum præter intentionem ac sæpè funestè movisse. Laudatur aliàs in *Tympanitide* & *Colicâ*, auditque *Diaphoreticum*, sed ut ex dictis notandum, oportet ut salia

ſalia auro connexa rite abluantur, in poteſtate enim Chymici eſt, remedium nunc magis laxans nunc magis diaphoreticum, nunc ſaltem diureticum adornare, ceu in ☿rialibus & ♁tis in ſeq. conſtabit: Ubi diſpoſitio totalis maſſæ ſanguineæ & gangrana univerſalis corporis à ſalium corroſivorum liquefacientium ferociâ metuitur, haud ſpernendum eri... connubium radicale ☉ *fulminantis* cum *Sacchar. ♄ni cum* 🜈 *coagu...* ...*nabari* ♁*ii rectif.* per philoſophicam putrefactionem, quale hinc medicamentum in morbis deſperatiſſimis ultimum remedium vocat *Hoffmannus*, v.g. in *febribus ardentibus malignis Doſ.* à gr. iij. ad viij.

IV. AURUM DIAPHORETICUM ex prædicto Auro fulminante ceu magiſterio auri facto cum 🜆 â ſecundum *Poterium Pharmacop. Spargyr. Lib. III. p. m. 599.* optimè fit cum duplici portione *florum* 🜍*ris*, quo pacto cicuratur ſuámque amittit volatilitatem & in pulverem rubicundum vertitur, *Spiritu vini rectif.* per 15 dies ampliùs digerendum Uſum ejus egregium expertum ſe in *Obſervationibus* hinc inde refert *cit. Poterius*, maximè in *Hectica*, ut & *Paralyſi*, ceu illud *extr. hellebor nigr.* & *colocynthid.* in Paralyſi à 15. annis inveterata exhibuit mirabilicum effectu *Obſerv. Cap. LXXIII.*

V. AURUM POTABILE, multis non putabile aliquod, Chymicis maximè *Corn. Drebelio Tr. de Quint. Eſſent. Cap. V. p. m. 58. è calce auri* paratur, affundendo *Spiritum vini rectificatiſſ.* ad ſupereminentiam 2. digitorum vel trium, ſic namque tingetur aureo colore fiétque ☉ potabile ſeu TRa ☉is: *Celeberr. D. Michaëlis* loco *Spiritus vini rectif.* ſumpſit illum qui ex *ſaccharo* ♄ præparatur aut reſuſcitatur, talíque TRâ ad *gt.* iv. exhibitâ curavit puerum quendam epilepticum, de quo omnes ferè deſperarunt. Alii ad 🜍 ☉ri eò meliùs extrahendum Spiritum vini acuunt 🜔*le* ⊡*æ* vel C.C. quo ſic ☉ minimè acido ſaturatur, quin potius ad acidum rudius edomandum magis confortatur; verùm tinctura illa ex interno ☉ 🜍re minimè eſt, ſed ſolutio ſaltem tincta ex particulis ſalinis cum partibus auri tenaciter adhærentibus ob certámque illarum texturam reſultans, quare ad radicalem extractionem *Chymici* nobiliores proprium Philoſophorum diſſolvens expetunt, quæ ſit aqua dulcis, clara, pura & minimè corroſiva, à radiis ☉is & ☽æ petita, in qua aurum reducatur in aquam claram gravem & fundatur æquè ac glacies in aquâ calida; Et tum demum aurum in priorem ſtatum, id eſt, corpus reduci non poſſe dicitur, niſi hæc aquâ in terram convertatur & hæc terra fiat fuſilis, fixa, tincturam præbens & elevare apta quæ ſunt inferiora, ex pauperibus divites faciens, ibique perfectum reddere, quod illud actu non erat, quanquam tale ſit potentiâ, de quo Alchymici conſulantur. Excell. *Langellotus* ut & celebris *Burrhus* triturâ peculiari in mola philoſophica vaſe ſcil. vitreo vel etiam, ut poſterior apud Regem Daniæ Frideric. fecit, aureo calcem auri pararunt, dum taliter ſolvens catho-

licum ſal aëris ⦶ſum allicuerunt quæ ſolutio ob acidum △le mitius, ſatis benigna eſt, quæque hinc nobiliores operationes, dum ſpiritui noſtro conveniens & amica eſt, quàm alia rudior & crudior, præſtare valet. Vid. & *Tackium in Myſter. reſurr. rer. p. m. 63. Thomſonum Anglum in Chymiatror. acu magnet. p. m* [illegible] *Oth. Fabrum de ☉ potab. ad Carol. II. Angl. Regem. &c.*

VI. [illegible]ETICUM ☉re fit ex *reguli ♂tis ſtellati* ℥. iij. ß. ☉ *puriß.* ℥. ß. fuſis ac effuſis in regulum, qui pulveriſatur & cum *triplo* ⦶*tri* miſcetur, poſt in Xbulo calcinantur, detonantur & in ▽â extinguuntur, pòſt evaporando exiccantur ac rurſus in Xbulo liquefiunt & poſt calcinationem iterum extinguuntur, moréque ſolito dulcorantur & ſiccantur. *Uſus* egregius ad ⊖lia heterogenea Maſſ. ſang. edomanda.

CAPUT III.

De Argento.

ARGENTUM, cerebri ad inſtar candore ſuo nitidum, ſincerum & ſplendens, minus quam ☉ (*perfectum minus* hinc quibuſdam dictum) ramoſis conſtat particulis, plurimis verò viſcoſis rudioribus cum ∽tu ⊖no valde amaro colligatis, adeo ut reſpectu ☉rearum particularum minus ſint digeſtæ, exactè commiſtæ & excoctæ, haud ſecus ac cum fructibus immaturis ſe habet, qui ob pericarpii carnem, multo ⊕lo, ut *Malpighius in Anat. Plant.* docet, ſcatentem auſteri & acidi perſentiuntur, colorísque ſunt vel viridis vel pallidi, temporis verò tractu ex novâ modificatione particulis à ſole inducta, maturatione dulceſcunt, colorísque fiunt vel rubri vel flavi; pariter particulæ ☽ti ☿riales viſcoſæ, 🜍ureo-ſalinæ ſufficenter haud digeſtæ & maturatæ, fructûs ſunt inſtar immaturi: Hinc namque eſt quod ☽tum (reſpectivè) ☉ro minus ſit fixum & ponderoſum, imperfectius, ſonorum, minimè durans omnino in cæmento regali: quamvis argentum argento abſolutius inveniatur, ut optimum quod eſt in ♁monio nil deperdat ſed aurum reputari poſſet, ſi adeſſet tinctura: quare & Argentum quaſi *filia* vocatur *naturæ proponentis aurum coëunte argento vivo & ſulpure albo non urente*, eſtque velut lux in tenebris in ſuis fodinis, multò tamen nitidius ſplendens, ſi igne repurgetur, ſec. Pſaltem Pſal. XI. *Eloquia Domini, eloquia munda,* ☽*tum igne repurgatum*: Mirandum verò ☽tum non ſaltem in ∽u ⦶ ſolutum cum additione ☿rii in arbuſculam artificialiter formari, ſed & in mineris naturaliter præ ſe ferre ſpeciem arboris, herbarum, item integrum piſcem, ſerpentem, ſcorpionem ex puro tali ☽to in viſceribus terræ ita eſſe formatum, ceu miros ejusmodi luſus naturæ vidiſſe ſe teſtantur primarii metallorum ſcrutatores *Agricola & Encelius*

Lib.

Lib. I. Cap. I. quæ hinc & ad confirmationem ſupra allatorum facient. Verùm præter ejuſmodi modò dictum ☽tum, quod ſtatim eſt ſuum, (Germanicè Gediegenſilber) ſine opificio fornacum factum, quodque Piſis in Archivo Magni Ducis Hetruriæ capillorum formam præ ſe ferre è minerâ vidi, dantur *aliæ* ☽*ti ſpecies*, nimirum aut excoquitur ex metallis, ut ex pyrite, *plumbagine* (Germanicè Geſchmeltzt Silber auß dem kyß vnd Glantz) aut rude eſt, (Germ. Silberertz) cujus etſi plures fortè dentur ſpecies, ſi probè attendatur, *ſex* tamen notantur ratione *coloris* ex varietate vaporum & commixtione cum aliis *differentiæ*, dum *coloris* nunc eſt *rubei* (roht gulden Ertz) nunc *plumbei* (Glaſertz) nunc *nigri* (Schwartz Silber) jam *purpurei* (Braunertz) jam *cinericei* (Grauertz) jam *ruffi*: ex quibus *rubeum* variis modis in fodinis reperitur, naturáque præcipuè in eo mirabili opificio Geometriam exercuit, dum præterquam quòd ſolidæ ipſius maſſæ ad ſaxa ſimpliciter interdum adhæreſcunt, ſæpius etiam pro alterâ ſui parte quæ prominet in mucronem quaſi pyramidalem, materiam aliam quam vena continet, complectitur, idque in forma quadrata in modum teſſeræ, interdum in forma ſexangulari ut Adamas, frequentiſſimè verò conſtat pluribus & inæqualibus angulis, ut Iris, rubeo colore, aliquando etiam cœruleo conſperſum. Quod *plumbei* eſt coloris probè eſt diſtinguendum à *Galenâ*, cujus colorem refert, quæque friabilis eſt & cultro vulnerata diſſilit, hoc verò minimè ſed dentibus compreſſum dilatatur. Quòd verò id quod *cineracei* eſt coloris ☽ti perſæpe dives ſit, obſervare datum in minera ſupra dictâ Rhætica, è qua ☽tum cineraceum ſubdurum eſt ut poſſit cultro ſecari, ceu & ſe duos tenere lapillos ☽ti hujus cinerei, è quibus granulorum minimorum ad inſtar ☽tum emicat, quique igni admoti ☽tum deſudare videntur, *Lunæ Vegetabilis* nomine hinc quoque inſigniti, refert *Olaus Wormius Muſæi p. m.* 118.

Ex PRÆPARATIS ☽ti quæ in uſum Medicum cedere poſſunt, ſint

I. CRYSTALLI ☽æ ſeu *Catharcticum argenteum* ex ☽ *cupellat.* in -⌒-*tu* ⦶*tri* ſoluta (quæ ſolutio fellis inſtar eſt amariſſima) & per evaporationem tertiæ partis concreſcentes, qui *cryſtalli* exiccandi & de novo in aqua pluvia ſolvendi & filtrandi, addendo tantùm ⊖*lis prunellæ* quantùm ponderavit ☽a, ad corroſivum ⦶li ☽æ maximam partem obtundendum, ſicque per novam evaporationem obtinetur ⦶*lum* ☽*æ purgans*, Anglis præ aliis in *hydrope aſcite* commendatum; *Doſis gr.* iv. ad viij. in *rob. Sambuc.* vel *liquore convenienti* & vehementer aquas educit, unde ad corroboranda viſcera *Eſſent. baccar. juniperi* cum *proprio* -⌒-*u* extracta, vel *Tragea viſceralis* pòſt exhibenda. *Daniel Ludovicus Magiſterium* ☽ longè acceptius, ſubtilius parari docet ſi ☽ *in* ▽F *ſoluta cum muriâ præcipitetur*, quod vel *per ſe* vel *cum* ♁*libus Bezoard. miner.* (quo pacto commixtum non opus *Bezoardico* ☽*ri*) dari poſſit:

possit: Pro correctione verò decenti opus est *edulcoratione*, ut salia nimirum ☽æ sic velut agglutinata eluantur, minúsque si assumatur, ferocire possint, exinde enim & est quòd

II LAPIS INFERNALIS ex ☽ *in ♌u* ⊕*tri soluta*, causticum evadat, concentratur enim in ☽*â ♌us* ⊕*tri*, ut hinc pro fonticulis excitandis, carne gangrænosâ absumendâ &c. is ritè adhibitus, utilissimè adhibeatur. Ejus autem præparatio, quoad circumstantias hæc est: ℞. ☽ti opt. ℥ij. 🜅 opt. ℥. iiij. Probè soluto ☽to massa integra in ·.:.· collocetur, abstrahatúrque dimid. ferè 🜅 pars: reliquam massam verò per vices in Xbulo capaci (capaci, ne materia igne exaltata extra Xbulum effundatur, hincque in auras abeat) liquefac, & quando ebullit nimis, ac è crucibulo egredi minatur, ferreo est deprimenda instrumento, pòst si fluida satis videbitur, erit effundenda in canalem quendam ferreum (quali Aurifabri utuntur in liquationibus ☉ri & ☽) sed minorem; Postquam ita effusa massa, si nigra fuerit & compacta ac minus foraminulenta & linguæ extremitatem gustata rodens, bona erit; Sin verò nondum perfectè nigra, iterum crucibulo (ut de novo liquescat & adhuc aliqua parte 🜅tis orbetur) injicienda est, liquatáque rursus in canalem effundenda, idque toties repetendum, donec lapis productus erit nigerrimus, solidus, compactus, non adeo foraminulentus. (Quò plus 🜅tis detrahitur, eò solidior & compactior lapis redditur, si modò tam bene corrosivus) hinc usui reponatur in vase vitreo.

Nota 1. Fit sæpius ut lapis hic in vase vitreo in quo reponitur, solvatur, id quod fit à residuo ⊖le & 🜅ti: Ex nigro colore, in hoc casu, deflectet in viridem & æruginosum.

2. ☽to nil detrahitur in hac operatione nisi dum in crucibulo liquescit materia, ob ebullitionem per incuriam Phamacopæi non coërcitam, aliquid massæ ex crucibulo secedat, & in carbones subjectas decidat, quorum igne dein in auram cum 🜅ti exhalat, sicque deperditur.

III. TINCTURA ☽Æ larvata saltem ejus est vexatio, colorem enim per se ob viscosum ☿riale humidum optimè digestum, quo resultavit, nullum in Chymia exhibere potest, & ultramarinus ille pretiosus, uti ex *lapide lazuli* & *Armeno* is aliàs etiam paratur, est à ♀re ipsi permixta, quod si enim residuum ♀ro fundatur, pristinum habetur ☽tum. TRa illa *cœrulea* autem fit ex ☽*a cæmentata* (dum cum ☽*æ lamellatæ* ℥. ß. & ☿♌*ti q. s. fit s. s. s.* in Xbulo reponendo in △ donec sensim ☿ius avolarit & ☽ relicta sit instar alicujus resinæ, quæ hinc in pulverem redigi potest) dum ei in vitro angusti orificii affunditur ♌ ⊡æ, & digestio instituitur *per* 24. *horas*, quo pacto saphirinus color se monstrabit, haud aliter quam dum ♀*ri ♌us* ⊡æ vel ♓*ci* affunditur: vel sec. *Joh. Helfr. Jungken in Notis ad Agricol.* Cap. II. p. m. 26.

℞ ⊖

℞. ⊖ ⊡ 🜅l. ☽*Limat. ana* in dantur vitro & ſtent aliquamdiu uſque dum maſſa cœrulea fiet, hinc affund. *Spiritus vini* ☿ *ſat.* & extrah. TRa. *Virtus* hinc ejuſmodi *TRæ* erit nec à ☽a ſola nec à menſtruo ſolo, ſed utriuſque mixtione quâ tertium quid inde reſultat, liquor nimirum partibus metallicis impræ-gnatus, quibus ferocia ſalia in M. S. domare & figere potis eſt, illáque amplexu ſuo & adhæſione peculiariter invertere: hinc multos *delirantes ex febre* ſe curaſſe refert *Grülingius Curat. Cent. V. p. m.* 40. ſolâ TRâ ☽æ, quæ etiam *Maniacis* à quibusdam ob prædictam rationem propinata eſt, dum forte argenteæ particulæ ope menſtrui ſpirituoſi illuc traductæ cerebri, cui aliàs ana logicè ☽ accommodatur, fibrillas roborare, ſicque ad decentem motum ſpiritus determinare & diſponere valent, præprimis autem ob ♎*um* ⊡*ſum* illos ſpiritus animales depurant & ab acido liberant.

IV. COSMETICUM ☽TEUM ſeu *Mangonium ad album*, quod fit ex *marcaſitâ* ☽*teâ*, dum *ejus q. ſ.* ſolvitur in 🜅*ti* ſolutióque ♎tur *aquâ pluviâ* in *pulverem album* perlarum inſtar ſplendentem, cujus hinc *edulcorati* & leni calore inter chartas plicatas *ſiccati pars una*, miſcetur *partibus* iv. *Unguenti pomati* vel *roſacei*: inungitúrque facies aut manus.

V. DIAPHORETICUM ☽NARE quo pacto paretur à Chymicis Scaphuſienſibus aliquando ad me perſcripſit Collega Chariſſimus *Celeberr. Peyerus* his verbis: *Diaphoreticum Lunare non aliter paramus quam Joviale, niſi quòd ſtanni Anglici loco Lunam diligenter purgatam recipimus, & cum regulo* ♂ *ſtellato* (cujus ſumitur v. g. ℥. iv. ☽*æ* ℥. ij.) *conjunctam & unitam ac poſtmodum in pulverem tenuem redactam cum triplo* ⦶*tri purgati & probe exiccati, ut artis eſt, conflagramus & in cinerem redigimus, qui* ▽*â communi edulcatus & reſiccatus fit Diaphoreticum* ☽*nare.* Uſus in memoria confortanda, roborando cerebro, humiditatibúsque ejus abſorbendis.

CAPUT IV.

De Ferro.

FERRUM meritò poſt ☉ & ☽ primas inter Metalla tenet, quia in eo, ut in ingenioſo illo libello *Antiquiſſimum bellum inter* ☉ *&* ♂*tem* inſcripto, non ſine delectatione legere eſt, *flores rubri nobiles aurei* elegantiſſimi latent, ac, ut *Groſchedelius in Trifol. Hermet.* loquitur, ſi ſubtile 🜍 abſque fixionis læſione ☽to debitè communicatur, colore ducatorum aureorum id ita imbuunt, ut id per adurentia aut ♄num minimè ablui & deleri poſſit, idque quia ſiccitas 🜍ris ♂tis fixam humiditatem ☽æ attrahit, vel poris hujus ita includitur, ut ♄nus ☽am minimè ſubire & hinc expellere poſſit, unde & quædam *mineræ* ♂*tis* ☉*res* dicuntur, ceu eſt illa è *marcaſitâ Haſſiacâ* ex quâ

TRa virium haud contemnendarum præparatur (de qua infrà) Constat nimirum ♂, in lapideis montibus plerumque progenitus, præter particulas terrestres ⊖no-vitriolicas plurimas, etiam viscosis & ramosis, ob quarum tamen paucitatem, illarúmque copiam & crassitiem fit ut ♂ non tam citò in motum deduci possit & liquari, igniri verò faciliùs ob ♀ris haud adeo fixi abundantiam, ob quòd & fit, ut ♂lia assumpta, ructus pariant ♀ redolentes, & ♂ inde anticachecticum sit insigne, quia nim. partes ♀reæ nobiles quæ in eo reconduntur, sanguinem depressum nimis exaltant, confortant, eique tincturam ⦶tro ♀ream conciliant pristinam, adeo ut verissimè dicatur TRam ejus homogeneam ferè esse TRæ lapidis hæmatitis, in qua aliàs multa latent egregia, non solùm quoad Medicinam sed & Alchymiam, sicut & in ♄io, de quibus infrà: Est autem Ferrum, ut ☉ & ☽tum, duplex, *nativum* purum, granorum vel massæ instar (gediegen Eysen) in fodinis repertum, vel *excoctum* in officinis ferreis aut ex *lapidibus ferreis*, in quibus sæpius Magnetes, quos embryonatum ♂ supra vocavimus & multum quoad texturam internam cum ♂te convenire infrà dicemus, extrahuntur, aut ex *terrâ rubrâ* ferrugine quasi læsâ, ceu circa montem Vocetium in Helvetiâ, qui totus fermento ♂li imbutus mihi per illum aliquoties iter facienti videbatur, copiosè colligitur & in ferrum liquatur, esse verò sæpius mineram ♂tis instar fermenti Ilva Tyrrheni maris Insula ob ferri venam nobilitata docet, ceu quæ incredibili copiâ eam & exinde gignit, quod quæ terra eruitur dum vena effoditur, tota progressu temporis in venam convertatur, *Cæsalpino* & *Ceruto in Musæo p. m.* 450. referentibus. Quamvis autem exterius nigricet ♂, substantia tamen ejus interior rubroflava est ad instar auri purissimi, adeo ut *Medicamenta* ex ♂te præstantissima haberi possint, si nodositates ejus, ut *Stillerus* loquitur, ritè resecentur, imò totam ille Medicinam Methodicorum absolvit, quoad laxum & strictum, dum fibræ corporis nostri, ex quibus id compaginatur, nunc nimis laxæ nunc strictæ sunt, Massáque sanguinea nunc in motu est concitatior nunc languidior, unde varii & multiplices prodeunt morbi, facilè patet, quæ egregia ex eo haberi possint, dum ♂ sanguini sic & calcaria & frena adjicere valet adeo ut hinc intimior ejus natura Medico præprimis sit scrutanda, meritóque artem ignorare dicatur is qui non novit martem: datur autem duplici intentione *aperiendi* & *adstringendi*, & ut loquuntur *Frid. Hoffmannus* & *Ludovicus* operatur non solâ laxatarum ventriculi fibrarum adstrictione, sed manifestâ rodentium acidorum humorum imbibitione seu quasi ⦶lisatione (unde nimirum in debili maximè vel teneriori ventriculi constitutione nausea & vomitus, imò ex *Willisii* observatione, Ulcera & tormina lethalia) ac consequenter hinc ductuum excretoriorum & lactiferorum detersione, quâ ratione Hypochondriacos & obstructos per accidens levat.

Ex

Ex PRÆPARATIS è ♂te præstantiora & selectiora sunt sequentia.

I. LIMATURA ♂TIS CRUDA subtilissimè pulverisata meliùs ex *ferro simplici* quàm chalybe ferro duriori (△ne enim alteratus, rarefactúsque, ut supra monitum, multùm spirituum & 🜍ris △lis deperdit, & à textura sua naturali declinat) assumitur, ceu in quod humores rodentes facilius agere, se in poros ejus ampliores abscondere, sicque capi & cicurari possunt vel etiam facilius connubium cum ejus particulis inire. Præstantissima hinc ea est, eíque haud prævalet Crocus ♂ cum 🜍re præparatus & quidem sec. *Grevv. Experim. curieus. du melange des corps p.* 47. ideo, quia illi affusus ∽*us* 🜖*tri* minus ebullit quàm si *limaturæ* affundatur, sec. *Cl. Wepferum* verò quia spiritus acidulatum mater sic destruitur. Optimùm ejus corrigens in Vinis medicatis sunt *Caryophylli* & ad aspertatem ejus *Saccharum*, 🜿*rus* verò nunquam omittendus, egregiè enim is ♂tis vires elicit & in nodulum unà cum ♂te inditus Vinorum (quorum aliàs acidum blandius ♂tem per se etiam rodit & imbibit) medicatorum vires exaltat: Sit v. g. *Nodulus* sequens, qui etiam seorsim *Trageæ* ♂*lis* loco, quantum tribus apicibus cultri capi potest, assumitur: ℞. *Limat.* ♂ ℥. iv. 🜿 *crud.* ℥. viij. *Cinam.* ʒ j. *sem. anis.* ʒ. ß *fœnicul.* ℈. j. *Rad. caryophyllatæ* ʒ. vj *M. f. Pulv.* insuendus sacculo & immergendus seq. ℞. *Puleg. Sabin. Origan. Prass. Beton. ana m.* ß. *sem. apii, anis. fœnic. Rad. rub. tinct. ana* ℥. ß. *Rhabarb. pulv.* ʒ. j. ß. *Vini albi tenuis mens.* ß. *Aquæ font. q. s. ad emin. 2. digit. Stent in infusione sumatúrq; manè & vesperi cyathus tepidè.* Et hoc egregiè opitulatur in *Cachexia Virginum*, earum *obstructionibus citrinis, Melancholiâ* dum & menses promovet, appetitum excitat, sanguinem exaltat & ei colorem rubrum conciliat. Sic & *Uterinum* optimum est sequens: ℞. ♂ & 🜿*ri ana Affund.* ▽ *puleg. q. s. Infund. in loc. calido per* 24. *horas, post filtrentur. Dosis* ℥. j. ℥. ij. Ad *obstructiones illas citrinas* expertum quoque remedium est *Tragea* seq. *Clar. D. D. Muralti*: ℞. *Limat.* ♂ *præparat.* ʒ. j. *Croci* ♂ *aperitiv.* ℈. ß. ♁ *diaphor. gr.* xv. *Unicorn. fossil* ʒ. ij. *Myrrh. præparat.* ʒ. ß. *Sacchari* ad duplex pondus omnium Ms f. *Tragea.* *Vinum* ♂*tum Celeberr. Wepferi* ubi metus est, ne Icterus in hydropem abeat, præsente respitatione difficili, ita fit: ℞. *Rasur.* ♂ ℥. ß. *Rad. bryon. enul. camp. Irid. nostr. ana* ʒ. iij. ß. *Herb. hyssop. chelidon. c. fl. & rad. marrub. ana m.* j. ⊖ *absynth.* ʒ. j *Cinam. opt. Caryoph.* ʒ. iij. *Macis* ʒ. j. ß. *Croci or.* ʒ j. *Gran. juniper. cont. m.* ß. *Sacchar. alb.* ℥. ij. ß. Coq. bene in vase vitreo cum tribus quartar. Vini albi. *Dosis* manè & horâ secundâ *cochl.* 3. 4. *ad* ℥. iij. Potest & *Limat. subtiliß.* cum *Maß. aloëtica* vel *Extr. absynth.* in *Pilulas* redigi & Cacheticis exhiberi, ubi tamen notandum, non nimis crebrò & quotidie quasi ♂lia ejusmodi, maximè crudiora adhuc, si absit præsertim acidum, esse assumenda, ceu hoc infelici exemplo in proprio corpore docuit *Dravvitzius* Chymicus celeberrimus in cujus corpore ob nimium

usum venæ & arteriæ omnes rubigine quasi obsitæ repertæ fuerunt.

II. CROCUS ♂TIS 🜍RATUS fit è *limatura* cum æquali portione 🜍*ris* per deflagrationem: ejus *Dosis* est ℈. j. ad ℈. ij. ex illo *Pulverem cacheticum* paravit *Ludovicus*; ℞ *Croci* ♂ 🜍*rat.* ʒ.ij. *Corall rubr. præparat. Ocul.* ♋ *præparat. ana* ʒ.ß. *MS.f.pulv.* Hæc præcipitantia verò præ salibus lixiviosis, quæ ab aliis addi solent, meritò idem præfert, neque verò saltem quod internos æstus intendant, sed & quia sic acidum 🜖*li* ♂*tis* adhuc præsens cum salibus combinatur, sicque relinquitur *Crocus* ♂*tis* saltem *adstringens*, ceu ex hac ratione damnavit modum *Michaëlis Mayovv Oper. Phys. Medic. p.m.* 109. quò & facit, quod salia acidis extra corpus saturata inefficacia sint acidum morbosum edomare. Cœterum quia tali deflagratione cum 🜍re particulæ ⊖no-acidæ de novo reliquis combinantur, fit ut partes ⊖næ & 🜍reæ ferè sint æquales, metallúmque magis reclusum eò melius etiam pulverisari possit. Hinc *usus* egregius hujus *Croci* in *Cachexiâ* & *Picâ Virginum* &c.

III. CROCUS ♂ 🜖LATUS fit ex *limat.* ♂ ℥.iij. -⌒- 🜖*li* ℥.vj. 🜄 *fontan.* ℥.iv. successivè mistis, filtratis & ad crystalli sationem repositis, residuo verò ⊙ siccato & in Xbulo leni igne ignito, quo habebitur *Crocus* ♂ 🜖*latus* Excell. *Wedelii*, ex quo fit ejus *Pulvis cachecticus* cum *pulv. stomachici Birckmann. ana & guttâ olei cinamom.* item ejusdem *spleneticus* & *antimelancholicus* cum ♁*io diaphoretico* & 🜓*ri nativa.* Notandum nimirum ex *Willisio*, qui multa circa ♂tem tentavit, in ♂te esse partes tum 🜍reas, quibus maximè ♂ *panacæam cachexiarum* esse diximus, tum ⊖nas 🜖licas, tales verò 🜖licas in crystallos, *Vitriolum* ♂*tis* dictos, abiisse ex prædicto processu constat, reliquas verò in fundum secessisse *Crocúmq;* exhibuisse, ut ad cujus præparationem ♂ acidis prius ut recludatur opus habet, sive acidum illud sit mutuatum ab aliis, v. g. in *Croco* 🜍*rato* ab acido 🜍ris seu in 🜖*lato* à -⌒-u 🜖li, seu sit proprium ipsi ♂ti, quo aliàs *per se Crocus* ♂ optimè paratur, dum *limaturæ* ♂ affunditur 🜄 *com.* & radiis ☉ribus canicularibus exponitur, acidúmque ♂tis ab 🜄â dissolvitur & post accedente ☉lis calore proprium corpus in talem *Crocum* corrodit, qui maximè *aperitivus Ettmyllero* audit, quo tamen non cedet ille qui è *limaturâ* ♂ ⊡*â* sæpius adspersâ, 🜁ríq; itidem expositâ paratur, idque *ob* ⊖ ⊡*æ* Λ*e*, cujus ratione penetrantior existit.

IV. 🜖LUM ♂TIS, ex -⌒-*ûs* 🜖*li* vel 🜍*ris*, ut dictum, affusione & corrosione particularum ♂tis ⊖narum maximè in crystallos paratum, saporem subdulcem cum aspera quædam stipticitate referens, in humorum effervescentiis compescendis & calidioribus viscerum & sanguinis discrasiis corrigendis, fibrillis laxis roborandis & constringendis, egregium est medicamentum. *Usus* hinc ejus in *affectione hystericâ, hypochondriacâ, hæmorrhagiis*, ad *laxum adstringendum*, quamvis aliàs quia acido jam saturatum est, crudo ♂ti cedat. Vid. *Riverius in Observat.*

V. TR ♂tis variè fit: *Celeberr. de le Boe Sylvius* eam ita paravit: *Scoriarum ♂. q.v.* (quæ vulgo à fabris ferrariis rejiciuntur ac etiam in ✢to coctæ, linteísque applicatæ gangrænam arcent.) Contund. crasso modo, affund. ✢ ad eminent. 3. vel 4. digitorum, repone in digestionem per triduum, ut ✢ colore rubicundo tingatur, decanta tum à scoriis & iterum repone, donec limpida evaserit, decanta tum iterum à fecibus & habebis TRam ♂tis pellucidam *Dosis* ʒ. j. in ▽ *carduibened.* ad obstructa, sanguinem à fece melancholiâ expurgandum, coagulando humorem acidum. *Externè* lenit etiam. Præter hanc nobiliores hîc sisto sequentes & quidem primò TRam ♂tis *Ludovicianam* ex *Pharmac.* & *Ephemer. Curios. Dec. I. Anno III.* ℞. ⊕*li* ♂*tis* 🜿*u* ⊕*li* (vel etiam cum ♀re per calcinationem) *facti*, *Acidi* ♀ *ana* ℥. iv. *vel* vj. Coq. in *Aq. simpl.* ℔. iij. vel ℔. vj. debitâ intensione, ac seorsim inter agitandum ad melliginem exhala, quam superfusis 🜈 *comm.* ℔. ij. iv. vel vij. digerendo solve, pauco sedimento, si cuncta ritè sint præparata, relicto, qui liquor saturatus post nullam aut exiguam saltem abstractionem seu seu exhalationem usui reponitur, *essentiâ papaveris erratici* ulterius tingendus vel *essent absynthii* comiscendus. *Usus* in hypochondriacorum partium *obstructionibus*, *effervescentiis*, *præfocationibus*, *cachexiis* &c. *Ictero* item, nisi sit cum *hydrope* aut *calculo*, (ut ut etiam in calculo optimè prosit) citra purgantia affectum plerumque in deterius præcipitantia, & & hoc per aliquot dies continuari potest, vel superaddi *Diaphoreticum ♂tum*, interponíque *pilulæ aloëticæ*: Alia *tinctura* laudatissima, nobilissimarum virium est illa sanguinis instar rubicundissima TR ♂*tis Zvvelferi ex* ⊕*lo* ♂*tis* & *sale essentiali vini*, qui est *liquor* 🜃 *fol.* ♀*ri*, extracta ▽ *cinamomi* 🜿*osâ*, cujus *Usus* in *obstructionibus* hypochondriorum, pancreatis, *Cachexiis*, *Chlorosi*, *Melancholiâ* eáq; viscera apprimè confortat. Hæc tamen TR*a*, ut & illa quæ fit cum *succo pomorum* cum debiliores sint illâ, quæ itidem cum *liq. terræ fol.* ♀*ri* ex *minerâ* ♂*tis* ☉*ris* in *Hassiâ* & *Thuringiâ circa Salfeldiam ut & Numburgum* reperitur, extrahitur, talem ut fortiorem & in plurimis morbis chronicis admodum salutarem, summopere æstimamus; Ex eadem quoque habetur hic *liquor* ♂*lis* ☉*ris* dum minera vel terra hæc, postquam per plures annos ad ⊕li sufficientem productionem exposita fuit, cum ▽*â rorismajalis*, vel alia aliquâ destillatâ infunditur atque quod solvitur filtratur, idque quod filtratum est denuò huic mineræ ⊕licæ affunditur, donec nihil hujus ⊖lis amplius solvere, atque imbibere possit.

VI. ♂ SOLUBILIS WILLISII sec. descriptionem veram ex Anglia communicatam ita fit: ℞. ♀ *alb. comm. purg. Limat.* ♂ *puriss. ana p. æq.* MS. exactè in mortario ferreo, affundo ▽*am theriacalem* & *Lumbricor. major.* q. s. f. *Massa*, contunde postea fortiter massam, hanc cum pistillo ferreo per

semihoram, in globulum redacta includatur papyro albo duplicato, arctè ligetur circumcirca, suspendatur in loco clauso tepido per 3. 4. dies, dum in duram concreverit massam, pulverisetur, cribretur, ad ℥. j. addantur ℔. ij. *Aquæ* & habebis *ferreas Acidulas Willisii*, quales se in magna quantitate ex tempore parare posse, ac *Vinum, Cerevisiam, Lac* aut *serum* ejus nullo cum negotio, chalybeata reddere *de Fermentat. Cap. VIII.* refert, id quod arcanum hactenus erat scitu Curioso cuivis dignissimum. Vid. & *Junken Chym. experiment. Curios. p. 3*9.

VII. DIAPHORETICUM ♂TUM *Dan. Ludovici in Pharmac. aureâ p.* 330. descriptum, ut & in *Miscell. Curios. Ann. VIII. Dec. I. Obs. 65 p.* 108. commendatum fit ex *Limat.* ♂ *&* ♁*ii pulveris.* p. æq. quæ per continuas agitationes, ad reguli concretionem præcavendam, in scorias rediguntur; massa verò hinc pulverisata *cum triplo* ⦶*tri* in Xbulo candenti successivè detonatur, detonatáque affusâ aquâ calidâ (ad ⦶ separandum) edulcoratur & in pulverem super porphyrite teritur subtilissimum, colore hepatis, qua de causa *Excell. Wedelius* illud etiam vocat *Bezoardicum* ♂*le flavum*, item ♁*ium* ♂*le cachecticum*, qui tamen reguli illam concretionem admisit & ita processit; ℞. ♁ *p.* ij. ♂. *p.* j. fundantur simul igne fortiori, ubi apparet *Regulus* huic *pulverisato* addatur rursus ♂ *p.* j. & fundantur denuo, ut omnia quasi in *scorias* abeant & *triplo* ⦶*tri* calcinetur eodem modo & edulcoretur in medicamentum magnarum virium in *Cachexiâ, Hydrope, Scabie,* & ubi in *scorbuto* & *affectione hypochondriacâ* opus est sudore; Valet & in *Ictero, Scabie* verò cum *Extr. fumar. pulv. viperar.* item *Erysipelate, Dysenteriâ malignâ, Fluxu cœliaco* cum *Balsam. Peruviano* & *succo tenerior. fol. querc. inspiß.* in Pilulis, ceu videre est apud *Excell. Clariß. Joh. Conr. Wepferum* in *Dissert. inaugur. de Fluxu Cœliaco*, in qua & refert *Venerandum Dominum Parentem suum* multiplici praxi sæpius præstantiam hujus medicamenti ad dissolvenda glutinosa & obstructiones reserandas (felici connubio ♀io & ♂te junctis & à noxio ♀re exutis) esse expertum.

VIII. CROCUS ♂ ADSTRINGENS per reverberationem igne fortissimo vel modo *Rolfinciano* è *Croco* ♂ *saccharino albo & modico* ♌*us* ⊕*li vel* ♀*ris* Xbulo indito, leni calcinatione paratus, præstans est remedium in *Dysenteria, Gonorrhæâ* cum *Terebinth. Ven.* fluxibúsque sanguinis quibuscunque. Notandum verò eum in calcinatione augeri pondere dum acidum carbonum se in ♂ insinuat & particulas in situ aliter locando ad diversam aëris pressionem disponit: Convenit multum cum ▽ ⊕*li dulci*, cujus emolumenta in *Chirurgicis* infrà adducemus.

IX. OLEUM ♂TIS Auro potabili vix cedens carmine describit *Pharam. Rumelius Jatr. Chym. C. X. p. m.* 960. quod inprimis valeat ad *Herniarum curationem*: fit nim. ex *solutione* ♂ *tis in Aq. philos, è* ⊕*lo &* ⊖*le*, solutionis filtrati-

filtratione & abstractione, usquedum igne intensiori *Oleum rubrum* appareat, quod optimè rectificatur & summè *anodynum* & *antihysterium* præ reliquis virtutibus erit, est namque ☉ris progeniei, ut supra dictum, emergítque è particulis in fluorem concitatis. Alii sumunt *Crocum ♂tis* ex ♂*tis* in ⊕*li* ℔. iij. ▽â tepidâ soluti paratum ad omnimodum laminarum ♂ consumptionem, cui dehinc addunt *silicum calcinator.* ℔. ij. & per 🝭tam bene lutatam lento △ne per 12. horas dein intensiori ♌lant, unde *oleum* coloris sanguinei habetur, *extus & intus* usurpandum, in prædictis aliísque affectibus, præprimis verò ad omnes *hæmorrhagias interiores & viscera roboranda* præstantissimum.

X. T ♂ ADSTRINGENS ad modum *Ludovici* è *crudo ♂te* per -∿-*um* ⊕*nis simplicem recentem* aut 🜖*ratum* præparatur, vel etiam è ☉ seu ▽ ⊕*li* ♂*tis* dulc. balsam. abstrahendo pulvere ∴ remanentiámque extrahendo in T*am adstringentem cum* 🜈. *Dosis gr.* xx, xxx. *Usus* in *fluxibus* quibusvis, *uterinis*, *alvinis*, *hæmorrhoidalibus* &c. *Excell. Ettmüllerus* quia vomitum timet ob ♀rem, optimum processum seq. judicat: ℞. *Croci ♂ adstring.* factum præcipuè ex ⊕lo ♂tis, solvatur in -∿-*u*⊕*tri* vel *simplici* vel *composito* cum -∿- ⊖, solutio abstrahatur, ut in fundo remaneat sub consistentia pultis; huic affunde 🜈 probè rectificatum & habetur T*a egregia* in *sputo sanguinis*, *Diarrhæâ*, *Dysenteriâ* &c. *Dosis* 20. ad 30. *guttas*.

CAPUT V.

De Cupro.

CUPRUM ab insula *Cypro*, in qua copiosè foditur, dictum, constat particulis terrestribus crassioribus multis, plurimis viscosis & ramosis valde volatilibus; ob quam volatilitatem fit, ut cuprum circa summitates furnorum, in quibus funditur, facilè in flores abeat, qui tamen cinerum ad instar collecti, crucibulo inditi, rursúsque fusi in Cuprum rursus convertuntur, ceu in Suedia, ubi ♀ copiosè reperitur, se vidisse refert *Abbas Burdelotius* in *Conversf. Academ.* Ob abundantiam verò partium viscosoramosarum, 🜖reo 🜍le valde est cuprum, ac naturæ narcoticæ, si dometur & propinetur, particeps, ceu si ejus 🜖 cum ⊖ ♓ *co* extravertatur, facilè etiam inflammari potest, affinéque valde est ⊕li 🜖ri narcotico, ceu quod ipsum præter ♀reum hocce, *Excell. Pechlini* judicio, nihil est, ac emeticum quod est in ⊕lo, æris est 🜍le 🜖ur. Quamvis verò intra 🜖reas hasce partes etiam 🜖*ur* ☉*re fixum* hospitetur, cujus ratione ☽tum in ☉rum tingere valet, si debitè procedatur, obtinet tamen spiritum summè adstringentem, corrugantem, valdéque immaturum, ceu & *supra de* ☽*to* dictum, cum

quo

quo ipsi magna aliàs intercedit affinitas, raróque unum sine altero reperitur, prout itidem colorem præbet cœruleum vel virentem, medium scilicet quasi est inter ☉ & ☽ quia nim. ♁ malum & debile, tanquam pater malæ complexionis coivit cum generosa matre, id est, ☿rio, generavítque filium tam lividum fuscæ rubedinis, unde & mox alienis labefactatur, quia scilicet principia ♀ laxè nimis congreiebantur, relictáque sunt interstitia plurima, factum, ut & ab acidis facilè penetrari possit, superficiésque ejus lædi à particulis acutis scindentibus, ingressum liberum in poros nimis laxos reperientibus, in quibus quia ⊖ ⊕latum reconditum offendunt ÆRUGO prodit, qualis à *Monspeliensibus* copiosè parari solet stratificatione cum *vinaceis*, cujus -ʌ-us acidus laminas ♀ erodit *flores*que *æris* vel *viride æris* rasile parit, sicut *squamma* æris tenuis, *stomoma*, quasi remissa ab ore & superficie æris dicta, colorem illum præbet puniceum, Germanis Kupfferbraun/ Kesselbraun dictum, qualeq; olim, ut *Paulus* habet, cum ✠to ad purgandum hauriebatur, cujúsque in locum nos hodie ⊕li ⊖le utimur, ceu ♀rei ♁ris verissimâ larvâ, dum præcipuè ♀um quoque ut ⊕lum ex *pyrite* & *marcasitâ* habetur, ac etiam ex nonnullis ▽æ generibus, luteis & purpureis excoquitur, rarum enim est Cuprum *purum* (gediegen Kupffer.)

Quoad *Usum Medicum* quia indomitum valde (insalubre hinc Zwelfero dictum metallum) est ♀, ob nauseabundam suffocativámque adversam qualitatem *internè* pauca dat præparata, *externè* autem quia adstringentem valde spiritum habet, mundificánsque & mortificans acria egregium est, ad Ulcera & Vulnera felicissimè adhibetur. Sit

I. LIMATURA ♀ ad ʒ.j quę data cum jusculo præsentissimum fertur remedium contra *rabiem* aut *morsum animalium rabidorum*, prout & serpentis ænei adspectu olim à serpentibus ictos curatos fuisse legitur.

II. ENS VENERIS *Nobil. D. Boyle*, compositum è ⊖*le* ♓ *co* & *Colcothare* edulcorato, bis aut ter sublimatis. Dosis gr iij. ad vj. in liquore convenienti in *Rachitide* Anglorum (vid *Mayow*) & obstructionibus à visciditatibus obortis. Interim ascendit simul quid narcotici ex ♁re ♀ris, particulisq; ejus viscosis, quæ aptæ sunt ligare spiritus. Unde & *Accuratiß. Ettmyllerus Chirurg. Infusor. Cap. II. §. 7.* se scire refert, *Aquilam albam*, id est, ☿ *dulcem* ex ♀*re primum ens* elicere, eóque in crocei coloris habitum se vestire, unde egregiam anodynam & antiquartiam vim acquirat, aliísque adhuc virtutibus egregiis dotatus sit. *Confer. §. ult.*

III. FLORES ♀, ℞. ♀ *q. v. redigatur in laminas tenuissimas & in frustula conscindatur minutim, & in tigillo cum pulvere* ♁ *f. s. ss. s. a. calcinetur* △*e forti per diem vel horas* vj. *aut* ix. *calx refrigerata super marmore conteratur, trita in* ▽. *font. solvatur, soluta in vase perlutato coquatur ad consumptionem aquæ, pulvis relictus & bene exiccatus cum* ⊖*le præparato conteratur, com-*

miscea-

misceatúrq; mista vasi sublimatorio imponantur, & igne fortissimo sublimentur per 24. horas & invenies pulverem viridem & subtilem, sed in paucâ quantitate. *Usus* hujus pulveris præstantissimus est in *Ulceribus malignis, phagadænicis, Cancro, Fistulis* &c. sanandis, ut vix simile detur, si inspergatur & supponatur Emplastrum sticticum. Hîc non possum non communicare *Balsamum viridius Parisiensium* in *Nosodochio Charitatis* & *l'Hostel Dieu* usitatum & ab Inventore *Nobiliß. Dn. Petit* huc usque pro secreto habitum; Fit id seq. modo: ℞. *Ol. olivar. lini ana* ℔. ß. 🜍. *juniper. lauri ana* ℥. ß. *caryophyll.* ʒ. j. *Aloës succotr. Tereb Ven. ana.* ℥. ij. *Virid. æris* ℥. iij. ⊕*li Rom. alb.* ℥. j. *Tuthiæ* ℈. iij. *Coq. omnia & post filtrationem in phiolâ serva ad usum* : *Emplastrum* verò unà *Balsamo* superimponendum hoc est: ℞. *Gum. galbani, Opoponac. Bdell. ana* ℥. j. *Ceræ alb.* ℔. ß. *Ol. olivar.* ℔. ij. *Litharg. arg.* ℔. j. ß. *Ol. lauri juniper. Thur.* vel *Oliban. Aristoloch. Tuthiæ ana* ℥. j. *Terebinth. Ven.* ℥. iiij ✠*ti* ℔. ß. *Dissolv. gummata in* ✠*to* & per *pannum laneum trajiciantur, post evaporetur humiditas, commisceantúrq; pulveres* ut f. *Emplastrum.*

IV. TRA ♀RIS genuina saltem illa est ubi 🜍 ♀ris fixum legitimè extrahitur; aliàs verò nunc habetur *viridis* instar smaragdi, nunc *cærulea,* nunc *colore sanguineo* pro varii menstrui affusione & particularum pororúmque inde emergente dispositione & locatione, v. gr. ℞. *Crystallor.* ♀ vel in hujus defectu ⊕*l. cypr. p.* j. ⊖)(*ci p.* ij. Fundantur simul in Xbulo donec bene fluant & massa ex viridi nigrescat, quo apparente signo auferantur ab △ne, massam autem refrigeratam terito, eíque ad eminentiam duorum digitorum transversorum affunditur *Alcohol vini,* digerantúrque simul, donec *TRam* amœnissimam obtineas *viridem* instar Smaragdi. In forma verò *cæruleâ* si volueris: ℞. ☽ *vulg. q. pl.* solv. in ⁓*ûs* ⦶*tri* & 🜄tur postmodum cum *muriâ q. s.* Calcem edulcorato & exiccato; cui postmodum affundito *Menstruum* seq. ℞. ⁓)(*ci p.* ij. *Alcohol vini p.* j. Digerantur per biduum & paratum erit menstruum, ita enim intercedente postmodum digestione menstruum tuum colorabitur *TRâ ultramarinâ* seu *azuriâ,* quam *Pseudo Chymici* falsò vendidant pro *TRâ* ☽*æ* : *Colore sanguineo* si volueris. ℞. *Virid. æris q pl.* Coq. c. ⋇ usque ad siccitatem ferè, hoc verò tertia vice repetito, ita enim rubescit instar sanguinis ✠, quod filtra & ad medietatem aufferto; cui affundes tantum *Alcohol vini* quantum per 🜍nem ✠ abstulisti, digerantur quo usque per alcohol vini austerum & ⊕icum ♀ fuerit maturatum: ✠ autem ad hunc usum ita adornato. ℞. ✠ *vulg. q. pl.* Digeratur hoc super *flores*)(*ci* donec *auream* inde acquirat *TRam.*

V. ⁓us ♀RIS *sec. Clariß. Maëtsium* ita paratur, ℞. ⊕ vel *crystall.* ♀*ris p.* ij. adde ⦶ *fortiter calcinat. p.* j. 🜍tur ex 🝪 ▽â △ aperto, ad totalem fumorum egressionem; ⁓um ♀ris rectifica & à phlegmate suo separa; Egregium præbet *menstruum* in TRis ex vitro ♁ii, ut & ex ejus minerâ, aliísque

que crocis & calcibus extrahendis. Alius -∿- ⊕ ad ſolvendas margaritas, Corallia & perlas ita fit: ℞. ⊕ ℔ ij. 🜖*ris citr.* ℔. j. pulveriſ. & cum ⚹ circiter ℔. ß. imbuantur, quæ per 🝭 vel △ne ·.:. deſtillata dant ℔. j. ß -∿-ûs ſatis △lis. Neque verò hic reticendus *Spiritus antaſthmaticus Michaëlis*; ℞. ⊕*nis* ℥. xij. *Gumm. ammoniac.* ℥. iiij *pulveriſata ms. ac* S\ *la* per 🝭 △*ne* ·:.· prodibitque primò ⚴, tandem igne auctiore -∿-us nebuloſus, ultimo o°o rubicundum: -∿-us verò dum per 🝭 rectificatur *Hertodt in Crocolog.* in rectificatione roſtro alembici *Croci Auſt.* aliquid impoſuit, ac præterquam quòd in *aſthmate* egregiè reſolvat, etiam in *obſtructionibus lienis* in ▽*â aperitivâ* aſſumptus, pro arcano ab ipſo commendatur.

VI. Æs Ustum factum ex ipſo *are cremato*, 🜖*re &* ⊖*le*, adſtringit, exiccat, reprimit, extenuat, ulcera purgat, impedimentáque quæ adſunt conſumit, ceu inde ingrediens eſt Unguenti Apoſtolorum Avicennæ, Ægyptiaci magni Meſuæ aliorúmque ad Ulcera phagedænica, chironica, cacoethica curanda proſtantium compoſitionum, præprimis apud Chirurgorum Germanorum Coryphæum Fel. Würtzium. Affine ei eſt *æris recrementum* ſeu ſtercus & *ſcoria* quæ cum 🜖re & radic. Ireos Florent. calceis inſperſa fœtorem pedum tetrum corrigit, ſalque △le ſudoribus immixtum invertit, ceu & Ettmüllerus *Medic. Hippocr. Chym. p. m.* 50. obſervavit *Orichalci* (quod fit ex ♀*ris part.* C. cum *part.* xxx. *Lap. calaminaris* mixtis △neque forti agitatis) *limaturam* calceis impoſitam, à ſenſili pedum ſudatione, in viridem crocum diſſolutam fuiſſe.

VII. △ ♀ Helmontii juxta communicationem cujusdam Itali ita fit: ℞. ⦶*li* ♀*ris rubificati* taliter; evaporetur ad ſiccitatem, flavúmque colorem, tunc pulveriſetur & ad ignem ponatur in olla magna, agitando ſæpe, uſque rubrum fiat, refrigeretur rursúsque impalpabiliter pulveriſetur, denuóque in olla ad ignem agitetur ad intenſiorem rubedinem: ultimò rurſus pulveriſetur eritque coloris rubri pulcherrimi, tunc pulveriſetur duplum ⊖is)(ci impalpabiliter, & mox ſimul optimè miſceantur & per 🝭am S\lentur, adoptato recipiente, △ne gradato, ultimo △niendo eo modo ac ſolet deſtillari o°o ⦶li; aſcendit TR*a* ⦶*li* ♀ *rubra* cum ⊖le)(co; ſolvatur in △am ſtillatam bulliente ⊖le & remanebit in fundo TRa; hanc feci & in adſcenſu rubra fit S\ta quaſi foliis æris eſſet colorata. *Helmontius* vult, ut uniatur cum ☿rio ⥾tato Joh. de Vigo, fortè illam rectificat cum)(co denuo, fortè extrahit TRam cum V̄ cohobato floribus ⊖)(ci &c. Acciperem TRam & ☿ ⥾tum & ſolverem VR â Vtoriâ juxta deſcriptionem *Quercetani in ſuâ Pharm. ſpagyr.* & deſtillarem cohobando, reverberando, uſque Va eſſet, ultimò deſtillando & cohobando cum ▽a S\lata ex albuminibus ovorum uſque ad edulcorationem. Atque hæc ex literis Excell. Chymici Mediolanenſis *DN. Petri Martyris Coſſæ*, in quibus

quibus quia dubitationes quædam occurrunt ac divinationes, processus autem ejusmodi *Elementi Ignis Veneris* ad *Mercurium Diaphoreticum Paracelsi & Helmontii*, heroicum medicamentum, parandum summè necessarii candidè communicatur à *Joh. Helfr. Juncken in Not. German. ad Agricol. Cap. III. de ☿rio p. 36. & seq.* nósque præliminaria infra in communicatione Elixiris vitæ *Cap. de Hæmatite* (ubi -⌒-us ille acidus ⊖nus △lis ♀ri est affundendus & cohobandus, ut fiat 🜄 gradatoria ☿rio 🜍to Vigonis affundenda, quo hujus 🜍 internum extravertatur, figatúrque, fiátque pulvis dulcis, ☉ nimirum *horizontale*) simus communicaturi, Lectorem ad cit. *Junckenium* remittimus.

CAPUT VI.

De Stanno.

STANNUM (aliàs plumbum candidum) quia olim misturam metallorum indigitabat, innuere jam videtur illud medium esse inter ☽tum & ♄um nigrum, quasi certa proportione in radice ex utrisque mistum, unde quod purè in eo splendet, in ♃ Anglico præsertim, ☽to defertur, quicquid verò lividi, ♄no; quia verò bina hæcce *mollia* dicta metalla igneo principio 🜍ris minus dotata sunt, pro frigidioribus habentur, quamvis ad hoc declinandum Jovémque sceptrigerum venerandum ex harmonico macrocosmi consensu Stannum Veneri planetæ quidam (forte dum ad matricis affectus egregia ex ♃ve habentur remedia) consignent, Jovi verò Cuprum ut est *Hiebnerus in Myster. Sigill. Herbar. & Lapid.* qui & exinde ad figuras talismanicas efformandas, quæ influentias antipathicas ab Homine, qui eas gestat, declinent & in se suscipiant, corpus Cupri charactere ♃li cum numeris decentibus assumit, de quâ re quia pluribus præter Auctorem Gallum *de Curiosit. inauditis* egimus in *Miscell. Curios. Germ. Anno I. Decad. I.* hîc supersedemus, statuentes quoad designandas particulas Stanni, constare ♃vem particulis viscosis maximè 🜄ibus & minus excoctis fixísque cum paucissimis particulis ramosis △tilibus, cum spiritu insuper in eo acido o--oli ⊖no, (ut arguit halitus fœtidus, dum funditur) cujus ratione non saltem colores magis reflectere facit, ut scarlatum, dum viscoso suo corpore colores melius detinentur & corpusculis illis tingentibus superficies magis æquabilis inducitur, sed etiam metalla penetrat, ut est ♀ & ♂, idque modo singulari, etiam dum hæc non sunt integrè fusa, ut videre est in ferro aciculari, quod simpliciter ignitum, stannóque intinctum album & insigniter durum redditur; subtilitate nempe suâ poros eorum replet, ut experimento in laboratorio *Academ. Reg. Parisiis* constitit, paratæ scilicet

ſunt pilæ tres æquales magnitudine, una ex puro ♃ve ſaltem, altera ex puro ♀, tertia ex ♃ve & ♀re fuſis invicem, quarum hæc poſterior quartam partem plus ex ingreſſu ♃vis poros replentis ponderavit: Hinc & ſtannum metallis, excepto ☉ & ♄ quæ tractabilia relinquit, duritiem affert terream & fragilia ea reddit, quod ſi non faceret, fortè non ſaltem ☽tum in pondere augeret ſed & ♀ tingeret; hujus ratione patet quî ex ♀re cum ♃ fiant *Specula metallica* (non tamen illa quæ & Electra ſeu ſphæræ ſapientiæ Salomonis dicuntur, quibus magico more figuris cabaliſticis ex influentiis cœleſtibus præterita, præſentia & futura ſciri poſſe quidam aſſerere haud verentur) ſumitur nempe *Fragment.* ♀ ℔. iiij injiciuntur in Xbulum, datúrque ignis fuſionis, hinc poſt fuſionem additur ♃ *Angl.* craſſo modo inciſ. ℔. j. fluúntque igne forti, hinc in formam ſpecularem materia infunditur & poſtea politur, de quo & infrà.

Medicamenta è ♃ve *Poterius* Chymicus Bononienſis, ſatis celebrare ſe non poſſe, quicquid alii dicant, in *Pharmacop. Spagyr.* refert; Sit ante omnia

I. DIAPHORETICUM ♃LE ſeu *Antihecticum Poterii* ab ipſo in *Obſervat. Cent. III. Cap.* 20. *p. m.* 225. & *Cap.* 85. *p.* 285. ænigmaticè deſcriptum, à *Rolfincio* demum in *Chymia in artis form. redact.* declaratum; Ego hanc præparationem Medicis Baſilienſibus ac Scaphuſianis familiarem exoptatiſſimo cum ſucceſſu in *Phthiſi* & *Hecticâ* exhibitam hîc ſiſto: ℞. *Reguli* ♁*ii* ♂*lis ſtellat.* ♃ *optim. ana* ℔. j. funde in Xbulo, poſt in catinum fuſorium calefactum & ſevo intus illitum injice, relictis adhuc in crucibulo ſcoriis, maſſam hanc paulatim refrigeratam minutim contunde & cribra, pondera, *triplúm*que dein ⦶*tri* probè ſiccati ac minutim conciſi miſce probè & in furno venti pervices detona, ubi aliquamdiu relinque in Xbulo, poſtea in catinum aquâ frigidâ plenum injice ac edulcora aliquoties aquâ tepidâ affuſâ per filtrum, poſtea in aëre tantùm ſiccetur, & ſuper lapide porphyrite tere in pulverem ſubtiliſſimum coloris ferè cœrulei, cujus *Doſis* à ℈. ß. *ad* ℈. j. vel *per ſe* vel *cum aliis*, v. gr. in hiſce *Rotulis* quàm præſtantiſſimis: ℞. *Antihect. Poter.* ℥. ß. *Spec. diatragac. frig.* ʒ. ij. *Flor.* 🜍 *ter ſublimat.* ʒ. j. ß. *Maſtich. opt. ſuccin. albiß. ana* ʒ. j. *Croci* ℈. ß. o°o *aniſi gut.* vj. *Sacchar. in* ▽ *heder. terreſtr. fol.* ℥. iij. ß. *M.S.f. Rotulæ*: Cum *conſerv. roſar.* & *flor bellid min* optimè quoque in *Electuarium* ad tuſſim ſiccam redigitiur.

II. CRYSTALLI ♃VIS, ℞. ♃ △*nem non expert.* pulveriſ. foſſoribus Zinngraupen dict. -𝔰- ⊕*li de* 🜿 *mati ana* ℔. ij. inde cucurbit. capaci ad ſolut. ponantur in •:.:• ut efferveſc. hinc affund. aliquot Cantharos ▽ calid. & agit. filtretur dum adhuc calet, & abſtrahatur ut cryſtalli emergant, qui edulcorentur. *Doſis* horum à gr. j ad gr. ij. in *affectibus uterinis* & *hydrope*, in qua miraculosè operantur, item ad ſalia acria & impuritates M. S edomandas, valent etiam ad *fiſtulas*.

III. Su-

III. SUDORIFERUM MAXIMUM *P.I. Fabri* compendiosius, citra ullam remedii profectò elegantioris deteriorationem, ita parari posse docet *D. Ludovicus Decad. I. Miscell. Curios. Ann. IV. & V. Observ. CCVI. p. m. 289.* ℞. *Amalgam.* è ♃ Angl. & ☿ viv. *ana parati* ℔ j. *probè contrito exactè permisceatur* ☿ *ti seorsim pulverisati* ℔. j. *Indatur mixtura retortæ vitreæ mediocri (cujus collum si cochleari uno alterove* ▽ *æ simpl. detergere tentes incalescet massa, ac sponte guttæ quædam prodibunt, brevi tamen post cessante fervore) apposito mediocri quovis vitro* ℔. ß. *aquæ simpl. continente, rostróq; vesicæ tantùm juncto, destillatur igne arenæ mediocri horæ spatio liquor acidißimus, cessando statim, cùm materia quædam alba butyrosa apparere inceperit, aliàs enim cum eâ & subsequa griseâ materiâ* ☿ *rii vivi granula frustra adscendunt & quod in retortâ remanet, nimium fortè patitur, desuper nigrescens dum alius albet; affundatur is liquor (qui ut plurimum* ℥. x. ß. *sin verò recipienti non fuerit indita, tum saltem* ℥. ij. ß. *ponderat) dicto in retortâ residuo seu amalgamati spendidißimo, calefiant in balneo vel arenâ omnia probè, & post repetitas agitationes,* ♃ *ve sic saturatus liquor calidè per madefactam priùs emporeticam duplicem filtretur, ut vini instar clarus transeat, quod chartæ absorbsit, similiter* ℥. j. *vel* ℥. j. ß. *aquæ simpl. eluendo. Transcolatus ita citra aliam rectificationem novæ retortæ vitreæ mediocri saltem indatur cum* ⦶ puriss. ℥. iij. *& vitro quodam ampliori vesicis juncto destilletur 5. vel 6. horarum spatio, primo mediocri igne quasi* ♆, *hinc spiritus rubens, fortificato denuò albicans liquor, ac demum (ut in ejusmodi* ⦶ *tis fit) obscurè rubens; continuando donec planè nil exeat ampliùs, quò materia alba, tantùm terrea, non verò bullis* ⊖ *nis interspersa aut fistulosa (solubilis adhuc in aquâ simpl. & per* ∘°∘ ♀ *ri quidem sed minuto candore, remißioríq; ferè diaphoresi præcipitanda) remaneat: Pulvis edulcoretur copiosiori aquâ unâ vice, quo totus subsideat, superinfusâ, erítq; præter propter* ℥ iij. & ʒ. ij. *vel* ʒ. iij. *spiritus (* ⊖ *lis composito congener)* ℥. xxx. *vel* xxvj. *Et si de* ⦶ *tro nimium post finitam destillationem restare, per particulæ probationem videbitur, diffracta retortâ, massa priùs Xbulo vel tegulæ communi imponi residuúmq; subjecto validiori igne dispelli poterit, quàm edulcetur.*

IV. LIQUOR ♃ VIS colores nitidissimè exaltans hactenus secretior ita fit: ℞. ♃ *Angl. purißs. q. v. inijciatur sensim in* 🜆 usque dum hoc solvens viscosum evadat saturatè flavescens, sic per aliquot dies solutio hæc in aëre libero relinquatur, ut gas illud sylvestre 🜆 evaporet, tum fiat solutio ⊙ ʒ. j. in 🜆 & in vitrum satis capax amplo orificio præditum largissima aquæ communis copia infundatur & in hanc aliquid solutionis ♃ & paulò post tantundem solutionis ⊙ ri infundatur & fiet curiosa præcipitatio ⊙ colores cardinales tres in ⊙ extraversos oculis exhibens, flavum nim. cœruleum, nigrum, qui paulò post in purpuram eleganter rubentem abeunt, supernatante nubeculâ ⊖ na. *Usus hujus secundum Caßium de* ⊙

p. m. 107. peramplus est, indubitatum enim est præcipitato hoc ☉ri vel purpurâ ☉ri expertum ac habilem Chymicum elegantia multa præstare posse, imò cum liquore ipso etiam ♃vis; inserviet enim non solùm pro magnetico contentorum in multis mineralibus, Lapidibus, Granatis, Arenulis &c. exploratore, sed insuper pro colorum è Vegetabilibus etiam extractione, ejus enim medio omnis generis colores exaltantur, atque in viscoso ejus corpore meliùs detinentur, quod ante annos abhinc non multos egregio artis tinctoriæ emolumento innotuit, ut nunc tinctorum non pauci pannis suis pulcherrimam *coccinellæ* (vel sicut alii artifices vitris coccinellæ aureæ) purpuram ejus solùm ope inducere norint: ut nil dicatur quantum in tingendis silicibus, crystallis, emaliis item purpureis efficiendis possit. In ⊖bus certè tingendis quibuscunque, alcalibus, ⦶tro, ⊖le communi aliísque ∧libus pro insignium medicinarum præparatione non infimum habet locum & vix aliud quam ☉is ⍋r reperitur quod id præstet, rubedo enim ⍋ri à ⦶tro conciliata inconstans est & fugax, permanens verò hæc à ⍋re ☉ri si certâ enchiresi res tractetur. Huc & spectat *Spiritus* ille *impetuosus* è ♃ve prolectus, qui croco ☉is affusus abstractione secum defert ☉ colore sanguineo, quæ massa si refrigescat, picis instar indurescit, quâ de re Auctor Tr. *Sol sine veste*: Fit autem *Spiritus* ille *fumans* hoc modo: ℞. ♃ *Angl.* ℥. j. ß. ☿ *viv.* ℥. ij ß. *f. amalgam.* pulveris. & adde ☿ti *ana* agitentur, indantur ϭtæ adjuncto recipiente aquæ frigidæ incubante, ignis gradatim promoveatur & prodibit pellucidus liquor, quem sequuntur spiritus impetuosi plurimi, unde desistendum. Spiritus hic mirabilis est coagulans aquam in duram crystallinam massam.

V. ♃ INDURATUM & RESPLENDENS: ℞. ♃ *opt.* ℥. xij. *Reguli* ♁*ij* ♂*lis* ℥. j. ♀ *rubr.* ʒ. ij. Fundantur simul; Vel ℞. ♀ *rubr.* ℥. iiij. ♁ *crud.* ℔. j. Fund. sicut dictum & moris est pro *regulo* ♁ii ♂li; hujus *reguli* ℞. ℥. j. ♃ ℥. xij. Fund. simul & habebis ♃ splendentem instar ☽ti. Nec verò hic prætereundum *Emplastrum* efficacissimum ad *Hernias* ex *cineribus Stanni*, Germanicè Zinnäschen/ & *Cute Anguillarum recent.* in lixivio ad gelatinam coctâ, addendo huic colaturæ cineres, ut Empl. fiat tenax, quod inducitur alutæ ovillæ priùs pauco *Terebinth.* inunctæ; portatúrque quàm diu manet, pòst renovatur; portatur commodius cum cingulo per trimestre; Observatúmque est nonnullos hoc Emplastro intra 2 vel 3. septimanas fuisse curatos.

CAPUT VII.

De Plumbo.

UICQUID, sine adductâ ratione, existimet *Poterius* ♄NUM & ♃ve toto genere differre, patebit nihilominus, magnam intercedere affinitatem inter ♃vem & ♄num, particulásque constituentes multum inter se convenire, nisi quod in hocce laxiùs coierint, minúsque sint excoctæ, ac superficiem hinc obtinuerit ♄ magis asperam; Ob mollitiem verò & levem coagulationem principiorum, maximè principii ☿rialis abundantiam, ♄ faciliùs funditur quovis metallo, quæ fusibilitas promovetur maximè à spirituosis particulis ♌cis subdulcibus in eo scatentibus, quarum ratione & penetrantissimum est ♄bum, ut quoque fulguris instar viam sibi apertam acquirat; unde in ♌ne ♄ni cautè agendum esse monent Chymici, ob vim ♄ quam habet fulminantem, quam non saltem expertus est *Celeber. D. Michaëlis* sed & alius mihi notus in Chymicis versatissimus, qui, ut vim fulminantem deducit præfatus *D. Michaël* à ⊖u ⦶tri, in ea est sententiâ ♄ esse ⦶ à ⊖u ♄ni concentratum, ex quo ulterius de frigiditate ♄ni statuendum esset, quod statuendum de qualitatibus ⦶tri, nisi fortè clariùs ejusmodi effectus deducere quis velit à ☿riali potestate, statueréque ♄ nil vix esse aliud quam ☿ium terreum remistum mineralibus acribus & semicoagulatum, idque experimento *Celeberr. & Excell. Wedelii*, Fautoris nostri summi, qui ☿ium ♄ni verum ac genuinum seu miculas ☿rii vivi plures admodum mobiles in unum coeuntes ex vase plumbeo atramentum asservante collegit, ceu de eâ re *Ann. I. Decad. II. Miscell. Curios. p.m.* 383. In Chymicorum ore quoque versatur ipsum *proprios filios devorare*, id quod intelligendum, quòd metalla in vase cineritio seu capella △ni imposita ita devoret, ut nullum eorum extet vestigium, exceptis ☉ & ☽â, nimirum ⊖u suo subtilissimo, ita filios ex tempore in poris suis recipit, ibidémque illos examinationi & digestioni proponit, usque dum proprios filios, arte Vulcani, tractu temporis, eos scilicet solos, qui in examine constantes proprio patri restiterunt, *evomere* iterum cogatur, fugatis cœteris infidis, cujus ratione regium ipsi nomen præmii loco decretum, de quo ulterius *le Mort in Metallurg. contract.* Ob ⊖um verò alcalico-dulcem quo abundat non mirum eum acida omnia in dulcem redigere saporem, quæ dulcedo tamen forte innuit, ♄ habere aliquid temperiei commistum de 🜍re & ⊕lo, ceu aliàs Angli aliíque experiuntur, prægustato ⊕lo, Tabaci fumum ore acceptum dulcescentem & planè mellitum exhibere saporem, ex particularum ⊖narum ponticarum in ⊕lo & 🜍rearum

🜍rearum ex Nicotiana combusta exhalatarum commistione. Notandum autem *Plumbum purum* in fodinis minimè reperiri, sed excoqui, ut ♃, ex *galena* seu *molybdenâ*, quæ est vena plumbi seu lapis plumbarius, qui juxta ☽ti venas, (velut etiam sæpius galena communis est ☽to & ♄no) reperitur, estque plumbago hæc coloris nunc nigri, cærulei, flavi ac etiam colore jecoris; hodie verò in Germania, è vena plumbi plurimùm primâ concoctione ☽tum separatur, plumbum dein in lapidem coagulatur, qui tandem rursus coquitur & fit plumbum, de quo vid. *Agricola, Lohneisen* & *Ercker*.

Medicamenta ex ♄no tam *interna* quàm *externa* habentur, omnia eò facientia ut particulæ acidæ & 🜔næ dulcificentur, mitigentur, saturentur, infringantur & corrigantur. Illa verò distinguere licebit in *Communia* & *Chymica*. *Communia* rursus in *Simplicia* & *Composita*: *Simplicia* vocando v. gr. *Cerussam*, *Minium*, *Lithargyrium*, *plumbum ustum* &c. *Composita* verò *Unguenta*, *Cerata*, *Emplastra* ♄na. *Chymica Balsamum* ♄*ni*, *Sal* ♄*ni*, *Oleum* ♄*ni* &c.

I. CERUSSA ex lamellis ♄ni vapore 🜊ti elicita 🜔lia acria in superficie corporis tumultum excitantia corrosiváque optimè domat, unde in exulcerationibus & doloribus proficuè adhibetur; Præter *Unguentum de Cerussâ* officinale notum sisto hîc *Emplastrum polychreston* seu *mirabile Meibomii* in *Arthritide*, ad quod applicatum ferocia salia in halitus resoluta accurrunt, inviscantur & domantur: ℞. *Ol. olivar.* ℔. ij. ß. *Cerussæ*, *Minii ana* ℔. j. *Saponis Venet.* ℔. ß. *F. Emplastrum.* Sic & ingreditur *Empl. nigrum Helmontii*; ℞. *Ceræ citr. Ol. oliv. ana* ℥. iij. *Resin.* ℥. j. ß. *Ceruss.* ℥. ij Cera, res. & ol. dissolv. & igne coq. tunc add. sensim Cerussam, totúmque ad aliqualem nigredinem percoque. Hoc nuchæ impositum *oculorum affectibus* medetur, item *lienis tumori* & *dolori*, *nephritidi*, *lumbagini*, *mammarum tumoribus dolentibus*, *torminibus ventris post partum*, *clavis* item *pedum*, ut communicat *Excell. Joh. de Muralto in Miscell. Curios.* quæ annuatim ditare dignatur.

II. MINIUM è ♄ ignis operatione reverberatoria acidóque ejus se in poros ejus insinuante, ponderosiúsque reddente resultans, ex vi 🜊nâ balsamicâ in Ulceribus basin præbet *Emplastri Norimbergensis* notissimi: ℞. *Pulv. minij* ℥. vj. *Ol. rosac.* ℥. xij. Coq. sine ullius alterius rei additione ad consist. Empl. & acquiret colorem castaneum, postmodum per agitationem parùm refrigerato adde *Camphor.* in pauxillo *ol. rosac.* in mortario sol. ℥. ß. post effundatur in scatulas. Auctorem hujus Ehrnsingerum haud fuisse nulli persuadere vult *Excell. Helianthus Ann. IX* & *X Decad. I. Miscell. Curios.* sed *Galenum*, ut *Weckerus* in *Antidotario* sub titulo *Oxylæi docuit.*

III. LITHARGYRIUM post ☉ vel ☽ti purificationem per ♄ in testâ probatoria fusci pulveris calcisve formâ collectum, *Balsamum* ♄*ni* exhibet plurimos ad usus præstantissimum, quovis pretio redimendum: ℞. *Lithargyr.*

gyr.

gyr. ⊙*ri subtiliss. pulveris. q.v.* Affund. ✳ q. plac. vel ad emin. ʒ. vel 4. digitor. transvers. stent in digestione, vel coquantur leviter donec ✢ in dulcedinem saccharinam conversum fuerit; filtretur solutio & in patina stannea evaporetur ad syrupi tenuioris consistentiam; affund. aqua pluvia & lactescet solutio, filtrato & evaporato ut prius, illúdque repetito donec balsamum hocce omni suo austero & terrestri spoliatum sit; per evaporationes enim frequentes ✢ cum plumbo digestum penitus sua spicula acida deponit; filtrationibus verò repetitis omne terrestre plumbi perit, unde emergit *Balsamum præstans* potenter *Inflammationibus* resistens, ejúsque *dolores mitigans*, si cum *Ol. comm.* vel *rosac.* in mortario plumbeo in formam *Unguenti nutriti* teratur: adstringit potenter absque corrosivo, unde in *Fistulis* & *poris lacrymalibus* continuò fluentibus & stillantibus arcanum est insigne cum ▽*â rosf.* vel *Lacte tepido* adhibitum. Ex eodem quoque ✢ Lithargyrii fit egregium medicamentum hocce, quo *Wormius Aneurisma* nucis juglandis magnitudine post malam V.S. cum symptomatibus aliis curavit. ℞. ✢ *litharg.* ℥. iv. *Croci* ♂ *obstruct. Fulig. ahenar.* (quam *Severinus* aliàs insigniter comendat) *ana* ʒ. ij. *Succi acaciar. imatur.* ℥. ß. His invicem calefactis & spongiolâ exceptis aneurisma arctissimè ligetur & brevi curabitur.

IV. PLUMBUM USTUM stratificatione bractearum & ♀ris paratum egregium est ad mortificandum acidum ferox *Ulcerum malignorum*, præprimis in *Cancrosis affectibus* cum *Ung. diapompbol.* ceu aliàs *plumbi crudi lamina* & *pulvis* tenuissimus modo *Ferneliano Oper. Med. p. m.* 450. maceratione nimirum in ☿ *acerr.* & contritione in mortario, tantopere laudantur, expertus enim est *Fernelius* pulverem plumbi sic paratum inspersum *malignis ulceribus* illa blandè citra ullum doloris sensum corrigere, expurgare & ad cicatricem perducere, imò ad multò majora vim ejus esse singularem & eximiam; ceu hoc confirmat observatio in *Miscell. Curios. Ann. IV.* quâ laminæ plumbeæ duæ alternatim cancrosis mammis impositæ duorum mensium spatio ita fuerunt erosæ & in medio in albicantem redactæ pulverem, haud secus ac alias ope ✢ calinatio plumbi instituitur, tam acidum & △le est fermentum ♋ sum, & instar ▽ corrosivum.

V. CRYSTALLI MINERÆ ♄NI elegantes à *Celeberr. D. Michaële* ex *minera* ♄*ni Fribergensium*, affusione ✳ digestione & abstractione parati, quorum *usum* egregium in *Coll. Chym.* deprædicat in *affectibus cephalicis, Epilepsiâ, melancholiâ hypochondriacâ*; addidit illos *purgantibus ad gr.* iv. vel v. ℞. *Jalap. ppt.* ℈. j. *Scammon.* ♀ *gr.* vj. *Crystall miner.* ♄*ni gr.* iv. Ms. qualiter spiritus maligni optimè præcipitantur.

VI. SACCHARUM seu ⊖ ♄NI calcinatione immersivâ ✳ modo notissimo paratum absorbens, saturans singulare est remedium, intus & extus

efferveſcentiam ⊖lium heterogeneorum domans, acréque irritans dulcificans. In *Phthiſi* eleganter id maritatur *Antihect. Pot.* v. g. ℞. *Antihect. Poter.* ℈. j. *Sacchar.* ♄. ℈. ß. *Extr. croci gr.* vij. *Eſſent opij Langell. gr* iv. *Balſ. Peruv.* q. ſ. M. f. *Pil.* num. xxiv. pro 2. doſ. ante cœnam ſumendis, ſic enim egregiè *tuſſim nocturnam* aliáque ſymptomata, maximè *ſudorem nocturnum* compeſcent. In *Eryſipelate* optimè ſolvitur in *in aq. ſperm. ranar.* linteúmque intinctum vel tepidè admovetur humidum, vel ſiccatum prius decenter, vel ejus ʒ. ij. *Rob. ſambuci* ℥. ij. miſcentur & corio ſuperinducta imponuntur. In *Dyſenteriâ* ſummè quoque prodeſt ob ſaporem quem exhibet Oſum & adſtrictorium. Ex ⊖le hoc ♄*ni* habetur

α *Balſamus* ♄*ni* rubeus elegans, ſi cum *Oleo terebinthinæ* decenter digeratur & agitetur, ubi tamen parùm de ⊖le ♄ni, ut ponderatione conſtat, ſolvitur. *Uſus* ejus in *Phthiſi, Empyemate, Vomicâ pulmonum,* aliíſque *ulceribus internis* ut & *externis*, creditúrque is temperatior balſamo 🜍ris.

β *Tinctura antiphthiſica* elegantiſſima & efficaciſſima ex ⊖le ♄ni prædicto ita fit: ℞. *Sacchari* ♄*ni* ℥. iij. vel iv. ⊕*li* ♂*tis* ℥. j. 🜈 ℥. iv. ſtent per dies aliquot & emerget ℞ elegans, cujus *vires* ſunt, ſerum refrænare & leni adſtrictione difflationem ejusdem quæ fit per ſudores inhibere, quo fine in tota Medicina vix ſimile inveniri poteſt elegantiúsque remedium in *Hecticâ* & *Phthiſi*, item *Hæmoptyſi* ad pulmones conſolidandos, item in *Ulceribus Renum*, ceu quoque *Hæmatites naturalis* ad *ulcera* egregiè valet, ac *artificialis* etiam habetur ſi illa duo ⊖ ♄*ni* & ⊕*lum* ♂*tis* per retortam deſtillentur. Vid. Excell. Dn. D. *Theod. Zvvingeri* Neues Artzneybuch *in Append.*

VII. OLEUM ♄NI *Agricola* in *Comment. ſuper Poppium* parare docet è *Sacchȧro* ♄*ni* in 🜈 per 14. dies digeſto & poſt deſtillato, △ne gradatim adhibito, uſque dum *Oleum flavum* prodierit ſummè fragrans & dulce, *rubrum* verò parare docet *Fel. Würtzius* ex *ceruſſâ* cum *triplo* ✚ *bis deſtil'ati* coctâ, hinc per ☡ ♌do. Uſus o°o ♄*ni* eſt in *ulceribus corroſivis, inflammationibus,* præſertim *oculorum* & eorum *exulcerationibus*, (vid. *Fel. Würtzii Chirurgia* à nobis reviſa, correcta & aucta) *vulneribus* item deſperatiſſimis ac *ambuſtis*, ceu obſervationibus hoc confirmatur ab *Agricola Tr. de* ♄*no*; verùm quia à 🜈 reſuſcitato maximè hæ virtutes emergunt compendioſiùs erit ejus loco *ſolutionem* v. g. *lithargyrij* in ✚ ad melleam conſiſtentiam exhalatam adhibere, qualis pro externo uſu in *Oleum, Linimentum, Epithema* commodè adhiberi poterit, prout & lumbis cum *Ol. ſcorpion. lilior. alb.* inunctum egregium eſt, item cum *Ol.* ♀. in *Impetiginibus, Lichenibus, ulceribus inveteratis.* In *inflammatione* & *rubedine oculorum* cum *aq. roſar. ſperm. ranar. chelid.* &c. imò ſimplici oleo commixtum præſtat ea quæ *Ung. de ceruſſa, minio, lithargyrio* &c.

CAPUT

CAPUT VIII.

De Metallorum Affinibus & primò de MERCURIO.

EX metallicis corporibus quia quædam non ductilia aut malleabilia sunt, sed fluida, frangibilia, friabilia potiùs, ac nihilominus ex iis veri metallici quid haberi & elici potest, materiam metallorum præbent, & ad eorum latera collocata dicuntur, fit, ut non Metalla propriè dicantur, sed pro *Metallorum affinibus*, aut *spuriis metallis* saltem habeantur, qualia sunt *Argentum vivum*, *Antimonium &c.*

ARGENTUM VIVUM seu ☿rius summè versatilis, in miraculis naturæ habitus, multorum hactenus torsit & elusit ingenia, *Aqua is est manus haud madefaciens*, nihil in se admittens nisi metallicum, maximè verò ☉, cui amicissimus est, quodque fulguris instar arripit, hinc ♄, ♃, ☽am, ægerrimè ♀ & ♂; unde quantum concipere licet, videtur is esse fluor æthereus 🜂lis astralis naturæ, non nisi specificis particulis metallicis saturatus: Certè materiam mundi subtilissimam, effluviáque ætherea fluidissimam activitatem suam præprimis in ☿rio patefacere, confluxúmque & copulam in hoc subjecto præ aliis innuere, genius ☿rialis abundè confirmare videtur, docuit enim Philosophia experimentalis, ☿rium communem igne fortiter in debitis vasis tractatum, miram aquæ cujusdam insipidæ elargiri copiam, semper tamen priori ☿rii vivi pondere salvo manente, teste *Boyle in Chymist. scept.* & *Agricol. in Poppium*, nimirum ex harmonia mundi & magnetismo universi particulæ ætheræ copiosè in ☿rio jam existentes, ignis motu magis etiam commoventur, ut poris amplioribus multo hinc redditis, in matricem hanc aqueam novus æther intrare liberius possit. Taliter namque & *☿ius metallorum* habetur, ope ⊖lium invicem conflictantium, unde materia ætherea fluidissima particulas metallicas arripit, & in se rotare facit; hinc nempe ulterius, si *avicula* hæcce *Hermetis* decenter capiatur, habetur *Phosphorus* ille mirabilis, materia nimirum in tenebris splendens dum aut -∩-us ⦶tri secundùm *Kirchmayerum* vel ▽F secundum *Balduinum* vel ⊡ pueri *secundùm Kunckelium* quæ summè 🜂lia sunt & de æthereo mundi spiritu participant, vel moleculis metallicis incorporantur, vel etiam ♌nis ut Cretæ candefactæ aut Arenæ crassæ, adeo ut sufficienter collectæ particulæ ætherea & lucidæ, splendorem de se spargere possint. *Theatrum Chymicum* de ☿io ex fundamento qualitatum primarum judicat eum oriri ex aqua viscosa cujus partes à terreis particulis subtilissimis ita modificatæ & iis per minima commixtæ sunt, ut hæ non permittant

humidum illud alteri adhærere quam sibi, neque in toto diffluere instar aquæ, sed quasi per globulos constare, nimirum quòd humidum particulas terreas subtiles purissimas ita disponat & ut fluant, currant in superficie planâ, defendantúrque ab ignis consumptione, qui ea aut unà avolare facit aut ut remaneant in eo constanter; ast dum sic ☿ ex globulis super centrum suum, in quo fixitas ejus videtur esse, revolvitur, *fluiditas* ejus summa obscura tam esse haud poterit, resultat enim fluor hic è duobus, spiritu nimirum æthereo summè agili & penetrante & partibus metallicis eo emollitis, solutis & fluxilibus redditis, quæ quia læves sunt & lubricæ, neutiquam possunt inter se compingi, ac etiam crassiores quàm particulæ aquæ, vix transitum præbere possunt luci seu globulis cœlestibus, eorúmque pressuræ seu materiæ secundi elementi Cartesii, (quo fit ut vitrorum seu speculorum tergo obducatur) sed solùm materiæ subtilissimæ seu materiæ primi elementi; unde proporrò aliæ ejus qualitates deduci poterunt quare nimirum ☿ *diaphanus haud* sit, sed tamen *summè frigidus* ad attactum, abest nimirum materia secundi elementi, primi verò inter globulos ejus activitas & dominium, unà cum inæqualitate, quæ inter partes ejus & aëris aliorúmque corporum partes intercedit, facit ut guttulæ ejus mensæ impositæ sphæricam magis affectent figuram, prout aliàs guttæ aquæ, quæ taliter in globulos convertuntur dum pulveri admoventur, quia nimirum pulvis aquam non exactè tangit ob poros majusculos in eo latentes, adeo ut aër intra poros illos aquam adhuc contingat, suâque pressione fluidâ rotundam conservet, ceu contrà fit quando gutta guttam & ☿ius ☿ium exactè tangunt, ut nullus intercedat aër, unde aguntur ab ambiente aëre in orbem. Dum verò miros ejus in morbis edomandis effectus, operationésque chymicas circa illum institutas consideramus, ∽um quem in eo copiosè reperiri diximus, non nisi ♌cum amaricantem subtilissimum pronuntiare possumus, inde enim fit ut ejus ratione à quibusvis corrodatur acidis & cum iis in tertium ⊖sum abeat, ut in ☿to *corrosivo & dulci* patet; adeo ut ratione substantiæ materialis potentissimus sit, ad domanda ♉da maximè acria ▽iora, quæ promptè absorbet & imbibit, ut post M. S. nitidior, fluidior, in consistentia debita correctior observetur, ceu videre est in *Ulceribus manantibus* quibus applicatus ☿ salivationem movet, unde ægri melius se habent, *pus*que *melius coctum*, ut loqui solent Chirurgi, idest, acrimoniâ liberatum effluit. Huic minerali Antiquitas ingeniosè *serpentes caduceo convolutos*, ob lubricitatem ac pandos & repandos undarum flexus adscripsit, nec etiam immeritò in Hieroglyphicis ☿ *alis* ad pedes & caput exornatus adumbratus, in illa nimirum globulorum mobilitate quamvis frigidus externè appareat, potentiâ tamen intrinsecè Viperæ ad instar, quam Hermes τὸ πυρωδέστατον τῶν ζώων acutè nominavit, calidissimus existit;

existit; dum verò *velocissimus* indigitatur *Deorum*, id est, metallorum, *nuntius* ille proclamatus est, *servús*que *fugitivus* dictus, cui si alæ rectè præcidantur mitior evadit juvenis & magis quietus, ita ut facillimè postea semper bonus nuntius fiat & Deorum secreta revelet, unde & dictum: *Est in Mercurio, quidquid quærunt sapientes*, dum scilicet ex viscositate ejus substantiæ subtili terreæ albæ centemperatâ & coagulatâ ☉ progignitur, non secus ac sero sanguinis viscidiusculo gelatinoso in animalibus Caro, idque post multifarias digestiones. *Ex hoc utiq;*, ait Geber, *maximum elicias secretum, est enim metallum apertum, hinc amicabilis & metallis placabilis & medium conjungendi tincturas, & non submergitur aliquod metallorum in ☿rio nisi* ☉, qui & nec immeritò diversas in ☿rio partes fecésq supervacuas deprehendit, *terream* & *aqueam*, unde optima *☿rii proba*, præter illam, quæ fit per corium vel retortam secundùm *Borrichium Actor Hafn. Vol. I. Observ. 67. p. m.* 147. est per injectionem grani ☿rii super carbones incandescentes, ubi si quietè fumando recedat totus ☿, germanus erit, si carboni instrepet & crebris saltibus fugam moliatur, spurius censendus erit; Vid. & infra §. II. Cœterùm *Argentum vivum duplex* habetur *nativum* scilicet & *artificiale*: *Nativum* in 🜃æ speciebus, maximæ ubi venæ ☽ti & ♄ sunt, intra metalla item in lacubus, in quos è fibris effluxit reperitur, sui coloris, sine excoctione: Sic in Helvetiâ referente Clariss. & Excell. *Wagnero*, ad oppidum Thunum & in Comitatu Novocastrensi per se separatus invenitur, ac secundùm *Thurneiserum* insuper ad pagum *Pipp* ditionis Bernensis in prato quodam salicibus consito. *Artificiale* fit seu coquitur ex vena minii seu ♁ nativâ copiosè, ex qua per 🝭 facilè habetur, aliàs verò sec. *Kircherum Mund. subterran. Lib X. Cap. VIII. p.* 230. ita: Vena hydragyri ferax probè tusa in ollam conjicitur, hoc peracto vi △is à sua minera ☿ quasi divortium facit separatúmque in sublime elatum ubi densiori solidiorique corpori occurrerit, aurámque frigidiorem senserit, illico naturæ suæ pristinæ restitutum destillat deorsúmque ruit, ac reseratâ olla extrahitur; hoc verò ex aliis mineris ejus ♀reis ac etiam lapideis faciliùs obtinetur, si addatur quodcunque aliud 🜃stre corpus ♌cum, eodem enim modo se cum eo habet ac cum ⊖bus △libus, quorum ad instar, dum compedibus velut alligatur & quasi figitur ♉dis addito ▽ori aliquo corpore, cui se insinuare & arctius adhærere possit, facilè particulas velociores derelinquit, quæ mediocri postea calore propulsæ sui juris fiunt. Reperitur & quandoque p. n. in Plantis, imò ob vim penetrandi summam in corpore humano, sanguine ejus, imò in cerebrum usque ipsum sublimari posse Observationes docent; An verò semper hoc contingat, dubium, cujus occasione Lectori Observationem notatu dignam hîc sistere possem, nisi alio in loco illam communicandi sperarem occasionem.

Usum ☿ quod spectat *Medicum* (mechanicus enim peramplus quoque est, ceu eo Aurifabri ad vasa deauranda, & ☉ ab ☽to separandum, confectionem item speculorum, aliáque utuntur) variis is destinatur, variásque operationes de se edit, prout nimirum vario modo & artificio ejus alæ præcipuè abscinduntur cultris vel acutioribus vel obtusioribus, imò is non saltem innuit Medicamentorum facultates à configuratione particularum suarum & motu quem iis solutis materia subtilis imprimit (ut eleganter de hisce Viri Accuratiss. *Wepferus de Cicut. Aquat.* & *Peyerus Dissert. inaugur. de Valet. human*)dependere, dum variè præparatus nunc salivam nunc sudores, nunc vomitus & secessus movet, sed & ansam suppeditat Medicamenta reliqua v.g Vegetabilia explorandi, an enim planta quædam vulneraria sit & ⊖le ♌li scateat, ☿rius palefacit ⊖bus ♉dis præparatus, quæ dum ♌co vegetabilium sali occurrunt, ☿ium derelinquentes, ipsum reviviscere faciunt, salisq; ♌ci præsentiam arguunt. Cœterum commodè distinxit *Ettmüllerus* in *Chymia* ☿*rialia præparata in sicca* eáque vel ⍊*ta* vel ♎*ta* & *fluida* per *deliquium* vel etiam per *resolutionem*. Nos seq. ex ☿rio delibamus *Remedia*.

I. ☿ius Vivus Crudus vermes si quid aliud necat, insectorúmque hostis, vel simplici aurâ, est infensissimus, mox teneram eorum compagem dissolvens aut actuali frigiditate motum in iis sistens, hinc intus ad *Lumbricos sacchare obvolutus* vel ejus *Decoctum vel Infusum* pueris exhibetur, Zonis, (ut est *cingulum sapientiæ* Rulandi) Sagis militaribus Indusiisque inditur ad pediculos & scabiem abigendam. Quatenus ♉dum morbificum luis ♀reæ corrigit, non saltem extus *Unguentis*, qualia hinc inde prostant, sed & intus crudè aliis permixtus, absque scrupulo datur; Sic namque præstantissimæ sunt *Pilulæ Venereæ Dn. Moulini* in Angliâ sequentes: ☿ *vivi* ℥. ij. *Terebinth. ven.* ℥. iij. in mortar. s.a. extinct. adde *Aloës opt. Diagrid. Colocynth. ana* ℥. ij. *Ol. caryophyll.* ʒ.j. *Syr. de spina cervin. q. s.* f. M.P. Sic & ob gravitatem suam sæpius insigni cum emolumento *Ileosis* & duriter constipatis exhibitus ad insignem etiam quantitatem.

II. ☿rius Finisatus, astralis, depuratus à 🜍re impuro egregia in morbis præstat, citráque salivationem non saltem is sed & ex ea parata ☿rialia operantur: paratur autem sic *dupliciter* ab Excellentiss. Celeberr. *D. D. Joh. Bohnio* Profess. Lips. acutiss. in *Disput. de Variolis*, §. 31. *primò*, præstò sit 🝪 ▽rea tubulata, cui adaptandæ aliæ duæ firmiter, his convenienti impositis furno oblongo excandefactísque probè, injiciatur debitâ in quantitate ☿ vivus, prolabens agitatus △ne fumi sub forma in vas recipiens appositum: finitâ operatione eximendus est ☿ & per corium pro separatione 🜍ris impuri copiosè undique vasi adhærentis trajiciendus; hic labor 2. 3. 4. ad lubitum reiterandus, prout nimirum magis vel minus finisatum essentificatúmque ☿ium volumus: *Aliâ viâ* ita proceditur, nimirum cum ⊖*le* *comm.*

comm. ⊕*lo* &c. ☿ est ≏dus, hinc per ♌lia ut ♆ â, ⊖ ♀*ri*, item ♀ *crud. limat.* ♂ &c. est in pristinam formam reducendus, hinc denuo ≏dus, reducendus &c. quoad lubuerit & magis purum hunc exoptamus. Ex eodem fundamento prodit ☿*ius magnesiacus* seu *Veterum Magnesia* ♄*ni*, que nil aliud quam ☿ ♁ii per crystallos ♄ni, ex hujus vitro conficiendos sæpius ≏tus, hinc per ♌lia reductus, ob splendentem & lucidum fulgorem de se emittentem certè miraculosus, præprimis ideo, quia magnetis ad instar ☉ laminatum ad ulnæ spatium distans licèt, trahit, cumque hoc jungitur inseparabiliter ita ut nullâ arte iterum divelli queat.

III. ☿RIUS PRÆCIPITATUS, talis habetur vel

א *Per se* in phiola peculiari, cujus icon æri incisus videtur apud *Zwelferum*, idque ope tum ignis ipsum in minutias dividentis, tum ♀ris externi heterogenei, quod separatum sic ☿ium colore rubeo tingit, qui tamen inde minus ptyalismum provocat.

ב *Cum* ⊖*bus*, ut 🜕*ti*, ♒*u* ⦶*tri*, quæ dum evaporatur, *rubeus*, (vel etiam *Turbith minerale* de quo pòst) *luteus* item si solutioni ejus in ▽a dulci, ₒ°ₒ ♀ri per deliquium instilletur: *incarnatus* verò, si ⊡a recens sana, *albus* tandem, si ⊖ comm. ▽â solutum affundatur, habebitur. *Virtus* horum ♒*torum* in genere est est purgatrix ἄνω καὶ κάτω ob ⊖lia corrosiva adhærentia & particulas ☿riales solutas: secessum tamen tantùm movent, si quantum fieri potest fixiores reddantur: In specie adhibentur in *Lue* ♀*rea*; *Dosis gr.* v. *ad* ℈.ß. *externè* verò maximè *albus* & *rubeus* pro cosmeticis, cautè tamen agendo, ne salivatione adauctâ suffocationis periculum concitetur, vel in cutaneis affectibus post unum hydræ caput amputatum, emergant alia; quæ cautio est *Willisii* haud reijcienda. Cœterùm ☿♒*tus ruber* insigne est remedium ad *Cancros* ♀*reos* mixtus cum *Ung. basilico* ad suppurandum, postea & mundificandum adhibito *Ung. mundificativo de apio* cum ☿ *crud. terebinth. part. æqual. extincti* ℥.ß. Imò ☿ius hic ♒tus ruber cum ◯ *usti* parte saltem tertiâ mixtus digestivóque incorporatus *Verrucas* & *Porros* adeo feliciter tollit, ut etiam viderit *Celeberr. Practicus Monspel.* DN. *Barbeyrac* porrum digiti magnitudine unico die ablatum: Idem quoque laudatus Vir ☿♒*tum album ad gr.* ij intus exhibet, si salivatio ex inunctione ☿riali lentè aut nullatenus procedat, quamvis & quandoque salivatio in longiores dies sit protrahenda, ut ☿rio satis spatii ad operandum concedatur.

ג *Cum Metallis*, qualis habetur tum ⊖*ris rubeus*, si in præparatione ☿♒ti per se ☉ addatur, tum ♀*reus viridis* si in solutione ☿🜕ti *tertia* vel *quarta* pars ♀*ris* addatur, qualis in *Gonorrhæa virulenta*, etiamsi fluorem priùs adaugeat, utiliter adhibetur. Hîc verò maximè proponendum ♒*tum* ☉*re* & ☽*re*: ♒tum ☉re ita fit: ℞. ☿ *viv. curr.* à nigred.

lot.

lot. per ⊖em & ✠tum ʒ. vj. *Vitr. ♁ii hyacinth.* per ſe facti abſque additione peregr. iterum ʒ. vj. ☉ *puri* in tenuem lamellam ducti ʒ. j. Lamella ſola ſcindatur in fruſta & Xbulo immittatur, quibus adde ☿rium & △i imponatur, uſq; dum ☿ incaleſcens ſe inſinuaverit intimè in poros ☉i, & deſcripſerit amalgama, quo conterito *Vitrum* ♁*ii* in pulverem tenuē, committantur Ꭷ vitreæ, iis affunde ∽*ûs* ⦶*tri* ℥. iv. & ex .·:·. inſtituatur deſtillatio, dando in fine △em validum ad totalem ∽ûs ⦶tri egreſſionem, ita enim tibi remanebit pulvis ſubfuſcus, ſecundâ & tertiâ fixatione per ∽um ⦶tri maturandus, & obtinebis ⏑tum, quod cum *reſ. jalap.* vel *ſcammon.* vel *Extract. cathol.* mixtum clementer per inferiora purgat; *Doſis* à *gr.* iij. *ad* viij Exhibetur in *lue* ♀, *hydrope, febri quartana,* aliisque pertinacioribus obſtructionibus ſolvendis, in quibus Vegetabilia deficiunt. Sic & paratur ⏑*tum* ☽*re.* ℞. ☽ *capellat. tenuiter ductæ* ʒ. ij. *Reguli* ♁, ☿*rii ana* ʒ. vj. Proced. ut dictum in ⏑to ☉ri & obtinebis præcipitat. ſubfulvi coloris, earundem fere virium & doſ. ac ⏑ti ☉ris.

IV. ☿∽TUS *corroſivus* è ⊕*lo Hungarico calcinat. albiſſ.* & ⊖*le comm.* exiccato in cryſtallos albiſſimos, ob vim ſummè cauſticam ſpiculáque acutiſſima intra corpus minimè (in minima enim aſſumptus quantitate auram ſuam ♉dam, △lem idealem, ut Fr. Hoffmannus loquitur, in æthereum lymphaticum nectar ob conſymbolicum magnetiſmum immediatè evibrat) bene tamen interdum *extus* adhibetur in Ulceribus ♀reis ſordidis, cruſtoſis, *aquis mundificantibus* commixtus, item *Unguentis* & *Emplaſtris* ad *excreſcentias* abſumendas: fit item ex eo *Aqua coſmetica* ℞. ✠*ti* ʒ. j ▽*æ font.* ℔. j. Coque tamdiu donec aqua ſentiat aliquam acrimoniam ſub lingua, adde tandem *Ceruſſæ* ℥. ij. Bulliant parùm cum dicta ▽a ☿riali, filtra & ad uſum ſerva.

V. ☿∽TUS DULCIS ex *commixtione* ☿*rii vivi novi* & ☿∽*ti ana* ♎tione repetitâ, ſummè nitidus, (ſi enim plumbeus ſit immitis adhuc valde eſt, unde quicquid dicat *Ludovicus*, ſæpius iteranda ſublimatio) obtinetur, quâ fit ut acumina ſublimati ſufficienter emolliantur & ☿rii crudi rotundis particulis obtundantur, quibus tamen inſimul idem fere accidit, ac ſi duabus pilis clavus infigeretur, impediens globulorum hujus rotationem ſupra proprium centrum, unde ſi clavus removeatur, aut ⊖ corroſivum ligans abſorbeatur ♌li quodam (ſicut ☿∽tus in vaſe ferreo coctus ad priſtinam vitam reducitur) libera rurſus erit rotatio; nimirum in tali præparatione, ⊖les corroſivi undiquaque globulis ☿rii involvuntur ∽ione impetum in globulos ☿rii facientes repatiuntur, hoc eſt, illorum anguli acuti obtunduntur. Taliter ritè paratus polychreſtum dat remedium, coagulata quævis reſolvens, viſcoſáque liquans, acriáque ♉da domans, M. Sneam purificans & ſerenans; Phlegmaticis tamen magis convenit; Sic *Uſus* ejus

proficuus

proficuus in *Hydrope* cum *Extract. elater.* In *Lue* & *Gonorrhæa* cum *extr. scorzoner.* (post ▽am destill. inspissato) qualiter fiunt *Pilulæ ☿riales Excell. Wedelii.* In *scabie* cum *M. P. de fumar.* Imò in *Febribus intermittentibus* effectus ejus satis laudari nequeunt, quod enim observarit *Willisius* quartanas, salivatione eo mota, fuisse curatas, id de Tertianis dicere possum, me illas pertinaces admodum, opiatisque etiam magis visceribus glandulosis impactas radicitùs brevi, salivâ viscidâ copiosè motâ, abegisse: Sic *pilulæ* hæ *Quartanariis* summè utiles: ℞. *☿. dulc. opt. gr.* xviij. *Extract. catholic.* ℈. j. *hellebor. nigr. gr.* ij. *gentian. gr.* iij *Ol. destill. absynth.* vel *major. gut.* j. *M. f. Pil.* num. xj. De ⊙ur. Si enim meliùs datur quàm in *pulvere, electuariis, bolis* &c. dum gingivis haud ita facilè adhæret dentiúmque vacillationem inducit. Id verò præ reliquis purgantibus Vegetabilibus peculiare habet, quòd peractâ operatione alvum sui officii memorem relinquat, imò etiam salivatio ejus ope, dum intus exhibetur successivè, in nostra est potestate, quod aliàs non habetur vulgaribus inunctionibus.

VI. TURBITH MINERALE, docente *Ludovico*, è ☿∼to in ▽â calidâ soluta, per ol ♀ri ≂tum & post edulcorationem lento calore, ad *internos* usus, aliquandiu digestum, in casibus rebellibus, ut *Quartanis*, *Psoris*, &c. in quibus ♁ta mitiora nil quicquam proficiunt, præsentaneum est remedium: cum liquore verò silicum si ≂tur ☿∼ti loco perquam comodum est; *Internè* verò plus præstat, teste eodem, ipso febrifugo (scilicet *Riverij*, quod *Observ. Cent. III. in Append.* obvelat dicendo pretiosum hoc medicamentũ componi ex triplici Hercule, id est, *☿rio, ⊖le & ⊕lo*, laboribus, id est, *sublimationibus* ad summam nobilitatem evecto, quibus tandem quartus athleta, id est, *☿ vitæ* additur, operis complementum efficiens) cachectico, ⊙ro vitæ & quocunque alio emetico, quale tamen *mitius* nonnihil Turbith, parari potest ex dimidiâ dosi *♀ri emetici* seu *☿rii vitæ* correcti cum proportionatâ *☿rii dulcis*, dum ♉um ☿rium vitæ figit, ceu aliàs hoc ei demitur per lixivium ⊖ ♀ri optimúsq; sic est in *Hydrope, Febribus*, quarum causam glandulas occupantem optimè tollit, dissijcit & fugat.

VII. ☿RIUS DIAPHORETICUS. Hunc ex *☿ cum ♃ coagulato* parandum docet *Theophrast. Parac. Oper. Chirurg. p. m.* 155. *nim.* ℞. *☿. viv. ♃. Angl opt. ana* ℥. j. f. amalgama, quod in pulverem terito, eíque successivis vicibus, ne ♃ incendatur, tantùm ⏜ ⦶ vel ▽F *generos.* affund. donec ebullitio & vehemens effervescentia sedata fuerit, tandem omne corrosivum crebris edulcorationibus & ablutionibus, quantum fieri potest, auferatur, sic enim obtinetur calx insipida leni △ne exiccanda & leg. art. quinquies cum alcohol vini figenda, quæ est ☿rius non nisi per sudores operationem suam perficiens, nullo modo sedes, vomitus & salivationem excitans: nimirum processu tali ☿ ligatur cum metallo mediantibus ⊖bus instar clavo-

rum, ne fermentis ventriculi & intestinorum ad pristinum motum dispo- ni & globulis ejus à materia subtili de novo rotari possint, quare & 🜅 de- flagratur super hoc ☿rio, ut globuli ☿riales crudi residui, per microsco- pium aliàs adhuc conspicui, avolare possint, acréque adhuc superstes do- mari. *Usus* ejus in *gravioribus obstructionibus*, pituitâ tenaci solvendâ, coa- gulo ejus tollendo, 🜍 dóque enervando, hinc egregiè convenit in *Lue ♀reâ, scorbuto, scabie gravi & inveteratâ. Dosis à gr.* iij. *ad* x. *vel* iix. *cum Theriacâ, Mithridat.* aliisque *Confect. cordialibus.* Alia ☿rii diaphoretici præparatio *apud Comit. Digbeum Medic. experim. Germ. edit. p.* 232. exstat, quæ talis est: ℞. *☿rii opt. purificat.* ℔. j (nimirum qui supra cinnabarim ope ♀ri calcinati extractus est) ♀ ♄ *ii* ℥. iij. vel iv. terantur & commisc. in ♁ *artificial.* quæ adhuc novies sublimetur, usque dum post putrefact. colorem scarlatinum adipiscatur, vel, quod melius erit, penitus 🜄ta sit & non amplius adscendat; sicque habetur nobile arcanum in *Podagrâ, Hydrope,* &c. aliisque morbis ubi diaphoresi opus, imò vires fertur æquare ☉ potabilis modo ritè fixe- tur. *Dos. à* ℈. j. *ad* ʒ. j. in Conf. rosar. Hanc præparationem ☿rii diaphor. à Chymicis Scaphusiensibus olim non sine successu tentatam fuisse, amicè retulit *Excell. Exper. Dn. D. Theod. Zvvingerus*, quemque catharcticum red- diderunt, ac per ⊡nas inprimis pellentem seq. modo: ℞. *☿rii diaph. gr.* xij. *ad* xv. *Ocul.* ♋ *præparat. gr.* viij. ♀*ris* ☉*at.* ♄*ii corr. gr.* j. *Terebinth. Chiæ q. s. pro Pilulis,* vel ℈. j pro parvo bolo in ovo sorbili vel quovis alio modo deglutiendo. Basin hinc præcipuè constituit *Pilularum diaphoretico-cathar- cticarum* Scaphusiensium: ℞. *☿rii* ☽ *dulc. diaphor.* ʒ. x. ℈. ij. *Bezoard. mi- neral.* ♁ *nat. vel* ♄*ii. ana* ℈. iv. *Conf. alkermes q. s. f. Pilul.* num. CXXVIII.

VIII. ARCANUM CORALLINUM Paracelsi secundùm *Zvvelferum* nil est nisi ☿ *tus rubeus dulcis* cum ⊖*le extracto è* ☉ 🜅 spatio 24. horarum, secundùm *Agricolam autem Comment. in Poppium Tom. I. p. m.* 33. est saltem *repetita* ♌*u* ⦶*tri* (ut ut loco hujus Paracelsus liquorem alcahest desideret) *☿rii facta solutio & abstractio*, remanente pulvere rubeo instar corallorum, quale in magnis morbis ut summum arcanum cum *Paracelso* laudat, obser- vationéque testatur se *Podagram* eo cum *extr. chamæphyth.* exhibito cu- râsse; ejus descriptio plenior ex supralaudato *Digby* hæc est quamque se- quutus quidam egregia in *morbis desperatis* præstitit. ℞. *☿rii opt. depur.* ℔. ß. *dissolv. in* ♑ *â in* ∴, *cum* ♌*u* ⦶*tri rectif.* cohobentur ter novâ addit. ♌ûs hujus, tandem adstrahe △ne forti, refrigerentur omnia, ☿riúsque ⚦tus teratur subtiliter, edulcoretur, rursúsque exiccetur, hinc denuo indatur ♑tæ & affundatur ♌*us* ⊖ *rectif.* ♌tur rursus in ∴. refriger. eximatur ☿ & edulcor. ▽ font. aliquoties, tandem inde tigillo, & reverberetur △ne forti, refrigerentur, eximatur & teratur supra marmor in pulverem subti- lem, super quem in patinâ 🜅 affundatur & accendatur, idque ter, & ar-

canum

canum obtinetur insigne. *Dosis à gr.* iij. *ad* vj. in *Lue ♀reâ, hydrope, podagrâ*, reserat obstructiones, dissolvit tumores duros, purgat, ac etiam, ventriculo noxiis humoribus obsesso, vomitum movet.

IX. OLEUM ☿RII quamvis parvi à multis multæ ejus descriptiones æstimentur, nõ possumus tamen non hîc sistere accuratam selectámq; *Acutiß. Maëtz* descriptionem: ℞. *☿rii ab omni nigredine loti*, ♃ *Angl. ana* ℔. j. ß. amalgama ab omni spurcitie lavandum, add. *☿-♌-ti corros.* ℔. ij conterantur in alcohol & tabulæ marmoreæ in cella imponantur, ut resolvantur in liquorem, qui à ☿rii portione revivicatâ separatus, 🝪tæ committatur, leníque △ne 🜄 (id est phlegma) abstrahatur, dein △ne fortiori transibit collum retortæ oleum mercuriale maximarum virium. *Usus* ejus in ulceribus malignis, quæ ex fundamento curat, maximè si ♀re metallico nobilitetur sequenti modo: ℞. *Lamell. ☿ris q.pl.* in frusta minora conscindito, iisque affunde *Oleum ☿riale* ad eminent. 2. digit. transvers. stent simul in digestione, quousque oleum insigni colore imbutum sit; Oleum decantetur, aliud affundatur, & procedatur sicut prius; ℞ ras confunde & leni △ne 🜄 superfluum auferto & loco quieto collocato, sic enim concrescunt crystalli elegantissimi, qui successivis △nis gradibus calcinati, in phiolâ non nimis arctè clausa in pulverem ☉rei coloris calcinantur, qui verus est ulcerum malignorum domitor, ceu *Usus* ejus egregius est in *cancro, lupo, fistulis* &c.

X. CALCINATUM MAGNUM *Paracelsi* apud *Poterium in Observ.* hinc inde laudatum exinde quod habetur, si recipiantur *liquoris* supra dicti *☿rialis* ℔. ij. & 🜕 quantum ex ⦶ & 🜿li ad albed. calcin. ℔ ij. ♌tur, quæ oleo ☿riali cautè affundenda, quo facto rectificetur menstruum exinde eductum & habebitur oleum ☉rei coloris, hinc ℞. ☿. *puriß.* ℥. ij. affund. *olei dicti* ad eminent. 2. digit. transvers. △ne forti f. abstractio olei à ☿rio & hoc repetatur quater, affundendo semper olei ☉ris novam quantitatem: hoc peracto, majoris securitatis gratiâ, hoc idem tentato cum *oleo 🜿li rectificato*, sic obtinebis ☿rium verè diaphoreticum △is patientem, ab omni ⦶ & 🜿li acredine liberandum cum ▽ pluv. &, ut fieri solet, cum 🜕 flamma figendum. *Usus* ejus ad pertinacissimos morbos solvendos ut *Quartanas, Hydropem, Scorbutum, Luem ♀ream inveteratam, Lepram, Paralysin* ad instar universalis *panacææ. Dosis à gr.* j. *ad* ij.

CAPUT IX.

De ANTIMONIO seu Stibio,

NTIMONIUM, Philosophorum Chymicorum *magnesia*, si quod aliud minerale, innuit Regni Mineralis incolas eandem principiorum misturam agnoscere, quæ in Vegetabilibus aliàs observatur, diversis nimirum ut illa gaudet particulis, plurimis scilicet ramosis ɋnis terrestribus & viscosis, 🜍reis, 🜔nis, ☿rialibus, unde & ob talem particularum certo modo specificatarum diversitatem menstruis diversis obedit, adeóque quod multo scateat 🜍re, id præter ☽ti in-☉ationem, 🜕 in ɋli reductionem, patefaciunt menstrua 🜍rea, verb. gr. *Oleum terebinthinæ*, in quod totum fere refunditur ♁ium, ac insuper 🜍 inflammabile manifestum ex eo in 🜄Ram injecto materiæ flavæ formâ post effervescentiam resultans: quod 🜔ni quid subsit, detegit vis vomitiva, quæ in floribus ejus 🜔nis delitescit, ex quibus, dicente Regio Chymico *Quercetano*, si 🜔 detrahetur ac separetur virtute cujusdam 🜔lis, ut fieri potest, tunc ex floribus illis præstantissimum fit citra vomitum purgativum, item quod ex minera ♁ii habeatur ∿us ♉dus Λlis (🜔 scilicet naturæ copiosissimè) ☿rii verò præsentiam arguit, regulus ♁ii de natura ♄ni, cujus tanquam primus ex trunco ramus audit, participans, unde & ☿ ejusmodi verus, non saltem larvatus, è regulo hocce, beneficio 🜔ium acido-alkalicorum inter se confligentium, ut *∿u ♓ci, ∿u 🜕tri, 🜔le ♀ri, ♀ crudo, †to, ♓co, cineribus clavellatis*, teste *Basilio, Becchero, Glaubero, Hoffmanno* & aliis, obtinetur, quatenus horum 🜔ium sibi contrariorum conflictu & fatigatione velut exurgunt copiosa effluvia ætherea in spiritum subtilissimum abeuntia, qui essentia ☿ficans dicitur, quæque postea poros particularum metallicarum regulinarum permeat, in particulas ejus impingit, easque resolvit, emollit & fluidificat, ut ☿ius verus ejusmodi se sistat. Quod verò Regulus ille partibus metallicis, iisque ♄ninis præprimis scateat, patet non saltem ex eo quod docet *Basilius Valent.* ♁ium 🜔le ♄ni in verum ♄num verti, sed & quod ♄ aliàs ex ♁io obtineatur, ceu *Willisius* refert, se quondam ex ♁ii ℔. j. ♄ni ℥. ij. elicuisse, bonitatisque ♁ii signum esse, si totum in hepar & scorias abeat, secus enim portionem ejus in merum plumbum interdum liquescere; ♁ium insuper ♉do eóque ⊕co ∿u perfusum esse, persuadere poterit ♁lium vis ophtalmica à ⊕lo quodam admodum Λli & penetrante petenda, cujus ratione oculorum vitia optimè corrigit; unde & dicit *Basilius Valentinus*, qui triumphali curru antimonium evexit, differentiam ♁ii & ☿rii in radice convenientium

esse

esse saltem in eò, quòd illud perductum sit ad essentiam duriorem plusculumque substantiæ ⊖lis ex tribus principiis assumpserit, quamvis durities in eo tanta minimè sit, compagésque particularum id componentium non tam stricta, ut non possit variâ schesi & habitudine, sub hoc nunc illo colore scilicet, cujus ratione *Proteus* dicitur, apparere, prout nimirum salia diversa ipsi addita & commixta particulas ejus, aculeósque variè digerunt, disponunt & locant, instabilitatem ejus laxámque compositionem sic innuentia. Verùm licet particulæ ejus laxè combinentur, fragiléque illud reddant, occultatur nihilominus in eo 🜍ur ☉re ▽um purissimum ceu aliàs optimæ notæ, quale est Hungaricum, ex ☉ri & ☽ti fodinis eruitur, ☉rique *leprosi*, *△lis* item nomine donatur, unde & amicum illud valde est metallis, pallorémque illorum roseâ hac suâ anima sanat, quod non minus de corpore humano à morbis pallido dici potest, unde ab experto Chymico oretenus audivi, sibi non minus ac de *Clariss. Sylvio* aliàs fertur, domum satis nitidam antimonium ædificasse, præeunte ipsi *Paracelso de vitâ longâ Cap. VI.* dicente: *Sicut Antimonium finit aurum* (ceu & Poëtæ fabulati sunt Vulcanum in ♁io ceu balneo lavasse Phœbum) *sic eadem ratione & formâ corpus humanum purum reddit, in illo enim est essentia, quæ nihil impuri cum puro confundi sinit*, quò non minùs referre licebit, quæ de ♁io adduxit *Chioccius in Musæo Calceolar. p. m.* 402. adhuc saltem vomitorio, *revocantur*, inquit, *à visceribus ac nervis ad ventrem per vomitionis vehementiam succi præter naturam, & obstruentes humores à locis ubi pertinaciter hærent obstructi dimoventur, ut hoc pacto febres diuturnæ & contumaces Autumni tempore, & Arthritides, quæ nulli remediorum generi cesserant, expeditißimè & miraculi instar curatæ reperiantur, quod mihi sæpißimè usu venisse recordor.*

Hinc præter *Usum* peramplum, quem tum stanni fusoribus, tum speculorum chalybeatorum confectoribus (ceu *Basilius Valentinus* asserit, sub certa quadam constellatione & concursu Planetarum mixturam metallorum fieri cum ♁io, ex qua signaturæ & characteres funduntur singularibus virtutibus prædita, speculáque confici multorum & mirabilium aspectuum & proprietatum) campanarum, globorum bellicorum ut & typorum typographicorum fusoribus aliisque largiter præbet, nil attinet *usum* ejus *Medicum* pluribus argumentis & experientiis asserere, quis enim hodie non eludit osores remediorum ♁lium, quorum æstimatores Medicus quidam celebris Parisiensis, immeritò vocavit *Medicinæ simias* & *artis hujus monetam falsam*; Hinc & meritò triumphum obtinuit Medicus Parisiensis *Renaudot* super Medicos *Perreau* & *Merlet* insignes ♁ii osores, ceu patet ex titulis librorum contra ♁ium conscriptorum: Dum enim *Renaudot* Stibii æquus æstimator tractatui *l'Antimoine justifie & triomphant* præfigeret hæc verba: *Est in quibusdam tanta perversitas ut inventis frugibus glande vescantur*, frivolè

regeſſit *Mallet* his verbis : *Eſt in quibusdam tanta perverſitas ut contemptis medicamentis veneno utantur*; *Perreau* verò hiſce:

Perverſitas eſt tanta quorundam, ut velint
Frugibus repertis glande veſcier tamen,
Sed major eſt perverſitas ſalubribus
Tot bene repertis malle virus ſtibij.

Nos cum ſanioribus ſequentia ex ♁*io* laudamus *Remedia*, notantes adhuc priùs duo ipſius eſſe genera, marem & fœminam, quorum ille horridior eſt, ſcabrior minúsque ponderoſus & minus radians, arenoſior; hoc verò nitens, friabile fiſſuris non globis dehiſcens, qualiter hoc obſervari poſſit, referente *Encelio*, in monte Fiechtenberg, in quo quatuor illa notabilia flumina oriuntur, Mœnus, Sala, Ægra, Nabus, quorum accolæ egregiam ♁ialium dotem ſatis ſupérque experiuntur. Sit

I. VITRUM ♁ii; quod fit ex ♁ calcinato fuſo, exhalante fumo corroſivo & ſordibus o--clibus inquinato, unde poſt effunditur in patellam ut concreſcat in lamellas vitreas coloris hyacinthini pellucidi, quatenus nimirum particulæ ♁ii ratione figuræ, ſitus ac magnitudinis ita diſponuntur & modificantur, ut liberum lumini tranſitum permittant, evolutis & ſuſcitatis partibus 🜍reo-⊖nis, ſpiculis ſuis membranam nerveam ventriculi facile irritantibus; Hinc habetur

α *Sapa* ♁*ii Sylvii* ex *vitri* ℥.j. cum *Muſt. alb. rec.* vel *ſucco pomor.* vel *pyror.* vel *cydon.* ℥.xxiv. digeſtis per 14. dies, poſtea liquorem filtrando per pannum duplicatum evaporandóque ad conſiſt. ſapæ ſeu ſyrupi craſſioris. *Doſis gut.* iij. vel iv. vel *per ſe* vel in *Conſ. roſar.* & *Sacchar.*

β *Emeticum correctum* ♁*ii D. Maëts*: ℞. *Vitr.* ♁*ii hyacinth. per ſe fact.* ℥.vj. ⦶ *puriſs.* ℥ ij. Terantur & calcinentur in Xbulo candente, ut aliàs, maſſam contere & ſubtiliorem cremorem educito cum pluvia tepida & obtinebis benignum vomitivum. *Doſis à gr.* v. *ad* xv. in *Infuſ.* quod mitigari poteſt addito *Syr. Violar.* ℥.ß. vel ℥.j. o°o 🜍 *per camp. q. ſ.* ad grat. aciditatem, unde hoc magis figitur 🜍 ♁ii △le & illo ramoſis & mollibus particulis acredo ♁ii involvitur.

γ *Syrupus emeticus*: ℞. *Succi cydonior. rec.* ℔. j. Infunde vaſi vitreo, adde *Vitri* ♁*ii pulver.* ℥. ß. ſtent in loco calido per 3. 4. dies, ſæpius agitando, poſtea lento igne decoquatur, coctáque ſtatim filtrentur: ſucco filtrato addantur *Sacchar. opt.* ℥. viij. coquantur rurſus ad ſyrupi conſiſtentiam. *Doſis* in adultis à ʒ.ß. ad ʒ.j. cum ▽*â cinamomi bugloſſatâ* vel *borrag.* aut *aliâ*; Tenellis verò Infantibus una, duæ pluresve, pro circumſtantiarum ratione, guttæ ſufficiunt, quas ob ſuavitatem facilè aſſument.

II. CROCUS METALLORUM ſeu HEPAR ♁ii fit dum ♁*ii* & ⦶*tri ana* in Xbulum candentem conijciuntur, ⦶trúmque cum 🜍re ♁ii flammam

conci-

concipit vehementem, ſic ut per impetum ⦶tri reſeretur ♁ii corpus, particulæque ejus terreſtribus involutæ, otioſéque quieſcentes evigilentur quaſi & in actum deducantur: detonatione peracta maſſa edulcoretur, quæ hinc commodè liquori ſpirituoſo affuſo communicat corpuſcula ♀reo-⊖na quæ acrimoniâ ſuâ & vi irritandi ſaburram humorum excrementiorum incidunt, ſpiritus in tumultos cient, ut contenta quævis è ventriculo ejiciantur, ceu miras tales virtutes expertus *Rulandus* ▽*a ſuâ benedicta*; ſic verò ♁ium fulmen ⦶tri paſſum alitérq; modificatum potentius agit quàm ♁um crudum, quod per ſe datum, vomitum minimè ciet, dũ humores corporis noſtri, etſi aliàs magnam vim habeant in eliciendis medicamentorum viribus, impares ſunt ad recludendum ejuſmodi corpus craſſum ad effectum ejuſmodi præſtandum, quamvis nihilominus aliam præſtare poſſit alterationem, ceu alias ♁*ii* ʒ. j. cum ♀*ris* ʒ. ß. lepram porcorum curat, ac in melancholicis ſcorbuticis affectibus, etiam epilepſiâ. crudè Homini cum ſucceſſu exhibitum. Cœterùm *externè* Croci metallorum uſus inſignis eſt *ophthalmicus*, idque ob ⦶lum, ut dictum, admodum △le & penetrans, ceu obhinc ▽ miræ virtutis, omnis acrimoniæ expers, ad maculas, ſugillationes aliáque oculorum vitia eſt ſequens: ℞. *Aq. roſar.* ℥. v. *Croc. metall.* ʒ. j. *MS.* coquantur & colentur.

Ex hoc *Croco* parantur & habentur

a. ♀*rus emeticus Dan. Ludovici* ex *Croci metall.* & ♀ *puriſſ. ana* in decuplo vel duodecuplo ▽æ ſimpl. calidæ per triduum digerendo in loco calido, ſæpius maſſam totam agitando, poſtmodum ad ♀ri quaſi diſſolutionem coctam maſſam alidè per chartam emporeticam filtra, (ubi tum Crocus in filtro remanens ad regulum ♁ parandum quoque adhiberi poteſt) liquorem filtratum ♀ro diſſoluto impragnatum ad dimidium exhala, reliquum in locum frigidum (non gelidum ut ▽ in glaciem mutetur) ſepone, ſic intra 24. horas obtinebis Cryſtallos haud inelegantes. *Doſis à gr.* ij. *ad* iiij. cum *Crem.* ♀ aut ⊖*le* lixivioſo *abſynth. card. ben.* quibus adhuc ſi quæ adeſt violentia in eo corrigitur & præcipitatur, ut per inferiora ſaltem purget.

b *Oxyſaccharum emeticum Dan. Ludovici*: ℞. *Croci metallor.* ℈. viij. ✠ ℥. x. Infund. per triduum in loco calido, ſæpius agitatus liquor (qui de Croco reverâ quid ſolutum habet) filtretur, eique add. *Sacchar. alb. ana* vitro clauſo in calidâ detinendo ſponte ſaccharum ſolvatur, & ſi lubet tingatur *Eſſ. papav. Rhœad. Doſis* in Adultis à ʒ. ij. *ad* ʒ. vj. (reſpondet enim ʒ. j. Croci metall. gr. j.) Infantibus v.g. trimeſtri *gr.* ij. præterpropter, anniculo *gr.* vij. vel ſimpliciter vel in ▽*a font.* vel *deſtill.* Clyſteres ſæpe etiam ingredi poteſt.

c ⦶ ♁*iatum* ▽*ius* vel *Lapis prunellæ* ♁*lis*, item *Anodynum minerale*

minerale inde quoque habetur, nimirum ex ▽a edulcorationibus illis imprægnata & evaporata collectum; quale optimum est *febrifugum*, & clysteribus stimuli loco non infrequenter additur.

d 🜍 ⊙*atum* ♁*ij*, quale habetur dum in præparatione Croci hujus lotio prima ⊖le imprægnata & ♁io ⌶tur ✳ cujus spicula in poros Ωli ⦶tri, quod 🜍 ♁ii continebat, se insinuantia, id corporeum ac conspicuum formâ pulveris reddunt. Aliàs etiam 🜍 ⊙ ♁*ii* seu *Universale purgans Glauberi* fit ex scoriis regul. ♁ii, v.g. ℞. *Scoriar. regul.* ♁*ii.* dum adhuc calent, tunde in pulv. & cum magna ▽*æ copiâ coq.* per quart. part. horæ, filtra per chartam adhuc calidè & colat. refrigeratam præcipita ✳ sic enim totus liquor fiet aureus, repone per aliquot dies, dum filtra & affunde aliquoties ▽m puram, donec super latere calido sicca habeatur substantia rubicunda, quæ tamen propriè purum 🜍 ♁ii haud est, sed potius calx ♁ii cum 🜍re, purgans ἄνω καὶ κάτω, diaphoreticum verò etiam si fixatur in Xbulo ignito cum *triplo* ⦶*tri*. *Dosis* ejus est *gran.* vj. 🜍*ur* ♁*ii de le Boe Sylvius* eleganter ita extraxit: ℞. ♁*ii*, ✳*ci pulveris. ana* ℔. j. *ms.* ac *sublima* in *cucurbitâ* △ne aperto, sic colliges triplices *Flores*, quos tere ac misce ⊙ cum floribus, ac sublima adhuc semel, rursus misce 🜍 & ⊙ & sublima tertia vice, quod postea edulcorari debet ▽â calidâ. Perplacet verò 🜍 ♁*ii* ope ignei ⊖is ♀*ri* cum ♆ prius calcinati & elixiviati rursúsq; per evaporationem siccati, effusione ▽*æ font.* prolectum, unde oleo lini infusum, *Balsamum* egregium pro *Ulceribus inveteratis* & *vulneribus* præbet, & ex quo *Polemannus* *Emplastrum* ⊙*reum* paravit: ℞. *hujus Balsam.* ℔. j. *Lithargyr.* ℔. ß. coq. agit. ad liquat. hujus, add. *Butyr. caprin.* ℔. ß. ⊕*li entis* ♀*ris* ℥. j. ß. *Ceræ q. s.* f. Emplastr.

e *Bezoardicum minerale*; ℞. *Croci metallorum* ℥. ij. Pone in cucurbita, superaffunde ∽*ûs* ⦶*tri* ℥. xij. & abstrahe in :·:. ad siccitatem, ac reaffunde adhuc semel & destilla, tandem in Xbulo igniatur, usque dum fumus cessat & 🜍 emeticum exhalarit ⊖næque relictæ particulæ combinatæ sint. *Usus* alexipharmacus in *febribus malignis*, *peste*, in ▽*â ulmar. carduiben.* item contra *Venena* assumpta, ceu refert *Rosencreuzer in Astron. Infer. p. m.* 40. Nobilem hydropicum, qui sibi persuadebat se ex fonte venenati quid in Hungaria bibisse, eo assumpto sex parvas araneas per urinam excrevisse. Cœterùm haud immeritò notat *Ludovicus in Pharmac. p. m.* 326. elegantius obtineri Bezoardicum si 🜍 ♁ii ⊙tum præcedens simili sextupli ∽ûs ⦶tri abstractione in pulverem albissimum fixetur, quamvis aliàs candidior pulvis modo supradicto habeatur, si sub finem materia elutriata super fornacem excalefactum potiùs quàm in ·.:.· exiccetur. Optimè etiam paretur ex *butyro* ♁*li*, cui superaffunditur ∽*ûs* ⦶*tri rectificatissimi q. s.* ac ab eodem abstrahitur, usque dum ∽us alembicum transeat

eat, cum eadem acredine quâ ei affusus est, ita enim fit, ut butyrum illud pulveris instar in fundo maneat fixissimum, quod △ne multoties fit, aquâque dulci abluitur; Cujus dantur *gr.* vj. vel x. in *Emulſ. ex 4. ſem. frig.* in *Lue ♀reâ.*

III. ANTIMONIUM DIAPHORETICUM ex ♁ cum triplo 🜕tri, modo notissimo meliùs quàm ter repetitâ detonatione (in 🝬tâ tubulatâ si fiat, adjuncto recipiente, habetur unà clyssus ♁lis) in qua nihilominus ad latera tigilli aliquantilli flores nauseæ & vomitûs auctores subsistunt, paratur, ceu accuratissimæ sunt Annotationes Excellent. *Wedelii Decad. I. Ann. III. Ephemer. Curioſ. Obſerv. LXXI.* & *Pharmac. Lib. I. p. 51.* nimirum sic fit, ut principia ♁ii activa in libertatem vindicentur & claustris suis extricentur in aurásque pellantur, relicta Calce ♁ii ▽â: Quia verò vix communior datur præparatio chymica, quàm ♁ii diaphoretici, ejus exactam quoad omnes circumstantias elaborationem hanc sistimus: ℞. ♁ *miner.* nitidiss. ℔. j. ß. 🜕 *bene purif.* ℔. iiij. ß. Pulveris. probè & 🜕 quidem per colum traijciatur: hinc optimè commixta bene exiccentur, postea per cochl. in Xbulum fervidum in △e medio inter fusorium & lenem positum (in furno Venti) inijciantur; ita quidem ut cochlearia posteriora non inijciantur, priùs quam priora deflagraverint; ut autem feliciùs detonentur ferro vel spatula massa illa agitanda est, crucibulúmque semper apertum servandum, sic enim etiam candidius fit. Et cùm ista materia omnis injecta est, exspectandum paulisper, sed non diu, donec perfectè detonaverit; hinc cochleatim massa ex tigillo per vices exhauriatur & in Catinum terreum ▽â fontana gelidâ onustum infundatur, hac cautione, ne nimis magnam massæ quantitatem simul infundamus, sic enim particulæ ejus fervidæ hinc inde dispersæ, nos & vestes læderent. Omnis si ita infusa sit aquæ fervidæ massa, *edulcoratio* instituenda; cùm verò multa substantia terrestris & inutilis mineræ ♁nii permista in massa adhuc latitet, ea primùm separanda & quidem ita; Exspectandum donec aqua, in quam effusa est massa, clara sit, partésque ♁nii diaph. omnes fundum petierint, postea ▽a clara est effundenda, hinc ▽a calida massæ superfundenda, ita ut massa omnis aquæ confundatur, sicque expectandum, donec arenosas illas partes fundum petiisse probabile sit, fundum autem primò omnium petunt: postea ▽a cum massa adhuc commixta in aliam patinam effundenda (hæc agenda cum ex minera fuerit paratum ♁ium) ita ut arenosæ illæ particulæ in fundo prioris patinæ residentes remaneant, sicque aliquoties pergendum, donec ♁ diaphoreticum à particulis 🜃strioribus liberum esse arbitremur: 🜕 porrò, quod ♁io diaph. permixtum adhuc illud minus tutum & suspectum redderet, optimè separandum est & quidem per edulcorationem toties repetitam, donec nullus amplius acor 🜕 adhuc inexistentis indi-

cium, aquæ ſuperfuſæ ineſſe deprehendatur: hinc relinquitur ♁ diaph. nitidum, nullatenus ſuſpectum, etiam diutius aſſervatum, corrigitur enim malignitas in ♀re latens, △niſque ope & duce in auras abit: *Edulcoratio* autem ſic fit: ▽a calida materiæ ſuperfunditur, ita ut perfectè ſolvatur, hinc exſpectandum donec ▽a clara iterum ſit, ubi per declinationem eſt effundenda; Poſtea ▽m calidam rurſus affundere, móxque ſi clara rurſus ſit, effundere, atque ita affuſionem & effuſionem repetere oportet, donec ⦶ omne ſeparatum eſſe putetur; Ultimâ edulcoratione factâ materia omnis in filtrum deponenda, ſic ut qui materiæ ineſt humor per chartam emporeticam deſtillet? ſic poſtea materia reſidua, quæ ♁ eſt diaphoreticum ſiccanda & uſui reponenda; ubi adhuc notandum hoc ♁ diaphor. aliáſque & ſimiles metallorum calces transmutari iu metalla fuſione ſive impoſitione calcis, mediante Xbulo, in △m, quo corpora ſejuncta iterum conjunguntur & uniuntur.

Uſus hujus ſi ullius medicamenti polychreſtus eſt: reſiſtit corruptioni, mundificat ſanguinem, conducit adverſus *obſtructiones* licèt inveteratas, *hepatis, lienis, glandularum meſenterii*, aliarúmque internarum partium, *retentionem menſium, cachexiam virginum, ſuffocationem hyſtericam, hydropem, melancholiam hypochondriacam, luem ♀ream, Ulcera* interna & externa, *ſcabiem*: præprimis confert in *febribus malignis, exanthematibus* & *variolis, rumpit interna apoſtemata*, ſed paulatim operationes ſuas perficit: ſudores pellit inprimis, ſerúmque & lympham ſuperfluam diſcutit. Inſigne eſt ad *febres* cujuſcunque generis cum *C. C. phil. præparat.* & *Bezoard. minerali*: valet ad *tumores flatulentos*, puerorum præcipuè, quorum torminibus facillimè medetur, prout & *externè* diſcutit in *Emplaſtris* v. gr. ℞. *Empl. de melilot.* ℥. ß. ♁ *diaphor.* ʒ. j malax cum *ol.* ♌ *l. cumini*, extendatur ſuper alutam, in *Pleuritide.* In variis affectibus id eleganter aliis combinavit *Jünkenius*, ut in *Arthritide vagâ & fixâ*: ℞. ♁ *diaph. edulc.* ℈. j. *Ocul.* ♋ *Oſſ. ſep. ana* ℈. ß. ⊖ △ ⊡*æ gr.* viij. 🜓 ♁*ii gr.* vj. *Laud. opiat. gr.* ß. *Aq. fœnic.* ℥. iij. ⌒ ♓ *ci gut.* xv. *MS.* pro Doſi: in *Eryſipelate.* ℞. ♁ *diaph. edulc.* ℈. j 🜓 ♁*ii* ℈. ß. *Aq. fl. ſamb.* ℥. iij. *Tinct. bezoard. gut.* xxx. *anodyn. gut.* vj. *MS.* In *Cachexiâ Virginum*; ℞. ♁ *diaph.* ℈. j. *Ocul.* ♋ *præparat. Succin. præpar. ana* ℈. ß. 🜓 *nat. vel* ♁*ii gr.* viij. *Cinam. opt. gr.* vj ⊖ ⊡*æ* △*lis gr.* vij. *Aq. fœnicul.* ℥. iij. *Tinct. ſuccin. gut.* xv. *MS.* pro doſi. Ultimò addere lubet *Pulverem diaphoreticum Verzaſchæ*, cujus deſcriptio hæc eſt: ℞. ♁ *diaph.* ʒ. ij ß. *bezoard. mineral.* ʒ. j. ß. *Corall. rubr. præparat.* ʒ. j. *margarit. præpar.* ʒ. ß. *C. C. philoſ. præp.* ʒ. j. ß. *Lap. bezoar. gr.* xv. *raſur. eboris* ʒ j. f. *Pulv.* Doſis à gr. v. ℈. ß. *ad* ʒ. ß. Eſt medicamentum tutum in affectibus tam *malignis* quàm aliis ſudorem indicantibus *ſumme calidis*, in quibus tutò calidiora alexipharmaca ut *Theriaca* &c. exhiberi non poſſunt, cum primis in *peſte* exhiberi cum *Theriac.*

℈. j. vel

℈.j. vel cum *terra sigillata* potest, vel sine his simpliciter in *febre cephalico-Hungarica, petechiali, variolis, morbillis, lue ♀rea, elephantiasi, ascite, Tumoribus particularibus aliis brachiorum, pedum, femorum, maxillarum, scapularum, erysipelate, destillationibus prædicta membra obsidentibus*, imò in omnibus *vitiis* p. n. quæ per sudorem discussionem & medelam requirunt.

IV. REGULUS ♁ii est vel simplex vel compositus:

A. *Simplex* fit ex 🜕 & 🜿ro calcinatis, addito ♁io, per detonationem cum brevi subitáque liquatione dum Ωca dicta aut etiam, modo Zwelferiano, Ωli carbonum (quamvis hoc jam saturatum videatur 🜍re proprii corporis) absorbent 🜍 ♁ii & ☿riale cum portione terræ teneriori sinunt coire, separatúrque 🜍r corrosivum combustibile & superfluum ▽æ ♁ii inque scorias (unde lixivium paratum externum emenagogum insigne in suffitu præbet) densas unà abeunt, quod dum fit, particulæ graviores à partibus superficiei extimæ tendunt ad centrum gravitatis, describúntque lineas rectas repræsentantes radios splendentes. Hic verò liquefactus adhuc si infundatur in formam aliquam globulorum pro magnitudine quam quis velit & cum lima dehinc reductus ad rotunditatem. Globulos præbet in *Iliaca passione* ad fœces exturbandas convenientes. *Basilius Valentinus* Regulo ejusmodi minutim trito & vitro imposito superinfundere jubet *Oleum juniperi* vel *spiritum terebinthinæ*, ut tingantur colore rubro instar sanguinis, & post rectificentur. *Dosis* hujus *Balsami* intus est ad *gut.* iij. vel iv. cum *vino calido*, ter in hebdomade, eúmque dicit esse pneumonicum, depellere tussim & asthma, etiam conducere *vertigine, pleuritide & tussi* diuturnâ laborantibus. Præprimis verò perplacet quòd *Kerckringius in Comment.* super *processum antecedentem Basilianum in Curru Triumph. p. m.* 234. loco 🜔lium prædictorum jubeat sumere 🜔 🜿ri, taliter namque paratur *Regulus ♁ii medicinalis Clariss. D. D. Maëts* Chymici Lugduno-Batav acutissimi, qui etiam in usu fuit *Experientiss. D. D. Cran.* nunc Archiatro Brandenburgico ac *Lilium Paracelsi* etiam intitulatur, cujus elaboratio sequens est: ℞. *♁ii crud.* ℥ v. *🜔is 🜿ri* ʒ. j. *communis* ʒ. iv. Terantur in pulverem tenuem & exactè misc. fundantur in Xbulo forti, donec ♁ cum 🜔bus instar ▽æ fusum steterit, quod probè notandum & per quart. part. horæ in fluore contineto, postmodum effundatur in conum fusorium calentem, ita enim in superiori parte coni hærebunt *scoriæ*, in infimâ verò *regulus* instar ferri politi splendidus, quem à scoriis separa & usui serva. Hic regulus debet esse valde compactus, non porosus, quique in pulverem subtilem tritus referre debet colorem obscurè purpureum: Fit verò in operatione hac ut corrosivum quod est in ♁io per Ωli 🜿 infringatur, per 🜔 verò commune activitas 🜔lis & 🜍ris △lis figatur, sicque conserventur principia ♁ activa nec in auras pellantur, ut in aliis ♁ii calcinatis contingit. Sic

verò habetur Univerſale ſudoriferum ♁ii idque tutiſſimum, longè excellentius ♁io diaphor. *Doſis* ejus à gr. viij. ad xxx. admixtis, ut eò citius operetur *cardiacis* & *ſudoriferis* vegetabilibus, *Croco*, ⊖ *carduiben. Diaſcord. Fracaſt. Conf. de hyacintho*: ſic in *Febribus immittentibus* expertiſſ. ſeq. ℞. *Cort. Peruv.* ℈. iv. *Regul.* ♁ *medicinal.* ʒ. ß. cum *Theriac. q. ſ.* F. *Bolus.* cujus dimidium detur ante paroxyſmum, reliquum in paroxyſmo.

Ex Regulo ♁ communi fit quoque *Ceruſſa* ♁*ialis*, nimirum ex *reguli* ♁ *ſtellati* ℔. j. ⦶ *puriſſ.* ℔. iij. redactis in pulverem ſubtilem, quæ poſtea commixta detonantur, ac edulcorantur, & poſt exiccationem ſervantur. Uſus ejus, ut aliorum calcium ♁lium, maximè in *ulceribus* internis.

B *Compoſitus*, additis metallis convenientibus: eſtque vel

α *Regulus* ♁*ii* ☉*atus*: ℞. *Reguli* ♁*ii* ℥. ß. ☉ *puriſſ.* ʒ. iij. Fund. in regulum; hunc poſtea pulveriſa & extrahe ⁓*u* ⊖*is*, dein abſtrahe ad Oleitatem, quam inſtilla in ⊖ *margarit.* ℥. j. *MS.* in mortario marmoreo, exicca lento igne & gradatim regenera ad colorem purpureum uſq; *Doſis à gr.* v. *ad* ℈. ß. in *Lepra* manè in juſculo inſtaur. aut liquore convenienti.

β *Regulus* ♁*ii* ♂*lis* cujus præparatio ſequens eſt (1. Fuſio) ℞. ♁*nii opt.* (non mineræ) ⦶*tri probè depurgat. ana* ℔. j. *Segmenta clavorum ferris equinis adaptator.* (quo Nieten noſtri vocant) ℔. ß. ♁ & ⦶ ſeparatim pulveriſentur ac ſole exiccentur; Segmenta verò Xbulo injecta inter medias locentur prunas; hæc dum ignita ſunt, ♁ium bene ſiccatum per portiones ſtratum ſuper ſtratum faciendo affundatur; móxque igne aucto crucibulo prunis undique tecto & recondito fuſio exſpectetur, quæ dimidiæ horæ ſpatio impetrabitur, ita tamen ut ſæpius aliquot ⦶*tri* rec. ſiccat (ſtatim enim humidum redditur) ad fuſionem promovendam adijciatur. Fuſæ dein maſſæ ⦶trum ſicc. recens per portiones affundatur, ſicque Xbulo prunis iterum operto, aliquandiu materia ſinatur, donec nimirum ⦶trum plane ſubactum, maſsáque maximè fluida ſit reddita. Tum demum Xbulo ex igne deſumpto materia in calicem fuſorium ſuper prunis priùs calefactum & ſevo candelæ illitum fundatur: calicémque ut regulus ſubſidat & fundum petat, malleo pertunde. Mox ex catino fuſorio exemptam maſſam ▽â ut frigefiat, perfunde, poſtea mallei ope regulum à ſcoriis ſepara.

2. Fuſio. Regulum ſic paratum Xbulo aliquantum à ſcoriis mundificato rurſus inijce, prunísque, ut modo dictum, operi, fuſæ maſſæ ℥. iij. ⦶tri opt. pulv. & rec. ſiccati per portiones affunde; eámque prunis opertam tamdiu linque, donec fluidiſſima reddita ſit maſſa & maximè ignita; mox eam in calicem de novo calefactum & ſevo illitum rurſus funde, calicíſque motu vel mallei percuſſione ſubſidentiam reguli & à ſcoriis ſeparationem promove: ſtatim à maſſa refrigerata in ▽a gelida Regulum rurſus ſepara.

3. Fuſio.

3. Fusio. Mox dictum regulum prius dicto modo funde; Fuso ℥. iij. ♁nii rec. siccati per partes adjice; totidem paulò post ℥ias vel ℥. j. ß. tantùm ⦶tri rec. sicc. affund. sicque massam igne opertam & fluidissimam redditam in Catinum iterum modo dicto apparatum infunde; moxque Regulum iterum separa à scoriis.

4. Fusio. Hunc regulum rursus funde adjectis fuso jam ⦶tri ℥. j. ß. fluidissimum redditum calici infunde, ab eóque refrigerato scorias secerne, qui jam stellatus esse cœpit.

5. Fusio. Regulum crucibulo injice, eique tantùm aliquot pugillos affunde, sic materiam prunis opertam relinque, donec fluidissima & lucidissima instar speculi reddita fuerit, dein modo prædicto infunde Calici, huncque instrumento quocunque concute, & sic Regulus fundum rectâ petet. Postea refrigeratum à scoriis bene separa; sicque in basi stellæ apparebunt, regulúsque sat perfectus, pulchrè candidus & nitidus erit, pro scopo diaphoretico in morbis chronicis, ob 🜍 ♉um ♂, quo participat, reliquis præferendus.

Nota 1. Ne Xbulum materiáque in eo contenta instrumento ▽â perfuso contingatur, sic enim rumperetur, & quidem cum fragore.

2. Ne calix fusorius fervefactus ▽â perfundatur, quia sic itidem dissiliret facilè.

3. Hæ fusiones fiunt in furno venti (Windofen) sub dio ita enim exhalationes fœtidæ ex ♁nio in auras abeunt magis, quàm nostris excipiuntur pulmonibus, quibus non parùm noxiæ sunt.

4. In quarta fusione scoriæ erunt 🜍reæ, utpotè flavedine tinctæ.

5. Dum unus calici fusorio massam fluidam infundit alium instrumento ad reguli subsidentiam promovendam Catinum vel (ut alii vocant) Conum fusorium perfundere oportet.

In præparatione autem Reguli hujus ♁ii ♂lis patet, quòd ♁ se habeat instar magnetis abscondens videlicet in se puriorem partem ♂tis, ceu aliàs in præparatione *Diaphoretici ♂ti Ludoviciani* felicio connubio ♁ & ♂ junguntur, 🜍uréque noxio spoliantur, nimirum id quod ☉re est in ♂te, (ut supra jam innuimus, & Philosophi tectè indigitant 🜍re metallico in domo arietis, id est, ♂tis latitante) commodè sic ope ♁ii elicitur, ac quia in hoc est ⊖ naturæ & ☿ purissimus, in illo verò 🜍 aureum, haud absunt *Alchymicorum* quidam (vid. *Cramer. de Transmut. metallor. Cap. III. §. 3.*) maximè *Anonymus Philaletha in Introduct. ad occult. Regis Palatium*, ut Regulum ejusmodi pro *materiâ lapidis philosophici* habeant, ipsum hinc suum *Chaos*, *Draconem igneum*, 🜍 *♂tis*, *Juvenem alatum*, *☿rium Dianæ*, *Columbas* ☉ *&* ☽*tæ*, *Aquilas suas* vocantes: Processus autem eorum secundùm *Celeberr. Maëtzium* hic vendidatur: *℞. Reguli ♁ii ♂lis p. ij.* ☉ *vel* ☽*æ p. j.* fundantur simul

iisq; fusis cautissimè affunde *triplum* ☿*rii currentis*, ita enim ope ☉ & ☽ introducitur ☿ qui absque metallicis additis amalgamationem cum regulo ♂li respuit, amalgamatione peractâ ablue tuum amalgama crebris ▽ pluviis donec regulus splendeat instar ☽ti, postmodum destillationi committito, ita enim ☿ avolans secum vehit portionem 🜍ris metallici ♂lis, quod fermentum est excoquens ☿rii cruditates in verum ☉ & ☽ & paracta est Aquila una: hanc verò operationem septies cum eodem ☿rio repetendam dicunt, amalgamando & destillando ut prius dictum, ceu de his Auctores ulterius consuli poterunt.

Ex Regulo ♁ii ♂li fit *Specificum stomachicum Poterii*, minimè reticendum, cujus processus verus ita se habet. ℞. *Regul.* ♁ ♂ *stell.* ℔.j ⦶ *puriss.* ℔. iij. pulveris. detonatis in Xbulo ac calcinatis extinctísque in ▽a frigida in vase ferreo evapor. ad siccitatem inspissa, ac spatulâ ferreâ agita, dein rursus in Xbulo calcina usque dum fluit, ac rursus in ▽a frigida cautè extingue, post hoc iterum coque & inspissa, tandem hoc tertiâ vice repete, lentóque gradu exicca. *Usus* egregius in cruditatibus ventriculi acidis edomandis, viscidis resolvendis, obstructionibúsque si quæ jam emerserunt ex vitiata digestione tollendis, sanguineque purificando & in consistentiam debitam redigendo.

V. BUTYRUM ♁II; ℞. ♁ *opt.* ☿ *ti ana* part. æq. pulverisata & commixta indantur retortæ vitreæ, quæ igni arenæ committatur, calórque sensim augendus, ita ut 3. vel 4. à destillatione horis carbones igniti supra retortam circumponantur ad normam ignis suppressionis; quod si butyrum extillare incipit carbone vivo promovendus, ignis suppressionis per trihorium foveatur in primo gradu; omnibus refrigeratis collum retortæ diffringe, ubi invenies *Cinnabarim* ♁, de qua *Cap. seq.* quam serva: Caput mortuum impende regulo ♂ stellato conficiendo, egregiè enim fluorem ipsi conciliat. Hoc verò butyrum dum fit, regulus ♁ à -^-u ⊖is in ☿ to solvitur & corroditur in liquamen hocce crassiusculum, ceu patet ex destillatione ♁ii cum -^-u ⊖is, unde butyrum habetur, sed sine ♁ri, idque ob ☿rii absentiam, cui se combinare 🜍 ♁ii possit, quamvis & hujus præsentiam quidam disputent, ut est *Angelus Sala*, qui se observasse putat, extillato ♁ii butyro, ♁ium omne in 🜞 restitisse, quod & *Billichius Observ. & Paradox. Chymiatr. Cap. XIV. p. m. 93.* confirmare videtur ex pulvere in 🜞 residuo, beneficio fusionis ♁ in solidum de novo recepto. Verùm hisce respondet *Excell. Wedelius*, primò per instantiam, si ♁ cum lixiviosis coquitur, 🜍 in copia elicitur, nihilominus tantundem ferè ♁ii in eosdem usus coquendi sæpe remanet, deinde ponderis decedentis momentum compensatur ab irrepentibus ☿libus gravibus atomis & miculis, & hinc splendens etiam in fundo restitat ♁ium, quia partes ⊖næ non potuerunt ♁ ceu menstruo

ſtruo plenario ſolvere omnino: his adde quæ *Frider. Hoffmannus Exerc. de* ⊕ *♁ii Cap. VI.* de pondere ☿rii currentis & omnium ingredientium in præparatione hac ♁ aucto refert, quodque jam olim *Glaſerus Baſilienſis Chymicus* accuratus in *Chymia* ſua notavit, nimirum non ſaltem ☿ eſſentiâ ſuâ æthereâ, qua in particulas homogeneas ☿riales magneticè quaſi appellit, illásque in fluorem vertit (ut ſupra jam dictum) hîc quoque particulis ☿rialibus regulinis in ♁io latitantibus ſe ſaturavit, ſed & ⊖ ſubtile æthereum penetrantiſſimum △is (piſtillum Chymicorum) quod corpora menſtruali ſuâ virtute diſſolvit ac tranſmutat, illorum poros radicaliter permeat, particularúmque texturam & ſitum alium inducit, particulas æthereas poſtea aliter diſpoſuit, gravitatémque ſic corpori fœneravit. Cæterum *Vires* hujus Butyri, præterquam & in *Cancro, ſphacelo, Ulceribus malignis & cacoëthicis* laudetur apud *Charras* (haud neglectis tamen monitis *Fel. Würtzii in Chirurg.* circa olea marcaſitica) primariæ ſunt Cauſticæ, ceu ſpecialiter ſecurè felicitérque ♁le hoc butyrum uſurpari poteſt, modo *Ludoviciano in Miſcell. Curioſ. Ann. VIII. Dec. I. Obſerv. CLIII. p. m. 336.* in *fonticulis excitandis,* deſignato levitérque in epidermate ſcarificato loco, perpendiculariter applicando pennæ anſerinæ canaliculum duos ferè tranſverſos digitos altum & inter tolerabilem preſſionem (ne circum circa effluat) inſtillando è minutorum productiorísque colli vitrorum aliquo dicti butyri gr. iij. vel iv. quibus ita, quieto membro, per 8vam horæ partem (in tenerioribus vix amplius) intus detentis, eo verò poſtmodum inflexo vel inverſo, per applicatum ſuperiori orificio digitum denuo ſuſceptis, citra ullum dolorem animadverſionémque eſchara ſtatim apparet, ampliùs pro more tractanda.

Ex Butyri ♁ deſtillatione, reſolutione novâ, habentur

α *Cinnabaris ♁ii,* de qua pleniùs *Cap. ſeq.*

β -∩- *⊕li philoſophicus,* ſi butyro ♁ii affundatur octuplum vel, ſi butyrum craſſiuſculum fuerit, decuplum *▽æ fontanæ,* hìncque filtretur. *Clariſſ. D. Michaël* eum quoque rectificandum ſtatuit, quia in quavis rectificatione aliquid de ♁ remanet & medicamenta ex non rectificato parata vomitum cient. Miſcetur is cum ℞ *is violarum, pœon. fl. aquileg.* in *febribus ardentibus,* verùm ſi rectè conſideretur, potius is eſt -∩-us ⊖lis è ☿-∩- reſuſcitatus quàm ⊕li.

γ *☿rius vitæ* abuſivè ☿, nonnullis etam *☿ mortis* (ut *☿ dulcis, Diabolorum*) dictus, vel etiam aliis *pulvis algarot, Roſa mineralis,* ♁ialis potiùs eſt progeniei (quamvis fortè guttulam unam atq; alteram liquoris æterni ſudarit, juxta ſupra citatum *Billichium,* qui in ♎to & ♁io videre ſibi viſus eſt & audire duas illas mulierculas litigantes coram tribunali Salomonis, & ſuper filio in medium poſito, duo illa monoſyllaba, quæ univerſam

hominum

hominum vitam verſant, *Eſt, Non*, tanquam ſerram quandam inter ſe invicem correſpondentes,) pura ſc. ⊖is & 🜍ris ♁ii ſubſtantia, paratur nimirum *ſimplici butyri ♁ii ▽â font.* ≂*tione*, unde & non mirum quòd tantas turbas excitet ac etiam poſt mortem ſedes adhuc moviſſe ipſum obſervatum ſit, mitigatur tamen multùm calcinatione & evaporatione, ut & cum ⊖*le gemmæ*, fricatione, quo pacto tum ♁ *per inferiora purgans* audit.

VI. CLYSSUS ♁II 🜍RATUS & 🜖REUS: *Ille* conſtat ex 🜕 & ♁*ii* ℔. j. 🜍*ris* ℥. iij. bene miſcendo & ſ. a. 🝫do in vas recipiens ℔. j. ▼*æ font. Vires* ejus ſunt refrigerare ſitim, ſedare & acidulas artificiales præbere, alvum laxare, æſtuans hepar attemperare & per ⊡am ⊖lia heterogenea præcipitare; *Doſis gut.* xx, xxv. in *potu* vel *tinct. violar.* ex ⊙ parari poteſt ♁ium diaph. *Hic* verò præparatur ex 🜕*tri*, 🜖*ri, &* ♁*ii ana* modo ſimili, citra tamen ▽æ in vas recipiens injectionem; nephriticus hic eſt, flatus diſcutiens & ſanguinem mundificans in *ſcabie*. *Doſis* ut prioris; ex ⊙ parari poteſt crocus metallorum.

VII. PANACÆA ♁II, ſeu 🜍 ♁*ii* ∀*um* heroicum eſt medicamentum, cujus præparatio hæc eſt: ℞. 🜕 pulvere carbonum detonati & per 2. horas igne forti calcinati, ſolvatur in ▽, filtretur & exhaletur ad ſiccitatem, igniatur ampliùs per 2. vel 3. horas uſque dum vireſcat: ℞. *hujus* 🜕 *p.* ij. ♁ *pulveriſ. p.* j. ſiccetur & igni apponatur per 2. horas, dein effunde maſſam in ▽ commuunem, & hæc extrahet 🜿 de ♁io, ſtent per noctem & poſtridie reperies 🜿am in fundo, decanta liquorem & ſicca pulverem. *Doſis* hujus *Panacææ* eſt à ℈. ß. *ad* ℈. j. quæ leniter purgat; Ulterius ℞. hujus Panaceæ ℥. j. *Reguli* ♁*ii* ℥. j. ⏜ 🝆*li* vel 🜍 *rectif.* ℥. iij. Diger. in fimo equin. in retort. parv. per 8. dies, deſtilla & affunde dictos ⏜us rurſus ſuper reſtitantes feces tribus vicibus, dein 4. ignis gradu pelle maſſam per 12. horas, & erit tuum ♁ium ∀um: frange retortam & confunde maſſam, reverbera eum per 2. horas in patina terrea, lavando poſtea in ▽a roſar. & ſiccando ſuper papyr. gryſ. & erit abſoluta operatio. ℞. hujus materiæ, *Magiſter. Corallor.* (vel *Corall. præparat.*) *ana part. æqual. Doſis à gr.* xv. *ad* xx. *Uſus* in *hydrope*, (maximè & *matricis*, præſente ingravidatione) *tabe, paralyſi, peſte & obſtructionibus*, item in ſanguine mundificando per ſudorem, affectibus item pulmonum, *phthiſi*, internis *apoſtematis* &c.

VIII. 🜿RA ♁II, univerſale ſanguinis, cui 🜿ram priſtinam largitur, mundificans *ſecundùm Dan. Ludovicum* ſequens pro verâ habetur, ceu quæ *verum Lili Paracelſi* præbeat, quæ nimirum per extractionem cum ⏜*u* ⊖*is* 🜖*ri* vel cum ⏜*u* 🜖*ri* ſubtiliori: quæ ſi ♉da majoris ∀tionis ergo deſideretur, elegans mox habetur ſi cum 🜊 *deſtill. forti* (Baſilius & Kerckringius volunt 🜊 ex minera ♁ii 🝫tum, alii ⏜um 🝆li philoſophicum, alii 🜊 acerrimum ſeu menſtruum ex *cryſtall.* ♀ *p.* ij. & 🜍 *mineralis p.* j. prolectum)

ctum) aut cum -ᴧ-u ⊕nis simplici vel ♀rato è croco metallorum aut ♀re ☉to primùm & hinc evaporata massa cum 🜅 denuo extrahatur, ad quem modum scilicet *Excell. Fr. de le Bois Sylvius* 𝕿 ♄ii paravit : ℞. *Vitr.* ♄*ii hyacinthin.* sine ulla addit. præparat. subtil. pulver. *q. s.* affund. -ᴧ- ♀*ris* ad eminentiam aliquot digitorum, digerantur, donec -ᴧ-us sanguineus evadat, hinc imoto vitro decanta rubeum liquorem & novum -ᴧ- ♀ affunde, digere ut ante, idque toties donec ampliùs -ᴧ- non tingatur; conjunge tum tincturas & in 🝪m vitream -ᴧ-um ♀ris ad siccitatem abstrahe, relictum solve 🜅 rectificatissimo & tamdiu circula & digere donec in substantiam oleosam abeat, in quem finem 🜅 ex parte abstrahi potest, sicque relinquitur oleosa substantia ♄ii, quæ vera est essentia ♄ii. *Vires*, pro *Panacæa* habetur in depurando sanguine, curat *cancrum, lepram, Luem* ♀, *Contracturas*, aliáque insanabilia mala. *Dos. gut.* ij. iij. vi. *Willis de morb. convulsiv. Cap VIII. p. m.* 80. effectum singularem hujus 𝕿æ se expertum testatur in nimio ⊡æ profluvio. *Khunrad de Igne magor. Philosoph. in Append.* laudat insuper, ut cœleste remedium in Podagrâ, Apoplexiâ, hydrope, Epilepsiâ, febri hectica in 🜄a viol. in febribus, peste, imò ad vitam longævam vere & autumno aliquot guttulis assumptam. Quod si verò magis colorata expetatur 𝕿a cum Croco ☉ conjungi potest: ℞. *Croci* ☉ *p.* j. 𝕿 ♄*ii p.* iij. *MS.* simul in vase porcellano & leni 🜂ne ad siccitatem evaporentur; *Dosis* hujus *pulveris gr.* ij. vel iv. *Crocus* verò ☉*is* ad hanc operationem ita paratur: ℞. ☉ *per* ♄ *purg. p.* j. ☿ *depur. p.* vj. f. amalgama, cui commisce ♀*ris duplum* totius; MS inter se & sub tegulâ calcinantur, continuò agitando ad totalem ♀ & ☿ expulsionem, sic habetur crocus ☉ à fecibus abluendus. Vid. *Basilius Valent. in Curru Triumph.* ♄*ii* & *van Suchten de Secret.* ♄*ii.* Huic affinis

IX. QUINTA ESSENTIA ♄ii seq. ℞. *Flor.* ♄*ii* 🜂ne reverberii sumè fixatorum & rubeorum, ⊖*lis* ♓ *ci, ana q pl. MS.* & ♎ *tur*, sic enim portio florum adscendit, portio in fundo remanet, quæ addito novo ♓ co denuo ♎ tur idque continuetur, donec maxima pars florum adscenderit, affund. his 🜄am pluv. & ab omni salsedine libera & exicca affund. dehinc menstruum ex 🜅 & -ᴧ- ⊡æ factum (alibi dictum) stent in digestione, usque dum pulvis rubicundus sit solutus, 𝔖 tur leni 🜄ne ex 🝪 & transibit 🜅, aucto verò 🜂ne subsequitur *quinta* ♄ *essentia* instar olei rubicundi fragrantis odoris: hinc ℞. *Croci* ☉*lis* modò dicti *q pl.* affund *quint. essent.* hanc ♄*ii* ad eminent. 2. transvers. digit. Stent in furno fixationis seu ∴. calid. usque dum intimè se combinarint in *pulverem rubeum*, cujus *Dosis à gr.* j. *ad* iv. in renitentissimis morbis ad instar ☉ potabilis vel *lapidis* 🜂 *Basilii* virtutes exerens, quem ille alias nominat TRam ♄ii 🜄am & solidam, essentiam scilicet quandam puram, penetrativam, spiritualem & igneam,

quæ in materiam coagulatam reducta ſit, Salamandræ ſimilem, quæ in 🜂ne non conſumitur, ſed purificatur & conſervatur.

X. BALSAMUS 🜍RIS ♁II *Clariſſ. Maëtz* ita fit: ℞. 🜔*ii mirabilis Glauberi q.v.* fundatur in Xbulo, eique ſucceſſivè adjicito particulas ♁ii inſtar piſorum, quouſque 🜔 ſufficienter ♁io impregnetur, relinque ſuper 🜂nem, donec frigeſcere & concreſcere incipiat, poſt exime & pulveriſato affunde *Ol. ſuccini rectificat.* ad eminent. 2. digit. tranſverſ. Digere per noctem & manè ex 🝭 vitr. ♌la: Sic verò ol. ſuccini ſecum rapit puriſſimam 🜍ris ♁ii partem, paratúſque erit Balſamus virium excellentium, *externè* & *internè* uſurpandus in affectibus v, g. pulmonum ex acri & corroſivo 🜔le ortis, *Colicâ, paßione hyſtericâ, obſtructionibus menſium* &c. *externè* verò potenter diſſolvit *tumores duros*, glandulas induratas, *partés*que *frigore exuſtas* reſtituit, miniméque cedit Balſamo ♁nii *Junckenii.*

XI. OLEUM ♁II excellens ita fit: ℞. ♁*ii Hungar. ſubtiliſſ. pulveriſat.* in cochlear. ſuper 🜂nem calcinat. & ſuper marmor triti, idque novies repetit. 🜔 *gemmæ ana* ℔. iij. *Silic. calcinat.* ℔. ij. pulveriſentur adhuc ſubtiliſſimè & indantur 🝭tæ opt. lutat. adapt. recipiente, hinc per 18. horas 🜂is leniter urgeatur, poſt fortius, tandem per 3. dies vehementiſſimè, & ſic prodibit *verum oleum* ♁*ii. Uſus* ejus metalla figere, & 🜍re 🜄o 🜄ſſimos morbos eradicare; colore eſt ſanguineo. Aliud ∘°∘ ♁*ii vulnerarium ſeq.* eſt: ℞. ♁ *Maſtich. Thur. Myrrh. ana* ℥. j. 🜊 ℥. iij. f. infuſ. obturata putrefiant, ♌tur per alembicum forti 🜂ne, primò adſcendit 🜊 fœtidus, poſt gratiori odore oleum, vulnera incurabilia aliàs ſanans.

CAPUT X.

De Cinnabari nativa & artificiali.

CINNABARIS meritò poſt ☿ & ♁ conſiderari meretur, ceu tum nativa minera eſt ☿ii multum de 🜍 ♁ ☉ri participans, tum factitia vel parergon eſt butyri ♁ii, ex ♁io & ☿ato, Cinnabaris ♁ii dicta, vel ex ☿ & 🜍ris comunis -♎-tione, Cinnabaris factitia vulgaris hinc apellata; habetur, dum quidam primitus ☿ium in ☉rum mediante 🜍re (ex hypotheſi communi Metalla ex 🜍re & ☿ conſtare) coagulare ſibi præſumeret. De triplici ergo hac 🜓ri vel ob colorem elegantiſſimum purpureum rubicundum, in præſens agemus.

I. CINNABARIS NATIVA Germ. Bergzinnober / aliàs Minium nativum, vel etiam, ut Vitruvio, anthrax (quia prunæ vena ſimilis eſt) dicta, è montibus Hungariæ, naturæ ☉ris præſtantiſſima habetur, ut è Carinthiâ,

thiâ, fodinis Misnensibus, ad Rhenum, item Eberborgi & Schonbachi in copiâ colligitur, imò & ex Indiâ allatam Mercatores hodie vendunt. Principia materialia ejus, ut innuimus, ☿ & 🜍 sunt, ☿riales nimirum vapores & ramosæ 🜍ris metallici moleculæ intimius sibi combinatæ, quòd si enim Ωia, limat. ♂, Ψ &c. ei addantur & destilletur, ☿rius vulgari purior ac præstantior obtinetur, imò purior adhuc & limpidior hocce æthereóque colore fulgidior, si ei ulterius Regulus ♁ii ♂lis stellatus & ☽ limat. addantur, qui hinc merito *☿ius philosophicus* appellari potest, dum ☉ & ☽ in primam sui materiam revocare & spiritualia rursus efficere potest, servatâ seminali virtute ac radicali humiditate: 🜍 verò monstrari potest ≂tione dum enim 🜓 in ▽a font. coquitur, coctúmque filtratur, filtratúmque 🜊e perfunditur, 🜍 subtile in fundo se monstrat, postea edulcorandum & exiccandum, adeo ut pateat plus adesse ☿ii quàm 🜍ris, 🜍 tamen hoc adeo potens esse ut particulis suis ramosis ☿rium illaquare & de volubilitate sua in corpus stabile revocare potuerit, an verò 🜓ris hæc saltem sit ☉ à vaporibus terræ, longâ morâ paulatim reclusum ac resolutum, Λléque redditum, ut *Leursen in Theatr. Chym Prodrom. p.m.* 24. sentit, judicandum relinquo aliis, nec forsan aberit *Beccherus*, qui in *Metallurg. p.*1. se scire refert, quòd ☉ in terram sigillatam naturalem antidotum præstans transmutatum fuerit, quæ reduci nunquam potuerit. Cœterùm non spernendum monitum quod extat in *Barthol. Act. Hafn. Vol. I. p. m.* 77. melius scilicet esse sublimatione impuritates arsenicales ex 🜓ri nativa separare, 🜍 scilicet nigrum ardens, ex quo itidem sublimato elicitur ☿ & 🜍 nigrius priore; hinc præter illa quæ de 🜓ri nativa ejúsque purificatione refert *Dan. Ludovicus Miscell. Curios. Dec. I. Ann. VIII & IX. Observ. CLIV. p. m.* 337. *Excell. Wedelius* 🜓 nat. micis splendentibus conspicuam, 🜃reis particulis tamen implicatam (lucidam enim ⊟linam solâ trituratione in alcohol redigi vult) ita depurandam & præparandam censet: ℞. ⊖*lis q.v.* soluto in ▽a insperge *pulverem* 🜓 agitentur spatulâ & decantetur in vas aliud, ut subsideat pars subtilior, hinc facta prius unâ alterâve repetitione, exiccandus & leniter adhuc terendus pulvis; notabile enim est, eodem quoque notante in *Pharmac. acroamat.* in hac cinnabari nativâ junctum esse aliquod ⊖ ⊕licum, instar ⊕li ♂tis, quòd pateat, si 🜓ri ♎tâ è ☉ fiat elixiviatio.

II. CINNABARIS ANTIMONII, mineralis ♁ii corpus subrubrum ex ♁ crud. & ☿‿ti *ana* ℔ j. ad tres quatuorve uncias, notante *Ludovico*, plerúmque gratis quasi habetur in destillatione butyri ♁ii, citra ☉ extremè non perusti repetitas, ut *Agricola* voluit, cum novo ♎to destillationes, aliave quæsita hinc compendia, modò ignis saltem non sit nimis intensus, sed sub modificatione quadam (ne sensim concrescere incipiens 🜓 disjiciatur, butyróque cum ☿rii granulis accedat) etiam citra suppressionem tan-

tummodo continuus. Sic namque ☿rius à ſpiculis 🜔nis qui clavorum inſtar eum à rotatione inhibuerunt, liber ſui juris cum 🜍re ♁ii connubium init in collo retortæ, ceu patet quod ſi lixivio incoquatur, hoc ſulphur ♁ii arripiat, dimiſſo ad fundum ☿rio: 🜍 verò pòſt, ut Excell. *Wedel. in Miſcell. Curioſ.* docet, ſenſim vel ſenſímque ſponte etiam decidit, vel acidis præcipitatur, haud ſecus ac de cinnabari nativâ modo diximus, adeo ut qualiter procedit Natura in viſceribus 🜃æ in elaborandâ cinnabari nativa ſimiliter præſtare hoc valeat artifex, ceu veritas adhuc magis patet. quod 🜓is ♁ii parari poſſit ex 🜍re ♁ii: ℞. *🜍 ♁ii lixivio ſaponar. fact.* ℥. iij. 🜐 ℥. iv. pulveriſata & mixta in mortario lapideo cum ſpatula lignea indantur 🝭 anguſtioris orificii, detúrque 🜂is in principio levior hinc auctior, donec tandem omnia candeant, primò exit butyrum empyreumaticum, hinc ſe monſtrat 🜓 antica parte colli 🝭tæ præcedente, ut ſolet, quaſi Iridis ſplendore ſicque colligentur cinnabaris fere ℥. j. cum ☿ viv. circiter tantundem, maſſæ in 🝭tæ reſiduæ erit ℥. ß. ʒ. iij reliquum conceſſit in butyrum. Eſtque 🜓 elegantiſſima nullius rectificationis indiga. Adeo ut meritò *Excell. Wedelius* 🜓 ♁ii vocet 🜐 *dulcem, ſulphure ſeu* TRâ *♁ii embryonatum.* De *Viribus Cinnabaris* tum *nativæ*, tum *♁ii* ex compoſitione earum facilè eſt judicare, nimirum quod ob vim ☿rialem ſint reſolventes, particulas verò 🜍re ♁ii vel ☉ri ▽tas tantùm non inſenſibiles & quibusvis 🜔nis ſine noxa admiſceri poſſint, unde accuratè *Dan. Ludovicus* ſentiit, Cinnabarim ♁ii nativæ quidem eſſe poſtponendam, utramque tamen uſu præſtantiſſimam ac ☿riale ſecuriſſimum, quæ *bezoardicum* ejus minerale ſupra cit. notabiliter exaltet, adeo ut idem ſub debitâ proportione tinctum ſæpe pro ☉ri æſtimatum fuerit: nimirum anodynum ſunt inſigne, egregium item nervinum, arthriticum, febrifugum, antiſcorbuticum: hinc, eodem *Ludovico* teſte, non Epilepticis tantùm velut ſpecificum conducunt, ſed & hyſtericarum, ne opiatis quidem placandarum, Colicorúmque tormina, Vertigines, vagas arthritides, dentium aliarumve partium nervoſarum dolores, tremores item, cutaneóſq; affectus complures, &c. *ſolitariè* vel *præcipitantibus* aliíſque ſpecificis ſociata evidenter leniunt & tollunt. Uſus hinc 🜓 jam *Crato* trium Cæſarum Medicus, qui Cinnabarim nativam *Epilepſiæ magnetem* vocitavit in *pulvere* illo *Epileptico* ſatis noto, *Epiſtol. Medic. Lib. VII. p. m.* 593. ℞. *Cinnabar. nativ. pellucidæ* in pulverem tenuiſſ. trit ℥. ß. *Corall. rubr. præparat. Margarit. præparat. ana* ℈. ij. *Croci orient.* ℈. j. *Fol. aur. num.* xv. vel *Auri diaphoret. gr.* xv. *MS.* f. *pulv. ſubtil. Doſ. à gr.* vj. *ad.* ℈. j. in *🜄â fl. til. pœon.* Vel ℞. *Cinnab. antim. rectif. gr.* v. *Succin. præparat. Cran. human. ppt. Smaragd. ppt. ana gr.* vij. *Croci gr.* iij. *Ambr. griſ. gr.* j. *Laudan. opt. gr.* ß. *MS.* pro doſi in *Epileps. Convulſ. Tremore* & aliis nervinis affectibus. Sic & ingreditur *Laudanum opiatum Dan. Ludovici*, quale ſequens eſt: ℞. *Extract. opii p.* ij. *croci,*

Cinna-

Cinnabar. nativ. ana ℈. j. *MS.* Taliter & fiunt *Pilulæ anodynæ hystericæ Scaphusiensium* ℞. *Extr. opii Langel.* ʒ. j. *Extr. croci, castor. ana* ʒ. ß. *Cinnab. nativ. ppt. Diaphoret.* ♃ *seu Antihect. Poter. ana* ʒ. iij. f. *Pilulæ pond. gr.* j. Medico Practico secum portandæ. Ut & *Pilulæ anodynæ fragrantes* eorundem. ℞. *Essent. opii Langel. Cinnabar.* ♁*ii pur. Unicorn. fossil. ana* ʒ. iij. *sang. dracon. ver. Extr. croci ana* ʒ. j. *Ambr. gris. gr.* xvj. *Moschi orient. gr.* viij. *Ol. dest. cinamom. gut.* iv. f. *Pilul.* pond. gr. j. In *Nephritide* laudat hunc pulverem Excell. *Wedelius*, ℞. *Cinnab.* ♁*ii* ℈. j. *Ocul.* ♋, *sperm. ceti ana* ʒ. ß. 🜔 *succin.* Λ *gr.* iv. *Laud. opiat. gr.* ß. pro 4. dosib. In *Gonorrhæâ virulentâ* item *lue* ♀*reâ* ipsa & *Scabie* laudatur multum seq. ℞. *Cinnabar. antimon. Magist.* ♄*ni*, *succini alb ppt. Diaphor.* ♂ *D. Ludov. Oss. sepiæ ana* ℈. j. *Laudan. opiat. gr.* ij. *MS.* Ulterius ex ♁ fit *Pulvis cephalicus Wedelii* cum *pulvere bezoardico* ejusdem, *pleuriticus* quoque ejusdem cum *Ocul.* ♋, ♁ *diaphor. dente apri, Laud. op.* item *antiscorbuticus* cum *Diaphor.* ♂ *D. Ludov. ana* cum *anodyno* (vid. infra *Sect. VI. Cap. II.*) item *hystericus simplex* cum *bezoardico* ♃*li mag. anodyno. q. s.*

Præparata Cinnabarina commendamus seq.

α *Arcanum* 🜓 ♁*ii Dn. Maetz:* ℞. 🜓 ♁*ii* vel si mavis 🜓 *nativ.* hanc in pulverem subtilem terito & ollæ fictili committito, eique aq. pluviam ad eminent. 2. vel 3. digit. transversor. affundito, Coq. simul, ita enim emerget in superficie aquæ flos seu cremor describens puriorem 🜍 & ☿ optimè inter se ligati portionem quam cochleari argenteo successivè auferto & leni △ exiccato, postmodum *s. a.* semel cum flamma *alcohol vini* figito, uti & diximus in ☿. diaphor. præparatione & habebitur *Arcanum* 🜓 ♁*ii.* *Usus* ejus laudabilis *in Epilepsia, febribus malignis, Variolis*, & in omni casu ubi sudore opus, maximè verò anodynum est insigne in *doloribus arthriticis, ulceribus scorbuticis rodentibus*; datur commodissimè cum *cardiacis* & *sudoriferis vegetabilibus*, nimirum *Theriacâ, Diascord. Conf. de hyacinth.* potentissimè verò operatur, si cum *Lilio Paracelsi* misceatur, v. gr. ℞. *Lilii Paracels. gr.* xv. *Arcan. cinnab. nat. vel* ♁*ii gr.* v. *Diascord. Frac.* ʒ. j. ß. *Conf.* ♁ *hyacinth. alkerm. ana* ℈. ß. *MS.* f. *Bolus* in *aq. cord. meliss. borrag. menth. majoran.* vel similb. sumendus pro *Dosi*. Vel ℞. *Arcan. Cinnab. vel. nat. gr.* x. *Magist. corallor. vel perlar. ana gr* viij. *Fol.* ☉ *num.* iij. *Conf. de hyacinth.* ʒ. ß. *MS.* pro dosi.

β *Cinnabaris fixata Excell. Clauderi*, de quâ ille in suis ad me datis literis ita: Cinnabaris meâ methodo fixata imò comuni modo exhibita Apoplecticis, aliísque quomodo conducat, peculiari capite demonstravi in *Tract. de Cinnab. fix.* scilicet operationem bonâ parte fieri per magnetismum aliquem, cùm in pluribus operatio succedat citior quàm medicamenti virtus actualiter per sanguinis circulum locum destinatum vel affectum tangere valeat; videmus simile in magna dosi opiatorum, vomitoriorum

violentorum, *Syncopes, convulsionésq;* excitantium, *venenorum* assumptorum &c. sic Cinnabaris mea operatur archæum roborando, qui sui muneris postea recordatur: experientiâ item mihi constat somnum neutiquam semper insequi Cinnabarim meam, sed prout Archæus hunc necessarium invenit, cùm ejus qualitas differat à 🜍re anodyno opiatorum, hyoscyami &c. In consilio quodam Medico circa ☿rium in cerebro cujusdam Capitanei, idem *Celeberr. DN. Clauderus* Medicus Ducalis Saxonicus, Fautor noster honoratissimus cùm Cinnabarinorum suorum arcanè præparatorũ mentionem fecerit, bonâ ipsius cum veniâ, verba ejus egregia hîc adducam. *Pro fundamento,* inter reliqua, ait, *hîc propono* neminem inter Medicos modernos Chymico-Dogmaticos mihi contradicturum, præcipuum veneni ☿rialis antidotum consistere in ♁ri tam *nativâ* quàm ♁*ii*, quod aliorum & propriâ experientiâ confirmare possum. Hoc ego aliquot ab hinc annis ventilans, præcipuè quod ♁ nat. solâ lotione depurata, multùm præstet conclusi illam chymicâ arte tractatam majores edituram fore effectus; Cùm autem *juxta* diversos Chymiatros hæc nullis ferè obediat operationibus Chymicis sine resolutione suorum principiorum nocivâ, ausus sum illam *circulare & hoc plus quam annuo spatio per cautum continui ignis regimen, adcuratâ circulatione, depuravi, exaltavi & fixiorem reddidi,* adeo ut magnum inde solatium hactenus meis ægrotis hauserim. Mirum quantum enim resistit adfectibus capitis & nervorum & qui his sunt adfines, depurat sanguinem, roborat calidum innatum, contra affectus malignos alexipharmacum est rarum, sudoriferum & antifebrile magnum. Cum itaque & in hoc adfectu de Cinnabari hac longa circulatione exaltata, peculiarem mihi promittam efficaciam transmitto ejusdem ʒ. ß. *Dosis* ejus sunt gr. ii*j*. ne autem inhæreat denti cavo aut faucibus miscere soleo *succinum, unicornu fossil. perlas præparatas,* &c. Singulis septimanis duæ doses tales sumi poterunt tempore somni; si unâ alterave vice sudor inde leni stimulo proliceretur, (cùm sępè ad id inclinet hic pulv.) eò conducibilius foret. Ut Gener. Dom. Ægro magis magísque satisfiat, suppetit aliud adhuc arcanum itidem quidem ♁ nativæ natales debens, aliam autem expertum præparationem: Mitto ejus ℈. j. (cùm copiâ ejusdem destituar) qui nodulo sericeo illigandus, eíque superfundatur in vase vitreo ℔. j. *Aq. cerefol. fl. acac* &c. postquam per 24. horas saltem ita steterit mirabiliter aquam hanc imprægnat suâ virtute, eadem tamen sibi simul semper remanente, ut 8. 10. vicibus alia aqua pro simili usu possit superfundi; poterit infusi hujus quotidie cochleare unum sumi vel manè, vel à meridie vel vesperi quandocunque lubuerit & quidem vel per se vel mixto vino. Medicamentum hoc peculiari planè modo calidum innatum spiritúsque cordis & cerebri roborat & renovat, sanguinem depurat, ac in specie cerebri symptomatibus opitulatur, postquam tamdiu fuerit usurpatum, ceu di-

ctum,

ctum, aliâ præparatione renovare possum ejus qualitatem priore non cessaturam Hujus pulveris infundendi labor priore per circulationem illam longam facto multò est difficilior magisque tædiosus. Remedium hocce prout naturam invenit dispositam aut sudorem aliquando movet, aut alvum fluidiorem reddit.

γ. *Spiritus Cinnabaris nativæ* paucis notus, à prælaudato Celeberr. DN. *Claudero die.* 7. *Jan.* 1685. mihi per literas communicatus: cujus præparatio hæc est: ℞. *Mineræ ☿rii opt. q. v.* superfunde ♒*um* 🜔*is*, qui extrahit ejus *essentiam rubicundissimam*, reiteretur affusio, abstrahe, abstractionibus conjunctis affunde 🜈, in quo 🜔*is* ☿*ri* aliquid solutum, abstrahe etiam & mutato recipiente destilla igne fortiori, & prodibit spiritus fragrans ac suavis; hunc rectifices. Penetrat omnia membra, ad tales affectus, ubi aliàs Cinnabarina valent, v. g. nervinos, ☿reosque egregius.

III. CINNABARIS ARTIFICIALIS COMMUNIS ex ♎tione ☿ part. ij. cum 🜍 *comm.* p. j. habetur, quatenus ☿ particulis ramosis 🜍ris intricatur & ♉dum ob 🜍 præsens, seu tum sulphuri proprium sit seu extrinsecus ab aëre accedat, eum ligat, ut fiat corpus extus nigrum, intus rutilantissimum, intento velut digito, qualiter hic artifex (quorum primus *Pico Mirandulâ* scribente fuit quidam Bulcasis Arabs) procedit, taliter etiam procedere naturam in gremio telluris in 🜓 nativâ, ut diximus: hinc namque dum ☿ius qui ♌li est potentissimum, ab ♉do 🜍 velut compedibus novo ♌li v. g. *limat.* ♂ liberatur, in pristinâ forma viva se sistit, corroso insimul in crocum ♂te, ab ♉do 🜓 teste *Febure in Chymia.* Notandum verò pulverem 🜓is vulgaris plerumque adulterari & mixtum esse cum cerussâ plumbi, quo gratior emergat color, antequam vendatur à Materialistis, notante *le Mort*: *Usus* ejus tum *pictorius* est tum etiam *Medicus*, minus tamen ad *usum internum*, nî, ut *Excell. Wedelius Pharmat. acroamat. Lib. II. Sect. III. Cap.* 3. *p.* 325. docet, ex floribus 🜍ris & ☿rio rectificato fiat, hinc magis hujus *Cinnabaris* usus est in *inunctionibus* & *suffitibus* in *Lue ☿reâ, Scabie &c.* ceu & ipsa 🜓ris ♁ii quoque inde pro suffitu in *Podagrâ* adhibetur; ℞. *Sem. aneth. hyoscyam. ana* ʒ. ß. 🜓 ♁*ii* ℈. j. *MS.* f. *Pulv.* carbonibus superinijciendus. Præparatum ex 🜓 commun. fit seq. *Diaphoreticum*; ℞. 🜓 *comm. pulv.* ℥. j. 🜔 *usti* ʒ. ij. *MS.* pulveris. & in alembico superaffund. ♒ 🜍 ℥. iij. Digerantur per octiduum in arena evapor. & calcinetur in Xbulo, manebitq; pulvis albicans niveus, virium ferè earundem quarum supra ☿ius diaph. ex *Digbæo*: ex quo insuper colligere est colorem 🜓norum superficialem saltem esse & à textura saltem particularum ☿lium immutatâ oriri, ceu & alias quoque 🜓ris ♁ii 🜔li ♓co commixta & ♎ta flores saltem albos præbet, secus ac hoc aliàs ex ♁io ruborem elicit.

❧):o:(☙

CAPUT

CAPUT XI.

De Bismutho, Auripigmento, Arsenico, Cadmiâ, Sandarachâ & Zinco.

PROUT de Antimonio capite antecedenti diximus, laxam ejus esse compositionem, principiáque ejus minus arctè sibi invicem combinata esse, id quoque de hisce metallicis parvis corporibus asserere possumus, ceu quæ citò nimis à particularum viscosarum simul cum halitibus arsenicalibus (von dem Bergschwaden) ☿dis congressu resultarunt, quæ non tam arcto nexu invicem junctæ sunt, relictis interstitiis & poris amplis, unde fragilia evaserunt, nata nihilominus ex radice metallicâ, unde *metalla embryonata*, illorúmque *stragula* haud immeritò *Glaubero* vocantur, ac pro fructibus immaturis saltem metallorum respectu habentur.

I. BISMUTHUM (aliàs etiam *Marcasita*, quamvis hæc à pyrite Encelio non distinguatur) corpus est minerale livedinis albicantis, durum & fragile, non tamen friabile ut Galena, cui aliàs simile est & ex quâ plumbum nigrum coquitur. Unde & à quibusdam quasi sui generis metallum habetur, nobilius quiddam plumbo, deterius argento, cujus non raro aliquid continet, & quo loco effoditur, argentum plerùmque subesse significat, *tectum* hinc argenti à Fossoribus dictum, qui, referente *Albino*, si Bismuthum offendant in argenti fossione, dicunt se citò nimis venisse: unde & haud absurdè cum Plinio Bismuthum haberi potest pro ea specie ♁ii, quam ille vocat *spumæ candidæ nitentísq; lapidem in venis argentariis*, ceu quoque ejus regulus à regulo ♁ii nil differre videtur, unde & ♃to admiscetur ad splendorem & duritiem ei conciliandam: Fit ex eo *Magisterium* cosmeticum, si solvatur in ▽Fti & 🜄 ⊕sato ≂tur, ad dealbandam cutim haud spernendum, ad instar *Biancæ Alexandrinæ* ex ♃ confectæ & cerussæ ex ♄, quin & ex eo per ♌nem ex ☍ menstruum paratur mirabile juxta phases ☽æ crescens & decrescens, metallorum animam, potissimùm autem ☉lis & ♂tis extrahens, cui & si infundatur planta arida reviréscit & flores de novo expandit, adeo in hisce subjectis spiritus universalis in magna copia reconditus jacet.

II. AURIPIGMENTUM semimetallum est croceum aureis veluti lamellis distinctum, friabile è vaporibus viscosis ♀reis, intermixtis spiritibus acerrimis volaticis, concretum. Unde *externè* & *internè* septicum est, externè verò maximè *psilothrum* præbet notum cum *calce vivâ* & *lixivio forti* parandum, imò *Turcarum Rusma* non tam ex *melle* ad spissitudinem sapæ ad instar incocto, quàm ex eo quoque paratur, refert enim *Scaliger Exercit.* Cap.

Cap. XIV. §. 4. psilothrum illud ex pulvere aquâ perfuso ex semimetallo quodam scoriæ ferri facie ab Indolis in Galatiæ montibus usurpari, quod non aliud nisi Auripigmentum videtur, præsertim quia *Tachenius* aquæ perfusione observavit, rusma fœtorem spirare similem auripigmenti & ♆ mixturæ, & si sublimetur per se adscendat rubinus verus auripigmenti. Ex eo præ cœteris *Aqua viridis à Feliciss. Platero Prax. Med. Cap. II pag.* 318. descripta, ad *Oris ulcera* fit, cujus descriptio hæc est: ℞. *Ærug. æris* ʒ. j. *Auripigmenti* ʒ. j. ß. terantur subtilissimè & coq. in *Vini alb.* ℥. iiij. ad consumpt. mediet. ubi refrixerit adde *Aq. rosar. solan. ana* ℥. j. ß. *MS.* Nota, post usum hujus ▽æ statim gargarismate fauces eluendas esse, ne ⊕nis vel auripigmenti particulæ aliquot residuæ fauces erodant; Gargarisma seq. in eum usum respiciendo causam peccantem, ex Theoria bene fundatâ præscribi potest: ℞. *Flor. prunell. ligustr. rosar. rubr. malv. arbor. ana m.* ß *sem. anis.* ʒ. ij. Incis. & conquassat. coq. in *Aq. font.* ℔. ij ad quart. part. consumpt. Colat. adde *Mell. rosac. Rob. moror. ana* ℥. j. *MS.* ad urceum. Quia verò quàm maximè Auripigmentum valet ad *Fistulas, Cancrum* & *Lupum*, quos potentissimè edomare valet, variè præparari potest sec. Paracelsum v. g. ad *Fistulas.* ℞. *Auripigment.* ℥. j. ♀. *calcinat.* ℥. iij. *MS.* in tigillo, reverberentur △ne intenso per 24. horas, liquata eximantur & contundantur, inijciantur ▽æ, ebulliant & ⍑tur pulvis albus, qui in cella liquatur in *Oleum* in *injectionibus ad fistulas* usurpandum, pulvis verò in *Emplastris* cum *resina pini* & *cerâ* commisceatur & fistulæ applicetur. Ad *Cancrum* verò: ℞. *Auripigm.* ℥. v. *Fulgin.* ℥. ß.)(*ci* ℥. iij. *MS.* & reverber. ut suprà dictum, per 24. horas, ut fiat Ꝙli & sic appropriatum habebitur in *Cancro*, hujus *Auripigm. præparat.* ℞. ʒ. v. *& cum cineribus fimi columbini ac oleo vitell. ovor. q. s.* f. *Unguent.* in cancro mirandarum virtutum: Ad *Lupum*: ℞. *Auripigment.* ℥. vj. ○ *calcin.* ℥. vj. *MS.* & procedatur ut supra, hujus *præparati* ℞. ʒ. vj. *Liquoris mumiæ* ʒ. ij. *Ol. rosac.* ℥. ß. *Mucilag. sem. psyllii ad pondus omnium. MS.* fiat *Cataplasma* applicetur. Quòd si autem nimirum pruritum induceret, pars prius illiniri posset *Ol. camphor.* His verò non contentus *Faber in Myrothec. Spagyr. Lib. III. Cap.* XVII. quintam essentiam Auripigmenti præparere docet, qualiter è summo veneno summa fit theriaca, 🜍re suo magis recluso depuratóque, de qua cit. loco videri potest.

III. Ex *Auripigmenti* scobe & sale per sublimationem fit ARSENICUM ALBUM & CITRINUM, quod inter venena caustica & septica validissima numeratur, dum non solùm sale particulæ ejus magis aculeantur, sed jam in se salia rigida angulis acutissimis penetrantissimis dotata possidet. *Rex Geber* id à 🜍re communi vult solùm differre tincturâ albedinis, qua ♀ dealbare, ut ☽ reputari posset, valet, prout ejusmodi processum hîc communicabimus, id verò 🜍reæ naturæ esse Geberúmque minimè errasse experimenta

confirmat *Excellentiß. Wepferi* & *Philosophi Chymici acutißimi D. D. Henr. Scretæ Poliatr Scaphus.* indiderunt scilicet sandaracham & Auripigmentum, unde o--o natales ducit, tigillo aut cochleari ignito, unde emittebant fumum album, mox turbidum & subflavum. tandem flammam conceperunt, instar ceræ liquefacta fluxerunt, cultri laminam obduxerunt densè flores albi, lutei, rubri, iridem quandam referentes; ejus apicem substantiæ ceræ aut vitro colliquato simili immersum obduxerunt seu vitro seu lapide rubinum referente ceu hoc etiam *Frid. Hoffmannus* observavit; continuato verò △ne omne auripigmentum & sandaracha evanuit, relictis in fundo arenâ & lapillis prorsus insipidis: o--ocum itidem cochleari & tigillo inditum totum evanuit, adeo ut nec vestigium ejus in fundo superesset, laminam cultri floribus albis densis obduxit, & utcunque densissimus fumus confertim exsurgeret, nunquam tamen flammam concepit, unde 🜍ris expars creditum ac existimatum fuit, quidquid hujus habuerit id in sublimatione cum ⊖le amissum. An salinum esset hoc ulterius experimento præfati *Excellentißimi Viri* inquisivere: Frustum o--o *crystallini* pondere ℥. ix. cum dimidia in ▽*æ font.* ℔. iij. ad consumptionem ferè ℔. j ß. decoxerunt, antequam ebulliit & postea inter ebulliendum ex illo surgebant bullulæ crebræ: in principio ebullitionis aqua erat subdulcis & adstrictionem sine morsu in lingua post se relinquebat; continuata ebullitione aqua flavior evasit, acidiuscula cum adstrictione, sine morsu aut acrimonia quæ alicujus momenti esset, frustum exemptum & siccatum pendebat ℥. vij. ß. adeo ut ℥. ij. in ▽a soluta fuerint vel exhalarint, mansit quidem sedimentum furfuraceum in fundo vasis illúdque flavum, sed paucissimum ac levissimum. Unde concludere licet salini aliquid inesse, nec absurdè illud naturæ saponatæ putari, ⊖næ scilicet ac 🜍reæ, ⊖*na* quia in ▽F solvitur, metalla in fluxu solvit (unde ▽F *coagulata* dicitur) 🜍*rea* verò, quia 🜍 olet, flammam concipit & oleo solvitur, id quod protinus de Auripigmento intelligendum, o--ocum enim magis videtur esse pars 🜍reo ⊖na △lis minerarum metallicarum, inprimis argentearum, mineræ scilicet rubicundæ pellucidæ, quàm supra Roht gulden Ertz vocavimus, cujus dimidia pars o--ocum niveum sublimabile continet, sub specie fumi densissimi in △ne, ut dictum, exhalans, fauces facilè inspiratione lancinans, adeo ut haud adeo absurdè quis o--ocum pro ☽to crudo sive adhuc planè immaturo haberet, ceu & *Ettmyllerus in Schröder. dilucidato* judicat, o--ocum esse principium metallorum candidorum, sicut 🜍 rubeorum.

Remedia Arsenicalia quod spectat, cautè omnino iis mercandum, si non, judicio *Magni Wepferi*, omnino iis valedicendum, dum sæpissimè pessima o--o induxit symptomata & graves tumultus excitavit, verùm quia videmus etiam in aliis Regnis venena fortissima ritè cicurata & artifici manu de-

nu de-

nu debitè correcta, ut erant nocentissima, ita saluberrima postea suppeditare pharmaca, ita quoque de o--oco nobis statuendum videtur, quamvis vix ad usum internum, ut ut enim sit, quòd quidam eo febres abigerint, tamen debilitas viscerum ingens vix in integrum restituenda & periculum mortis imminens ab eo tantum non penitus abstinendum jubent, ceu charecter Chymicus o--o oppositionem in Astronomicis aliàs designans, innuere videtur, quasi è diametro naturæ nostræ esset adversum. Ast quia accessione aliorum maligni ejusmodi malignorum siderum aspectus mitigari possunt & in beneficos converti, pariter quoque fieri potest, ut o--ocum infensissimus humidi nostri radicalis hostis, amicè tandem nobiscum consentire & benigna solamina præstare possit, si nimirum probè acrimonia ejus △lis dometur & aculei rigidi invertantur. Hinc ante omnia sisto

I. O--OCUM PRÆPARATUM, quale habetur vel recrementis uvarum, tum ⦶ magno illo cum lixiviosis ejusmodi venenatorum domitore: Cum recrementis uvarum fit *Arsenicum præparatum Rhefeldi*: ℞. *Recrement. uvar. q. v.* Incinera. f. s. a. lixivium ad medietatem, dein ℞. *Lixivii hujus Mens. iv.* o--*oci albiß.* ℔. j. Coq. in olla per horam unam vel alteram semper spatulâ ligneâ agitando, donec fermè consumptum sit lixivium, sic fiet massa spongiosa; tum novum lixivium affunde & coctionem repete, mox arsenicum erit solutum, quam solutionem in aliud vas summè purum decanta, in quo ad præcipitationem adde sequens: ℞. *Cerussæ* ℔. j. ✱ *q. s. ad solut.* filtretur, filtrato liquore præcipitationem institue & tantum præcipita quantum possibile, tandem edulcora & exicca. *Usus* in *Leprâ*, eòque *Rhefeld* restituit leprosum modo sequenti: ℞. *Fecul. aron. gr.* xv. *Cons. rosar.* ⊕*lat. q. s.* f. *Bolus.* ℞. *Gumm. gutt. gr.* viij. *Cons. rosar.* ⊕*lat. q. s.* f. *Bolus.* ℞. o--*oci præpar. Rhefeld. Dos.* xiij. exhibeantur sequentibus post purgationem diebus, incipiendo à *gr.* iij. singulâ aurorâ addendo *gr.* j usque ad *gr.* x. adscendendo. Sic namque post adhibitum quoque balneum & scarificationes aliquoties adhibitas squammæ deciderunt & æger sanitati fuit restitutus. *Sale* ⦶*tri* quoque o--oci fit cicuratio, unde habentur CRYSTALLI O--OCI, quæ quoque dealbant omnia metalla & ipsam ♀rem, ut inde fieri possint *manubria gladiorum* vel aliæ res quæ fusione saltem conficiuntur; si verò media pars ☽ti addatur, sustinet ♀ malleationem & deduci potest in minimas & tenuissimas lamellas quæ ☽ æmulantur, & hoc nemo ab ☽to dignoscere potest, nisi proba fiat per capellam vel per solutionem in ▽Fti: Sic verò parantur hi *Crystalli* o--o. Misce o--o cum ⦶ hæcq; mixta funde & calcina in crucibulo, vel destilla per retortam, ubi flores omnes albi in rostro sese colligunt; hi crystalli omnes dulces sunt, nec aliquâ venefica qualitate imbuti, sudores saltem movent: interim in eorum præparatione à veneno sibi caveat artifex, cùm plures eo fumo mortui sint: Vel ℞. o--*oci* ℔. j. ⦶ *purific.*

℔. j. ß. pulverisata misce, in ollam vitream immitte, ut dimidia ejus pars plena sit, hanc operando contege, in quo foramen pro fumo apertum erit, juncturis optimè lutatis ollam △i in primis leni, postea fortiori impone, auge ignem donec olla rubescat, & permaneat tunc in illo situ per dimidiam horam, tum ex △ extrahe ollam & invenies materiam coagulatam, quam in primis pulverisatam ℞. & tunc cum *laminis ♀reis fac s. s. s.* in Xbulo ac denuo calcina & post debitam calcinationem fusum habebis *Cuprum album*; si verò tantum laboris impendere non vis; ℞. ⦶ & *Crystall.* o--o; hæc pulverisata misce, & cum *laminis ♀reis fac s. s. s.* Sic etiam obtinebis *♀ album*. Cœterùm valent ejusmodi *Crystalli* o--*oci*, non saltem ad dealbandam ♀rem sed & maximè ad acerrimum corrosivúmque virus *Cancri*, cruoris corruptorem & ulceris fabrum edomandum, quamvis ad eum o--om quidam saltem quinquies ternis diebus 🜄 edulcorent & ▽â communi tandem & hujus acredinem eluant, idque ad *Pulverem benedictum Hartmanni*, ℞. *Rad. Dracunculi majoris* mense Junio, Julio & Augusto collect. & siccat. ℥. iij o--*oci præparat. cum* 🜄 aut ⦶ ℥. j. *Fuliginis splendent. camini selectiß.* ʒ. iij. *MS.* f. pulvis subtiliss. in loco bene clauso servandus & post annum demum in usum trahendus.

II. MAGNES O--OCALIS; ℞. ♁, ♄ii, o--*oci ana part. æqual.* in phiolâ in .::. locatâ, subdito △e forti ut bene uniantur ac in vitrum fluant, omnibus refrigeratis phiola diffringitur. Et ex hoc postea fit *Emplastrum magneticum Hoffmanni*, ℞. *Gumm. sagapen. ammoniac. galban. ana* ℥. j. ß. *Cer. flav. Terebinth. clar. ana* ℥. ij. ʒ. ij. *Magnet.* o--*ocal.* ℥. j. ß. *Ol. succin.* ℥. j. ▽ ⊕*li dulc. Rad. ari præparat. ana* ℥. ß. *MS.* f. l. a. *Emplastr.* de quo prolixè examen instituit *Schultzius Trig.* ♁ p. 174 & 189. *Usus* ejus est ad ulcera & carbunculos pestilentiales, quos rumpit, venenum insimul attrahendo; sicnamq; & bubones non saltem *pestilentiales* (modò sit ritè paratum, secus enim pustulas excitat, de quo in *Append.* de *Peste* ad *Chirurg. Würtzii*) sed & *venereos* diachylo magno commixtum maturat, præcedente *fomentatione* emolliente, & applicatâ postea turundâ cum *digestivo*, corpore erecto, ut *Clariß. D. D. Barbeyrac* Medicus Monspeliensis in usu habet. Valet item in incarceratione intestinorum, ut & in uteri præfocatione.

III. BALSAMUS & MUMIA O--OCI THEOPHRASTI: ille ita paratur; ℞. o--o *alb.* ℥. v. *Talci* ℥. ij. ♆ ℥. viij. *pulver. MS.* indantur tigillo & reverberentur intensissimo △ne per 24. hor. sicque venenum ⚺tur in fundum & in superficie vitri instar habetur o--ocum præparatum, quod in cellâ in oleum resolvitur: hæc verò sic habetur: ℞. o--*oci alb.* ℥ iij. ⊖*lis fusi, Colcothar.* ⊕*li ana* ℥. ß. *MS.* & reverberetur sexies, ut in Balsam. addendo semper quid novæ materiæ. Usus horum efficacissimus est in Cancro, fistulis, ceu aliàs o--o ⦶tro cicuratum & in cella sic resolutum, cancrosis affectibus

illitum

illitum maximè circa pudenda & in hæmorrhoidibus ani, absque dolore egregiè operatur.

IV. ∇A O--OCALIS ad febres intermittentes ita fit; ℞. O--*oci* ʒ. j. ∇*æ font.* ℔. x. bulliant ad 🜍æ extractionem, quod cognoscitur punctione linguæ, separetur per inclinationem filtretúrque bis per papyrum gryseum. *Clariss. D. Vieussentius Doct. Med Nosodochii Monspeliensis* mihi de hac retulit, febrem certò inde abigi, sed funesta quoque subsequi symptomata, imò quosdam paulò post inde mortuos fuisse, ex tono ventriculi destructo. Usum eâ fuisse Marchionem Castrensem. Hinc in Gallia ut certissimum remedium ad febrim quartanam deprædicant sequens: ℞. O--*oci. gr.* viij. quibus affund. ∇ ℥. xviij. stent in infusione in calore leni per aliquod tempus, bis deinde filtra, ne aliquæ crassiores particulæ aquæ inhæreant, deinde propina ægro ad ℥. v. vel potius in minori dosi ad ℥. iij. sed not. quod non debeas propinare invaletudinariis, quia spasmis corripiuntur, interim tamen morbo liberantur, dein quod dari debeat diebus intermittentibus binis, die verò paroxysmi sit purgandum, cum exhibitione antifebrilis. ℞. O- O*ic. citrin. Piper. long. ana gr.* ij. Infund, per noctem in ✠to; detur hora una ante paroxysmum, præmisso purgante die intermissionis. Chirurgum Moguntinum eo 200 curasse relatum est.

V. CADMIA à Cadmo Tyrio, qui auri metalla eorúmque fusuram invenisse fertur, dicta, duplex habetur, nativa & factitia. *Nativa* est tum ea quæ à *Plinio* pulchrè *lapis ærosus* vocatur, & in Germania ejus temporibus fertur inventa, sicut hodie apud Anglos ex montibus Mendipensib. copiosè eruitur, coloréque est nigro, fusco aut cinereo, vi septica pollens, tum ea quæ *Lapis calaminaris* dicitur, sublutei coloris, (minera scilicet est ♂tis cui debita pars ☿lis deficit ceu combustus instar croci ♂ quoque ad hæmorrhagias applicatur) quo sc. Fusores ad æs colore aureo tingendum, ut fiat orichalcum, utuntur, reperitúrque in inferiori Germania inter Coloniam Agrippinam & Aquisgranum. *Usus* ejus est ophthalmicus in Collyriis cum aquis appropriatis, prout de eo attestatur *Crato Epistol. Lib. VII. p.m.* 572. eum in Epiphoris & defluxionibus ad oculos cum pinguedine mistum singulare auxilium esse, item Chirurgicus ad ulcera antiqua cicatrice obtegenda in *Emplastris*, è quibus nunquam ob vim exiccantem, ♉dum corruptivum infringentem omitti debet, ceu hinc (præter *Empl. de lapide calaminari* in Dispens.) ingrediens est seq. *Emplastrii egregii* ad *Ulcera maligna*: ℞. *Lap. calamin. præparat. Cerust. Oliban. Boli Armen. Lithargyr.* ☉ & ☽, *Calam. arom. ana* ʒ. vj. *Ceræ citrin. Resin. ana* ℥. ij. *Ol. rapar. q. s. M.* f. *Empl.* effundatur in linteum & adplicetur parti affectæ & semel de die superficies Empl. iterum abradatur & denuò imponatur. Præparatur autem primitus ita: ℞. *Lap. calamin. pulveris.* ℔. j. reverberetur in tigillo, extinguatur in

♀*to* repetatúrque adhuc semel: sic verò absorbet egregiè ♉da & saporem adstringentem acquirit. *Factitia* verò aut est substantia tenuissimáque favilla pyritis aut alterius metalli, præcipuè tamen *pyritis*, unde jactantur sursum corpuscula cohærentia per summa fastigia connexa & concamerata, quæ insident invicem spissius & in unum globum seu corpus concrescunt. Sic verò modo unum genus cadmiæ factitiæ, modò duo, modò omnia habentur, prout ex metallis variis elevatur & concrescit, præstantissima tamen est, quæ ex *ære* & *pyrite* conflatur, quæ enim ex ☽to, candidior est minúsque ponderosa. Optima censetur illa quæ *Goselariæ* fit, non saltem ☽ & ♄ tenens sed omnia metalla. *Species* omnes hujus *Cadmiæ factitiæ* sequentes recensentur.

α Botryites, ita dicta quod botrorum uvarum speciem gerat in superficie, eáque in altioribus fornacum locis ad ferreas hastas in tale corpus concrescit: vocatur ea *Tuthia Alexandrina* quæ cinerei est coloris nonnihil ad cœruleum vergentis. *Usus* ejus est ophthalmicus insignis, ob vim alcalicam absorbentem lymphámque acrem & salsam corrigentem, unde egregia in Collyriis cum ▽a fœnicul. rut. rosar. alb. &c. item in Unguentis: ℞. *Ung. de Tuth. officin.* (vid. Dispens.) *nihili ana* ℨ. ij. *Tuthiæ præparat. Margarit. præp Ocul.* ♋ *præp. Corállor. rubr. ana* ℈. j. *Camphor. gr.* vj. *Fol.* ☉ & ☽*ti ana num.* iiij. *MS.* f. Ung. hora decubitûs lentis magnitudine cantho oculi majori indendum & infra palpebras illinendum, quale ob refrigerantia, adstringentia, exiccantia, absorbentia egregium est in ophthalmia. Sic in desperatissimo casu ubi oculorum mortificatio metuitur seq. pro mirabili secreto habetur: ℞. *Tuth. præp. sief albi sine op. Aloës. Cort. myrobal. citrin. ana* ℨ. ß. *Caryophyll. granor. myrtill. ana* ℈. ß. *Aq. ros. plant. ana* ℥. j. *Vini malv.* tantundem, pulverisentur infund. per ♀ in loco calido & coq. ad tert. part. Colat. fortiter exprimatur & oculis instilletur.

β Onichitis, onichitæ lapidi similis, foris cœrulea, intus candidior, internatis venarum discursibus, reperta in antiquis grossis scoriis metallicis de novo fusis. Usus ejus itidem valet ad oculorum medicamenta.

γ Placodis seu *Crustosa* fit quando crassior materiæ pars egreditur & post diaphrygen parietibus fornacum insidens in corpus concrescit crustaceum, & hoc toties quoties excoctio fieri solet. Huc spectat & *Planitis* seu *Zonitis*, quæ veluti zonis apparet multiformis.

δ Ostracitis à testa dicta & è crassa materia orta, tenuis, nigra, reperirique solita in iis fornacibus, in quibus pyrites ærosus non excoquitur.

ε Capnitis seu *Furnaria* vel △lis peculiare quid à reliquis speciebus habet, dum non in solidum corpus condensatur, sed tenuis farinæ modo parietibus in superiori domicilii ærarii parte adhæret, estque notissi-

notissimum *Pompholix* sive *Nihili* candidissimum & levissimum, cujus communior præparandi modus talis est: *Æs & Cadmia fossilis* alternatim in ollas ponuntur, ut inde fiat orichalcum, favilla verò quæ ex ære resoluta fertur sursum in operculi cavitatem eamque implet *Pompholix* est; si verò olla operculo tecta haud fuerit & favilla cum ligno aut cinere in sublime lata parietibus fornacum adhæreat, *Spodon* constituit, parùm à *pompholyge* differens, nisi quòd non adeo tenuium sit partium, sitque nunc *cinerea* nunc *lutea*, prout è metallis his vel illis elevatur. *Vires Pompholygis & prædictarum Cadmiæ specierum* sanè insignes sunt, meritóque optavit *Encelius* ut illæ non ignorentur; valent nimirum in *Emplastris*, & effectus omnium illorum est adstringere cum caliditate ceu pyrites stipticus est, *Serapione teste*; præprimis verò hinc cava explent, sordes expurgant, corporis meatus exiccant, excrescentias carnis coërcent, crustas creant, ulceráque ad cicatricem perducunt, maximè autem malignitatem corrosivam ulcerum cancrosorum citra morsum & exacerbationem corrigunt, ut est *Pompholix*, ceu exinde habetur magistralis elegans compositio *Unguentum diapompholygos in Pharmacop. August.* ℞. *Ol. solan.* ℥. xvj. *Ceræ alb.* ℥. v; *Ceruss. lot.* ℥. ij. *Pompholygos præparat. Plumbi usti & loti Thuris ana* ℥. j. *F. s. a. Unguentum*, commendatum ad ulcera calida ac illa quæ acres & salsi humores infestant, quia scilicet siccat & consolidat, nec non absque ullius acrimoniæ sensu cicatricem inducit. Celeberr. *D. Michaëlis* magis compositum & appropriatum contra Cancrum ita reddidit: ℞. *Ung. diapompholyg.* ℥. iij. *Empl. de mucilaginib.* ℥. j. *Rad. scrophular. Ari ana* ℥. ij. *C. C. ust. præparat. Ciner.* ♋ *ranar. ana* ℥. ß. *MS. in mortario calido*, adde *Ol. à vitellis ovor. q. s.* ad consistent. *Cerati*.

V. SANDARACHA ab Auripigmento solo ferè colore differt: est etiam semimetallum rubrum vel subluteum, fragile item, è particulis ♀reis plurimis, intermixto sale acerrimo debilique disperso mercurio, conflatum: Quia verò summè deleterium minerale est sandaracha, venenúmque præsentissimum inexcusabils est confusio Sandarachæ Arabum seu Gummi juniperi cum sandarachâ Græcorum seu hâcce nostrâ de qua loquimur, adeo ut meritò exclamet *Encelius de Re Metall. O officinæ resipiscite, ne idem vobis accidat ac illi qui loco lupuli hopffen, aquæ incoxit canem Herisui, hopffen dictum, ad cerevisiam præparandam.*

VI. ZINCUM mirabile corpus minerale est, △le adhuc & ♀reum, ceu spagyricè examinatum combustúmque purum putum ♀ ⊙reum & immaturum, flammâ purpureâ aureâ quàm exhibet, se monstrat, videtur tamen insimul secundùm *Barbette* in *Praxi p. m.* 42. aliquid ☿rii in se continere & pro specie stanni haberi, ceu & optimum ex Anglia quoque, unde aliàs præstantissimum stannum, habetur: carbonibus vivis superinjectum avolat totum: Sic verò habentur *Flores Cinci* albi & levissimi, quos in-

ternè

ternè à gr. iv. ad xii. ſudoriferos & quandoque purgantes ſupra & infra eſſe *Glauberus Furn. Philoſ. P. I. p. m.* 59. refert: extrinſicè verò citatus *Barbette* in *Ophtalmia* ex lympha acriore, hocce melius huc uſque ſe nondum expertum fuiſſe refert: ℞. *Flor. cinci* ℈. j. ß. *Aq. roſac. q. ſ. MS.* & guttatim inde oculis: *Deckerus* inſuper in *Notis* eos convenire docet in *Inguinum infantium excoriatione* (linteolo exceptos & aſperſos) ex ▣ â acriore genita, ut & papillarum excoriatione & fiſſuris: tantæ enim, ut *Glauberus* loquitur, ſunt ſiccitatis, quæ adjunctam ſibi habet conſolidandi vim, quòd etiam incredibilia præſtent, maximè in *vulneribus recentibus & antiquis* ſemper aquam ſtillantibus, quibus vel adſperguntur, ſuperimponendo *emplaſtrum ſticticum*, vel rediguntur in *unguentum* cum *melle*, vulneribúsque imponuntur, quod & ſi profunda ſint vulnera, ad duritiem coquendum pro formandis *ſuppoſitoriis* parvulis, *vulneribus* imponendis, quæ poſtea *emplaſtro* aliquo tegenda & ab aëre præſervanda, quâ ratione applicati fundamentaliter fermentum putrefactivum adoriuntur, domant, enecant, curant, mixtique cum emplaſtris ſtupenda ſic præſtant: Curant quoque cutis unitatem ſolutam, profectam ex *diuturno decubitu ægrotantium*, unde ingens proficiſcitur dolor, ac quandoque gangræna, magnâ cum hominis miſeria luridæque mortis tremenda facie, citò verò ſi adſperguntur, multùm hæc mitigare poſſunt, ac Homini deſperatæ ſalutis εὐθανασίαν (quæ in Medicina Deſideratum eſt exoptatum) quandam conciliare.

FINIS Sectionis Secundæ.

SCRU-

DISSERTATIONIS DE REGNO MINERALI SECTIO II.

DE LAPIDIBUS.

CAPUT I.

De Lapidibus in genere, corúmq; Naturâ.

ETALLA proximè in Mineralium Regno excipiunt *Lapides*, ceu quæ in his v. gr. pretiosioribus seu Gemmis residet virtus, deducitur à principiis metallicis, ac prout Metalla planetis correspondere dicuntur, ita hi stellis fixis, à quibus etiam virtutes hinc mutuentur, *de quo in seq.* accedit, quòd in Lapidibus plerumque Metalla nidulentur, ceu *Glauberus in Nov. Lum. Chym.* modum tradit ex quovis lapide & sabulo eliciendi ☉, si excipiatur ♆, quamvis adeo paucum hoc sit, ut sumptus sint majores quàm valeat aurum ex plerisque subjectis elicitum, ceu ipsemet ostendit in quibus subjectis plus, in quibus minus auri lateat. Est autem *Lapis corpus suo modo vivens, foßile, durum, frangibile, inductile, quod nec in aquâ vel oleo solvi, nec igne, si non violentißimo & diu continuato, fundi potest. Vivens* dicitur corpus *suo modo*, absque ullâ, reor, absurditatis notâ, ex semine enim fit, nutritur augetúrque, obscuriùs quamvis ac plantæ, ceu mox sistendus illorum ortus declarabit. *Foßile* est è fodinis ab homine erutum corpus, vel à natura protrusum, haud obstantibus hinc iis qui in præcipitiis montium miro subinde ordine (ceu propè Gratianopolim in Ducatu Sabaudiæ & in Hetruria prope Vulsinium ex figuris parallelopipedis, imò etiam, ut *Kircherus* in Musæo suo habuit, in lapide marmoreo depictæ urbes turritæ cum domibus fenestris instructis, de quo vid. ejus *Mund. subterran. Lib. VIII. Cap. IX.*) visuntur, aut illis qui in fluminibus apparent, vel etiam arboribus petrefactis: considerandum enim istas summitates malleo evelli, harúmque summitates truncum & radicem in terra habere. Lapides verò fluminum illuc ductos esse aquarum fortè subterranearum torrenti, à quibus oriuntur, ceu & patet in illis, qui in quibus-

dam fontibus coagulantur circa eorum originem, & qui petrificantur ferè in inſtanti, dum è terra exeunt, aeríque magis exponuntur. Arbores verò petrificatæ innuunt vaporem ⊖no-🜃ſtrem determinatum ad eorum radices penetraſſe, eósque alius convenientioris defectu nutriviſſe, id quod probat *ſeminarium dari lapidum*, dum arbor ceu alterius generis corpus eum non valeret in ſe ſuſcipere, ſine tali aliquali convenientia, hinc namque ſpiritus ejuſmodi petrificus auſtero-coagulatorius vi ſua & efficacia non ſaltem ſubigit & fermentat ſubſtantiam ligni in quod ſe inſinuavit, ſed & id quod in arbore continetur naturæ ſuæ contrarium ſeu heterogeneum ſucceſſivè expellit, quamvis radix non ſit ejuſdem naturæ, cauſa enim eſt vaporum tenuitas, qui quia ſubterranei, innuunt, arbores ejuſmodi eſſe ſaltem velut ramos lapicidinarum ſubitus contentarum, quo facit, quæ illuſtris *Boyleus de Orig. & Virt. Gemmar. p. m.* 201. refert de lapide molli, Lyncurio dicto circa Neapolim, qui paulum fictus & 🜄a humectatus, tum Soli commodâ anni ſtatione expoſitus, brevi tempore fungos fert, qui edi poſſint, quaſi ipſa ſeminalia principia & rudimenta vegetabilium ita præſerventur in petrefacta 🜃a, ut datâ occaſione ſemet exerant. *Durum* præterea dicitur corpus ad differentiam Terrarum, quæ friabilia magis quàm dura, ut ut reperiantur lapides qui cotibus attriti ſuccum lacteum vel rubrum aut croceum vel atrum reddunt, veluti eſt *Galactites*, *Morochtus*, *Hæmatites*, ex quibus & *Galactites Hildesheimenſis*, *Agricolâ* teſte, incrementum capit ex ſucco glutinoſo & lacteo, affini ſcilicet illi, qui lapidum primum ponitur & habetur rudimentum, prout & *Arenam* mediantibus ⊖bus igne vehementi, primò in materiam viſcoſam poſtea vitrum transparens abire videmus. Notandum ſcilicet has definitionis proprietates ferè etiam Terris convenire, cum quibus magna aliàs eſt Lapidum, duritie excepta, quî ut Terræ humectatæ excudendi nequeunt, convenientia, ceu & *Morochtus mollis* facilè aquis diſſolvitur & terræ quam lapidi eſt ſimilior, *leucogæa* hinc dictus. Duritíes autem hæc variè varians ex ingreſſu & mixtione mutua corporum dependet, ſcilicet partes ſubtiles ſuperficiebus exactè planis & politis inſignitæ poros lapidoſi nutrimenti adhuc friabilis ingrediuntur, ſuperficies ſuperficiebus applicantur, ut corpus durius emergat, ferè ut fuſione mutuâ, ♀ & ♃ illud ex hujus ingreſſu duriſſimum evadit, de quo *Sect. anteced.* *Frangibile* hinc etiam magis eſt corpus ob ramoſas particulas minus longas viſcoſitatémq; mineralem minus in iis exiſtentem, quæ tamen & ſufficienter debitéque adeſt, ejus enim abſentiâ facilè 🜃rum inſtar in pulverem fatiſcerent, ceu & videmus Venas per lapides vagantes, quæ nil ſunt quam 🜃a exiccata, facilè in pulverem redigenda, exinde verò conſtare poterit, haud veri ſimile eſſe Lapides etiam Gemmas & Cryſtallos ex 🜄a ſola & pura concreviſſe, ſed potiùs ab alia ſubſtantia lapidifica ab aquæ naturâ diverſa, quæ aptè cum *Avicenna*

cenna de Congelat. & Conglutinatione Lapidum in Turb. Philosophor. p. m. 401. viscosa etiam appellari potest, quæque hinc Lapidibus continuitatem, ut 🜃a soliditatem largitur. *Insolubilem* etiam Lapidem in certis liquoribus diximus ad distinctionem *Salium, Sulphurum & Bituminosorum corporum*, quæ pro natura sua in Aqua, vel Oleo solvi facilè possunt. *Funditur* etiam aut minimè aut omnium difficillimè absque addito præprimis tertio, sic namque *Crystallus* igne quidem emollitur, sed non nisi violentissimo & diu continuato, secus ac Metalla quæ mox funduntur, crystallus scilicet igne diutius intenso in vitrum abit & adhuc citius & facilius si ⊖ adijciatur, hoc enim partes reliquas disponit, ut pori recti progignantur, luxque tramite recto illos pertransire possit, prout contrà videmus, ex cineribus ossium, Calce C. C. ob defectum ⊖lium nulla haberi vitra sed solummodo Urnas; Ipsum verò *Vitrum* ex Arena (quæ microscopio lustrata indicat eam esse congeriem minutorum lapillorum eodem colore quo apparet) pellucida, addita cinere combustarum plantarum colliquata effictum videtur esse lapis quidam major pellucidus, ad eum modum quo naturam videmus, non tantum Crystallos, sed lapidem specularem seu Glaciem Mariæ producere. Modus scilicet conficiendi vasa vitrea est, quòd fornax incendatur ad octiduum, liquefactâ tum materia in ollis, quantum operi conficiendo satis esse judicant, extrahunt, in marmore ante fenestellam posito versant, atque per fistulam sæpius inflant, mox fistulam sublatam aliquoties in orbem retorquentes vitrum faciunt longum, deinde idem in æreo instrumento concavo, qui moduli vice, sustinet, formant, tum calefaciendo, inflando, premando in eam figuram efformant, quàm mente conceperunt; Vid. *Nerus de Art. Vitr.*

CAPUT II.

De Ortu & Generatione Lapidum.

QUOD si facultate petrificâ, aliisque vocibus Philosopho reali indignis saltem contenti esse vellemus, haud adeo difficile esset modum *Ortûs Lapidum* detegere; Ast intimius Mineralium naturam penetrare studentes, quoad *Causam materialem & efficentem* eò meliùs detegendam, dicimus Lapides oriri è particulis 🜃stribus purioribus aut impurioribus à spirituosis ⊖nis, austeris vaporibus variè ▽tis & in unum compactis, materiâ subtili in 🜃æ regione copiosè contenta, ut corpore fluidissimo, particulas 🜃stres arenosas dissolvente, colliquante & in statum aliquem fluiditatis, ut viscositatis, ipsos redigente, ita ut particulæ sic aliter dispositæ superficietenus sibi invicem adhærere incipiant, ac sensim & sensim per inti-

ma magis agglomerari, fusione namque ista seu emollitione particulæ magis viscosæ & tenaciores fiunt & quasi sibi invicem agglutinantur, sic ut motu materiæ subtilis cessante, particulæ hæ in statum quietis redactæ *Lapides* tandem constituant, eósque nunc *vulgares* saltem nunc *pretiosiores*; certè cum *Illustri Boyleo*, summè probabile est Lapides pretiosos olim fuisse liquidos, dum diaphani sunt, certa figura, non saltem externa instructi, sed & interna texturâ, quæ coagulationibus videtur constare, dotati sunt, insuper etiam colorantur, succis certis mineralibus imbuuntur, includúntque intra se materias heterogeneas, ac ponderosi sunt ex particulis metallicis commixtis: Hinc namque dum vapores subterranei austeri offendunt terras quasddam minus sale quodam elementari nitroso fluido imprægnatas, materiáque subtilis pauca est minúsque sufficiens ad eas attenuandas & miscendas per partes minimas cum corpusculis ⊖nis, quamvis adsit semen petrificans, Natura tamen incapax est generandi lapides pretiosos, producens saltem *communes* & *ignobiliores*, quorum hinc rursus datur differentia duplex, dum sunt aut *leviores*, qui poros habent magis apertos vel *ponderosiores* poris constantes ad mineralia accedentibus: Hoc verò fit à vario motu particularum 🜃strium & puritate arenularum colliquatarum, sic namque arte fit *Vitrum* ex arena & ⊖bus pungentibus & acutis, ubi scilicet motu vehementissimo fluiditatem particulæ acquisiverunt, quâ particulæ arenaceæ viscosæ fiunt & sibi invicem annectuntur & incumbunt: sic ex argilla & arena fiunt *Lapides ponderosiores*, si ignis motu vehementissimo urgeantur, adeo ut molles fiant & sibi invicem incumbant, ceu patet in furnis lapidiferis, ubi lapides ad ignem proximè accedentes sibi invicem in magnis glebis incumbunt & quasi vitrificantur: *Leviores* verò fiunt ubi motus non tam vehemens est & particulæ non tam acutæ & pungentes sunt, ut particulas illas planè molles reddere valeant, sed leviter tantùm illas circumvolvens sibi invicem illas annectit & in extremitate cohærere facit, uti apparet in iisdem furnis in lapidibus medio furni locatis, qui maximè fragiles, leves & porosi sunt, haud aliter ac *Alabastrum*, quod itidem quia multùm terræ cretaceæ obtinet, quæ fluiditati & flexibilitati resistit, summè leve est & cultro facilè paret, secus ac marmor, porphyrites &c. qui lapides sunt valde duri & ponderosi. Nimirum prout vapor subterraneus dispositus est, motúsque variè se habet in materiam substractam, concretum lapidescens quoque inde variabat, si enim vapor ejusmodi sit spirituosior & 🜃a quam offendit sit ⊖e contrali copiosiùs imbuta, materiáque subtilis illam melius subigere, impastare & attenuare valeat locúsque aut matrix per vapores præcedentes probè depurata, orietur *Lapis purior* & *nobilior*, & hoc vel magis vel minus, prout exhalatio est melius aut deterius rarefacta & attenuata, locúsque vel purior vel impurior, in quo se affigit & in

lapidem

lapidem excluditur. Sic namque copula quædam generativa emergit, velut *Ovum* in *testâ*, sic etiam ut similiter fere ac hocce Ovum lapidificum in matrice suâ ceu loco angusto reclusum rursus fermentetur, coquatur & digetur, expandatúrque à materia subtili aut spiritu incluso, spatiúmque ejus evadat amplius, quò eò meliùs intra poros & venulas oculis imperceptibiles, exhalationes proprias & convenientes pro debitâ Nutritione & Augmentatione recipere possit, quamvis hoc obscurius ac in Plantis fiat; hoc verò dum peragitur calore loci particularis continuò evaporat humiditas ▽a △lis, quò eò meliùs coagulari lapis possit, & forti coctione principia ejus stringi & compingi, quò & pori nonnisi subtilissimi remaneant, per quos æther purissimus rectâ transeat, ad quod non parùm contribuit frigus hybernum calorem magis concentrans, quò ∿us ⊖nus austerus coagulans principia proximus invicem adducat: unde & facilè inferre quis posset, poros lapidum, dum adhuc in matrice sua continentur, magis esse laxos, faciliúsque alimentum admittere & in se suscipere exhalationes, quàm verò dum sunt extra generationis locum, ubi multò densiores apparent, poriq; eorum (nî sint pori eorum multùm solitò ampliores, ▽am dum pluit ex vaporibus susceptis, sponte velut exudantes, ceu prope Tridentum in via in Italia ejusmodi saxum vidi) minus perceptibiles, quæ causa est quod vulgo existimetur Lapidum accretionem esse solummodo per appositionem materiæ extrinsecæ; Ast quàm verius statuere licebit Nutritionem & Augmentationem Lapidum fieri ex prædictis exhalationibus ⊖no-austeris è centro terræ ad circumferentiam ejus elevatis, prout aliàs ex succulentis vaporibus Plantæ nutriuntur. Nimirum, uti Libr. I. diximus, Animalia ob digestiones requisitas plurimas, pluribus etiam organis opus habuere, pauciora verò ob contrariam rationem, Plantæ, paucissima tandem Mineralia, quæ etiam ob eorum defectum hemogenea sine aliquali organizatione sibi appropriare videntur, sic ut non opus sit tot vasis ad varii generis humores alimentarios suppeditandum, ut ut adsint quædam velut fibræ similes ferè illis quæ in Conchis quorundam aquatilium apparent.

CAPUT III.

De Differentiis Lapidum.

EX prædicto vario Naturæ processu, materiáque Lapidum nunc exquisitius expolita, nunc grossiori saltem modo elaboratâ resultat *Divisio Lapidum* generalis in *Vulgares* & *Pretiosos*, *Gemmas* dictos, quamvis strictius *Gemmæ* vocari debeant, lapides parvi naturâ, rari, duri & pulchri ob materiæ nutritiæ quæ purissima esse debet, absque excrementis, quæ alias vitia

communicant, paucitatem, vaporis nimirum & exhalationem ſeminalium, quibus excreſcere deberent, penuriam vel etiam diſperſionem aut diffuſionem in corpora vicina, quamvis Natura in tali opere, maxime ubi materia probè diſpoſita haud deficit, non ita facilè aberret, idque ob particulas ſpecificas, quibus & conſtans *Gemmarum figura* & certi eorum *colores*, unde gemmarum diſtinctio, unicè adſcribenda videtur. *Lapides pretioſi* rurſus variè diſtinguntur, nimirum ratione *ſubſtantiæ*, *coloris* & *magnitudinis.*

Ratione *ſubſtantiæ* rurſus ſubdividi ſolent in *Simplices* & *Compoſitos*. *Simplices* ſunt qui ſimplicem eſſentiam obtinent, ut *Sardius*, *Onyx*. *Compoſiti* ſunt, qui duplicem vel multiplicem naturam continent, ut *Sardonyx*, qui in parte ſuperiore Sardii, in inferiore onychis virtutes habet, absque tamen ut inde vitium quoddam gemis inferatur ſubſtantiâ heterogeneâ, ut ſi rubigo quædam lapides inficiat, vel plumbeus ac ferreus color livorem iis inducat, aut ſplendor earum nebula quadam candidiori aut opaciori umbrâ, obſcuriorique fumo obnubiletur, ex mutato particularum ſitu, cujus modi efficacia præprimis hîc attendi meretur, dum radios regerendo mox perſpicuitati gemarum obſtat. Ex dicta verò lucis incidentiâ variâ & reflexione Ratione *Coloris* Lapides pretioſi dividuntur rurſum in *Simplices* & *Variegatos*: *Simplices* ſunt qui ſimplici & unico colore gaudent. Subdividunturq; in *ſimplices extremi* & *intermedii coloris*; *Extremi coloris* ſimplices ſunt tantùm albi, ut *Adamas Onyx*, *Chalcedonius*, detractâ ſc. propria pelliculâ, alii addunt nigrum *Morion*. *Intermedii coloris* ſunt pro ratione intermediorum colorum varii, nim. *rubri*, *punicei*, *flavi*, *viride s*, *cœrulei*, *violacei*. *Variegati* ſunt qui variis coloribus nitent ob variorum ſuccorum, qui ad eorum generationem concurrunt, mixturam, ut eſt *Opalus*, *Jaſpis* &c. quæ omnia à combinatione principiorum diversâ, variâ luminis externi reflexione, tincturâ metallicâ foras adveniente, ut & lumine quodam intimo & ſecreto, fortè à materia ſubtili peculiariter captâ, perſpicuitatem congenitam contribuente, deducenda. Quia verò olim geſtavit Aaron duodecim gemmas in pectore, quibus artificioſiſſimè inſculpta erant *nomina* 12. *filiorum Jacobi* ſeu *Tribuum Iſraëlis*, illas hîc ſiſtere placuit, quibus ſingulis litera majuſcula addita, matris cujusque nomen indicat: *L*, *Leæ*, *Z anzillæ ejus*, *R*. *Rachelis*, *B*. *Balæ*, *ancillæ ejus*. ceu videre eſt, apud Celeberr. *Geſnerum de Reb. Foſſilib.* Ex ſubſequente verò figura videre eſt quadrifariam dividi hoc Rationale, in quo primi ordinis prima Gemma eſt formâ ignea Sardius, tum Topazius, tum ſpeculi inſtar imagines reddens Smaragdus: in ſecundo ordine eſt primo colore ardens Carbunculus, dehinc gratiſſimus Sapphirus, & Jaſpis: in tertio Lyncurius de quo Veteres tacent, hinc Achates & Amethyſtus: in quarto prima eſt Chryſolithus, hinc glauca gemma Beryllus & Onyx:

Rationale

Rationale Aaronis, *Hoſchen Hebraicè*, diſtinctum Coloribus V. Aureo, Hyacinthino, Purpureo, Coccineo, & Byſſino.
E S. Patre Epiphanio Epiſcopo Cypri.

Sardonyx in humero

1. *Sardius.* Ruben. *L.*	2. *Topaſius.* Simeon. *L.*	3. *Smaragdus.* Levi *L.*
4. *Carbunculus.* Judas. *L.*	5. *Sapphirus.* Dam. *B.*	6. *Jaſpis.* Naphthali. *B.*
	URIM THUMMIM.	
7. *Lincurius.* Gad. *Z.*	8. *Achates.* Aſer. *Z.*	9. *Amethyſtus.* Iſaſchar. *L.*
10. *Chryſolithus.* Zabulon. *L.*	11. *Berillus.* Joſeph. *R.*	12. *Onyx.* Benjamin. *R.*

Altera in altero.

Ex *Urim* & *Thummim* reddebantur oracula. Et quamvis inter Theologos variæ ſunt opiones ac primarii inter eos, judicium potius in hoc myſterio ſuſpendant, probabile tamen videtur illîc aut fuiſſe ignem naturæ ſecretum, ſub altari quandoque à Propheta occultatum, vel quod magis vero ſimile erit, fuiſſe illîc velut in centro gemmas fulgentiſſimas, quibus Nomen DEI proprium inſcriptum erat, id eſt, nomen tetragrammaton יהוה. Neque verò ſine cauſa Deus ejuſmodi gemmarum ſplendores diligenter conſiderandos voluit, ut nimirum præter alia documenta perpenderent inenarrabilem corporum ſuorum in alterâ vitâ gloriam, quæ quibusdam adeo res ridicula habita fuit, radiabunt namque tam oſſa noſtra inſtar adamantum, fulgebunt muſculi & viſcera inſtar carbunculorum, cerebrum pellucidum erit ut humor cryſtallinus in oculo: pili habebunt colorem chryſolithi, ungues margaritarum & ſic deinceps.

Ratione

Ratione *magnitudinis* dividuntur *Lapides Pretiosi*, ut Vulgares, in *majores & minores*: *Minores* illi ſunt quos modo *Gemmas* in ſpecie appellari diximus, ut ſunt v.g. *Adamas*, *Granatus* &c. *Majores verò* qui vel ob magnitudinem, ex ſucci copia uberiori, ut *Jaſpis*, *Cryſtallus*, *Topacius* &c. vel pulchritudinis defectum ut *Onycha*, *Crapaudina* &c. è *Gemmarum* cenſu excluduntur. Quæ diviſio quia magis recepta, ordine de ſingulis quædam *in ſpecie* dicemus.

CAPUT IV.

De Lapidibus pretioſis minoribus ſeu Gemmis in ſpecie earumq; Virtutibus.

LAPIDES ejuſmodi pretioſi minores meritò præ reliquis in Regno Minerali, quod ſplendore ſuo irradiant, maximóque pretio quo venduntur, nobilitant, conſiderantur. Sunt verò lapides *parvi*, quia nunquam aut rarò ovi gallinacei magnitudinem ſuperare viſi; *rari* quia in paucis Provinciis haud copioſè reperiuntur; *pulchri*, quia colore, diaphaneitate, radiorum reflexu & figurâ concinnâ viſui grati, idque ut dictum, ob ſubſtantiæ puritatem, continuitatem, homogenearum partium in eadem recta linea collocationem; *Duri* ſunt quia nec digitis teri, nec ferro ſcindi poſſunt, ob firmam partium adhæſionem: hinc differunt *à ſuccis concretis*, ut & *lapidibus* pellucidis, duritie vitreâ ſingulari, talitérque etiam diſcernuntur ab *adulteratis & factitiis*, quarum hinc *elaboratio* etiam noſcenda erit, quæ talis eſt: ℞. *Silic. candid.* abſque ullis venis *q. pl.* Committantur Xbulo forti & △ni exponantur donec bene candeant, conijciantur in ▽am frigidam, ita enim rimas contrahunt, hoc ter quaterve repetendo, donec ſilices in pulverem digitis conteri queant, terantur ſuper prophyritem, & traijciantur per cribrum anguſtum: Cujus Maſſæ ℞ ℥. iv. ⊖is 🜿ri, ℥. j. ß. Terantur ſimul & exactè miſc. & in crucibulo forti excoquenda igni tradantur, ita enim concreſcent in *Cryſtallum*, quam ſi diverſis coloribus exornatam volueris, *Crocos metallorum* (qui nempe ita parantur: ℞. ⊖ 🜿ri ℥. j. fund. in Xbulo, fuſo adde 🜍ris ʒam unam vel alteram, expecta donec 🜍 fuerit combuſtum, huic fluenti ⊖li committito laminam metallicam quamvis, & 🜍ris puriſſimi ʒam addito, quæ ſolvetur ictu oculi citius in pulverem tenuiſſimum ſeu Crocum quem ▽â pluviâ abluito & exiccato) in auxilium vocato, ex quibus ♀ris *calx* conſtans tibi dabit *cœruleum* ♂tis *rubrum*, ☽æ *flavum*, ♃is *lacteum*, ♄ni *flavum* ſeu *hyacinthinum* ♀ris & ♂tis combinati *croci* delineabunt. *Viridem* itidem faciet *Crocus* ☽æ & ♀ris, ♂tis & ☽æ detingent *Violaceum*. Sic procedito. ℞. Pro ſingulis ℥.iij. *Maſſæ gemmeæ*

Croci

Croci ♀*ris gr.* xv. vel xx. & obtinebis pulverem *cœruleum*; ℞. *Croci* ♀ & ☽*æ ana* ℈.ß. & obtinebis *Viride* & ita procedendo ex coloribus primariis diversimodè inter se mixtis facilè *Colores secundarios* deduxeris; *Rubrum* enim cum *flavo* dat *aurantium*; *Rubrum* cum *cæruleo* dat *Violaceum* seu *Amethystinum*. De his consule ulterius, *Artem vitriariam Neri* cum *Notis Kunckelij, Merettum* item & *Keslerum, Magiam naturalem à Porta*. Quidam etiam Colorem introducunt seq. modo: *Crystallum* elaboratam & politam igni exponunt donec candeat, calentem conijciunt in 🜄 tinctum, sed dubium est experimentum, funduntur enim & fatiscunt crystalli maxima ex parte. Quidam autem *gemmas duplicatas* faciunt mediante *lachrymâ mastiches*, eámque coloribus diversis inficiunt, ut ♁*ri, lachrymâ sanguinis Draconis, Ultramarino* & similibus, de quo videatur & *Hieronymus Cardanus de Subtilit. Lib. VII.* qui *tres adulterandi gemmas modos* detegit ac quomodo falsæ gemmæ dignosci facilè possint ex annuli v. gr. conversione, angulíque & lateris, quod dilutioris coloris videtur, inspectione ingeniosè proponit. Atque hæc ideo adducta sunt, ut genesis horum Lapidum multò clarior sistatur ac etiam virtus eorum magis inde patescat, nimirum ut illi qui gemmas adulterant metallis ut plurimum abutuntur, ut hinc tales gemmæ spuriæ veris aliquantò sint graviores, ita similiter dum Natura gemmarum productioni incumbit, adsciscit sibi exhalationes metallicas, pro quarum hinc varietate & dispositione varii Colores ac etiam virtutes Gemmarum resultant, sic namque si 🜍 aliquod solare inter Gemmarum primam materiam se ingerat *Rubinus, Granatus* &c. inde emergit, si de argeneis exhalationibus quid immisceatur *Saphirus* colore cœruleo prodit, de cupreis *Smaragdus* colore viridescente, de martialibus *Topasius* colore fusco, &c. quæ exhalationes aut fluores metallici quia tam arctè & intimè cum gemmis combinantur, fit, ut difficilimè & non nisi sublimiori mechanicâ Tincturæ Gemmarum inde elici possint, doleántque Gemmarum non minus quam Corallorum, Perlarum & Auri & Argenti virtutes, ut loquitur *Crollius Basil. Chym. p. m.* 126. reliquorúmque metallorum se frustra in mundanam provinciam venisse, neminem esse qui sanguinem sanguineúmque colorem, quem intra se occultant, manifestet, quo sic præparata sanguinem nostrum immutare & ad suam complexionem elevare possint. Verùm sit, quòd Gemmæ intus ob fortem earum coalitionem parùm corpori emolumenti præstare possint Tincturáque illarum de 🜍re metallorum participans tam pauca sit, ut ex Granatorum v. gr. ℔. *j.* vix ʒ.ß. videatur haberi posse, attamen *externè*, si fidem habere velimus *Alberto Magno, Hiebnero* aliísque à partibus *Chaldæorum* hac in re stantibus, miras Gemmis vires attribuere licebit, maximè dum Amuleti loco usurpantur, quorum virtus secundùm *Ettmyllerum Chym. experiment. Lib. II. Sect. I. Cap. VIII.* exoritur per radiativam quandam operatio em

N à 🜍re

à 🜍re antedicto metallico, à quo & gemmæ habent tincturam; Sic namque, attestante eodem, Jaspis in hæmorrhagia tum narium tum uteri appensus optatum tulisse visus est auxilium; *Saphirus* oculos in variolis & lippiditudine juvat, item carbunculum pestilentialem excidere facit, si eo circulus circa hæc ducatur, de quo *Marcus Marci in Philosoph. Veterum restit.* sic refert *Paracelsus Chirurg. Magn. Lib. III. Cap. VI. p. m. 116.* Saphirum esse ex transplantatione factam gemmam; Lasurium verò lapidem nil nisi transplantatum argentum vel extractionem ab argento transplantatam, nam argenti naturam amisit & ab argento jam aliud atque diversum quid existit. Topasius, secundùm eundem, est ex minera martis, estque ferrum transplantatum; Adamas autem est ex secunda transplantatione; Smaragdus denique est cuprum transplantatum, ut de reliquis jam nil dicatur, quæ ex fructibus Elementi aquæ extractiones sunt: quibus satis patet gemmarum originem ac etiam vires hinc metallico succo vel sulphuri attribuendus esse, id quod præprimis etiam agnovit *de Monte Snyders Tr. de Medic. Univers. Cap. XVI.* qui pro varietate 🜍ris metallici vel ☉ris vel ♃lis Lapides ejusmodi juxta cæli afflatum influxúmque astrorum unà quoque participare contendit, sic namque Saphirum vires de ☽â obtinere, ac etiam hinc velut ☽tum in capitis & cerebri affectibus conducere, dum fortè materia subtilis ex astris copiosè emanans & in gemmam transfusa aliter sic à gemma modificatur & à ♎u ipsi gemmæ natalitio in influentiam pro natura sua victricem disponitur, ceu aliàs mutuus consensus dabitur inter gemmam & hominem gemmam gestantem, si vera sunt, quæ Boëtius, Rueus, aliíque referunt de mutato colore nitido gemmarum in obscurum, si homo gemmam v. gr. Turchoidem gestans morbidus fit vel moriatur. Hinc namque cum Hermete Trismegisto, Cœlum Gemmis occultas proprietates transfundere omnino sibi persuasum habent, maximè dum lumine & perspicuitate cœlo quadantenus patentiores demonstratæ sunt, ejúsque actionem perfectius admiserunt conceperúntque & hinc in parva mole magnos mirificósque promunt affectus, ac etiam in Vegetabilia, quæ obscurioris sunt substantiæ, cœlum tam egregias potentias insinuârit, Animaliúmque motus tacitíque concentus cœlicis corporibus concordent, unde similiter hominis spiritus affecti specificis pateant Gemmarum proprietatibus, qua ratione Topasium, Carbunculum, Adamantem, occultis gratiarum proprietatibus, præditas esse confirmant prædicti Auctores aliíque non pauci nec incelebres Viri, ut non deglutitis tantùm, sed etiam gestatis suas edere liceat, cœlicas potentias, primùm quidem in hominis spiritus, demùm in humores & solidiores ejus partes, quibus à peste & venenis defendantur, ut ut minimè negandum sit, difficillimè omnium gemmas in ventriculo resolvi.

CAPUT

CAPUT V.

De Adamante, Rubino, Granato, Hyacintho, Sapphiro, Smaragdo, Chryſolitho, Topazio, Turcoide, Bufonio, Opalo, Oculo mundi, Oculo Catti.

ADAMAS Gemmarum Rex ab indomitâ ſuâ vi (Ἀδάμας enim à δαμάζω Domo) nomen habet, eò quòd duritiei ſit inenarrabilis, omnémq; reſpuat ictum, contemptor item victórque ſit ignis, etiamſi multos dies in eo perſeveret, uti Veteres, *Plinius* maximè aſſeruerunt, quamvis ejuſmodi duritiem multùm mitigent Moderni, qui nullum hoc ſeculo verum Adamantem repertum eſſe referunt, qui in pulverem malleo redigi non poſſit & ignis ardoribus tandem liquari. Generoſiſſimus tamen ſelectiſſimúsq; Adamas ille habetur qui jam dicta multùm invictâ naturâ præditus, cryſtallo paulò obſcurior ferrum candens nitore refert, cœruleóque quodam interfuſo ſplendore ita quidem refulget, ut flammeum ſolarémque quendam radium evibrare videatur, quales radii pro variâ luminis incidentiâ, velut in priſmate, ac etiam tincturæ approximatione modificantur, ut colores Iridis inde repræſententur. Ortum ejus ſpecialiùs deducunt nonnulli ex -∩-u ⊖is puriſſimo, △is ſubterranei vi per intimas montium fibras exaltato & in rupem poroſam delato, paranympho ſpiritu coagulatorio concurrente. Quia verò arctiſſima eſt particularum adamantinarum invicem connexio, poríque & interſtitia inter illas ſummè anguſta, fit, ut Adamas magnetem liget & viribus privet, effluviis magneticis in motu ſuo & penetratione ab ejus textura firma ſic inhibitis: Aſtrologi Adamantem dicant Lunæ, eique Philoſophi quidam, maximè quibus cum *Alberto Magno*, *Hermetis* & *Magorum* ſententia haud adeo abſona videtur, divinas tantùm non attribuunt Virtutes; ſic contra *venena* & *incantationes* amuletum eſſe præſentaneum teſtantur qui Adamantem præſenti toxico madere aſſerunt; ſic *inſaniam*, *metus vanos*, ac terrentia *ſomnia* arcere fertur: Hinc & quibuſdam *Gemma reconciliationis* dicitur, eò quòd hoſtilem demulceat furorem & conjugum amorem foveat, item quòd mulieris capiti ſubdita adulteram eam declaret adamantéque indignam ſi virum tum averſetur, quod quia difficillimè concipi poteſt pro incerto nobis habetur, ut ut aliàs effluviorum, uti cap. antec. dictum, in ſpiritum humanum efficaciam permagnam eſſe ſtatuamus, quibus ille modificetur variéque diſponatur & afficiatur.

II. RUBINUS coccineo ſeu ſanguineo colore nonnihil ad cœruleum declinante ſplendet, cujus tamen rubedinis ratione ex ſucci, quo in Inſula

maximè nutritur in ſuâ matrice, Balatium dictâ, varietate, varias poſt appellationes ſortitur, nimirum Balaſſius dicitur, quando exiguam valde habet rubedinem, Spinellus quando rubicundior balaſſio, *Rubicellus* quando ex his duobus mixtum colorem habet, *Rubinus* verò propriè verè rubens & diaphana gemma, per tenebras in ſpeciem blandę cujuſdam ſcintillæ micans. *Vires* Rubini quod ſpectat, illum contra peſtilentem aërem pro inſigni amuleto portant & contra terrentia ſomnia, prout & *Gabelkoferus* de ſe refert, verum eſſe quod dicitur illum colorem mutare ſi quod infortunium homini immineat illúmque in priſtinum mutare ſi ex voto demum res ſuccedat.

III. GRANATUS minus grato colore ſplendet ac Rubinus & quaſi illi opaca quædam umbra vel nubecula offunderetur; Hinc nec rarus adeo eſt, infantibúsque integræ coronæ velut ad collum appenduntur: variat itidem colore, quidam enim magis nigricat, quidam minus colore violæ Martiæ ipſi admiſto, quod non ſaltem de Granatis Orientalibus ex India, Cambaia, Æthiopia allatis quàm occidentalibus intelligendum. Quoad *Vires Granati* illum melancholiæ adverſari & cor reficere credunt, unde & Electuariis & ſpeciebus Cordialibus illum quidam permiſcent præparatum; Præparatio verò ejus communis hæc eſt; primò ignitur & in Oleo ⊖is extinguitur, donec ſolvatur, dein affunditur Oleum 🜍 & in lactis cremorem quaſi coagulatur, unde lavatur & uſui ſervatur. Verùm taliter ſulphur eorum potius invertitur, cujus ratione Gemmæ primariò agunt, ceu ad nobiliſſimum ejuſmodi ſulphur quàm maximè reſpiciundum in CARBUNCULO quem ſupra aurum Naturam extolliſſe *Joh. de Monte Snyders Tr. de medic. univerſ. C. XVI. p. m. 77.* docet, dum in vitrum illum fabrefecit, ſulphúrque hujus 🜍ur ☉re in confortando corde antecellit. De hoc verò quia elegantem *Franciſci Spinolæ Mediolanenſis* epiſtolam in Mn. Scr. Epiſtol. Clariſſimorum Virorum ſuperioris ſeculi hactenus ineditarum oſtendi, eam hîc apponere lubuit.

P. F. S. Mediolanenſis, Franciſco cognomento Polo, Brixiano Sacerdoti optimo ſuo. S. D.

QUod quæris à me de *Pyropo*, qui *Antrax* etiam, vel *Carbo* appellatur, ſitne gem̃a, an colòr, vel utrumque potius, id quàm breviſſimè fieri poteſt, explicabo. Tua enim fides & integritas, & perſpectiſſima mihi in me benevolentia, facit, ut omnia pro te mihi ſuſcepta jucundiſſima eſſe videantur. *Pyropus* igitur gemma eſt, inter alias (*Opalum* ſemper excipio, ut nitore Antraci, purpura Amethiſto & viriditate Smaragdo excellentem) univerſas longè multúmque præſtans. Cujus quidem *tria* ſunt *genera*: *primum*, quod Perſæ marem vocant, Pega ſcilicet Indiæ oppidum mirabili de magnitudine ſplendoréque magis, quam ſpecies aliæ precioſum parit. Etenim propriam accepit à Natura lucem, quâ nocte obſcura tamq; Solis fulgore exedræ collucent & illuſtrantur: *ſecundum* autem quædam Troglodytarum regio in Lybia generat, ſi ponatur in aqua in tenebris coruſcat. *Tertium* poſtremò genus vile, quod quidem fœminam Medi, ſed noſtrates Rubinum appellant, ſuo non utens lumine alieno accenditur. De iis videlicet permulta conſcribunt & *libro XXVII. cap. VII. Plinius*, & *libro II. tractatu II. Albertus*

& XVI.

& *XVI. volumine Cap. V. Isidorus, & Cap. X. Marbodeus Gallus. Hieronymus* præterea cognomento *Vida libro Christiados primo*, Magdalenæ ornamenta persequens ait, *media micat ardens fronte pyropus.* Tamen color ille, qui ardorem igneum videtur imitari, â Poëtis consuevit pyropus vocari: Ut *Lucretius* de columbarum pluma scribens *Libro II. inquit:*

Namque aliàs fit uti claro sit rubra pyropo.

Et *Ovidius in secundi Metamorph. libri initio:*

Regia Solis erat sublimibus alta columnis,
Clara micante auro, flammásque imitante pyropo.

Et *Libro IV. Elegia XII. Propertius* de primo militiæ Romanæ tyrocinio verba faciens:

Picta nec inducto fulgebat parma pyropo.

Atque solummodo veterani, & milites prætereà alii, qui armorum in certamine specimen aliquod dedissent, suíque periculum fecissent, ita pictis ornabantur clypeis: at quoniam alba scuta tyro exercitus ferebat, nono Æneidos libro dicit de Helenore *Vergilius:*

Mæonio Regi quem serva Lycimnia furtim
Sustulerat: vetitisque ad Trojam miserat armis:
Ense levis nudo, parmáque inglorius alba.

Quo pacto autem illiusmodi colorem antiquitas composuerit *Libro XXIV. in extrema Capitis VIII. parte,* his verbis docet *Plinius*; Coronarium (hoc est, *æs Cyprium*, quod vulgus *bronzum* nominat) tenuatur in laminas, taurorúmque felle tinctum speciem auri in coronis histrionum præbet: idémque in uncias, additis auri scrupulis senis, pertenuis pyropi bractea ignescit. Atque similis color est tempestate nostra ab opificum industria ita comparatus, ut ligneis cum tabulis primo quàm tenuissimas argenti bracteas conglutinent, deinde eo colore liquido qui grana Laccæ ab ipsis vocitatur, illas diligentissimè pingunt. Verùm, ne hæc in longius ducam, cùm sic loquuntur poëtæ, *Parma picta fulgebat inducto pyropo*, ita debes interpretari, Rubro colore parma picta non minus, quàm pyropus, videbatur fulgere. Primo diluculo hæc pauca scripsi ex tempore, cum multa mihi conficienda essent negocia. Si rem cupies pluribus explanari, meque tuæ voluntatis facies certiorem, te libenter hodie domi expectabo. Vale. *Brixiæ* III. Calend. April. CIϽ IϽ LXI.

IV. HYACINTHUS colore itidem rutilo minii instar tingitur vel etiam croci, aut succinum flavum æmulatur aut album, quales tamen omnium vilissimi. Dantur tam orientales ex India, Ætiopiâ item, quàm Occidentales ex Silesia, Bohemia. Vires ejus esse somnum provocare, contra toxica & pestem valere, exhilarare hominem & à fulgure portantem defendere ferunt.

V. SAPPHIRUS cœlesti cœruleo colore conspicuus est, qui si sit saturatior, Mas, dilutior magisque albicans, Fœmina vocatur, isque vel ex oriente vel occidente habetur. *Vires* ejus stupendæ referuntur tam in animam quàm corpus, nimirum quòd animi in Deum propensionem conciliet, iram frenet, contra fraudes & tristitiam polleat, *Oculorum* verò maximè *inflammationibus* & *humiditatibus* mederi testantur, dum & *butyro* mixtus palpebris illinitur, id quod absorbendi & invertendi vi præstare poterit, sicut ob adstrictionem quam in se habet, fluxus alvinos varios, hæmorrhagias item sistere valet; quem in finem quoque ℞ *Smaragdi* à Chymicis parata commendatur, maximè si sit radicalis per 🜊 radicatum vel liquorem alkahest, cujus tamen in defectu, sic assequi poterit ℞ sapphiri ut & smaragdi, in passionibus archealibus, quæ cum spirituum fugâ recessu

cessu ac eorum velut concentratione contingunt sec. *Excell. Köferlinum Disquis. Med. de Spirit.* §. 155. ℞. harum *gemmarum pollinem*, eique affunde -∩-*um* ⊡*æ solventem* & digestioni committe, & post paucos dies extrahetur R ex saphiro *cœrulea*, Smaragdo autem *viridis*, quam decanta, repetendo menstrui affusionem usque amplius non tingatur, postea verò -∩-um ⊡æ per phiolam (imposito alembico) leni calore abstrahe residuóque affunde V *rectificatiss.* & sic obtinebis elegantem Ram. Aliis pro arcano communicatum, gemmarum pulverem sæpius -∩-*u roris majalis* irrorandum esse, ex quo postea per C pelli possit *Oleum* miræ virtutis, qui modus reliquis nobis præfertur. Cœterũ dicitur aliàs Saphirus ab Homine venereo nitorem amittere ceu & de eo refert *Helmontius Magnet. vuln. Curat.* §. 34. *p. m.* 754. quòd si anthracem quo pestis se se prodit, attigerit & aliquamdiu affrictus fuerit, mox verò auferatur, non cesset magneticè jam absens gemma virus totum è contaminato attrahere, modo id viribus nondum debellatis fiat.

VI. SMARAGDUS virenti jucunditate amœnissima prata proximè repræsentans oculos constanter satiat, hoc verò quia quàm maximè præstant Scythicæ & Orientales, reliquas antecellunt, quamvis in Angliâ non ignobiles habeantur, ut & Cypro, qui cupri hinc tincturam possidet, ceu & lapidi lydio affricatus occidentalis smaragdus æris colorem reddit, teste *Scaligero*. Ejus matrix sæpe Prasius, cujus viror dilutior est, existit. *Vires* ejus feruntur esse à morbo comitiali præservare, si à collo suspendadatur, item partum promovere, si coxæ alligetur, maximè verò Venerearum rerum impatientem esse, prout *Albertus* ille *Magnus* asserere haud veretur, Regi Hungariæ cum uxore rem sabenti smaragdum annulo insertum in tres fuisse divulsum partes. Intus exhibitus dicitur contra *venena* prodesse *pestém*que fugare; Sic namque est ingrediens *pulveris prophylactici* sequentis: ℞. *Smaragd. Hyacinth. præparat. ana* ʒj. C. C. *ust. præparat. Corallor. rubr. præparat. ana* ʒij *Sacchar. perl.* ℥ij. *MS. f. Pulvis.*

VII. CHRYSOLITHUS colore viridi smaragdo dilutiore est cum nonnullâ flavedine, vel etiam aureum fulgentem colorem habet, & *Chrysopatius* vocatur: selecti habentur ex India, ac etiam è jugis Mysinacis. *Vires* sunt antimelancholicæ si ad *gr. XV.* exhibeatur, sic enim desperatos se curasse intra octo dies *Cardanus* testatur.

VIII. TOPASIUS aureo colore est translucidus, præsertim Orientalis. *Vires* ejus adversus sanguinis eruptiones tribuuntur, nec desunt qui facto periculo audeant affirmare quòd in aquam ferventem injectus illius fervorem ita temperet ut in illam nuda manus absque læsione immitti possit.

IX. TURCOIS à Turcis à quibus adfertur dicta, gemma est non translucida,

lucida, ex viridi, albo & cœruleo colore misto prædita, viride æris exactè referens. Miræ hujus *vires* referuntur si v. g. accidat ut quis casu quocunque modo periclitetur, aut adversâ sit valetudine, facere gemmam hanc ne gestans eam lædatur, ipsamque gemmam aut rumpi aut à colore remittere & pallescere, ceu non saltem ex *Boëtio* supra retulimus, sed & simile exemplum adferre se posse scribit *Ol. Wormius*. nisi quis ex *Anshelmo* petitum quis putaret, qui & ingeniosè rationem mutati coloris, dum portans illam æger est, acceptam refert molliori hujus gemmæ texturæ, quam tenues halitus morbifici inficiunt nitorémque ejus obscurant, haud secus ac aliàs ⊖lis ♓ci & ✚ti beneficio hæc gemma pristinum nitorem recuperare valet.

X. BUFONIUS LAPIS non in capite bufonum, unde falsò etiam Crapaudina dicitur, sed etiam in calcariis petris, saxis fungi instar nascitur, & rectius hinc cum Amplisſ. *Bauschio Tr. de Hæmatit. p. m.* 72. *Lapis conchites* appellandus; Est verò lapis opacus, duritiei siliceæ magnitudine unguis digiti, coloris ut plurimum grisei, ad rubedinem quandoque tendens, oculi modo convexus, alterâ parte magis planus. Vulgus eum argento annulis includit ac de collo suspendit, ut affrictus oculorum inflammationes mitiget, prout contactu & affrictu Tumores & inflationes à venenatis animalibus vel succis plantarum acribus inductas certò discutit, uti observationem producit *Wormius* cujusdam ex succo esulæ tumorem faciei patientis, qui mox affrictu Lapidis levamen sentiit.

XI. OPALUS elegantissima gemmarum ex eodem puncto varios colores ad instar iridis sed mirum in modum temperatos reddit, adeo ut compendium omnium gemmarum habeatur & palma ei inter omnes deferenda, dum & ars nullo modo hanc colorum solertiam imitari valet. Est verò unus altero nobilior, sicut à nobilitate hujus descîscunt qui ex nigredine igneum carbunculi fulgorem mittunt, aut flavescunt magis, aut ex altero latere, si luci obvertantur, lucere videntur. *Vires* ejus ex coloribus æstimantur, ita ut omnium gemmarum virtutes æquè ac colores natura velut in centrum direxerit, unde præcipuè gestatus dicitur oculorum conservare aciem.

XII. OCULUS MUNDI opali modò nonnihil perspicua est onychémq; quodamodo referens gemã; Dicitur aliàs *Lapis mutabilis* in *Museo Calceolariano*, quia nimirum, attestante etiam *Boyleo Differt. de Adamante in tenebris lucente p. m.* 43. tantam patitur in texturâ suâ mutationem, ipsum solummodo in liquorum languidissimo ▽â communi relinquendo, ut ex opaco evadat transparens, acquiratq; jubar quo iterum privatur, absque ullâ alia arte vel vi, ipsum ad tempus aëri expositum relinquendo.

XIII. OCULUS CATTI quòd oculorum felium instar coloribus variis

riis mistis niteat modò clarius, modò obscurius, ita dictus à *Cardano Pseudopalus* vocatur; Estque gemma hæc tanti apud Indos pretii, ut sibi persuasum habeant, ejus qui hanc possidet facultates non posse imminui, sed semper indies augeri incrementúmque facere.

CAPUT VI.

De Lapidibus pretiosis majoribus Crystallo, Jaspide, Heliotropio, Malachite, Prasio, Nephritico, Achate, Onyche, Calcedonio, Carneolo, Phengite, Amethysto.

INTER Lapides pretiosos majores ⊟LUM primo loco ponimus, tum quia corpus & communem gemmarum omnium materiam præbet, tum quia notissimus est, tum & Adamanti, quem primò locavimus inter gemmas minores, colore & figurâ affinis est, nisi quòd præterquam alii lapides pretiosi pellucidi, mollior sit minúsque strictæ compagis, ex succo lapidifico scilicet depurato, -⌒-uque austero illum constringente ac fixante ortus, unde si ☿li decenter tractetur, *Helmontio* teste, ille reduci potest in aquam instar glaciei, quare etiam pro ratione hujus ex ⊖le nitroso partes ▽æ fluidas in quietem reducente, videtur ⊟lus ▽æ certæ (prout Bononiæ in Musæo elegantiss. *D. Zannone* guttulas aqueas mobiles in ⊟lo conspexi) natales attribuere, quæ particulis arenosis dissolutis prægnans à ⊖e quodam austero magis figitur & in tale corpus diaphanum abit, quod etsi calcinetur, ex dominio ⊖is ejusmodi austeri non in ▽am ut glacies aliàs, ex qua, quia ubi hibernæ nives maximè rigent, reperitur Veteres eum, oriri statuerunt, calore solvitur; Quia verò figuram hexagonam in concretione sua tam constanter observat & lapidibus adeo tenaciter adhæret, ut ægrè inde divellatur, suspicari quis potest, certam præcedere percolationem materiæ lapidescentis, -⌒-túmq; in motu certâ ratione & norma velut hîc operari, prout & materia solaris (Soli aliàs eum quoque attribuerunt Veteres) per poros ejus rectos liberè pertransit, eúmque diaphanum reddit. *Vires Crystalli* quod spectat, quia mollis ejus est textura & spongiosior ratione aliarum gemmarum, nihilominus ejus particulæ satis duræ ad resistendum, fit, ut egregium sit temperans humorũ acrium, rodentium, præcipuè bilis æruginosæ, cujus tincturam mineralem in corpore æquè suscipere valet, ac aliàs per alchymiam mineralibus certis colore vario tingitur, velútq; lana nitida faciliùs imbui potest; hinc in *torminibus atrocibus Infantum*, eorum *nocturnis pavoribus* inde obortis egregiè prodest, ac etiam quia ♉um coagulum domat, Lac auget, v. gr. in hoc pulvere, ℞. *⊟stalli ppt.* ℨ. j. *Sem. anis. fœnicul.* Croci *ana* ʒ. ij. *Margarit. ppt.* ʒ. j. *sacchar.* ℨ. xij. *MS. f. Tragea*: Sic & ingrediens est *Secreti ad Vertiginem*

nem Celeberr. D. D. *Wepferi*, cujus præstantiam & ipse expertus sum: ℞. *Rad. valerian.* & *pæon.* mense August. ante ☉ ortum collect. *ana* ℥. ß. ⊟*stall. montan.* sæpius vel octies igniti & in *aq. betonic.* extinct. ʒ. ij. *Nuc. mosch.* in succo citri macerat. & exiccat. *ana* ʒ. j. ♁*baris nativ.* ℈. iiij. *flor. euphras.* ʒ. j. *sacchar. alb.* ad pondus omn. *Dos.* ʒ. ß. cum *aq. beton. salv.* aut alia *cephal.* senibus aut valde phlegmaticis adde *cubebar.* ʒ. j. Ejusdem quoque *Pulvis* ⊟*stallorum compositus* in *Arthritide vagâ* cum successu à me præscriptus: cujus compositio hæc est ℞. *Nuc. moschat. in succo citri & acetos. per* 24. *hor. macer.* ℥. j. *Rad. aron. ppt.* ℥. j. ʒ. iij. *Fecul. aron. bryon. ana* ʒ. v. ⊟*stall. alb.* ignit. ter vel quater & in *aq. betonic.* extinct. pulveris. *succin. alb. ppt. Tabul. Manus Christ. ana* ℥. ij. *MS.* f. *pulv.* Dehinc ℞. hujus *pulver.* ⊟*stall. compos.* ℥. ij. *Lumbricor.* 🜃*str. ppt* ℥. j ß. *Bezoar. orient.* ʒ. ß. *sacchar. alb.* ℥. i. *MS.* f. *pulv. Dos. à* ℈. j. ad. ʒ. j. In *dolore nephritico* & *calculo vesicæ* expellendo egregia sequens ⊟*stalli* præparatio: ℞. ⊟*stall. mont. puriß.* ⊖ *com. ana q. s.* pulveris. subtilis. & inde Xbulo candefacto cum operculo, detineatur in calore vehementi per xij horas, pòst materiam calcina, dissolve ▽*â pluviâ*, solutionem hanc filtra & coagula ad consist. mellis hujus ℞. ℥. j. cui affund. *Vini Gall.* vel *Rhenan.* ℥. xx. digere in ⁖ spatio 3. dier. singulis diebus bis terve agita filtra & usui serva *Dosis ab* ℥. j. ad ℥. iij.

II. JASPIS ex varietate colorum, multarum quoque specierum est lapis, quales censentur *Heliotropius*, *lapis Nephriticus*, *Malachites*. *Heliotropius*, *Plinio* ita dictus quòd aquæ immersus radios solares quos regerit in sanguineum colorem quasi mutet, nunc *Orientalis* vocatur, qui si subcœruleo viridique colore obscurus sanguineis punctis aut venulis conspersus sit, reliquis præfertur. Tali parietes columnásq; sacelli *D. Laurentii* magnificentissimè quotidie exornare curat Sereniss. Magnus Hetruriæ Dux, quas non sine stupore, uti & mensas alias gemmis variis expolitas in Archivo ejusdem Florentiæ conspexi. *Vires* Jaspidis hujus, experientiâ *Boëtii*, egregiæ sunt, uti & suprà jam allatum, in sistendo sanguine, roborando fœtu & sistendo vomitu, quod confirmat ulterius *Encelius Lib. III. de Re Metall. Cap.* 71. illâ Jaspidis Germanorum specie pulcherrimâ, quæ circa *Jenam in Thuringis*, *Altenburgi in Misniâ* & aliis locis, spadicei coloris, quâque in quadam urbe pro silicibus ad ignem excutiendum utuntur, reperitur, quòd nimirum hæc Jaspis contra sanguinem & fluxum menstruorum præsentissimè valeat, idque expertus sit, eadémque juvet & partum & tegat conceptum. *Lapis Nephriticus* ut plurimum viridis est & quasi oleosus nec adeo in coloribus variat ut Jaspis; ceu & optimæ notæ censetur qui ex viriditate nigricat quasi & opacus est. *Vires* ejus ex nomine & plurimis experimentis validissimæ sunt ad pellendum calculum, quem ☽to inclusus & ad carpum vel lumborum regioni applicatus in corpore ita validè movet, ut eum deponere

ſæpe coacti ſint geſtantes; Mirum verò texturam ejus mox immutari viresque imminui, ſi in decoctum herbarum incidat, referente *Wormio* & ex eo *Boyleo*, quatenus fortè pori ejus ita ſunt aperti & modificati, ut materia ſubtilis liberè eos perfluens obſtaculum reperiat, quò minus poſtea illum & hinc in corpus renum penetrare poſſit. *Malachites* nomen habet, eò quòd ſit foliorum malvæ inſtar viridis & mollis; magnus adeò lapis eſt, ut ſæpè pocula & manubria ex eo confici poſſint. *Vires* ejus dicuntur eſſe hæmorrhagiam ſiſtere in vulneribus, vel etiam intra corpus ad gran. vj. purgare, id quod fortè ex ♁lica tinctura procedit: volunt & nonnulli illum à fulgure & tonitru geſtantem præſervare & adverſus ſpaſmum facere.

III. ACHATES à flumine Siciliæ ejuſdem nominis, ubi primò inventus, ita dictus, itidem è cenſu illorum lapidum pretioſorum eſt qui non tralucent ſed ſaltem relucent & variorum ſunt colorum, licet verò concolor hic ſit Jaſpidi, tamen differentia in eo eſt quòd Achates ſit durior & minus opacus, ſicut ab *Oniche* differt in eo, quod hæc circulis variorum colorum cingatur, illa verò quædam gerat lineas diſcolores, figuræque variæ à natura ipſi ſint impreſſæ, unde & varia ejus nomina, *Cerachates*, *Hæmachates*, *Leucachates*, *Corallachates* &c. prout nimirum hæ lineæ ſuis ductibus arbores, fluvios & animalia pulchrè exprimunt, prout & mirus eſt Achates in *Bibliothecâ Francofurt.* qui cor & pulmones ſimul venarum aliquo ductu egregiè repræſentat; item patina achatina Viennenſis in *Muſæo Imperatoris*, ubi verba hæc ſunt B. XPISTO R.I. XXX. quæ dicitur è theſauro Caroli Audacis Ducis Burgundiæ deſcendiſſe, quorum omnium phenomenon cauſa forte deducenda ex rimis quæ intercurrunt ob ſiccitatem lapidis, quas rimas dein gypſeus aut alius vapor implet, ceu idem quis facere poteſt cum argillâ molli craticulæ impoſitâ, infra quam Carbones poſiti, ſuper quos deinde ceruſſam exhalare quis facit. Quoad *Vires Achatis*, dicitur prodeſſe contra venena Viperarum & ſcorpionum ictus, & animadverſum eſt, quòd ore contentus ſitim febricitantium ſedet, & aquila nido ſuo illum ſupponat.

IV. ONYX gemma eſt polita, albo & nigro zonis diſtinctis conſtans, unguem humanum referens: quando cum Sardo componitur, dicitur *Sardonyx*, ejus coloris dum unguis hominis carnibus impoſitus & utcunque tranſlucidus eſt. *Vires* ejus, *Alberto teſte*, ſunt illapſa in oculos depellere ſordéſque eorum abſtergere, idque præſtat globulis ſummè terſis & politis, quod & faciunt alia corpora lævia: quòd verò idem *Albertus M.* referat hanc gemmam audaciam conciliare, contrarium potius credit *Cerutus in Muſæo Calceol. p. m.* 210. ex ejus frigiditate quæ ſpiritus vitales conſtrin-

constringere potest, unde & *Dioscorides* refert quòd collo suspensus Onyx tristitiam mœrorémq; conciliet, & ex inde fortè est, quòd onyx insertus sit, à Magno Prophetâ Moyse, institutione divinâ, Rationali Aaronis suprà allato, quò Deum contrito corde nobis propitiemur.

V, CALCEDONIUS est candida onyx, gemma nimirum perspicua, levi & nebuloso colore per totum corpus fuso imbuta. *Vires* ejus commendantur contra timorem, tristitiam & affectum melancholicum.

VI. CARNEOLUS, etiam *Sardus*, ab insulâ Sardiniâ ubi reperitur, à carnis colore quem refert cujúsque loturæ similis est, ita dicitur, gemma itidem opacior est, obscurâ quasi nubeculâ perfusa; melior censetur qui multùm rubet & perspicuus nonnihil est. *Vires* ejus dicuntur esse adstringere, menses & sanguinem undecunque fluentem prohibere, animum recreare & timorem pellere, quo fine & *Electuario de Gemmis* additus fuit.

VII. AMETHYSTUS ita dicitur quòd ebrietati resistat, idque colorem vini indicare suâ signaturâ putant, est purpurei coloris ex rubro & cœruleo colorémque vini imitatur. Hinc testatur de se *Ranzovius de Conserv. Valet. Cap.* 47. *p.m.* 124. se hunc in finem semper gestare solere in pectore magnum amethystum, sibique videri illum nonnihil præstare. Dicitur & magnatum gratiam conciliare, ingenium acuere & vigiles reddere.

CAPUT VII.

De Lapidibus minus pretiosis Minoribus, Magnete, Hæmatite, Smiride, Schisto, Lazuli, Armeno, Lipis, Astroite, Judaico, AEtite &c.

LAPIDES VULGARES seu *minus pretiosi*, ut pretiosi, in *minores* & *magnos* dividuntur, qui ambo rursus subdivisionem, ex particularum componentium & quiescentium strictiori vel laxiori compage & nexu admittunt in *Duros* & *Molles* seu *solidos* & *porosos*. *Duri* sunt qui particulas magis invicem compactas habent & in quibus quies contactu immediato continetur. *E Lapidibus minus pretiosis minoribus* qui respectu aliorum adhuc pretiosiores, primum deferimus locum Magneti.

I. MAGNES stupendum naturæ opificium, quoad affectiones varias, quæ in eo considerantur, aptè describitur ab *Excell. Clariss. D. Theodoro Zuingero Phil. & Med. D & Profess.* in *Scrutin. Magnet. Cap. II. §.* 5 quòd sit lapis fossilis, ponderosus, ferrugineus, plus minus friabilis, in ferrifodinis plerumque ex 🜃stri copiosâ & 🜍reo ♂li paucâ materiâ compositus

potius qui certà pororum sui corporis configuratione transitum materiæ subtili magis minus copiosæ permittit, atque ab ejus impetu partim ad polos mundi constanti naturæ ordine dirigitur, partim ferrum ad se allicit vel à se propellit, partim tandem hanc adhærendi virtutem cum ferro ipso communicat. Nimirum cum solertibus ingeniosisque lapidis hujus scrutatoribus, ex eo quod magnes in ferrum tandem in terræ gremio maturetur vel etiam ferrum in aëre magneticum evadat, statuendum est, virtutem ejus oriri ab habitu in ipsa minera, maximè si Terra nil aliud est quam magnus magnes, longissimo tempore (ex continuo sc. stabilique materiæ subtilis tribus striis cochlearum in modum contortæ ab uno polo in alterum fluxu) acquisito propter situm in aliquo meridiano vel potiùs in aliquo circulo maximo eorum qui transeunt per polos Eclipticæ, qui poli iidem sint cum polis motûs similis, qui aliàs in terra supponitur, & prout declinatio magnetis præcipuè hoc monstrat; Quia verò minera illa ♂lis est, ac in ipso magnete ferrei quid, etsi haud adeo apertè calcinatione monstrari possit, latet, colligere est maximam esse magnetis & ferri convenientiam quoad poros recipiendæ materiæ magneticæ effluviis nimirum subtilissimis destinatos, hac tamen notabili differentia, quod exiguæ illæ particulæ in poris magnetis contentæ vel pororum latera ita sint rigida, ut situm aliquem contrarium minimè acquirere possint, quò fit ut in magnete versus unam saltem partem materiæ magneticæ præbeant transitum: in Ferro autem quia particulæ sunt molles & flexiles, fit etiam ut per alteram partem ingressum inveniat; Hinc & attractio magnetica fit dum è magnete in ferrum vicinum maxima fertur materiæ magneticæ copia, quæ ferri poros subitò aperit, particulásque illas quibus obturabantur versus unam partem ita inflectit, ut postea eodem modo per ferrum ac per magnetem moveatur, sicque ipsum ferrum etiam magnetem velut efficiat eique proprietates suas communicet, hoc verò dum fit materia magnetica quæ tum è ferro tum magnete egreditur ipsum disijcit aërem intermedium, uti eleganter *Auctor Scrutinii Verit. Tom. II. Lib. VI. Cap. VII.* & ingeniosus Philosophus Gallus *Regis in Philosophiâ suâ edenda* id explicant) qui postea vel ferrum versus magnetem vel magnetem versus ferrum pellit, vel etiam utrunque ad se accedere cogit, præsente unione motuum, de quibus ut & aliis stupendis magnetis ex spiritu mundi copiosè illum inhabitante actionibus & phænomenis ulterius Physicorum præsertim modernorum consulantur documenta, ex quibus & plurima Magiam quandam redolentia effecta ludicra in lucem protrahuntur, prout statuæ quædam incedere conspicuuntur magnetico artificio eóque & scobe ferri exercitus prælians exhibetur, etiam arietes cornibus

bus

bus se impetentes, fluctus item maris, ut & historiæ aliæ in Operibus ita dictis, Venetiis & Parisiis repræsentari & ludi solitis, de quo & specialius Magnus *Kircherus in Opere Magnetico*. *Vires Magnetis medicæ* non saltem *externè* sed & *internè* corpori nostro proficuæ: sic refert *Paræus in Oper. Chirurg. Lib. VIII.* de Chirurgo qui magnetem pulveris. infantibus herniosis cum jusculo feliciter exhibuerit, inungendo locum affectum melle cum limat. ♂ subtili, continuando 10. vel 12. diebus cum subligaculo convenienti; Quia etiam vis in eo est ♂lis, ad ferri effectus accedit, prout & rectè *Galenus* asserit eum hæmatitis vires habere, adstringit enim, exiccat & consolidat, & ob ⊕lum in eo latens (quale ex eo habet suprà laudatus *Excell. Zvvingerus*) non mirum quòd *Dioscorides* referat, illum trium obolorum pondere ad crassos & melancholicos humores educendos valere ac etiam hydropes, in quo ♂lia aliàs summè utilia, curare: *Externè* à *Paracelso* ejúsque asseclis Emplastris epispasticis non saltem sed & aliis admiscetur, uti ingrediens est *Empl. Opodeldoch, magnetici* &c. Hinc fit

α *Magnes præparatus* juxta modum dexterrimi Chirurgi *Fel. Würtzii Chirurg. p. m.* 621. ipsum scilicet minutissimè pulveris. in tigillo igniendo & in oleum ♂tis dulce (unde non parum, quamvis id rideat *Zvvelferus*, confortari ipsum testatur Hoffmannus) pari quantitate injiciendo & postea igne siccando, cujus ℥. ß. plus valet integrâ libera crudi. Taliter, ut dictum, ingrediens est optimi illius Emplastri vulnerarii *Opodeldoch* dicti, cuius ℥. ß. plus hinc itidem præstat, quàm decem vulgaris stiptici in validè consolidando vulnere illiúsque ab omni affluxu humorum defensione.

β *Emplastrum magneticum* ex magnete ipso (unde differt ab illo *Angeli Salæ* quod ex c--oli magnete fit) usto & ceræ commisto à quibusdam præparatur ut ferrum in corpore alicubi latens inde meliùs educi possit, verum alii hunc effectum magnetem vi sua attrahendi non ampliùs præstare colligunt ex eo, quòd oleosis & viscosis ejusmodi textura magnetis immutetur, quamvis aliàs ex *Monconnys Voyages* colligere quis possit, non adeo respuere magnetem oleosas & ramosas particulas, ex anologia fortè illarum cum materia striata, dum refert *Kircherum* sibi narasse, quòd si constituatur magnes ad latus vitri oleo anethi repleti, ita ut poli magnetis sint perpendiculariter supra horizontem, magnetem tracturum insensibiliter totum oleum ex vitro.

II. HÆMATITES à virtute sistendi sanguinem potissimùm dictus, censetur esse lapis mediæ naturæ inter terram, lapidem & metallum, participat enim multum de natura ferri, compactus in lapideam substantiam ex ramentis & sedimento, quod aqua ex rubrica vel minera ♂li rubra abrasit, quâ de causa & ad cotem attritus succum reddit sanguini similem. *Vires* lapidis

hæmatitis ob 🜖 ♂le in eo minus arctè reclusum egregiæ sunt, ut etiam quibusdam nationibus pro panacea habeatur, uti legere est apud *Polemannum de 🜖re Philosoph. Cap. X. p. m.* 153. de Scoto quodam, qui Hamburgi solo *pulvere lap. hæmat.* cum *ol. dest. fœniculi* imprægnato quàm plurimos morbos sanârit, & de *Prußis*, quod hoc lapide cum pauco *aceti* assumpto mox morbosas incommoditates abigent; imò prout ipsum ♂ in se aurei quid continet, ita & in hoc lapide tincturam ☉rem latere probat ejus in 🜆 solutio, quæ minimè cedit solutioni ejusmodi ☉ri; præterquam verò taliter insigne queat esse *anticachecticum*, (℞. *Pulv. lap. hæmat.* ℥. ß. *nuc. mosch. q. s. ad imprægnat. Extr. croci* ʒ. j. *MS.* f. *pulv.*) virtus ejus principalis erit in humoribus fluidis nimis condensandis, fibrillísque corporis laxis nimis corroborandis & firmandis, ceu hinc in *fluxibus quibuscunq;* egregiè exoptatóque cum successu operatur, ac etiam *exulcerationes* tum *internas* tum *externas* sanat, ceu ad speciales ejusmodi affectus se demittit *Excell. Bauschius de Lap. Hæmat. Cap. V.* Nos hîc elegantissimum processum adnectimus sequentem, ex cujus titulo de re ipsa cujus sit æstimationis, judicare est. Est is *Elixir Arboris Vitæ* seu TR ♂*tis* △*lis* & *adstringens.* ℞. *Lap. hæmatit. subtil. trit.* ℔. j. 🜔 ♓ *ci* ℔. ß. Terantur exactéque inter se misceantur, committantur cucurbitæ ▽eæ, cui alembicum vitreum adaptato, & instituatur ♎tio ex △e nudo successive gradus augendo (NB.) ita enim adscendet primò -ᴖ- ⊡ ♓ ci aliquali flavedine tinctus, hunc subsequuntur *Flores lutei* & tandem extrema ignis violentia *Flores aurantii* TR ♂tis egregiè exornati: Hos flores concomitari solet -ᴖ- quidam ♉*dus* qui nullus alius quam 🜔is communis extremâ ignis violentia colliquati; ubi Alembicus inclaruit, signum est, omne △le esse expulsum ac proinde ab ulteriori opere est abstinendum: ubi vasa & furnus refriguerint, ex unica hac operatione sequentia sibi obtinebit medicamina Chymiatricus: -ᴖ-um obtinebit in recipente ⊡*osum* △*lem* aureo colore tinctum; cujus vires explorare licet in *obstructis mensibus, passione hystericâ*: *Exterius in morbis soporosis* naribus offerri solet, acerrimus enim est & △lis in summo gradu: *Dosis* à *guttis* iij. *ad* viij. vel x. *Flores* ☉*antij* in alembico collecti diaphoretici sunt, potenter obstructiones resolventes: *Dosis* à *gr.* viij. ad xx. His verò floribus si affuderis *alcohol vini* ad eminentiam 3. digitorum transversor. & reliqueris per aliquot septimanas in digestione obtinebis TR *am* ☉*rei coloris*, qualem ex ipso ☉ro vix arte Chymica elicere licet præstantiorem, estque vocatum *Elixir Arboris vitæ*, reverâ TR ♂*tis* △*lis* 🜔le ♓ co △li nobilitata, potenter obstructiones reserans. *Dos.* à *gr.* x. *ad* xxx. in vehiculo convenienti. ☉ aëri humido exponito, ita enim solvetur in liquorem, quem filtrato & obtinebis stypticum & adstringens potentissimum & præstantissimum, aurei coloris, in se abscondens nobilissimum purissimi ♂tis ⊕lum: Hujus *adstringentis* TR*æ*

guttæ

guttæ à v. ad x. in conveniente liquore propinatæ, potenter compeſcunt *Hæmorrhagias* quasvis, *Uteri*, *Narium*, *Pulmonum*, *Diarrhæas & Dyſenterias* uti & *Fluxum album mulierum* adhibitis generalibus, potenter curant; *Exterius* ubi rami majores arteriarum ſunt abſciſſi liquor hîc ſacram præbet anchoram, ſpongiâ enim exceptus & plagæ applicatus illud præſtat, quod à ſtyptico ſperari poteſt; inſuper in *Lienteriâ* ubi fibræ orbiculares ventriculi per nimium potum ſunt nimium relaxatæ, hæc TRa♂tis adſtringens blandè ventriculum ad officium reducit: *Ultimò* quod remanet, illud in crucibulo forti △i reverberationis cremato ſtrenuè, & obtinebis Crocum ♂tis adſtringentem, magnâ copia, abluendum aquâ roſac. De his vid. ulterius notas *Hoffmanni in Schröderum. Cap. de Lap. Hæmat.*

III. SCHISTUS dicitur lapis hæmatiti conſimilis, quòd videatur quodammodo fiſſus, ferè ad inſtar)(ci, cujus more in longas rectâſque particulas vel laminas findi poteſt, eáſque ſplendentes & perſpicuas, per quas ſi ſol inſpiciatur, croceus apparet, quamvis reſpectu hæmatitis color magis pallidus ſit, prout & hinc *Vires ſchiſti* ſecundùm proportionem ſunt debiliores, ut ut nihilominus quid aurei in eo latitet.

IV. SMIRIS lapis eſt itidem ferrugineus, nigricans, magis adhuc durus quàm nodi in ſchiſto Miſeno enaſcentes, ceu hinc optimè artificibus, Gemmariíſque inſervit ad polienda arma.

V. LAPIS LAZULI cœruleus eſt, punctíſque aureis flammulíſque velut exornatur, *Armenus* verò maculis relucet viridibus, cœruleis & ſubnigris; ambo inter fortiora purgantia recenſentur, imò etiam ſi virulentiâ o--cli decenter haud liberentur, inter venena: virtus auté purgativa eorum ſec. *Grevv Experim. Curioſ. p.m.* 36. conſiſtit in quodam ☊li, quo & ♉dum hypochondriacum extinguunt, ceu hinc *Pilulas de lapide Lazuli* officinales *Martinius Hebdomad. Med. p. m.* 419. pro unico remedio demoliendo hypochondriaco malo habet; Quia autem hi lapides extincta proprietate purgandi, longè nobiliores poſſident virtutes, ſtatuendum potius, quicquid boni hi lapides in *Maniâ, Quartanâ, Apoplexiâ, Epilepſiâ, affectu hypochondriaco* præſtant, id à 🜍re eorum ritè extracto, depurato, præparato & ad maturitatem redacto eſſe referendum, ceu & hinc lapis de collo geſtatus, ſingularem proprietatem à 🜍re ſuo irradiativo poſſidet puerorum terriculamenta abortúmque præcavendi. Ob 🜍 hoc in eo ritè excoctum ex orientali lapide lazuli color habetur *ultramarinus* auro pretioſior; qui cum ætate haud immutatur, uti color aliàs ♁is nativæ à pluvia aliíſque injuriis aëris immunis perſtat. Vid. *Bauſchius de Cœrul. & Chryſocoll.*

VI, LIPIS de ♀re, ut de ☉ *lapis lazuli* & ☽â *armenus*, patticipare videtur, colore enim eſt cœruleo ſaphirino cum duritie inſigni, cujus ſi grana aliquot in aq. plantag. macerentur, aqua fit cœrulea, cujus *vires* ſunt ulcera mundificare.

VII. A-

VII. ASTROITES ſeu lapis ſtellaris à ſtellulis nigricantibus, quibus undiquaque inſignitur, dictus, id præ reliquis lapidibus ſingulare habet, quòd in ✝tum poſitus vertatur nonnihil in orbem & movetur de loco, idque ob ſtellas ejus raras, intermediúmque denſum, quo fit ut dum illæ acetum combibunt, éque ſuis foraminibus & poris aërem expellunt, lapis commoveatur. Creditur is victoriam conciliare, unde & Germanicè Sigſtein vocatur.

VIII. LAPIS JUDAICUS à Judæa in qua reperitur dictus pro antinephritico præprimis habetur, ceu cum ſaccharo cando comixtus Infantibus calculoſis ſummo cum fructu exhibetur; Paratur ex eo *Magiſterium* in eum finem: ℞. *Magiſt. lap. judaic. lyncis ana* ℨ. j. ß. *Ocul.* ♋ *ppt.* ℨ. ij. *Nuc. moſch.* ℈. j. ⦶ *ppt.* ℨ. ß. *Troch. alkekeng.* ℨ. ij. *Sacchar. alb.* ℥. j. *MS. f. pulv.*

IX. BELEMNITES lapis à figura ſagittæ quam refert, ita dicitur, aliàs etiam *Lyncurius*, eo quòd ex urina lyncis ortum trahat, quòd adeo abſurdum haud eſſe experientiâ confirmat *Encelius* in apro, porcóque domeſtico caſtrato, in quorum exitu veſicæ lapis non nunquam reperitur, coagulatus ex urina, isque flavus & ſubpallidus, magnitudine fabæ, uti venator & coquus Principis ipſi monſtravit, quique ſit præſentiſſimum remedium contra calculum; hinc namque fortè tam graviter olent inſtar oſſium aut cornuum uſtorum ſi urantur. *Vires* ejus ſunt calculum frangere, ſpiritúmque figentem auſterum non ſolùm in renibus ſed & circa dentes necare, unde pulveribus lithontripticis & dentifriciis admiſcetur.

X. MOROCHTUS lapis eſt mollis, tener, lineas albas faciens, Leucographida Mathematicis imprimis hinc dictus, ortus ſcilicet ex albis ſaxis iisque calcariis, eorúmque ramentis, uti hæmatites, ceu hinc & lubricus eſt ferè inſtar ſaponum, ſuccúmque emittit lacti & ſaponi in candore ſimilem. *Uſus* ejuſmodi ſucci eſt ophthalmicus in collyriis, exiccat enim ſine mordacitate.

XI. AETITES non in aquilarum nidis ſed in fluminibus, rivis, oceano ejúsque littore, agris, montibus, ſaxorúmque commiſſuris, teſte ejus ſcrutatore *Bauſchio*, invenitur, *prægnans*que dicitur lapis, vel quòd intus, velut in utero, lapillum alterum aut aliud quid, nim. arenam, margam ſeu argillam etiam aquam, oleum, tanquam embryonem vel fœtum incluſum habeat, vel quod hinc, velut ex ſignaturâ, prægnantibus & parturientibus proſit; *Vires* enim ejus ſunt fœtum retinere & ab abortu præcavere, ſi è collo ſuſpendatur, partum etiam promovere, ſi femori, internâ parte non procul à pube, adhibeatur; ubi certè magna erit effluviorum aëtiticarum ſulphurearum cum fœtu ejúsque placenta conſenſus, ut nunc illi ſurſum verſus conatum concilient, nunc deorſum.

XII. OSTRACITES lapis eſt ſciſſilis, cruſtoſus, coloris fulvi; *Vires* ejus ſunt

ſunt adſtringentes, quem in finem ad menſium fluxum ſiſtendum, mammarúmque inflammationes ſupprimendas quidam uſurpant.

XIII. Huc & referendi lapides qui formas rerum naturalium & artificialium repræſentant, ut eſt *Cornu Ammonis*, ad inſtar cornu ſæpius in ſe revolutum, quale circa pagum Oltingen ditionis Baſilienſis in monte reperi, aliíque ejuſmodi lapides variis figuris inſigniti, quarum cauſam *Kircherus* attribuit vi actinobolicæ quæ reperitur in ⊖nis corporibus, quæ in eo conſiſtat, quòd -∽-us in ⊖lis corpore abditus appetitu quodam naturali ex centro prodiens in circumferentiã protruſione ſuâ paulatim in radios quosdam ea diſpeſcat. Icones mirarum ejuſmodi variarum figurarum lapidum videre licet apud *Johan. Bauhinum Deſcript. Font. Bollenſ.* Rarus verò utique in horum genere eſt, quem *Magnificus Univerſit. p. t. Rector DN. D. Sebaſtianus Feſchius Jurium Profeſſor Celeberr.* quin & *Antiquitatum Hermes incomparabilis* in *Archivo* omnium inſtructiſſimo poſſidet, in quo, citante & *Excell. DN. D. Theod. Zvvingero*, lapis viſitur inſtar cochleæ ſtriatus alteri lapidi ſimili modo excavato à natura infixus, eximi & reponi facilis.

CAPUT VIII.

De Lapidibus minus pretioſis majoribus duris, Saxo, Silice, Pyrite, Cote, Marmore.

SAXUM omnibus notum, integróſque nonnunquam montes conſtituens, eſt vel *arenarium*, unde ædificia conſtruuntur, vel *cruſtoſum* vel *limoſum*, quale rudimentum futurorum ſaxorum maxime conſtituit, ac etiam in limum calci concolorem à pluvia reſolvitur, ⦶ri hinc maximè ſcatens & fœcunditatem agris conciliare valens.

II. SILEX duriſſimus lapis eſt, variorum colorum, in ſuperficie maximè lævis, híncque minus aptus ad muros exſtruendos; Nec malè referunt *Alchymici* in uno quoque latere partes certas metallicas, nunc ☉res, nunc ♀reas, nunc ♂les &c. *Uſus* eorum in calculis pellendis, ceu egregia eſt TR*a* ☉*ris lithontriptica Amelungii Lipſienſis*: ℞. *Silic.* ☉*ar.* ♄ *Hungar.* ♀. ⦶ *ana* ⦶ ſolvatur in ▽a pluv. & ſuper fundatur reliquis ſpeciebus, reponatur materia donec omne ſal imbiberit, exiccata ♌ur. De hac TRa teſtatur *Bartholinus Cent. III. Epiſt. 98.* quòd magnam in pellendis calculis efficaciam habeat, eſtque hinc Lipſiæ adhuc dum multùm uſitata.

III. PYRITES & Marcaſita idem ſunt, & tot ſunt marcaſitæ quot metalla, unde & quo ſpiſſior & gravior eò plus metalli in ſe fovet. Ex varii autem generis marcaſitis inprimis laudandus lapis ille rotundus vel oblongus quantitatis ovi, externè niger, internè verò ſi frangatur micas aureas

commonſtrans, qualem in fluvio Arve circa Genevam repertum mihi tranſmiſit *Nobiliſs. & Clariſs. Philoſ. & Medicus Dn. Dominicus Beddevole*, qui convenit omnino cum deſcriptione illius lapidis, quem *Glauberus Furn. Philoſ. Part. II. p. m.* 21. pro vnica & optima ⊕li minerâ habet, Metallorúmque ſemen per naturam, inſtar ſeminis vegetabilis rotundum in terra ſeminatum ingenioſè vocat, & ex eo medicinam egregiam, *Oleum* nimirum *⊕li dulce* parare docet modo ſequenti: Expone hanc mineram fruſtulatim aëri frigido aliquantiſper & intra 20. vel 30. dies attrahet ex aëre vi quâdam magnetica peculiarem aliquam humiditatem ſalis naturæ participem, unde ponderoſior redditur, quare fatiſcit tandem in pulverem nigrum, qui tamdiu in aëre relinquendus, donec albeſcat, & ⊕rem dulcedinem guſtatus referat, cui poſteà affunde in vaſis vitreis ▽ pluvialem puram ad eminentiam unius vel duorum digitorum tranſverſorum; & quotidie agita pulvetem aliquoties, & intra paucos dies ▽ virideſcet, quam decanta, aliámque reaffunde, priorémque laborem toties repete, donec ampliùs non coloretur ▽a. Quo facto ▽m tinctam filtra per chartam emporeticam, & fac illam in cucurbita abſciſſâ evaporare uſque ad cuticulæ apparentiam; poſteà colloca in loco frigido & producentur lapilli elegantiſſimi cærulei coloris, qui non ſunt niſi ⊕ puriſſimum. Quo ablato colloca ▽ reſiduam iterum ad evaporandum, & ⊟liſandum ut ante, atque id repete toties donec non amplius producatur ⊕lum, ſed remaneat liquor viridiſſimus dulcis & ſuavis permanens in calido & frigido, qui *verum* eſt *Oleum ⊕li dulce viride*, quod ritè paratum non ſolùm curat *epilepſiam* ſenum & puerorum, lumbrieóſque citò enecat tam in corpore, quàm extra corpus, ſed etiam per illud alii curantur morbi aliàs incurabiles, ut *peſtis, pleuritis, febres, cephaleæ, ſuffocationes uterinæ*, nec non *obſtructiones* totius corporis, præprimis autem *lienis & hepatis, melancholia hypochondriaca, ſcorbutus*, &c. Corrigit etiam ſanguinem, illúmque renovat, quâ ratione curantur morbi abominabiles, utpote *morbus Gallicus, lepra*, aliæque ſanguinis impuritates. Curat etiam mala *externa*, utpote *ulcera fiſtuloſa fœtida* totius corporis undicunque profecta citò & tutò, ſi non ſolùm *extrinſecè* ſed etiam *intrinſicè* adminiſtretur. *Doſis* eſt à *gut.* j. ad x *pro ratione ætatis*. Arcanum antihydropicum Cnöfœlii hîc ſiſti poteſt: ℞. *Marcaſitæ ppt. q. v.* huic adde part. xij. *Crem.* ♀ ebulliant hæc cum magna quant. ▽æ communis in cacabo ferreo, donec tincturam ▽æ largiatur, tincta hæc ▽a filtretur & evaporare ſinatur ad conſiſt. ſapæ, poſtea cum Spir. Vini denuo ea ad *Eſſentiæ formam* circuletur. Quòd ſi verò ex tempore purgare quis velit, ſumatur *Marcaſit.* ʒ. j. infund. in *Vin. alb.* ℥. v. pòſt coletur: ad miraculum uſque hydropicos humores educit & penitiſſimè ſerum, ♁ii ritu, purgat, huic & addi poſſunt aliquot grana ♌ ⊖ *coagul.*

IV. Cos lapis durior eſt, acutum reddere ferrum ſolens, non adeo aſper nec nimis mollis; Dum verò atteritur, materiam præbet refrigerantem, abſorbentem, acrimoniam mitigantem, ut hinc *podagrico loco* illita, dolorem mitiget. Ejus ſpeciem quidam conſtituunt *Ardeſiam*, quæ *Grevv Experim. Curioſ. p.* 33. bolus eſt ⊕licus, quia affuſione ∿ûs C. C. leviter ebullit, unde & ejus nigredo, quâ particulis anguloſis, aſperáque ſua ſuperficie cretâ facilè inficitur, ejúſque candorem conſervat. Cruſtatim è Glaronenſibus montibus ſeducitur, quia ſuccus illius per varias ſuperfuſiones acceſſit.

V. MARMOR ſplendidus, pulcher, durúſque lapis eſt, pro materiæ etiam metallicæ varietate varius, hinc in Muſeo Bononienſi *Dn. Zannone* vidi alium *Bretonicum, Valentinum, Orientalem diverſi coloris, Ægyptium, Berſomatem, Hiſpanicum.* Quamvis autem durus ſit lapis, pororúmque arcta in eo detur compreſſio, nihilominus Parium v. gr. marmor ſeu album coloribus profundius pingi poteſt, ut coram Rege Angliæ demortuo illuſtris *Boyleus* detexit, manifeſto argumento inſignem eſſe corporum ſolidorum poroſitatem, de quo in *Tentam. porolog. p. m.* 92. Cœterùm notabilis Marmoris ſpecies eſt *Ophites*, quòd ſerpentis formas & maculas diſtinctas exhibeat, ita dictus, quo mortaria, pocula, item laminas incurvas fabrefactas habent, illa quidem ad venena repulſanda, has verò ad ventriculum confortandum.

CAPUT IX.

De Lapidibus minus pretioſis majoribus mollibus, Saxo calcario, Gypſo, Lapide Bononienſi, Pumice, Topho, Aſio.

SAXUM CALCARIUM albicans fuſcum optimam *Calcem* uſtione præbet, quæ ob Ꝗli ∀um fortiſſimum ♉da quæque mox enervat, deſtruit & abſorbet, ceu patet ex affuſione ▽æ cui oleum ⊕li admiſcetur, quæ ♆ ſuperfuſa, mox aciditate illâ privatur; Neque verò ſaltem Ꝗli in ♆ eſt præſens, ſed & judicio *Mayovv Oper. p. m.* 197. ♉um, particulæque nitroaereæ & igneæ non ſimpliciter & per ſe, ſed cum ⊖e quodam ſtrictè combinatæ in ea detinentur, unde etiam calor, qui affuſione vel aſperſione ▽æ excitatur, ſit deducendus, ac etiam præcipitatio lactea ſi aquæ ♆ ⊖lis cujusvis ∀i ſolutio commiſceatur, unde ſalia repugnantia in calce recondita jacebant & calx ipſa extincta nil aliud erit quàm magiſterium quoddam à ſalibus contrariis unà cum terra lapidea invicem combinatis conſtitutum, quæ ſententia quoque eſt *Tachenij Hipp. Chym. p. m.* 15, qui moſeaicum aut vermi-

vermiculatum D. *Marci Venetiis* ædificium non alio quàm ex calcis illa contrarietate & mucilagine ſeminis lini compoſito luto in tale conſtans & perenne cœmentum colligatum eſſe docet; ſimiliter ex calcis contrarietate & caſeo toties lavato, donec ▽ defluat limpida, unà celeriter contritis fit gluten adeo tenax, ut etiam rupta vitrea vaſa uniri poſſint. Aliàs *Perrault Eſſays de Phyſiq. Tom. I.* Indurationem calcis & gypſi, quatenus ad ædificia extruenda uſurpantur, mediam eſſe dicit inter eam quæ eſt ▽æ ſimpliciter induratæ & ejus quæ △e excoquitur, ſcilicet concretiones ſaltem ſunt mediocres. calx nempe fit ex lapide qui △is vi ferè omne ⊖is Ʌlis & ♀rei (partes ſcilicet quæ in generatione ad concretionem & duritiem multùm fecerunt) deperdidit, remanentibes ſaltem ▽is, quibus dum ▽a affunditur, calore ⊖ia Ʌlia in ſabulo eliciuntur, aſſociantúrque calci in locum deperditarum beneficio maximè ▽æ, hincque durities ex talium particularum introductione emergit. *Uſus* Calcis medicus ex vi ♉dum enervandi non poteſt non eſſe peramplus, ſi maxima morborum ſeges ex ♉do p. n. emergit, isque tum externus, tum etiam internus. *Externè* ▽â ♆ (parata ſec. *Tachenium* ex ♆ fruſto parvi ovi magnitudine, in ʒ. xx. plus minus ▽ bullientis projecto) contra hydropem uſus *Aquapendens P. II Oper. Chirurg. Cap. 51.* linteis abdomini applicatâ, quæ inſimul promovet omnium ferè ulcerum, etiam in ſecretis locis, præſertim Gallicorum celerrimam incarnationem, ſi tepidè & frequenter in petiis lineis applicetur: Ejusmodi *Aqua mirabilis* quoque ad *Ambuſtionem, Fiſtulas, Cancrum, maculas & rubedines oculorum*, ut & *maculas* veſtium eluendas ita fit: ℞. ♆ ℥. iij. ▽ *pluv.* ℔. j. ß. *MS.* ſtent triduo in vaſe, poſtea agita, quieſcant inde 24. horis in vaſe obturato, coletur per linteum & adde ⊖ ♓ *ci albiß.* bene triti ℔. x. *MS.* optimè, deſtilla per filtrum; quæ ſi cœrulea expetatur, ſaphirinum colorem acquirit; *Uſus* ejus, uti dictum, maximè ad rubedinem oculorum ſi quotidie oculis tres guttæ inſtillentur. Sic ad *vulnera ingentia* egregia *aqua* ſeq. ℞. *Aq. calcis viv.* congios 2. ⊖ ♓ *ci* ℥. j. *Sacchar.* ℥. j. *Virid. æris* ʒ. vj. Diger. Ad *ambuſta* quoque ſpecialiter valet *calx lota cum oleo hypericonis*, vel ſi extinguatur cum aceto & ter lavetur, cumque oleo roſaceo ad linimenti formam redigatur, ſic namque ambuſta ſine cicatrice ſanat, nec bullas elevari patitur: Ad *lupum* domandum quoque valet, ceu apud *Chirurgiendes pauvres Tr. I. Cap. III. p. 31.* laudatur ſeq. ℞. *Calcis viv.* ℥. j. ß. *Axung. anſer.* ℥. j. *Terebinth.* ℥. ij. *MS.* Præprimis & in *humidis ulceribus* admirabilis eſt *Cremor.* ♆ ſequens: ℞. ♆ ℔. j. ☿~ ʒ. ij. *Minii* ℔. ß. Contere optimè in pulv. dein coq. in vaſe cupreo, & inter coquendum collige ſpumam rubram ſuperficiei inhærentem, quàm poſtea exiccatam & in pulverem redactam inſperge humidis ulceribus; hujus admirandam vim in exiccandis *humidis ulceribus* ex tempore videbis; prout & *Excell. D. D. Theod. Zvvingerus Aquâ calcis vivæ*

ſimplici

ſimplici, cujus menſuræ ☿ti ℥.j incocti erat, commixtâ cum alia ▽a ✱ cui prius itidem *Scordium, Abſynthium, Myrrha, Crocus* incoquebantur, tumorem pedis ulceroſo-œdematoſum, cum diureſi inde motâ, curavit. Sic & notum *Pyrapyrum Zvvingeri* ex *albo nil paſſo, rubro* ac *nigro unctuoſo* paratum, quod jam ante ſeptuaginta annos *Tenzelius* per *calcis vivæ p.* ij. *minij p.* j. & *Saponis nigri q. ſ.* pro ſubactione explicuit. *Internè* è calce vivâ præparata ad rebelles morbos adhibere quidam minimè verentur; ſic ex illa fit remedium ad *abſceſſus internos*, quod optimè abſtergit & mira præſtat diu continuatum & repetitum; ejus Auctor eſt *Meibomius in Colleg. pract. MS.* ℞. *Calc. viv.* ℔.j. ▽ *fervent.* ℔.ij. Move diligenter per aliquot dies, quotidie tamen bis agitando, tandem ſubſidente calce aquam limpidam decanta & cola, in hanc infunde *Rad. chinæ, glycirrhiz. raſ. L. ſaſſafr. ana* ℥.ß. *H. ſcabioſ. heder. terr. ana m.* ij. ſtent per noctem, manè coq. Colat. add. *Syr. de ſymphyt.* ℥. ij. *Aq. cinamom.* ℥. iij. *MS* de hoc decocto ſumantur manè horâ octava cochl. viij. & iterum horâ quarta veſpertina totidem. Ejuſmodi *aquam Calcis* quoque habet *Benedictus Theatr. Tabidor. p. m.* 157. quæ in hæmoptyſi vix fefellerit ad ℥. vj. ℞. *Symphyt. major. Polygon. plantag. pimpinell. ana m.* j. Marceſcant in calce viva, hinc affunde *Aquam font.* & liquor hinc ſeparetur per inclinationem. Ex eadem in *Phthiſi* ℞am extrahit *Williſius Pharm. rat. Part. II. p.* 68. ℞. *Picis liquat.* ℥.j. ▽ *calcis vivæ ter cohobet.* ℔.ij. ♌tur in baln. ad medietat. liquor filtretur, abſtrahatur ad conſiſtent. mellis, cui affundatur TR*æ* ♀*ri* ℔. ß. digerantur. *Doſis gut.* xx. ad xxx. Præter ▽m calcis vivæ habetur & ex ea

α *Spiritus* diureticus, dum ♎ ⊖is aut ⊕li calcis vivæ recentis ana, in cucurbita arenæ calidæ impoſitâ, ſuperaffunditur, ſicque per alembicum de ſubito applicatum ſubtilis & copioſus ſpiritus compendioſè elicitur. *Uſus* ejus ex denominatione egregius in *Calculo*.

β *Eſſentia Calcis vivæ* egregia ſequens: ℞. ♆ *rec.* è fornace extr. ne humiditas aëris attrahatur, impone illam ſtatim cucurbitæ vitr. vel veſicæ, luta capitellum, affund. 🜄V *rectificatiſſ.* ad eminent. cohobetur ad minimum vigeſies vel plus. *Menſtruum* eſt ad ſolvend. ♋, ⊟ſtallos, *lap. lyncis* &c. *Internè* datur ad *podagram* ad *gut.* x. xx. in ▽â *petroſel.* & *externè* illinitur nodis. In *Calculo* valet itidem.

II. GYPSUM ex lapide albo, molli, alabaſtri inſtar, ſemicocto vel leviter ſaltem uſto factum, calci affines habet partes, nimirum partes perfectè coctas & alias crudiores ſabulum æmulantes, unde & fit ut cum gypſo coagulatio promptior emergat, quatenus fortè partes △liores, quæ in parte crudiore reſtitant, ſimiles nonnihil ſunt illis, quæ ignis actione, coctione ſcilicet deperditæ ſunt, promptiúsque ſic perfectè coctis partibus communicantur, quàm verò ſe habet cum ſabulo, quod non habet ejuſdem ſpeciei

P 3 parti-

particulas quales saxum calcarium in coctione deperdidit. *Usus* Gypsi *mechanicus* magis qaam *medicus* est, imprimis verò artificium elegans eo fit, dum in massulam ex eo & aqua tepidâ formatam insecta sæpiùs immerguntur, ut crusta dehinc exiccetur & insectum intus latitans calcinatione novâ comburi possit, quò postea stannum liquatum vel aliud metallum infundi possit, sicque exactissimè partes omnes insecti referri. In cervicis uteri ulceribus optimè Gypsum plantis traumaticis Balneo vel semicupio incoquendis immiscetur; imò & internè ad *scrophularum* gypseum coagulum demendum feliciter usurpari potest: ℞. *Gypsi* ℥. j. *Fragm. spong. Lap. spongiæ, Rad. pimpinell. ana* ℥.ß. *Herb. artemis. m.*j. *MS.* f. *Pulv.*

III. LAPIS BONONIENSIS in agro Bononiensi repertus à Medico Bononiensi *Poterio Pharmacop. Spagyr. Lib. II. Cap.* 27. *p. m.* 498. describitur lapis pellucidus, gypso valde similis, ⊖le & 🜍re caustico mordaci & adurente constans, vel *secundùm Kircherum* est massa fossilis, gypso 🜍reo-selenitica multum o--oci, ♁nii & ⊕li admistum habens. Vocatur aliàs *spongia solis, phosphorus,* lapis illuminabilis, quia legitimè calcinatus, aërique diurno expositus, sive aër sit nubibus obscurus seu radiis solaribus pervius, brevi lumen à sole mutuatitium intra poros suos recipit & in obscuro postea ostentat, nimirum lapidis hujus pori ita coarctantur, ut primo elemento seu ignitæ materiæ pateant, globulos verò cœlestes appellentes excludant, & quia subtilis illa materia virium est sufficientium, ut globulos istos circumfusos impellat, invalida contrà ad particulas 🜃stres movendas & separandas, fit, ut luceat quidem, sed tamen minimè urat, ad quod tamen maximè juvabit 🜍 album commistum particulis ⊖no-⦶sis, sæpius cum humiditate quâdam junctis, ceu odor 🜍reus calcinatione se monstrans hoc innuit, quale tamen 🜍 non adeo fugax est, ut in o--oco, dum ∀um manet in △e, ad quod contribuit ⊖ ∀um cui permiscetur. *Usus* hujus lapidis præter oblectamentum quod visui præstat, est in *philothris,* ad barbam & pilos excidendos, si ex eo calcinato lixivium fiat; quia verò etiam vomitum movet, patet multùm ⊕*li* vel etiam ♁*ii*, quod ipsum ⊕lo quodam imbutum est, in eo latere, ac etiam spirirum mundi vivificum, non parùm hospitii in hoc lapide invenire. Vid. *Mentzelius in Tract. peculiari de hoc Lapide in Appendice ad Annum IV. & V. Ephemer. Curios.*

IV. PUMEX lapis est erosus, spongiosus, exiguis cavernis refertus. *Usus* ejus, vel ex signatura, ad humiditates ♉das coagulantes in glandulis imbibendas, strumásque hinc & scrophulas absumendas inservire poterit, ceu pro arcano habetur sequens: ℞. *Sal gemm.* ℈.ij. ⊖♀ ℈.ij *pumicis* ℈.ß. *M.f. pulv.* quotidie *in vino, urinâ propriâ,* vel ▽ *a scrophulariæ* sumendus à ☽ decrescente ad novilunium, sic enim melius operatur.

V. TOPHUS seu *Porus* lapis est asper, scaber, porosus & facilè in pulverem

verem ſolubilis, unde etiam ſummè levis eſt, concretus ex materia terrea in limoſos halitus reſolutâ, quam ſal nitroſum ſpiritúſque auſterus coagulat, ceu à ſale marino & ſpumâ luteâ circa littora maris concreſcunt maſſæ *Alcionia* dictæ, in quibus aves Alcyones nidos faciunt.

VI. ASIUS lapis eſt ſimilis pumici ruffo, guſtu ſalſus, de quo ferunt omnia crurum ulcera in ejus lapidicinis ſanari, prout aliàs in metallorum fodinis crura vitiantur: fortè circa Thermas Piperinas, quæ crurum ulcera egregiè ſanant, hujusmodi lapides reperiuntur.

VII. STALACTITES, Stalagmites concretiones itidem ſunt nitroſæ & terreſtris ſubtilis materiei, nunc in pyramidis nunc globi formam.

VIII. OSTEOCOLLA perarenam formâ cryſtalli creſcens, lapis eſt mollis, albo & cinereo colore, figuram oſſis exhibens, concavus, intus quandoque margâ quadam prægnans. *Uſus* ejus, vel ex ſignatura, ad fracturas oſſium ad ʒj. in decocto vincæ pervincæ in vino, intra dies 4. vel 5. verùm in junioribus qui ſucculento liquore balſamico turgent non ita ſæpe ea exhibenda, ne callus craſſior inde informíſque emergat, ceu hoc ſibi in fracturâ amborum foſſilium contigiſſe refert *Fabritius Hildanus Obſerv. Chirurg. Cent. I. Obſ. XCI. p. m.* 70.

IX CORNU FOSSILE, etiam *Lithomarga alba* dictum, extus in cortice durum eſt, flaveſcens, intus verò medullâ molli, alba, levi, friabili, compactâ, adſtringente repletum, ortum ex marga ab aqua reſoluta, quæ dein in terræ cavitate denuo abſumpta craſſius relinquit & in lapidis formam compingit. Tale haud ita pridem circa Birſam prope urbem noſtram Baſileam repertum longitudinis & rotunditatis fere brachii in Pharmacopolio omnium inſtructiſſimo, Philoſophi Chymici noſtri Experientiſſimi, Clariſſ. *Dn. Urielis Ritzii* viſendum. Quia verò unicornu foſſile ſæpius in exteriori cortice lignum oſtendit, fieri etiam poteſt ut lignum vetuſtate arefactum prædicto lacteo è marga humore hoſpitium præbeat, hocque intra poros ſuos ita transmutetur, ut penitus transmutatum videatur, ceu & inde quandoque lignum olet è quo ortum eſt, de quo *Excell. Bauſchius Tr. peculiari. Uſus unicornu foſſilis* itidem ut aliarum margarum, bolorum & terrarum ſigillatarum eſt alexipharmacus, in Peſte, febribus malignis ſudoriferum egregium, ceu & nobilitat *Pulverem bezoardicum album Dan. Ludovici Pharmac. p. m.* 280. ℞. *C. C. philos. præparat. p.* ij. *Terræ ſigill. Sel. Unicornu foſſil. ana p.* j. *Ms.* f. pulvis, pro re natâ ♁*libus*, ♃*libus*, ♀*reis*, ♁*nis*, *pulvere viperarum, Laudano opiato exaltandus.* Sic & ingreditur *Pulverem bezoardicum* Excell. *Wedelij*: ℞. *C. C. Phil. ppt.* ℥ij. *Unicorn. foſſil.* ∇ *Lemn. Corall. rubr. ppt. Rad. contrayerv ana* ℥j. *ſuccin. alb.* ʒvj. *Lap. bezoar. occident.* ʒ. ß. *Ol.* ♌. *citri* ℈. ß. Ms. f. *pulv.* dandus vel *per ſe* in *malignis, Variolis, Morbillis*, confortandi & alterandi fine, vel cum ♁ *diaphor.* cum

♁*ri*

🜍ri *nativ.* & *Anodyno*, unde fit *pulvis* ejus *Anodynus Confortans*, est enim simul roborans & leviter adstringens à ℈.ß. ad gr. xv. *anodynus* verò in *diarrhæa*, *dysenteria maligna* locum habet; sic namque & alios fluxus sistit, *alvi*, *uteri*, *narium*, *hæmorrhoidum*, valet & ad *syncopen* ex acido-austeris vaporibus, *cordis tremorem*, *passionem cardiacam*, *vermes necandos*: commendatur item ad *oculos lachrymantes*, si cum *lacte* in pollinem tenuissimum redactum instilletur, item ad *ulcera* ad cicatricem perducenda, ac *intertrigines* & *ambusta* sananda. In ulteriorem verò commendationem egregii hujus mineralis, non pigebit adducere quæ inde se expertum esse refert *Celeb. Bauschius*, nimirum in Variolis, ubi cum metu epilepsiæ, convulsionum, aliorúmque gravissimorum symptomatum insignis in principio calor, funestus in augmento fluxus extrema omnia minarentur, vel alia febris malignæ indicia se proderent aut diuturnâ diarrhæâ vomitúque vires nimium labascerent, præsentissimum attulisse auxilium ægrotantibus, unica sæpe dosi quibusdam statim erupisse variolas, morbillos, petechias: Hinc *Globuli Bezoardici* & *Pulvis bezoardicus* laudati *Bauschii* inde quoque habentur optimum in malignis præsidium: ℞. *Unicorn. mineral.* 🜃 *sigill. Siles. alb.* C. C. *phil. ppt. ana* ʒiij. ♁ *diaphor.* ʒj. *ex subtilissimè* tritis cum *mucilag. tragacanth. alb. ex* ▽ *scord. f. Globuli* in forma terræ sigill. Turc. *Dosis* à ℈. j. ad ℈. ij. *Pulvis bezoardicus confortans* hic *est*: ℞. C. C. *gr.* xij. *Bezoard. miner. simpl. gr.* xv. *Rad. contrayerv. Lap. bezoar. or. ana gr.* xvj. *Mag. perlar.* ℈. *j.* trita inebrientur T*Râ Bezoard.* & lentè iterum siccentur addendo *Rotul. ex confect. alkerm.*

X. De AMIANTHO ab alumine scissili, eò quod parùm linguam pungat & non adstringat, differente, infra de Alumine quædam afferemus, nimirum est lapis fibrosus, lentâ & crassâ viscididate seu lentâ & viscida crassitie constans, ob omnium partium homogeneum contextum in vaporem resolvi nescius, solus ab omnium actuosissima △is naturâ immunis & incombustibilis; hinc verò lini instar pecti, neri & præparari pro lubitu potest: qualis modus quia pro deperdito aliàs habetur, sequens hîc (qui tamen non omnibus successit) *ex Ol. Wormio* sistitur: ℞. *Amianthi* fibris longioribus præditi, infunde in *lixivio* præparato ex *cineribus quercûs* putridæ & *cinerum clavellatorum* manipulis 2bus, bulliat in eo per quadrantem horæ, auferatur ab igne & maceretur in eo, spatio mensis unius, sic lanæ carptæ modo mollis evadit; aquâ dulci aliquoties materiam hanc ablue & exicca. *Usus Medicus* ejus est in *fluxu Mulierum albo*, si in Spiritu vini solvatur & saccharum ei permisceatur.

XI. LAPIS SPECULARIS seu GLACIES MARIÆ Lapis est pellucidus in bracteas tenuissimas scissilis, mollis, ex materia mucosa (prout *Cornu Lunæ* seu ☽ti tenacioris viscidíque glutinis argumentum est) in levissimam substan-

tiam

tiam expanſa, ferè ut argenti folia, exortus, ob pororum in ea rectitudinem perſpicuus eſt, & hinc *Vitrum Ruthenicum* dicitur, ceu is pro ſpecularibus & fabricandis laternis incombuſtibilibus inſervit. *Vires* ejus coſmeticæ ſunt, ob mucoſam enim ſubſtantiam, ramoſáſque particulas albas cutim teneram reddit, dealbat & derugat, fertur etiam ſi uratur & inſpergatur fiſtuloſis ulceribus, ſarcoticum eſſe. Quod ſi in liquorem redigatur, Talci vires habere, abſonum minimè videtur, ♁ úrque ☽teum album 🜄ius præ ſe ferre; prout in Epilepſia cranio humano maritatam Glaciem Mariæ quidam collaudant.

XII. TALCUM lapis eſt mollis, glaciei mariæ ſimillimus, in laminulas rectas, ſed flexiles & variè implicatas diviſibilis, magis tamen tenuis, colore candido argentoſo, igni invictus & incombuſtibilis, niſi certa enchireſi tractetur, ſic enim intra dimidiæ horæ ſpatium totam ejus ſubſtantiam ita calcinatam vidit *Excell. Morhoſius*, ut colore flavo ablato, ſpongioſa facta ſit, qua facilè in pollinem redigi potuit. Hinc quia ♁re albo ſummè excocto, digeſto & fixato ſcatet, Alchymici haud fruſtrà ſed ſedulo illud liquabile ſolutúmque reddere, ad inſtar Auri potabilis ſtuduerunt, quo pacto modo laudatus *Morhoſius* refert de Amico, qui ♁re ſingulari artificio ex hoc corpore extracto immedicabiles curare morbos potuerit, ut alterum illi à maximo Elixire locum poſuerit; hinc & juxta *Auctorem Aphricanæ Sophonisbe*, non ſaltem pro coſmetico inſigni inſervit, ſed & ♀ in ☽ commutare valet. Oleum ejus *Jacobus Zvvingerus Philoſ. & Medicus Baſilienſis* olim *celeberrimus* ita parare intendit: Talcum in folia minutiſſima diviſum ſacco lineo novo indatur, ſuſpendatúrque ut cacabi, in quo fabæ elixantur, vaporem per horas ſex excipiat; ſaccus exemptus è vaſe ſuo digitis exprimatur aqua tepida madefactis & flos talci in aliud vas aqua plenum decidet, ſubſidat, aquáque per filtrum ſeparetur; quod ſubſederit, exiccetur & cum ovi albumine in formam paſtæ ſubigatur, in igne reverberii citra fuſionem calcinetur, ut in cinerem abeat, qui in tepido ſupra marmor in oleum liqueſcit. Vel reſidentia Talci prædicta ⋇to optimo bis terve examinetur, abſtracto ↦te ab omnibus defuſionibus, remanebit in vino materia alba, quæ in frigido in oleum abit 3. horarum ſpatio. Hîc & minimè reticenda *Aqua Talci* Camilli Paraſchi, quæ ſummum & præſtantiſſimum eſt coſmeticum, cutem purgans, mollem, nitidam & abſque rugis perpetuò conſervans: ℞. *Talci viridis integri q. v.* Inditum crucibulo calcina △ne reverberii per horas vj. tum in pulverem tere, iterum totidem horis calcina, exempto & lævigato adde tantundem *Borracis factit.* iterum calcina, calcinatum tere, iterúmque adde tantundem *Borracis* & denuò calcina, fiet veluti lapis pumiceus, qui facilè ſolvetur *aq. lilior. albor.* vel *ſigill. Salomonis.*

CAPUT X.

De Coralliis.

ETSI à nobis in Regno Vegetabili Corallia inter Plantas relata ſint, dum inſtar Vegetabilium manifeſtè ramos expandunt, eorúmque integræ ſylvæ ſub aquis reperiantur, tamen quia duritie inſigni prædita ſunt, & ut planta non ſimplex ſed lapidea (λιθόδενδρον, frutex marinus ſaxeus) manifeſtè vegetationem, quàm lapidibus cum reliquis mineralibus adſcripſimus, innuunt uſúmque egregium in Medicina præſtant, imò cum omnibus ferè lapidibus virtute, ob 🜍 nobile, certant, de iis in ſpecie quædam hîc proponere lubet. Neq; verò nos morabitur fabula Poëtarum, qui Corallium è virgis cruore Gorgonis Meduſæ (unde olim *Celeb. Theodorus Zvvingerus* tincturam Coralliorum *Meduſæum* ſuum vocavit) perfuſis & in lapideam duritiem concretis enatum putarunt, niſi fortè inde tectè innuere jam voluerint, 🜍 nobile rubeum in viſcoſitate ſuccoſa diſperſũ quæ tandem ~⊖nus, intimè ſe ſe inſinuando, conſtringit, in creſcentiam formoſam expandit & in duritiem, inter fruticeam mollitudinem & ſoliditatem ſaxeam mediam, adjuvante ▽æ marinæ appulſu, tandem congelat, neque enim adeo dura ſunt, dum aquis adhuc abſconduntur, quin non ſuccus nutritius aptè fibroſam illorum connexionem pervadere poſſit, ac etiam tandem in baccas ſpermaticum ſcil. ſuccum ſe ſublimare. Differentias verò Coralliorum quod ſpectat, Corallia alia rubra, alia alba, alia nigra habentur, quamvis de his quidam, ut *Celeberr. Jacobus Sponius p. m.* in *Itinerario*, dubitent, quòd non niſi frutex ſint in lapideam duritiem induratus, verùm huic ſententiæ obſtabit quæ in Archivis rarioribus obſervare licuit, ſic namque non ſaltem Piſis & Oeniponti Corallia videntur variarum ſpecierum & colorum, alba nimirum, rubra, ſed & nigra ſummè dura, griſea & violacea, (teſte *Celeberr. Patino* in *Relationibus*) ſed & ipſe, quod magis Corallia nigra confirmare videtur, vidi in Muſæo *Dn. Zannone* Bononiæ Corallium nigrum rubro colligatum, item album & nigrum ſimul adnatum, nigrum ſpinoſum rarius, Corallium rubrum elegans lineis albis variegatum &c. *Vires* Coralliorum quod ſpectat ob vim ♌licam ♉dum abſorbentem, invertentem, roborantem, fibrarum tonum intendentem certè inſignes ſunt, præterquod tamen etiam, ſi *Helmontio* fidendum, aliter operantur, nimirum irradiativè, quo fit, ut rubra corallia appenſa hilaritatem & lætitiam, nigra triſtitiam & mœrorem inducere ducantur, imò illa in affectibus melancholicis, in ſpecie dictis & Epilepſiæ quoque egregiè opitulentur, hæc verò phrenitides & furioſas manias ſedent, pro vario ſcilicet modo, quo Archeus ab iis afficitur; hinc etiã, vel ex ſignatura rubra, cum purpurâ ſanguinis

nostri

nostri peculiarem ſympathiam colunt, dum in febribus malignis, ubi M.S. infecta eſt, ſplendorem ſuum deponunt, imò inſtante morte, *Ettmyllero* teſte, maculis liventibus & nigricantibus conſpurcantur, id quod effluviis ſanguineis attribuendum erit, prout & appenſa mulieri hyſtericæ pallescunt, affricta contrà carni mulieris ſanæ fulgorem priſtinum recuperant.

I. CORALLIA RUBRA pulveriſata per ſe, ut dictum, potentiſſimè ♉dum corpori hoſtile adgrediuntur, illúdque edomant, unde in variis affectibus inde exortis egregiè operantur, præprimis in affectibus ventriculi & inteſtinorum, quorum fibrillas motrices amicè roborant, hinc in *affectu hypochondriaco, cardialgiâ, paßione hyſtericâ, Colicâ, Lienteriâ, Diarrhæis, Dyſenteriis* &c. optimum exhibent remedium.

II. MAGISTERIUM CORALLORUM quidem non ſine causâ hactenus *Zvvelfero* aliíſque malè audiit, quòd id ♌bus ♉dis paratum, ſicque ſaturatum, impotensque ♉dum morboſum adgredi, inutilis fere calx ſit & quoad virtutes plurimum caſtretur; Verùm quia nihilominus mitius ejuſmodi magiſterium inde haberi poteſt ✠to ♌liſato, quod ad ebullitionem à particulis bilioſis acrioribus inductam valet, præparationem ex Junkenio hanc damus: ℞. ⊖ ♀ri vel *ciner. clavell.* ℔ij. affund. ✠ fortiſſ. ℥xv. ebullitione ſedatâ decantetur liquor inſipidus, hinc ⊖ reſiduum ſiccetur, affundatur denuo ✠, idque repetatur ut prius, donec nulla amplius efferveſcentia notari poſſit & alcali penitus ✠to imprægnatum; hoc dein indatur ☾tæ & habebitur menſtruum Coralliis ſuperinfundendum ad eminent. 3. vel 4. digitorum, unde quod in loco tepido ſolutum eſt, decantandum, rurſúsque de menſtruo affundendum; ſolutiones demum abſtrahendæ ad ſiccitatem materiáque alba reſidua ▽ frigidâ edulcoranda, ſicque habebitur Magiſterium corallorum in Diarrhæis, Dyſenteriis, Hæmoptyſi, hæmorrhagiis, aliíſque fluxibus p. n. ſi ullum in uſum adhibendum: In Dyſenteria ℞. *Magiſt. Corallor.* C. C. *uſt. Nuc. moſch. ana* ℈.ß. *Theriac. cœleſt. gr.* j. *Ms.* f. *pulv. in ſyr. cond. nuc. moſch.* ſumedus. In hæmorrhagiis quoque ad *acre* ♌*linum* liquefaciens nimis M.S. ſpiritúſque nimis inquietos valet hocce. ℞. *Mag. corallor. perlar. ana* ℈.ß. *Aqua plant.* ✠ *roſac. ana* ℥.ß. *ſyr. corallor. ana* ℥.ß. *Ms.*

III. SYRUPUS CORALLORUM ita parari ſolet: ℞. *Corallor. rubr.* ℥.ij. *diſſolv* in *ſucci citri* ℔ j. Digerantur per octiduum & poſtea filtrentur in hac ſolve *ſacchar. albiſſ.* & digere evaporando ad ſyrupi conſiſtentiam: Commodus quoque & melius fit ſi modo prædicto ✠to ♌liſato ſolvantur unde ℞. *Magiſter. Corallior.* prædict. ℥i. vel ii. *ſolv.* in *ſucco ribium* vel *berber. clarific.* ℥ iv. adde *ſacchar. opt.* ℔j & ſolâ digeſtione & diſſolutione emergit ſyrupus, in morbis ab Archæo furioso, fluxibus p. n. ad confortandum haud contemnendus.

IV. ℞ CORALLORUM quæ non ſit coloratum menſtruum vel tincta ſaltem ſolutio, ſed 🜍re ſuo, à quo Corallia rubra colorari diximus, prægnans certè paratu difficilis eſt. Clariſſ. quondam hîc Practicus *Bernhardus Verzascha* ℞am Corallorum præparari fecit ex ⏜u ſol quercûs (ex ſucco nimirum eorum fermentato & ſine prolecto) affuſo Coralliis pulveris. rurſus abſtracto ad conſiſt. mellis, unde 🜅 elegantem rubedinem contrahit, hancque contra omnes generis fluxus alvinos conducere in *Epiſt.* ad *Celeberr. Wepferum* in *Obſerv.* C. teſtatur; ſimiliter ferè *Celeberr. Michaelis* cum ⏜u lignorum per digeſtionem ex Coralliis ℞am extraxit, aſſentiente quoque *Kirchero Mund. ſubterr. Lib. I. p.* 101. qualiter tamen ſubtilis ſaltem fit ſolutio, vel abſtractione menſtrui vel facili præcipitatione in pulverem redigenda. Hinc ab aliis aliter ℞ coralliorum parari ſolet: *℞. Corall. rubr.* 🜕 *opt. ana q. ſ.* indantur 🝭 tubulatæ (uti aliàs ⏜us de tribus parari ſolet) & prodibit in recipientem amplum ⏜us 🜕tri, Coralliis in 🝭 calcinatis, quibus deinde 🜅 rectificatus affundendus, ut ℞ in anxietatibus hypochondriacis utilis obtineatur. Verùm quia & ſic TRa potiùs ex 🜕tro fixo emergit, quàm ex vero Coralliorum 🜍re, Acutiſſimus Chymiater *Joel Langelottus in Epiſt. ad præcellentiſſ. Naturæ Curioſos* inauditam hactenus Coralliorum reſolutionem tentavit Oleo quodam (fortè aniſi peculiariter præparato) inter deſtillata vegetabilia blandiſſimo, unde vix exacto menſe, cùm more ſolito cucurbitam agitaret, animadvertit fragmenta Corallina paulò intenſius rubere & molleſcere ſine ulla tamen olei mutatione; hinc perrexit eodem gradu caloris & animadvertit mirabiliter Corallia penitus in mucilaginem rubicundiſſimam reſoluta eſſe, verùm quia menſtruum hoc 🜍um ſe combinare cum 🜍re coralliorum non poſſet, quamvis repetita fuerit digeſtio, affudit tandem 🜅 🜿ſatum, à quo brevi digeſtione reſolutus eſt liquor in rubicundiſſimam ℞am.

FINIS Sectionis Tertiæ.

DISSER-

DISSERTATIONIS DE REGNO MINERALI SECTIO IV. DE MEDIIS MINERALIBUS.

EJUSQUE PARS I. DE SALIBUS.

CAPUT I.

De Mediis Mineralibus in genere, eorúmq; Ortu & Mixtione.

PRÆMISSO scrutinio Metallorum & Lapidum agendum porrò nobis de *Mediis Mineralibus*, quæ ita dicuntur, quòd mediam inter illa duo quasi naturam habeant, sunt enim ex parte lapides & dura instar lapidum, & ex parte metalla, quia funduntur & liquefiunt instar metallorum: Differentia nimirum hæc est, Lapis nec liquescit nec metallo ductilis existit: metallum verò sub malleo tractabile & igne liquabile est: media verò liquescunt & non producuntur, sed in fragmenta dissiliunt, quo lapidem referunt, liquescentia verò metallum. Ex hoc verò jam patere poterit, quantum & his mediis mineralibus priora duo mineralia, Metalla nimirum & Lapides debeant, ceu quæ ex varia horum combinatione & confermentatione quasi resultant, quantáque itidem virtus in hisce residere debeat, dum è Metallis & Lapidibus congenera & affinia his 🜍ra & ⊖lia denuò per artem sunt eruenda, quo exoptatus effectus obtineri possit. Dispescuntur autem *Media Mineralia* in SALIA, SULPHURA & TERRAS, quorum priora duo aliis vocantur *Succi concreti*, *Salia* quidem macri, *Sulphura* verò pingues, nimirum pro principiorum variâ com-

commixtione, particularum constituentium pororúmque diversâ habitudine, maximè verò mundani spiritus, nectarei vivifici Divini salis concentratione variâ, diversa ejusmodi corpora producuntur; est scilicet materia mundi subtilissima (aliis spiritus æthereus, Mercurius aëreus) quæ poros telluris angustos penetrans & pervadens exacuatur, sed nihilominus circa terrestres quasdam particulas aliter inde figuratas detinetur & incorporatur, sicque ad statum aliquem quietis & rigiditatis normam deducitur, unde varia puncta salina *Salia* nimirum oriri videntur & exhinc etiam, pro materiæ subtilis vario motu ac quiete, particularúmque præcipuè ramosarum variè agitatarum accumulatione & congressu diversa *Sulphura*, ceu in sequentibus de hoc clariùs; Ubi verò particulæ terrestres minus arcto nexu junguntur, pori & interstitia magna relinquuntur, parcéq; iis associantur ramosæ partes, rigidáque salina puncta minus vel multum dispersa saltem in iis exiccant, *Terræ* resultant. Quo pacto autem Corporum ejusmodi diversitas emergat, *Cartesius Principor. Philosoph. Part. IV. §. LIX. & seq.* explicare contendit, ex materiæ subtilis inæquali per terram interiorem (de qua Sect. I. Cap. V.) quæ non ubiq; æquè densa est, transitu, unde ejus particulæ, semper aliquantulum modò plus modò minus moventur, non eæ solùm quæ vicinis non annexæ sunt, ut particulæ argenti vivi, & salis & aquæ dulcis & aliæ quævis in majoribus ejus meatibus contentæ, sed etiam eæ quæ omnium sunt durissimæ ac sibi mutuò quàm firmissimè adhærent. Non quidem quod hæ ab invicem planè separentur, sed eodem modo quo videmus arborum ramos ventis impulsos agitari, & eorum intervalla nunc majora reddi nunc minora, quamvis idcirco arbores istæ radicibus suis haud evellantur, ita similiter per quam ingeniosè *Cartesius* infert, crassas & ramosas terræ istius particulas ita connexas esse atque implexas, ut planè ab invicem motu caloris disjungi haud possint, sed saltem aliquantum concutiantur & meatus circa se relictos modò magis modò minùs aperiant. Quia verò terræ hujus particulæ invicem fortiùs connexæ duriores sunt particulis aliis terræ illius quæ ipsis incumbit & suprà locatur, hæ dum in has inferiores eorúmque meatus & poros delabuntur, ipsas facilè motu isto suo contundere & comminuere, sicque ad duo genera figurarum, ad quarum ortum non immeritò *Cartesius* attendit, reducere posse infert; Hinc namque de Succis acribus & acidis, ex quibus fiunt *Atramentum sutorium, Alumen* &c. item de Materia oleaginea *Bituminis*, *Sulphuris* &c. ita philosophatur: nempe particulæ quarum materia paulò solidior est, quales sunt salis, meatibus istis interceptæ atque contusæ, ex teretibus & rigidis planæ ac flexiles redduntur, non aliter quàm ferrri candentis virga rotunda, crebris malleorum ictibus in laminam oblongam potest complanari, cumque interim hæ particulæ vi caloris actæ hinc inde per meatus istos serpant, duris eorum parti-

parietibus allisæ atq; affrictæ, gladiolorum instar acuuntur, sicq; in succos quosdam acres, acidos, erodentes vertuntur: qui succi postea cum metallica materia concrescentes, *atramentum sutorium*, cum lapidea, *alumen* & sic alia multa componunt. Particulæ autem molliores, quales sunt pleræque ex terra exteriori delapsæ, nec non etiam eæ aquæ dulcis ibi penitus elisæ tam tenues evadunt, ut motu materiæ primi elementi discerpantur atque in multos minutissimos & quàm maximè flexiles ramulos dividantur, qui ramuli terrestribus aliis particulis adhærentes, componunt *Sulphur*, *Bitumen* & alia omnia pinguia seu oleaginea, quæ in fodinis reperiuntur. Quicquid sit fingátque hac in re intellectus humanus, oportet certè ut ex certis circumstantiis, directione & dispositione Altissimi ab ambobus, agente & patiente, particulæ tales & tales eleventur & sibi occurrant & in uno loco quam natura matricis instar præparavit, commisceantur, & soliditate loci conserventur; nisi verò locus ille solidus (ceu ad soliditatem ejusmodi etiam respexit *Cartesius*) esset, particulæ à materia cœlesti agitatæ exhalarent, nec etiam ipsius loci frigiditas illas in commixtione condensaret & confortaret, inde namque & earum mutua invicem actio & reactio, subtilisatio & depuratio emergit, id quod sine calore ventris terræ cooperante & maturante à motu scilicet & lumine cœlestium corporum fieri nequit.

CAPUT II.

De SALIBUS in genere.

SALIBUS autem meritò inter media mineralia primatum deferimus, dum haud absque ratione *Homerus* Sal *divini* nomine insignivit & *Plato in Timæo* Sal *Deo amicum corpus* vocavit, Solem & Salem *optima vitæ* dixit, prout & ipse q; Servator Apostolos vocavit *sal terræ & lumen mundi*; in salibus scilicet balsamum nidulatur vitæ summè reficiens, unde *Cornelius Drebelius* non aliâ ratione suos refecit, fame à longâ in mari suscepta peregrinatione pereuntes, quàm maximâ vi salis ita congestâ ut inde vapor elatus illos afflaret. *Salium* autem nomine sumitur id quod cùm sit durum & friabile in aquâ tamen dissolvitur, quo significatu etiam sales *compositi*, ut ♓, item ⊕lum, ○ inter sales numerantur, quamvis hæc *saliformia* potius *corpora* aut *succi* vocari possint, quia ex corpore quodam non sale, per spiritum acrem soluto & rursus coagulato orta sunt, ut in sequentibus patebit; excluduntur verò sic à ⊖bus pellucidæ aliquorum metallorum venæ in aqua minimè liquabiles, ceu sunt *Argentum rude rubrum & pellucidum* (Roht durchsichtig Gulden Ertz) quod rubino simile est & plusquam ex semisse argenteum, item *Argentum rude*

rude Corneum gediegen horn-färbig Silber-Ertz) quod ad candelæ flammam liquatur & priore adhuc argentosius est. Dum verò Salia *corpora* vocamus in *mediis aquosis resolubilia*, eorúmque insignem differentiam quoad diacrisin innuimus, notamus etiam requisita diversa velut menstrua in quibus liquentur, & cum quibus ratione texturæ & compositionis conveniant; quo namque fit ut diversa salia in unâ eadémque aquâ resolvi possint, sic ut unum solutum nihilominus alteri solutionem haud deneget, diversa namque textura salium texturæ aquæ intimæ sat variantis correspondere debet, sic namque observamus sal commune in aqua liquatum eam in tantum imbuere quantum aqua recipere potis est, reliquum verò (egregio exemplo ad compositiones Medicamentorum, ne eorum farrago ingens in unâ sæpe formula ægri crumenam frustra extenuet) decidere in fundum, relictis nihilominus poris aliis velut vacuis, quibus alterius salis generis puncta suscipi possunt, variant scilicet plurimum texturæ internæ & configurationes inter hæc salia, dum in aliis figura triangularis, quadrangula, hexagona, octaedra &c. observatur, quo fit ut & motus eorum variet ac hoc motu raris mollibúsque Vegetabilium & Animalium ⊖bus validiores ostendant vires: imò hinc quoque fit ut destillata hæc salia diversos quoque præbeant spiritus ac insuper si unà solvantur & evaporentur regionem sibi quodvis particularem ob figurarum internarum irregularitatem quasi eligat, quamvis quoad externam figuram sal idem numero variè concrescere possit, ceu videmus Nitrum evaporatione in trabeculas seu stirias concrescere, marmoris verò speciem æmulari dum in catino fusorio liquefit & in pelvim orichalcinam aut porphyritem effunditur, lanuginis autem vel nivis consistentiam in fictilis superficie exteriore adipisci, dum aquis dilutum per fictile transudat: imò Nitro, sale marino, Vitriolo seorsim vel omnibus simul in aqua solutis, evaporatione institutâ, apparet, salia adscendere juxta vitri altitudinem ad margines usque, quò cum pervenerunt ab altera parte descendunt ad basin vitri usque quod sale penitus tectum est. Quòd si verò attendere velimus ad intimam salium figuram in qua præprimis convenire possint, illa particulis ejus seu atomis quibus componuntur ex effectu commodissimè oblonga & acuminata attribui poterit, hinc namque compungens salium sapor, illorúmque facilior in aëre humido vel aquâ exsolutio, dum hujus partes lubricæ & flexiles circa salium spicula convolvuntur eaque secum abducunt. Hinc & quia particulæ illorum inflexiles sunt & duræ, non mirum cur Salia sint friabilia & non ægtè invicem separentur.

CAPUT III.

De Sale communi & Sale Gemmæ.

SAli communi, quia princeps omnium ſalium exiſtit, ac *nobiliſſimum* ac *optimum aroma* haud inconcinnè dicitur, dum cibi neceſſitatem, referente *Plutarcho*, in ſuavitatem acido ſuo activo convertit, meritò primas deferimus. Eſt autem illud vel *foſſile* & cæduum quod ſtatis effoditur è locis, quo pacto refert *Varenius in Geograph.* totam inſulam Ormum nil niſi durum candidum ſalem eſſe, ex quo ſecto parietes ædium conſtruuntur: vel *marinum* quo mare ſcatet & imbuitur ut Aër nitro: vel *fontanum* quod lacus, fluvii ac fontes ſufficiunt, quo pacto in Germania plures ſunt fontes ſale inſignes, unde ſua nomina nobilia oppida ſunt mutuata, ut *Hala Hermundorum, Hala Sueviæ, Hala Rhætiæ, Salisburgum* &c: Ex quibus tamen hoc poſterius prioribus, quia rarius & levius, cedit, dum filtratione per poros terræ aqua marina ſalſa de ſuâ acredine aliquid perdit acidúmque ejus infringitur, hinc namque *Marinum* quod meritò *pater* reliquorum dicitur, majus & durius & elegantius in cryſtallis eſt, in quo & 🜍 vivum perfectum ardens, ex odore 🜍reo in rectificatione ſe prodente, nidulatur, ceu jam Homerus unctuoſitatem ejuſmodi aquæ marinæ ſalſæ agnovit, dum Naſicaan Alcinoi Regis filiam fingit præcepiſſe famulabus, veſtes ſuas & Ulyſſem naufragum uvidum non marinâ aquâ ſed fluviali abluerent. Aliàs quia ſal ſalſum & muriaticum eſt, non ſaltem quoad ipſius particularum figuras, obtuſos aculeos ab acumine in latiorem baſin deſinentes obtinet, ſed & quoad binos illos naturæ pugiles ex Ձli & ♉do (ut monſtrat cita granulatio ſalis admixtione fellis vel ſanguinis bubuli, dum hujus ⊖ △le ſe cum ♉do unit) conſtabit, magis tamen de naturâ Ձli habebit, quàm ♉di, experimento *Grevv. p. 64.* qui obſervavit ⊖em communem cum ſolo ∽u ⊕li effervеſcere, notátque ∽um ejus eſſe ♉dum continens quid de Ձli, multùm differens à ∽u 🜍ris, ⊕li &c. Cæterùm *Ortum ſalis communis* quod ſpectat, primarium id acceptum referet materiæ ſubtili, quatenus illa motu continuo per meatus & poros 🜃 anguſtos exacuta & ſubtiliſata, ita ut è particulis planis & maximè mobilibus jam magis ad quietem redacta retineatur circa diſpoſitas particulas 🜃æ magis combuſtæ, quæ particulæ aliis ejuſdem materiæ particulis (quæ per meatus 🜃æ apertiores tranſitum obtinuere, adeo ut non tam immutatæ exiſtant) obviam factæ ſe invicem abripiunt & ſibi mutuò cohærent, unde & refert *Leurſen in Prodr. Theatr. Chym. Cap. IX.* ⊖ commune re quadam vili in ☿rium currentem permutari ex ejúsque ∽u coagulato facilè

chartam comburi posse. Quia verò ⊖ centrale corpus naturæ est, virtutem, vigorem & robur ▽æ concilians non possunt non *Usus Salis* esse infiniti, qui tamen redigi possunt in seq. nimirum sunt aut *Theologici* dum olim eo DEUS delectabatur in sacrificiis *Numer. XV.* aut *Politici* quatenus non saltem olim in Æthiopiâ sal d'Angugni pro moneta inserviit & antiquitus Imperatores sale milites solvebant, unde Salarium, sed & hodie Principum & Magistratuum præcipui reditus inde habentur; aut *Diætetici* sec. illud quod sibi optat *Horatius*: *Modò sit mihi mensa tripes & concha salis puri.* Sal namque cum esculentis assumptum, præterquam illa à corruptione servat, quia ejus partes punctatim carnes v. g. ingrediendo se in modum paxillorum habent & motum partium carnis impediunt, digestionem summopere facilitat, incidendo, abstergendo, salia sylvestria heterogenea infringendo, absorbendo & per diuresin eliminando, unde & tantùm abest ut calculo laborantibus salis usus sit interdicendus, quin nō in morbis etiam acutis, ubi appetitus prostratus est, Medico cogitandum sit, Hominem absque sale vivere aut diu incorruptum manere non posse, atque ideo juxta monitum *Cardilucii in Not. ad Hartmann. p. m.* 631. in potulentis sal ipsi in sufficientia propinari debeat: aut sunt *Chymici*, dum facit ad solutiones Auri, metallorum fluores, depurationes &c. aut sunt *Medici*, iique vel *interni* vel *externi*: Sic namque in *Apoplexiæ* insultu si nil ad manus sit optimè mox exhibetur vomitorium ex *salis comm.* ʒ.j. in *Aq. font.* quo citiùs eò meliùs: imò crediderim in aliis morbis, ubi incisione & abstersione humorum opus est, id aliis commixtum laudabiles effectus præstaturum, si modo frequentius in usum adhibeatur, sic namq; halecis ⊖ti usu quartanarium restitutum refert *Rolfincius*, item Aurigam non paucos febre diuturnâ laborantes, haustu vini, in quo manipulum salis prius dissolvisset, exhibito, curasse docet *Clariss. à Brunn Syst. Mat. Med. p. m.* 24. de quo & in *Regno Vegetab.* §. XXIV. ubi de *Salso Sapore.* *Externè* quantùm valeat ⊖ depuratum patet ex eo, quod asserit citatus *Leursen*, equum sub sella ex compressione aut alio vulnere læsum feliciter curari solo fœno intincto & madefacto liquore in quo sal solutum. Hinc & in *combustionum* ἐμπυώσει extrahendo certissimum est, item in *Colicâ flatulentâ*, *Cephalalgiâ* ab humore frigido in *Sacculo resolvente* sequenti humorem frigidum crassum parti impactum secundùm *Fernelium*, qui ad catarrhos siccandos, cerebrúmque roborandum in suis *Consiliis* eo utitur: ℞. ⊖ *commun.* ℥. iij. *sem. anis. fœnicul. fœnogræc. Baccar. laur. ana* ℥. j. ß. *Milij* ℔. ß. Torrefiant in sartagine, sensim affundendo *Vini generosi q. s.* Includantur duobus sacculis, qui vicissim calentes applicentur, 🜄 prius irrorati.

Ex *Præparatis* è *sale communi* fit

I. SPIRITUS SALIS, qualis gratissimus omnium sic fit: ℞. ⊖ part.

iij. *Boli*

iij. *Boli comm. p.* viij. ʃ\tur aperto igne, rectificetur è cucurbita, ubi prodit *phlegma*, hinc ⁓*us ſtriatus* ac in fundo *Oleum* ſeu ⁓*us concentratus.* Quâ in operatione fit ut ⊖les teretes & rigidi per △is torturam dividantur quoad minima ramenta, quæ per △em exaſperata undiquaque angulis acutis ſcindentia linguæ noſtræ imprimunt ſenſum acidi : Quale itidem leniori igne ex .:∷. tentare licet, ſed mediante menſtruo corroſivo: ℞. ⊖ comm. ℔j ▽. *pluvial.* ℔j. ß. ∘°∘ ⊕*li rectif.* ℥ iv. vel. v. ʃ\tur ex .:∷. in fine augendo ignem ad totalem liquoris egreſſionem, ita n. corroſivum ⊕li oleum ſupplebit vehementiam ignis & ⊖les corrodendo comminuet in minima ramenta, quem ſtatum ⊖lium *Willis de Ferment.* *vocat* ⊖*les ad fluorem* evectos. *Uſus* hujus ⁓ûs ⊖is egregius in phlegmate tenaci viſcido incidendo, ſubtiliando, dividendo, ceu hinc aliquot guttæ ejus cum liquore ſpirituoſo aromatico aſſumptæ optimum præbent *ſtomachicum* ad appetitum deperditum reſtaurandum, fermentúmque ventriculi deſes exaltandum & è glandulis ſtomachicis proliciendum; *diureſin* quoque movet, ſi aquis diureticis diluatur, per ſe namque potius renum tubulos perverteret magíſque corrugaret, egregiè verò illic tartarum rubicundum, ſub ſpecie ſabuli rutilantis in matula tandem ſe prodentem ut & ſanguineum quandoque ⊡æ præ ſe ferentem colorem præſente ſtranguriâ intolerabili domat, prout *Dravvitius* teſtatur præ calidioribus diureticis, ⁓*u therebinth. Juniperi*, ⁓um hunc ⊖lis ſtrennum hîc ſe præſtare averruncum; exinde quoque in *Hydrope* optimus, in quo ſitim inſuper compeſcit, ceu & in *Febribus ardentibus* eadem ratione valet, dum & ſanguinis ardorem extinguit & putredini reſiſtit, 🜄is cordialibus disgregatione permiſtus.

II SPIRITUS SALIS DULCIS, temperatus magis, minúsque corroſivus ita habetur: ℞. ⁓ ⊖is rectific. p. j. 🜈 rectificatiſſ. p. iij. (anaticâ n. portione minus dulcis redditur) Digere ſimul per 24. hor. poſtmodum ʃ\tur ex .:∷. per 🝭 vitr. idque repete ſæpius digerendo & deſtillando, donec alcohol vini bene cum ⁓ acido unitum h. e ut blandum ∘°∘ vini ſuis hamulis & ramuſculis complexum fuerit ⊖les ſcindentes ⦶ & ⊖is quorum anguli acuti obtunduntur molli ∘°∘ vini. Quod ſi ſuccinctius elatoratum volueris, ⁓úmq; deſideraveris ⊖is ∧lem ∘°∘ vini temperatum: ℞. ⊖ comm. ad fluorem usque calcinati ℥iiij. ∘°∘ ⊕li rectific. Alcohol vini ℥vj. vel viij. cautè ∘°∘ ⊕li ⊖ communi affunde ne illud in fumum ∧lem convertat, qui ut ſervetur alcohol vini prius affundendum, ut in gremio ſuo ſuſcipiat grumos iſtos ⊖nos ∧les & ſub molli ſuo ol. abſcondat, deſtilletur leni igne, ita n. cum alcohol vini tranſibit ⁓ ⊖is ∧lis ol. vini temperatus, & deſcribet ⁓um ⊖is dulcem ∧lem, Vires ejus ſunt obſtructiones reſerare, appetitum

titum prostratum restaurare, diuresin movere & putredini resistere. Insuper generosissimum menstruum exhibet in extrahendis TRis mineralium & metallorum, maximè si secundum quosdam -∩-us ⊖lis viridis (quæ tamen viriditas sec. *Ettmyllerum* solùm est ab adjunctis lateribus quæ sub 🝞tione solvuntur) repetitis cohobijs in *Circulatum minus Paracelsi* convertatur, ceu quo metalla calcinata disponuntur, ut fixa reddantur volatilia.

III. SPIRITUS ⊖LIS COAGULATUS *Mynsichti* ita paratur: ℞. -∩- ⊖ *comm.* ⊖ *absynth. cryſtall. ana*, affund. & coagula. *Usus* ejus præstantissimus in *Hydrope* an *aq. absynth.* & -∩- *fl. sambuc.* quotidie continuando donec ille & *tympanites* paucis diebus evanescant, resolvit quippe egregiè viscidum ♀reum in glandulis & per diuresin potenter eliminat. Dos. à gr. vj ad xii, xv. *Pharam. Rhumelius* spiritum ⊖lis coagulavit cum ⊖le ∧li succini & sic quoque diureticum in *hydrope* & *nephritide* conveniens effecit haud contemnendum.

IV. SAL MIRABILE GLAUBERI ita fit: ℞. ⊙ in destillatione -∩-ûs ⊖lis absque △ne supra S.I. relict. solve ▽â tepida, filtra per chartam, colaturam in vitro evaporatorio evapora ad quart. part. consumptionem: residuum relinque per noctem in loco frigido sic in mediis undis crescunt crystalli oblongi & dulces, minimè corrosivi sed salso dulces, qui vocantur ⊖ *mirabile unum*; aqua verò relicta etiam evaporari potest ad siccitatem & hoc est ⊖ *mirabile alterum*. *Glauberus* verò hoc mirabile appellat meritò dum mutatione certâ ⊖lium texturæ figit & solvit, figit v.g. & coagulat, super charta albâ & arenâ calidâ leniter prius calcinatum, omnis generis liquores, ut est vinum, ✠tum, cerevisia (p. j. ⊖lis & p. iij. Liquoris sumendo) & brevi tempore in glaciem convertit: solvit verò & reserat claustra ⊙ri, aliorúmque subjectorum ♀reorum ut ♁ii, quo pacto in *Collectan. Chymic. Leydens.* egregium Balsamum ♁ialem eo paravit Excell. *Maëtsius*, supra allatum: observatur etiam hoc ⊖ mirabili omne amarum mox in mitiorem saporem converti, v.g. si cum *myrrhâ*, *aloë* &c. commisceatur, & VS affundatur, qualiter insignis liquor balsamicus obtinetur, animal eo intinctum diutissimè à corruptione conservans, prout & intus hinc in *Hydrope* balsamum internum egregiè confortat & restaurat. Quia verò Sal Gemmæ multum cum præcedenti ⊖le convenit de eo hîc quædam addere lubet.

SAL GEMMÆ ita dicitur quòd resplendeat & album sit instar crystalli, quę causa est quod coronæ, candelabra & alia ejusmodi ex ipso fabricata, quasi ex vero crystallo essent efficta, ex urbe Cardonâ in Regno Cataloniæ, ubi elegantissimum habetur, vendantur, referente *Carlo Lancillotti Nuova Guida alla Chimica Part. II. C. VI. p. m. 125.* Quamvis autem multùm conveniat cum

cum ⊖le communi, tamen in eo differentia est quòd in congressu illarum particularum, de quibus *cap. anteced.* plurimùm lapideæ materiæ immixtum sit, quâ de causa etiam durius est, magísque adstringit & carnem à corruptione fortius vindicat, sed tamen minus ad condiendos cibos aptum est, dum asperitate illâ lapideâ dentes offendit nec facilè exolvitur; hinc minus ut ⊖ commune alimentosum sed magis medicamentosum existit, virtutésque ejus fortiores; prout *Camillus* Medicus Genuensis illud *Pilularum* suarum elegantis compositionis adversus Quartanam contumacissimum aliàs maximéque rebellem morbum ingrediens esse voluit: ℞. *Gum. sagapen.* ʒ. vj. *ammoniac.* ʒ. v. *Extr. troch. alhand.* ℥j. *Diagrid.* ℥ß. ⊖*gemmæ* ʒ. j. ß. *syr. violac. q. s.* F. M. P. ex qua formentur pilulæ ciceris formâ *Dosis* à *gr.* vij. ad ℈. ß.

CAPUT IV.

De Nitro.

NITRI Etymologia præteriri posset, nisi tacitè locus natalis, facultates & differentiæ inde, insinuarentur; Nitrum scil. vel à Nitria provincia Ægypti dicitur vel ab effectu, ex Græco lavare, νίζειν, νίπτειν, quia mundificat. Sic verò & distinguitur juxta *Gassendum* Nitrum à Sale petræ dicto, quod illud non uti hoc deflagret, nimirum in illo remanent quidam cineres, sed hoc totaliter consumitur. Est autem Nitrum vel *naturale* in Terra vel supra terram florens repertum, vel *artificiale* ex aquis *Nili*, quæ ex Rabbinorum sententiâ ex aquis masculis superioribus, scilicet rore & pluviâ seu nubeculis roscidis nitrosis circa solstitium fermento velut turgentiores excursibus suis totam terram aliàs fœcundant, primitus per evaporationem △is vel solaris vel focalis extractum, cujus pars subtilior *Aphronitrum* dicitur. Hinc jam patere poterit, ⦶ copioso turgere spiritu, dum & vasa disrumpit atque in multos halitus se diffundit, imò illud mirabile naturæ concretum esse, dum ut frigidum calorem domat, & nihilominus purus putus △is est, metalla quævis in fluorem concitans, meritóque ⦶ serpens terreus, spiritúsque ⦶tri, aqua ignis vocatur. Quia verò spiritus ⊖tri ♉dus ⊖li ▽o aut cum carbonibus ♌sato conjunctus, perfectum exhibet ⦶trum haud inconcinna erit sententia *Mayovv de Nitro Cap. I.* illud nimirum constare ex sale ♉do maximè igneo, & insuper ♌li seu ⊖is ♌li vicem subeunte, ⊖le △li purè ⊖so, prout & post destillationem ∿u ♉do protruso, relinquitur in ☋tâ ⦶um ▽um ⊖li ♌li simillimum, quod egregiè ad venena domanda valet. Ob hoc ♉dum verò fit ut ⦶ concretum salsum optatò △le ferociens in corpore figat, motúmque ejus sufflaminet, quæ causa est quod

refrigerare dicatur: hinc & ſitim inſigniter extinguit, quatenus ut concretum ſalſum ratione ⊖lis △lis c°o ſi quod ab excrementis animalium, circa quarum viciniam potiſſimum generatur, unà recipit, cujúsque ratione flammam concipere videtur, acre vellicans fauces mitiget, ac etiam ♉do ſuo ∽u motum inordinatum fluidorum cogit, quæ cauſa eſt, quod in (*Vires Nitri inſigniores*) *hæmorrhagiis ſiſtendis, febribus malignis* edomandis, *Satyriaſi* item & *Salacitate*, ex nimio ∽tuum & humorum motu, præſentaneum afferat auxilium, imò etiam ſucceſſivè totalem in re Venereâ impotentiam conciliare poſſit, ut exemplo à *Timæo à Guldenklee* allato per notum, quamvis aliàs ſi ⦶ rebus detrahatur, vis ipſa prolifica, generatio & vita ſimul videatur auferri, & 🜃æ & maris fœcunditas nonniſi ex hoc ⊖le fluat, adeo ut ad id præprimis in Naturæ contemplatione ſit reſpiciendum, ceu in Regno tum Vegetabili tum Animali in id intendimus, cùm haud abſonum ſit ſtatuere ſeminarias rationes in ∽u univerſi, hunc verò in ⊖libus maximè ⦶tro & ⊕lo velut in proprio domicilio reſidere. Verùm ut hoc dilucidiùs pateat, Nitri geneſis erit indaganda, ad quam nos manuducit *Leurſen Prodr. Th. Chym. Cap. IX.* referens ⦶ gradu ſuperare ⊖ commune, eíque natales ſuos debere, nimirum è ⊖le communi magis △li reddito ſimul cum particulis ramoſis contexitur proceſſu ſequenti: Particulæ ⊖is communis mediante calore externo ⊙ris & radiorum ⊙rium in motum deductæ ſimul adſciſcunt in poros ſuos particulas ſubtiliſſimas ramoſas radiorum ⊙rium, qui hinc in hiſce ut matricibus retinentur; unde etiam liquet cur ⦶ è regionibus calidioribus allatum majoris ſit efficaciæ, quia nimirum particulæ in majori motu exiſtere poſſunt & per conſequens particulas ramoſas intimius poris ſuis appropriare; Sic in latrinis, ſtabulis, cellis & foveis oritur halinitrum quoddam ejusdem naturæ, quia motu illo intrinſeco & ope fermentationis particularum ⊖lia iſta ♎tur & ramoſas ibidem exhalantes particulas ſuſcipiunt; In Germania verò & aliis regionibus frigidis ⦶ non tam bonæ notæ eruitur quia nimirum, ut communiter loquuntur, nimio ⊖le communi refarcitum eſt, vel quia particulæ ⊖is communis ⦶trum conſtituentes non ſatis radiorum ſeu particularum ramoſarum ſibi aſſumpſere & in ſtatum △litatis deductæ ſunt; Confirmant hæc quod ⦶ arte obtineri poſſit è ⊖le communi, ſi nempe ⊖ commune cum calce permixtum (qualiter aliàs ad rebelles tumores commendat *Geilfuſius de Therm. Wisbadenſ.*) parùm calcinetur, ut particulæ magis aptæ fiant ad aëris motum ſuſcipiendum, nimirum ⚹ poros ⊖is communis aperit, adeo ut ingreſſus aëri in illos pateat, ſic verò pulveriſata poſtea in ollam vel quodcunque vas injiciuntur & continuò humectantur ▽â communi vel ⊡â, ut hâc fluiditate inductâ eò meliùs motum inteſtinum concipiat, hæc verò mixtura ita reponitur in ⊙le ſub umbrâ, ne pluvia in eam cadere poſſit

possit, & spatio 5. vel 6. mensium planè degenerabit ⊖ in ⦶ purum, quod ▽ â communi elixiviandum erit; Quod si verò *Ungulæ, Coriorum ramenta, Cornua abrasa*, & similia ⊖le △li abundantia terrámque fœcundantia his adjiciantur, tantò major ⦶ copia obtinebitur. Obtinetur autem communiter ⦶ ex acerrimo lixivio quod excolatur ex fimo, stercoréque antiquato, vel putridis etiam cœmeteriorum maceriis, terrísque simul studio quodam putrefactis, affusâ pluries in vasis ligneis aquâ, quâ eadem hoc lixivium in magnis lebetibus coquitur, ceu Venetiis in magno Armamentario ad pulverem pyrium conficiendum taliter parari videre licuit. Apud eosdem quia *Borrax* seu *Chrysocolla Aurifabrorum* ex nitro vulgari paratur, modum eorum virésque Borracis hîc adnectere, haud inconsultum erit; Fit is seq. modo: ℞. *Nitrum pellucidi dulcis* ℔. iv. *Lactis vaccini* ♌ *t.* ℔. ij. *Mellis despumati* trientem, Croci ʒ. ß. solve super prunis, adde Lixivii facti ex cinere bono & calce testarum ovorum ℔. iij. Loca in ollâ vitreata in cella per mensem, & congelascent in lapillos; horum ℔. *j.* solve in ▽ font. ℔. iv. super △ dispuma, filtra & coagula in salem: quamvis *Hoffmannus* testetur ex minerâ quadam fieri, forte ut *Cæsapinus* habet, ex cremato lapide quodam candido & fissili, quem Borracem crudum vocant. Quidquid sit *Vires Borracis* progeniei nitrosæ insignes sunt in ciendis *mensibus*, pellendis *secundinis* & *partu*, moláque & *fœtu mortuo*, in *aq. cinam. puleg. artemis. sabin.* &c. â ℈. *j.* vel ʒ. ß. potenter namque ♎us uterinos exuscitat & humores illic colliquat, prout non minus in Viris genitalia ignava exuscitat si ciceris quantitate in ovo sorbili offeratur: *Pulvis* aliàs ad *partum Excell Wedelii* inde habetur: ℞. *Borrac. Ven.* ʒ. j. vel ℈. iv. *Croci* ℈. ß. vel ℈. j. *Ol. succin. cinamom. ana gut.* ß. vel j. *MS.* pro 2. vel 3. dos. in *aq. puleg. vino malvat.* additâ ♁ *nativa*, quæ dolorem partûs egregiè levat.

E præparatis *Nitri*, quoad *Usum* Medicum sit

I. NITRUM DEPURATUM, quod optimum habetur alcalibus fixis acidum corrosivum nimis infringentibus & depurantibus; infunditur scilicet ⦶ *lixivio* fortissimo ex ⊖le ♀ri vel *cineribus clavellatis* præparato, unde post levem humiditatis abstractionem *crystalli* ⦶*tri* habentur purissimi. Atque hoc meritò præferimus cum *Ludovico Lapidi prunellæ* ita dicto ex ⦶tro cum ♀re vel cariùs cum floribus ♀ris semi alcalisato proveniente, ceu quod inde inflammata & excoriata sæpe magis exasperat. Et hoc ⊖ *depuratum* egregium est in *Febribus pestilentialibus* à partibus ♂olibus ortis quæ domat haud aliter ac ♂oum aliàs ⦶tro dulcificatur: hinc & *Celeberr. D. Sim. Pauli Digress. de Febr. malign. p. m.* 43. *Sal paradysi* dicitur, qui & aliquem ex 🜄 nimio usu, ita ut ei quasi viva flamma ex faucibus exarsisset, seq. à descensu averni revocavit: ℞. ⦶ *ppt.* ʒ. ij. *santal. rubr.* ʒiß. *Ms. f. pulv.* pro 4. dos. simul etiam *diureticum* est ac alvum apertam

tam retinet & laxat, quâ de causâ ubi *diarrhœæ* præsentes aut *alvi fluxus* ejus usus omittendus.

II. NITRUM FIXUM prout ingrediens est laudatissimæ *Confectionis splenetica* seu *Conservæ specificæ ab Helmontio* & præsertim *P. Emerico à Stual* insigni haud pridem in Helvetia Chymico inventæ & diu in secretis habitæ, & ejus secretum totum ferè continet, ita ab ipsis parabatur: ℞. 🜕 *purificatissimi* ℔.ij. *Corallior. Perlar ana* ℥.ß. Contundantur grosso modo & indantur cucurbitæ, ut 🜕 fluat, observato ignis gradu, tamdiu sinatur tota materia in fluxu stare, quod intra 5. horas fit, usque dum materia rubescat instar ☉ri aut rubini, huic 🜕tro postea insperge pulverem carbonum tam diu, donec carbo illæsus in ipso 🜕tro soluto natet & amplius non accendatur, adhibito postmodum summo 🜂nis gradu materia eximatur, ac in mortarium æneum infundatur, & sic habebis 🜕 *fixum*, quod nullo modo amplius ignem concipiet: hoc facto: ℞. hujus *Nitri prius pulverisati q. v.* ac cucurbitæ indito, cui sensim instilla ∽*um Nitri rectificatissimi* usque dum nitrum nullum amplius strepitum ac fermentationem concipit, tum imposito alembico liquorem abstrahe, & in fundo invenies sal miræ virtutis, quod *nitrum rectificatum* vocari potest, quandoquidem hoc nitrum ab alio nitro alienum, flammam tamen concipit instar veri nitri. Quia verò diversæ *Confectionis* prædictæ habentur Descriptiones, meam ab Auctore ipso provenientem, hîc addere lubet: ℞. *sal absynth.* ℥ij. *meliss. urtic. ana* ℥.j. ♀*tri* ⊕*lat.* ℥.ß. probè hi sales depurentur & crystallisentur, quos postmodum seorsim pulverisa, & pulverisatos commixtósque cucurbitæ vitreæ indito, quibus guttatim instilla *Olei* 🜍*ris per campan. facti & rectificati* ʒ. ij. à quo fermentationem hi sales concipient, proinde cucurbita, imposito alembico, in cineribus calidis per 3. aut 4. dies est servanda usque dum omnino deferbuerint, postea ℞. *Ol.* S\l. *citri, anisi ana* ʒ. j. *fœniculi, menthæ* S\l. *ana* ʒ. ß. *Ol.* S\l. *cinamom. gut.* xxx, *Ambræ gris.* cum ∽*u rosar.* solut. *gut.* xx. Misce hæc ol[...] & postmodum extractis è cucurbita 🜔bus ea in lapide marmoreo sen[...]addito, ita ut mediante agitatione supra lapidem facto Olea probè cum [...]bus incorporentur, quo facto hisce postea in mortario marmoreo adde *Conserv. rosar. rubr. flor. tunic. ana* ℔. j. *pulv. cinamom.* ʒ. ij. *Macis, Caryophyll. ZZ. ana* ʒ. j. atque rursus hæc omnia indantur Cucurbitæ vitreæ, quibus ultimò addes *nitri prædicto modo parati* ℥. ij. ceu quod, ut dictum, totum secretum continet ad virtutem præstantissimi hujus medicamenti. Simile nitrum fixum dulcificatum ingrediens est *Specifici Burrhiani ad febres*, cujus compositio hæc est: ℞. *Sal. limon.* ʒ. j. *Santal. rubr. inspissat.* ℈. ß. *Flor.* 🜍 ℈. j. 🜕 *dulcific.* ℈. ß. Detur cum *rob. berberum.* Nota. Nitrum dulcificatum primò ▽um redditur cum carbonibus & postea in 🜄 solvitur & ⊟stallisatur, & dicitur

dicitur ⊖ ⦶*tri duplicatum.* ⊖ verò *Limonum* fit hoc modo, ſume *Succ. Limon. q. ſ.* abſtrahe ad dimidium & remitte ut refrigeretur & in fundo reperies ⊟ſtallos. Certum eſt remedium in febribus, in quibus & ⦶*trum* ♄*ſatum* ex ⊖ ♄*ni & nitro* in *aq. roſar. rub. idæi* ſolutis & in alembico ad ſiccitatem abſtractis paratum, ut *nitrum perlatum* ex *magiſt. perlar.* (ad modum magiſt. corallorum ſupra dictum) magnopere ad ſitim inextinguibilem & furioſum æſtum conducit: nitrum verò perlatum cum ſaccharo oleis ſpecificis antinephriticis optimè admiſcetur, v. g. ℞. *Nitri cum unionibus non perforatis hermet. marit.* ℥. ß. *Ol. ſem. nephrit. Helmontij*, id eſt, *Dauci gut.* iij. *Ol. linguæ avis* vel *fraxini* (de quo *Glauber. Pharmac. Spagyr. Part. I. p. m.* 23.) *gut.* v. *Sal indic. non* ⊟*ſtalliſ.* ℥. j. *MS.* f. *Pulvis.*

III. ⦶TRUM ⊕LATUM, ſeu *Arcanum duplicatum* inſigne quoque eſt remedium, eſtque, ut *Ludovicus* ait, nil aliud quàm nitrum fixum ⊕li cujus metallica ſubſtantia à nitro præcipitatur, acetoſis particulis ſufficienter ſaturatum, ita ut unà de 🜍re ▽o, ceu monſtrat blanda ejus virtus hypnotica, quid extrahat. Paratur id dupliciter, nimirum aut è ⊙🜄tis probè exuſto, ne extractum ⊕leſcat, hinc cum liquore nitri fixi ex ♁torum elutriatione commodè habendo, vel liquore ſalis ♀ri ſolvendo (quo pacto ſi quid ⊕lici ſubeſt ⏝tur) pòſt filtrando & coagulando: aut paratur è ⊕li diſſolutione ſimplici cum liquoribus modo dictis nitri fixi aut ſalis ♀ri cum nitro præparati, donec ⊕lica ſubſtantia ſeparata fuerit, unde quod filtratum eſt coagulatur, aut *ſecundùm Junckenium*, ſumuntur *nitri opt. p* iij. ⊕*li, p.* j. quæ funduntur in tigillo, adjecto paulatim flor. 🜍 parùm ad depurationem, unde maſſa ſolvitur, filtratur, coagulatur in ſal nitidum, etiam *ſal antifebrile Moebij* dictum, cujus *Doſis* à ℈. j. ad ʒ. ß. *Uſus* ejus egregius in diureſi cienda, ſero expurgando, viſcidóque reſolvendo, hinc *antifebrile* certiſſimum cum ♁ *diaphor. Ocul.* ♋ & *ſalibus vegetabil.* ante & poſt paroxyſmum, ſpiritum impetus p. n. ſiſtit, unde cum *Camphor.* in Maniâ utile. Quòd ſi verò ſumantur ⊕*li p.* iij. *nitri* ſaltem *p.* j. & funduntur modo dicto, ſolvuntur & coagulantur, habebitur *Sal emeto diaphoreticum* modo laudati *Mœbij* à *gr.* v. ad x. in juſculo exhibendum, & teſtimonio *Hoffmanni in Præfat. Meth. Med.* nulli æquiparandum medicamento. Hîc verò & minimè reticendum *Arcanum nephriticum* ſequens: ℞. *Nitri puri,* ⏜*ûs* ⊕*li ana* ℔. ß. ſolve & abſtrahe ⊣⊢ ⊟ſtallos nitriformes collige poſtea, quibus ſiccatis, ℞. ⊟*ſtallor. horum, ſal. abſynth. ana* ℥. ij. ⏜ 🜍*ris* vel ⊕*li q. ſ.* ad pulmenti formam cui adde *Ol. aniſ. ſuccin. ana* ʒ. j. *Sacchar. cand. albiſſ.* ℥. iiij. *MS.* f. *Pulv. albiſſ.* Confer ſupra ⦶ ▽*um.*

IV. SPIRITUS NITRI COMMUNIS, miſſâ ⁘â, bolo aliíſque, modo Ludovicano commodè cum ○ *crudi duplo* præterpropter deſtillatur, ab 🜄 (quæ aliàs ex nitro *p.* j. ⊕*li p.* ij. miſtis ♌tur per 🝭, ſicut 🜆 ex

nitro *p*. ij. salis ♓ ci *p*.) j. parum in effectu differens, etiam si hæc cum ⊕lo, ceu de quo nil vel parum metallici prodit, commisceatur & ♌tur: dulcis verò fit, si ei partes æquales 🜄 rectificati admisceantur, digerantúrque tepido calore in vase optimè clauso per 8. dies tum destillantur ex arenâ per 🝭tam (sic namque ennio felicius promovetur) & egredietur ∽us odore violaceo, saporéque subdulci grato. *Vires* ∽*ûs nitri dulcis* egregiæ sunt in bile acri attemperanda, viscidóq; resolvendo, ac flatibus pellendis; hinc cum eo fit ∽*us carminativus D. Vaters*: ℞. ∽ *nitri dulc. opt*. ℔. j. ∽ ♓ *ci* ⊡*os*. ℥. vj. Digere & ♌la: Si pro calculo, in quo egregius est, adde *Ol. petroselin.* si pro flatibus *Ol. juniper. aut Carui* ℥. ß. aliàs ex nitro quoque fit *Nephriticum D. Israëlis* Prof. Heidelberg. ℞. *Nitri*, ♀, *Carbon. quercin. ana* Calcina in ✠to, cochleatim inijciendo, calcinentur, exponantur aëri, apposito vase in quod fluat, Oleum illud per deliq. optimè medetur *calculo gut*. j. In *arthritide* etiam utile est ad *gut*. j. in qua *extus* ex 🜅ti, quam parùm à ∽u nitri differre modo diximus, *Aquam antipodagricam Excell. D. D. Langelot* præpavit, quæ hæc est: ℞. *Aq. simpl*. 🜅 quâ usi sunt aurifabri & post usum abijciunt ℔. iij. 🜅 *viv*. ℥. ij. *Flor. chamomill. melilot. ana m*. ij. Bulliant parùm in ▽ simpl. Colat. affund. *decoct. myrtillor. q. s.* pro coloratione & dum coloratur pedetentim 🜅 acquirit colorem cerevisiæ similem, si deficiat succus myrtilli, sume *Brasilium cæruleum*, & erit ejusdem efficaciæ, adplica dein debito modo. Aliter ℞. ▽ *simpl*. 🜅 *mort. ana* ℔. iij. ☿‿ ℈. ij. 🜅 *viv*. ℥. ij. *succi myrtill. q. s.* Bulliant parùm in *aq. comm.* postea procede ut prius. *Usus*. Intinge in aquam pannum duplicatum, & pone frigidum supra juncturas, in manibus, pedibus & genubus, sed non in humero, cervice vel coxis & hoc facito in augmento & principio morbi.

V. TR NITRI GLAUBERI: ℞. ∽ *nitri opt. q. s.* adijciatur ipsi Lanæ purissimæ tantùm quantum solvere valet, hinc filtretur & affundatur in vitro magno Oleum ♀ri ad evervescent. Unde mox spiritus adscendentes alembico capiantur, hocque repetitur, usque dum solutio flava remaneat, quæ filtranda & abstrahenda ad remanentiam salis flavi, cui prope siccato affund. 🜄 rectificatiss. & TR nitri elicitur, quæ ad dimidias abstrahenda. *Vires* ejus sunt diaphoreticæ simul & diureticæ, in specie in Colica expertissimæ. *Dosis gut*. x. xx. xxx. in ∽u carminativo. Sal verò residuum si solvatur, filtretur & evaporetur ad siccitatem, nitrum ♀satum præbet, crudo nitro præferendum, ceu cujus ♉dum corrosivum crudúmque nimis adhuc est.

VI. SAL POLYCHRESTUM, cujus præparatio hæc est: ℞. *Nitri purif.* ♁ *comm. ana* ℔. j. Pulverisa ac MS. In promptu jam sit vas terreum fundo donatum plano & quod ignem sufferre possit; Impone furno venti carbonibúsque circumda; sensim carbones accende, ne vas rumpatur; Et

quando

quando ita agendo vas ignitum est, infunde per vices materiam mixtam v. g. ℥. ij. simul & spatulâ commove; sic statim inflammabitur materia & partes nitri △les in auram abibunt cum aliqua ♀ris parte; Postquam ita illæ ℥. ij. deflagrarunt, alias infunde, spatulâ continuè agitando; Sicque perge, usque dum omnis materia deflagrârit, neque ex vase eam affunde, donec nullus amplius fumus ex ipsa exhalet, postea verò in patinam terream frigidâ plenam per vices infunde, filtra per chartam, & deinè cucurbita leni igne ▽ in .∵. evaporet, materia hincè cucurbita exempta in ⊟*stallos* formetur, qui nil sunt quàm nitrum fixatum ope ♀ris & △nis *Utimur* hoc sale ad solvendas obstructiones hepatis, lienis, pancreatis & mesenterii, in decocto v. g. hordei. Præter hoc sal polychrestum aliud in Gallia viget, à *DN. Seignette* Rupellis compositum, multo mitius operationes suas, teste *Lemery Cours de Chymie p. m.* 288. perficiens, sic namque & observavi in matrona hypochondriaca sal hoc polychrestum vulgare ad ʒ v. in *decoct. hord.* exhibitum spasmum flatulentum in pedibus movisse; Ad illud autem sal polychrestum singulare *Dn. Seignette* tria alia salia concurrere retulit mihi Lugduni *Excell. Jacobus Sponius p. m.* nimirum *sal stomachicum, refrigerans anodynum ☿riale*, item aliud *sal acida dulcificans*, præter quod insuper monstrabat *sal anodynum pectorale*, omnia elegantissima præparata: hinc dum Lugduno Monspelium me conferrem & cum famigratissimo illo *Dn. Verney* (quem *Zwelferus* adeo traducit) hac conferrem de re, affirmavit hic sal ejusmodi polychrestum singulare *Dn. Seignette* per Galliam celebratissimum non nisi ex *sale anatro*, cujus mihi specimen dedit, ex Ægypto ad littora Maris mediterranei circa Monspelium adveniente, componi ex multiplicibus solutionibus.

CAPUT V.

De Vitriolo.

VITRIOLUM à vitri nitore nomen habens etiam *Atramentum sutorium* (eo quòd ad tingenda coria maximè adhibeatur) Græc. Chalcanthum (quasi χαλκοῦ ἄνθος, flos æris, non verò ærugo ipsa quæ cognatione aliàs quandam cum chalcantho habet) dicitur, cujus ratione quidam inducti *Homerum* dum Chalcanthis Vatis in operibus toties meminit, judicant illum tectè ipsum ⊕lum eo intelligere, idque ideo quia ⊕lum sit verum subjectum Philosophorum & spiritus mundi universalis copiosissimè in eo niduletur, quâ de causâ & *Theophrastus* & ejus asseclæ metathesi literarum verbum occultant, Vitriolum aliter exprimendo *Viromulti, Vultimori, Mumlotri, Muloritiv, Mitrulinio, Vilotrium*, ne statim subjectum hoc nobile

nobile unicuique innotescat perlæque hujus mysterii philosophici facilè inquinentur; Sic namque & literis initialibus verborum sequentium Vitriolum vel potius ejus internam gratissimam rubedinem 🜍ream summum arcanum medicinale ad vitam longam, teste *Paracelso*, illud exprimunt ac innuunt: *Visitetis Interiora Terræ, Rectificando Invenietis Occultum Lapidem Veræ Medicinæ.* Est a. *Vitriolum* aliud *Naturale* aliud *artificiale*; item ratione Coloris aliud *album* aliud *viride* aliud *cœruleum*: *Naturale* est fossile ex tali humore constans qui gelu quasi concrevit, idque vel in venis, fibris & commissuris saxorum, vel dum ex iisdem guttatim destillat stiriarum modo de eorum pendet cameris, & denique deciduum ex stiriis in solum delapsum ita colligitur, unde quoque *stillaticium vitriolum* vocant. *Artificiale* seu factitium duplex est, πηκτὸν *concretum*, ἑφθὸν *coctum*, illud est quod cùm ex cuniculis suis effertur & transfusum in excavatos scrobes concrementum capessit; hoc verò quod decoquitur aquâ atramentosâ in alienis quadratis plumbeis nimirum lebetibus, usque dum tandem in alveos ligneos digestum aluminis modo concrescat, de quo minutiùs *Matthiolus in Dioscorid. L. V. C.* 74. Quàm maximè etiam habetur è pyrite de ♂te vel ♀re ac simul de 🜍re participante, dum efflorescentia spontanea ex prævia calcinatione expositione, in aërem, colligitur & cum ▽â elixiviatur: idque toties repetitur donec nullum amplius ▽a virorem contrahat quæ postea præviâ exhalatione, in frigidiore loco reposita cœruleos præbet lapides, qui nil sunt quâm purissimum ⊕lum. *Ortum Vitrioli* si spectemus, ille quàm maximè deducendus à materiâ subtili in particulas metallicas se insinuante agente sicque variè modificante, prout nempe materia subtilis vel magis vel minus alterata erit, particulæque metallicæ puriores vel impuriores fuerint, sic etiam major vel minor erit Vitriolorum quoad colores aliàque accidentia diversitas; sic namque si materia subtilis nihil immutata occurrat particulis ♀reis puris cum iisque connubium ineat, emerget ⊕*lum* ♀*reum* seu Cyprium: Si verò aliquid ☽æ ☉ admixtum sit, orietur ⊕*lum smaragdini* & *sublutei coloris*, ut est ⊕*lum Hungaricum* vel etiam *Suecicum*, si verò parumper alterata sit materia subtilis & ♀ 🜍re grossiori abundet, resultabit ⊕*lum viride*, quale etiam habetur ex ♂te ⊕*lum* ♂*tis* dictum, cujus naturæ particeps vulgo perhibetur esse ⊕*lum Goslariense*. Quòd verò in ⊕li nativa productione subsit calcinatio quædam à materia quadam subtili aciditatis participe exterius adveniente probat artificialis ⊕lum parandi modus aut cum 🜍re crudo stratificando aut cum ⏜u 🜍ris diluto parùm ▽æ, eumque ♂ti vel ♀ri superaffundendo unde crystalli vitrioli habentur, eandem naturam, similitudinem & vires habentes, quales habet & largitur vitriolum nativum, quod & inde, *Kunckelio in observ. Chym.* teste, vel sex-

centies

centies in ▽â ſolutum, metallum ſuum nihilominus retinet & terram aliquam deponit. Elegans verò *vitrioli depuratio* juxta *Stillerum* Chymiſch Natur-ſpiegel *p. m.* 50 inſtituitur ſolutione in ▽â pluvia depuratâ, calcinatione ad ⊙, hinc ſolutionis filtratione & abſtractionis tandem ad tertias in aërem in ſummitate domûs locatione, quopacto terra foliata creſcit inſtar cremoris, quæ leniter ad rubedinem calcinata & decenter ſoluta, polychreſtum præbet medicamentum. *Species* ⦶*rum* quod ſpectat, illæ variæ reſultant ex variis eorum invicem transmutationibus, coloribus alíisque accidentibus, quamvis omnes nigro inficiant colore & à pyrite æroſo ut dictum, qui quaſi omnium ſtirps eſt, oriantur, quo variâ nempe aëris in vitriolum pyritémque ejus actione & commixtione variè quoad colorem, tenuitatem modificari poteſt diverſáque hinc nomina ſortiri: hinc namque aliud dicitur *Chalcitis*, *Miſy*, *Melanteria*, *Sory*, *Diphryges*, quorum inſpectionem concedit Archivum *Fel. Plateri* ſumma cum diligentia & ſumptibus olim ab illo exſtructum.

I. CHALCITIS ſemper nativa, æris colorem imitatur, & Sory ſubtilior, ut miſy craſſior exiſtit, eíque oblongæ & reſplendentes debent eſſe fibræ, ut nec ægrè fatiſcat in pulverem; Præter vim adſtringentem, qua pollet, adeo acris eſt, ut carnem urat & cruſtam efficiat, Theriacæ præprimis eaingrediens olim erat, ut eam nigriori inficiat colore, fermentationémque ejus adjuvet, quamvis hodie in compoſitione Theriacæ ſubſtituatur vitriolum ad rubedinem calcinatum, ut nimirum cum reliquis ingredientibus ita commixtum fermentum morbificum eò melius infringere, domare & præcipitare valeat, abſque corroſionis, quæ ſat ſubigitur, metu, uti facit *Ammannus Manud. ad Mat. Med. Cap. II. §. 1.*

II. MISY flavo & aureo colore tingitur, effloreſcítque non ſolùm ex chalcitide, Sory & melanteriâ, ſed & ex omni vitriolo nativo & factitio quaſi flos tenuiſſimus: Quia verò Minera ♂tis Haſſiaca itidem corpus χρυσοφυὲς eſt & calcinata ſimiliter effloreſcit, concludit *Excell. Wedelius in Dec. II. Ann. I. Miſcell. Curioſ.* Mineram illam ♂tis *Haßiacam*, qualis etiam in Anglia extat, ipſiſſimum hoc eſſe & genuinum *Miſy Dioſcoridis.*

III. MELANTERIA fuſci in cœruleo coloris ac etiam lutei ſecundùm diverſas terras in quibus gignitur, modo lanugini modo ſalſugini ſimilis eſt, præcipue dum in ſumma facie cuniculorum, quibus æs eruitur, adeſtque pyrites coit. Cauſticum eſt ut miſy & omnia adſtringentia tenuitate ſuperat, ut verò nigrorem de ſe edat, fervere prius debet.

IV. SORY ejuſdem fere coloris eſt ac melanteria, poroſum ſæpe, & quâdam donatum pinguedine, cum odore gravi & nauſeoſo, ut quaſi fulmineum quid præ ſe ferat. Eſtque vel Ægyptiacum, vel Libyacum, vel Hiſpanicum, vel Cypricum,

V. DIPHRYGES flavum eſt, colore ad miſy accedit, ſed non ita eſt aridum & ſplendens: eructat ex ipſa terrâ, illud colligitur & ſarmentis & ſole aduritur, inde biscoctum dicitur. Habetur etiam ſimul cum flore æris, obfuſione aquæ frigidæ, ſublato ære fornacum in ima parte cohærens, fex ſcilicet eſt ſubſidens perfecti æris, vel etiam è pyrite concremato. *Vires* ejus ſunt adſtringere, perpurgare, extergere, ſiccare, excreſcentia conſumere, ad cicatricem ulcera perducere ceu in ulcere inteſtini recti ejusmodi ſpecies ſuadet & uſurpat *Aquapendens Oper. Chirurg.* C. 92.

Vires Vitriolorum tam generales quàm ſpeciales doctè ſiſtit *Nobiliſſ. Dn. Joh. Georg. Beutelius* in *Diſſert. de Medicamentis ♂libus* §. XXXIII. quæ præcipuè in eo ſtupendæ nobis videntur, quòd vitriolum & vitriolacea & potentiſſime adſtringant & efficaciſſimè penetrent, coagulent nimirum & diſſolvant, unde non mirum quòd in eo totam officinam latitare perhibeant aut pro tertiâ Medicinæ parte habeatur, cùm manifeſtè in eo obſervetur vis curandi morbos actu contrarios, fixos & △les, acidos & alcalicos, diſſolutos ſcilicet & coagulatos *ſec. Paracelſum*, nimirum præter particulas ſubtiliſſimas igneæ naturæ & 🜍 ardens incluſum vitriolum continet plurimas partes metallicas figuræ forſan hamatæ quæ fibras corporis multùm corrugare & conſtringere valent; ceu patet ex ſapore & colore vitrioli, dum non niſi lotionibus ſæpe repetitis ſapor ejus ex ore elui poteſt, & Atramentum lintea maculans non niſi *ſucco citri* abigitur, diſſolutione ſcilicet novâ vitrioli partium ferruginearum (uti aliàs infuſio limaturæ ♂tis in ✠to admixtione pulveris nucum gallarum fit nigra) ſicut ex adverſo ⫧tione cum alcalibus de novo nigror ejusmodi emergere ſolet. Hinc & minimè hyperbolicè me loqui confido, dum cum illuſtribus Mineralis hujus æſtimatoribus aſſero, in vitriolo eſſe quid quod univerſalis medicinæ vires æmuletur, ex eo quòd ſit ſedes & habitaculum omnium ſpirituum metallicorum; cùm enim naturæ metallicæ primam materiam & velut ens primum conſtituat (Vide ſupra *Sect. I. C. III.*) haud dubium erit, quin ejus ſpiritus nondum mole corporis ſolidiore craſſ que metallorum obruti, ſed corporei adhuc ſpiritus aut corporis ſpiritualis, materiæ nimirum ſubtilis, maximè in vitriolo ♂tis, naturam retinentes immenſis ac velut inexplicabilibus dotibus ſint inſtructi, utpote in quo omnes omnium metallorum ſpiritus, vires & proprietates potentiâ velut in ſua radice & prima origine deliteſcunt & continentur, inprimis verò vitriolati ſeu ♀rei ⁓us, ut & ♂les, ☉res, ☽resque qui maximam cum eo affinitatem & connubium habent, ut in vitriolum vel ſatis copiosè ſe transfundant, vel ab eo eliciantur, ſicuti videmus ſpiritus deſtillatione decenti è vitriolo prolectos non ſaltem cerebri morbos tanquam ☽res etiam maxime rebelles curare, ſed & cordis,

Lienis

Lienis, Hepatis, Ventriculi, Renum, partium genitalium, Venereis & ♂libus morbis tanquam ♂les & ♀rei opitulari; haud aliter ac aliàs ubi cessere Magistri Phillirides Chiron Amythaoniusque Melampus ultimum ægrorum in desperatis morbis est refugium *Acidularum* potatio, quæ vitriolo scatentes rebelles morborum nodos solvere sæpius valent; Quod si verò ad *speciales vitrioli virtutes* descendere vellemus, illæ cùm variæ sint & diversæ, ut jam innuimus, commodiùs haud tradi possent quàm si vitriolum in sua principia prius resolveremus, diversáque inde concinnata remedia proponeremus, prout in iis nunc hæ nunc illæ particulæ vitriolicæ prædominantur, ut tamen dicamus quæ præter vim adstringendi & deoppilandi in eo vires præcipuè conspicuæ sunt, *dicimus* ex magno Vitrioli ruspatore & æstimatore *Theophrasto* optimam ex *vitriolo* ad *gr.* iij. purgationem ventriculis ex ingluvie aggravatis conducere, hominibus item caduco infestatis & vermibus divexatis, quos præcipuè enecare potest, præsertim latos, texturam eorum diffringendo & spiritum vegetantem ab opere detinendo, ceu & hac figendi vi putrefactiones in fluidorum corporis massâ oboriri solitas sistere valet. Hîc verò quam maximè decantanda est summa ejus vis ἴσχαιμα seu *sistendi sanguinem* è vasis profluentem in *Hæmorrhagiis* in decantato *pulvere sympathetico*, de quo pòst, item quòd *ulcera putrida* & *excrescentia*, *inflammationésque* gangrænam minitantes, *gangrænam* ipsam jam præsentem validissimè compescat, domet & mitiget, v.g. ℞. *Vitrioli alb. Rom. Pulv. fœnogræc. sem. lini. fl. chamomill. absynth. tormentill. ana* ℥. ij. Coq: in *Vino albo* pro *Fotu in Gangræna. Stipticum* verò heroicum præbet seq. ℞. *Vitrioli Hungar.* ◯ *ana* ℔ß. solo in *Roris vitrioli* ℔iij. Filtra & liquori filtrato adde ₒ°ₒ *vitrioli* ℥v. applicandum quintuplicatis spleniis probè eo madefactis, & sub competente deligatione per dies aliquot ne sanguinis (statim quidem coagulati) crusta perperam detrahatur, sic relinquendo vulnere perfectè subtus sanato, de quo pluribus *Weberus Med. Cæsar.* in *Anchora sauciatorum* & *D. Ludovicus Miscell. Curios. Ann. VIII.* & *IX. Dec. I. Obs.* CLII. *p. m.* 327. Sic & *Ophthalmicum* insuper egregium & Násale vel *Errhinum* eximium est vitriolum; scribit enim *Excell. Binningerus Observ. Cent. V. obs.* C. se ophthalmicos plurimos cum dolore lancinante & intolerabili cum tumore, ne quidem præmissis ullis remediis aliis, ita sanasse: ℞. *Butyr. rec. aq. rosar. vel plant. q. s. lot.* ʒij *vitrioli alb. pulv.* ℈.j. plus minus Ms. f. *Ung.* cujus magnitudo pisi minoris in oculi clausi angulum majorem intrudatur & eodem palpebra illinatur, sic nunquam fefellit nec fallet, oculus enim & acriora ferre valet, teste *Exc. Wedelio de Med. facult. p. m.* 87. qui & *observ. XIV. Coll. Nat. Cur. Dec. I. Ann. III. vitriolum album Errhinum* tutissimum judicat, ut dictum, in *aqua s.* aut *cephalicâ* solutum, pennáque naribus mo-

destè

deſtè adplicatum idque ſcribit, liquare in debita quantitate ex voto catarrhos & extra vocare, ut in Infantibus etiam recens natis ex ſpiramentorum naſi obſtructionibus, ut ſæpius fit, vix lactare valentibus & ſuffocandis feliciter id aliquoties adhibuerit: ſic & in ⊡*æ incontinentiâ* ℞. *vitrioli* p. ij. ○ p. j. coq. in △ *font.* immerge *Lanæ caprinæ M.* j. exprimatur ▽a, apponatur pubi per horam: Sic quoque *vitrioli parum* in q. ſ. *decoct. vulnerar.* & *deterſiv.* ſolutum pro Injectione, plumaceolis applicatum *carnis excreſcentiam* & (ut ♄ ⊕li) in *fungis* prohibet, & *vitriolum ♂tis in* ▽ *ſ.* vel *plant.* ſolutum & linteis tepidè applicatum, profundiora etiam *vulnera* nyctemeri ſpatio conſolidat, prout & Pariſiis in Amputationibus ad vaſorum majorum orificia communiter applicant vitriolum contuſum craſſiuſculè ſtupæ involutum, dein pulverem ſtypticum ex *Colcothare vitrioli, bolo, maſtiche* & *Colophon.* pulveriſ. *ana q. ſ.* apponunt deligatione apta.

Remedia & *Præparata* è *Vitriolo* ſequentia commendamus:

I. PULVIS SYMPHATHETICUS *Nic. Papinij* & *Digby* Angli ita fit: ℞. *Vitrioli Roman q. v.* menſe Julio vel Auguſto, & poſtquam repetitis diſſolutionibus ex aqua limpida, per chartam emporeticam filtrationibus, ad ignem evaporationibus & coagulationibus in loco idoneo ab impuritatibus depuratum fuerit, ſumméque viride ſit, craſſiuſculè contundatur, & ferventioribus ☉is radiis dum verſatur in Leone, per dies 15. vel 16. aut 18. plus minus exponatur, ut ad perfectionem ſeu minus perfectam calcinationem, ſummámque albedinem (abſque metu alicujus caſtrationis in minerali hoc corpore, quo fortiùs captivus -ᴖ-us detinetur, ut *Excellentiſſ.* & *Celeb. Bohnius Lipſ. in Colleg. Chym.* M.S. indigitat) deveniat, obſervatâ interea debita ab aëre humido & vaſe ferreo defenſione; pulvis hic præparatus in loco ſicciore aſſervandus, vel etiam ſi deſideretur magis utilis ad fracturas & fiſſuras, præterquam quod hæmorrhagiam vulnerum certò ſiſtat per ſe, commiſcendus *pulvis gummi Tragacanthi* pulveriſati anatica proportione. Pulvis hic linteo, cruore aut pure læſi tincto inſperſus & alio involutus curat vulnera & ulcera incurabilia, etiam interna Inteſtinorum in Dyſenteria ſi fecibus adſpergatur, experimento *Wedelii* modò laudati, haud ſecus ac ſecreto *Knöphelii* feces taliter ſuper ⊙ vitrioli excernendi. Huic pulveri ſymphatetico affinis eſt *Lapillus Drif* ab *Helmontio* dictus, qui ex *vitriolo* △*le prius facto* parari ſolet à *Marco Marci Philoſ. vet. reſtit. p. m.* 545. dum vitriolo ſupra marmor effuſo vitriolum preparatum quam celerrimè Lapide currente in gyrum ducto permiſcuit, priusquam hoc avolare, illud planè coagulari valeat. Teſtatur is ſe ex quo illo uti cœperit, obſervaſſe in corpore ſuo *arthritim* ſenſim remiſiſſe, veriſimiléque eſſe ipſum ad *ſenectutem retardandam* & à multis gravibus morbis præſervandum valere, ſiquidem inter pilos

barbæ

barbæ caneſcentes hinc inde nigros ſpargi & intermiſceri obſervârit & pectus quod ante læve & glabrum fuit, poſt annum primò ſexageſimum lanugine obduci & piloſum fieri, de quo *cit. loco* pluribus conſuli poteſt, inprimis verò *Clariſs. Thilo Diſſert. peculiari*, de hoc *Driff Helmontii*, in cujus §. 7. operationem hujus Lapidis fieri judicat ex ſubtili ejus terrâ in partes nervoſas -ᴗ-tatâ, quas & ſimul in iis contentum ætherem vitalem premit & juxta Archæi ſui ideas figuratâ illa terreâ determinatâ, indeterminabili tamen ratione Archæum noſtrum, ita ſpecificat, ut robore accepto inſtar ſabuli bullientis, omne hoſtile propellat, & ⊖bus ſimul ſuum agentibus, à multis graviſſimis morbis ſe ſe immunem præſtet.

II. GILLA ex VITRIOLO PARACELSI vel CROLLII: ℞. *Vitrioli ♂tis coloris ſubviridis q. v.* illud in ⊟ſtallos pellucidos concretum reſolve in 🜊te ♉do, quod primò egreditur in ♌ne vitrioli vulgaris; ſolutum per octiduum circulándo digere & poſt de hoc *circulato* dato à ℈. ß. ad ℈j. ß. ℈. ij. vel ʒ. j. *Uſus* haud contemnendus iſque certus in expurgandis è Ventriculo Inteſtinis, præcordiis, pulmonibus, nec non capite noxiis ſuperfluitatibus, unde ſuboriri ſolent anguſtiæ præcordiorum, ventriculi aggravationes & aliæ læſiones, quibus febres, lumbrici, catarrhoſæ defluxiones & articulorum vitia oriuntur, imò ſi in Catharrhis ſuffocativis cum hauſtu vini mox exhibeatur, copia craſſæ lentæ & viſcoſæ materiæ reijcitur, liberabitúrque à ſuffocationis periculo imminente æger, uti non ſemel id viſum eſt. Vid. *Hartmann. in Baſil. Chym. Croll. p* 23. 24.

III. ESSENTIA VITRIOLI ANODYNA ſeu *Arcanum narcotico-anodynum*: ℞. *Vitrioli pulveriſ.* & ad albed. lento calore calcinat. ℔. ß. affunde 🜅 rectificat. ℥. xxx. pone in fimo equino per menſem, decant. in M.B. ad liquoris flavi remanentiam, oleum deſtillato ſimile prolectum ſerva; longè melius habetur à quibusdam Laudano opiato, ac etiam juxta laudes *Ludovici*, in quibusdam haud ſpernendum: *Doſis gut.* xij. in liquore conveniente. Ab hoc haud adeo abludit *Arcanum vitrioli Tilingii*, ex quo teſtatur ſe ſucceſſum habere qualem cupiat, confortet enim, deoppilet & in quibuſcunque morbis etiam periculoſiſſimis infinitarum ſit facultatum, doſi gr j. ſaltem aſſumpta: ℞. *Vitrioli Roman.* aut *Hungar.* ℔. xii. diſſolve illud in ▽a vulgari deſtillata, poſtea pone in cineribus calidis, ut ▽a evaporet, donec cruſtam aliquam accipiat, tunc colloca in loco frigido ad duos vel tres dies, & Vitriolum, ſepoſitis nonnullis fecibus, lapilleſcet. Accipe hoc Vitriolum, & pone in concha vitrea in hypocauſto calido, ita tamen ut concha ſit recta, & videbis vitriolum abire in pulverem primò album, deinde flavum. Tunc iterum in ▽a communi deſtillata diſſolve, & permitte ſtare in cineribus calidis viginti quatuor horis, atque plurimas feces in vaſis fundo invenies; decanta quod purum eſt, coagula, ſepone in concha, atque iterum diſſolve

diu, donec nullas amplius feces deponat, & ad dulcedinem vergat. Albo autem calculo notabis, ejus viriditatem probè probéque esse conservandam, aliàs enim oleum & opera perderetur. Postea pone illud Vitriolum purificatum in phiala, quam hermetico sigillo bene occludes, & in furno philosophico pones; ubi ignem de decem diebus ad decem dies gradatim augebis, ut Vitriolum ad rubedinem appropinquet, donec tandem instar rubini rubeus sit. Rubeum hoc Vitriolum exime, & pone in cucurbita vitrea: affunde 🜈 correcti & puri bonam quantitatem, & 4. aut 5. diebus benè clausum in calore leni asserva. Postea ∽um decanta, & alium recentem affunde, quousque omnem vim & efficaciam ex Vitriolo hoc extraxisti. Extractiones hasce pone in cucurbita, & in balneo maris ∽um separa; affunde ∽um iterum, & separa ad tertiam vicem, semper remotis fecibus. Demùm ▽m pluviam destillatam extracto affunde, lava & quatuor aut quinque dies in cineribus colloca, ut, quantum potest, extrahat. Quod solutum est, decanta, & aliam ▽m destillatam appone, totidémque diebus in cineribus calidis asserva, idque tribus vicibus reitera. Extractiones hasce confunde, & in balneo maris ▽m separa. Postea accipe hoc nostrum extractum, pone in cucurbita mediocri, appositis & allutatis alembico & recipiente, atque destilla primò △ne lento, deindè auctiore, & ascendet sanguis leonis viridis, instar rubini rubeus, qui nocte intempestiva & tenebrosa instar carbunculi lucet, cujusque odor omnia alia odorifera antecellit.

IV. ∽us VITRIOLI ♉DUS COMMUNIS ex vitriolo ad rubedinem calcinato, ad superfluam humiditatem dissipandam, fieri consuevit, immittendo 🝭 opt. loricatæ, △ne primitùs leni, dein verò auctiori ac tandem fortissimo, cujus *Usus Minderero* adeo placuit, ut liberè pronunciarit se, interdicto ejusmodi vitriolati medicamenti usu, ad pestis curationem nunquam, vel saltem inermem accessurum, prout hinc nobilitat *Mixturam simplicem Dan. Ludovici*, ut liquorem antipestilentialem egregium: ℞. 🜿 *bezoard.* (paratæ nimirum taliter, ℞. *Rad. angel. helen. carlin. fraxinell.. ana* ℥.j. *Myrrh.* ʒ. vj. *Croci* ʒ. ij. *Castor. Ess. opii Langell. ana* ʒ.ß. 🜈 *rectific.* ℥.XL. Stent in infuso in loco calido per aliquot dies, postea filtrentur) ℥. x. ∽*us vitrioli* ℥.ij. ♀*ri* ℥. viij. *Ess. camphor.* ℥.ß. *MS.* egregiè enim ⊖ 🜁le acre colliquans enervat. Placet & *Ros Vitrioli* juxta *Angel. Salam. Anat. Vitrioli Tr. I. Cap. I. p. m.* 264. per balneum Mariæ prolectus, adversus ardentes capitis dolores ab ipso commendatus ut & cerebrum superfluo calore & siccitate debilitatum confirmandum, ad cujus aliàs affectus ∽*us vitrioli* 🜁*lis cephalicus* ab *Heurnio Observ. XVIII. p.* 32. 33. multùm etiam laudatus, hîc sistitur: ℞. *Vitrioli Cyprii* ℔. $\frac{3}{4}$. *Cranii human. Ungul. alcis ana* ℥. j. *Visci quern. corylin. sem. pæon.* vel etiam aliquid de *succin. Apicib. C. C. ana* ℥. ß. 🜈 *rectificat.* circiter

Mens.

Menſ j. digere in cucurbita per dies 2. vel 3. hinc ſ\letur & pro lubitu cohobetur, unde prodit ⌒*us* Λ*lis penetrantiſsimus* cujus *Doſis* in omnibus *affectibus capitis* ad *gut*. xx. xxx. in *aq. lilior. convall.* Sic & *D. Ludovicus Mixturam vitrioli* ♀*ſatam* laudat è proportionaliter confuſ. ⌒*u vitrioli* & ⌒*u* ♀*ri*, vel ♀*ri* & *vitrioli* crudorum ſ\tione ſimultaneâ.

IV. ⌒us ⊕LI ΛLIS cum ejus 🜍re narcotic, o ſufficienti laudum præconio deſcribi vix poteſt, quàm excellentes enim dotes is obtineat, norunt illi qui effectus ejus mirandos experientiâ compertum habent, unde fidem merentur *Glauberi* candida verba, quibus *Furn Philos. P. II. p m.* 8. hæcce deſcribit hîc afferri maximè digna: ⊕lum, ait, antequam ſ\letur, *nullâ aliâ indiget præparatione, quàm manuali ſeparatione à ſuis impuritatibus*, ſive rebus heterogeneis ne ſpiritus inde inter deſtillandum inquinetur. *Si verò velis, poteris ipſum ſemel diſſolvere in* ▽ *purâ, ſolutum filtrare, iterúmque poſteà* ▽*æ evaporatione redigere in* ⊕, *ut certus ſis purificationis ejus. Poſteà inſtrumento calefacto, injice* ℥j. *vel alteram cum cochleari ferreo*, quo injecto repone iterum operculum, & inſtar nebulæ albæ unà cum ⇸te egredientur ⌒us in recipientem; quibus evaneſcentibus & condenſatis, plus injice ⊕li, atque hoc tamdiu continua, donec vas tuum repletum ſit; tunc enim operculum auferendum, & cum cochleari ferreo ⊙ eximendum, quo ablato, plus iniice vitrioli, atque id tamdiu repete, quamdiu volueris, vel donec ſufficientem nactus ſis copiam ⌒um. Tandem omnibus refrigeratis aufer recipientem, liquorémque effunde in 🝭, quam colloca in ∴ ex leniſſimo △is calore ⌒uum Λem ſepara ab oleo gravi: oportet autem vas recipiens ⌒um illum volatilem, optimo luto retortæ unitum eſſe, quale docet *Glaub.* in 5. parte. ⌒tu Λli omni egreſſo, quod percipere licet è guttulis majoribus, aufer recipientem cerâ obturandum, aliúmque repone (ſed abſque luto) ad ⇸ ſeorſim capiendum, & remanebit in retorta oleum grave, nigrum & corroſivum, quod ſi vis, rectificationis gratia, poteris fortiori igne elicere: Et ſi non, fac ut omnia refrigeſcant, quo facto exime retortam, & affunde oleo ⌒um prædictum Λlem, quam colloca in ∴ △émque adminiſtra moderatiſſimum, & unicè egredietur ⌒ ille Λlis, relicto omni phlegmate cum oleo, attrahente illud ratione ſiccitatis ſuæ. Hac igitur ratione ⌒us ille omni privatur ⇸te, & planè *igneus redditur, ſed non corroſivus*. Qui ſi non rectificatur ab oleo proprio, non diu perſeverat in bonitate ſua, quia temporis progreſſu, pulveris rubri ⊽tatione, privatur ſuis viribus, & aquæ ſimilis redditur; quod ſi rectificat, fieri nequit. Cauſa autem hujus præcipitationis eſt debilitas ⌒us, à nimia copia aquoſitatis cauſata, qua fit ut 🜍ur ſuum retinere nequeat; quod tamen facile retinet rectificatus à proprio ſuo oleo. Pulvis autem ille ruber non ſpernendus, ſed conſervan-

dus diligenter, quia non minoris pretii quàm ſpiritus: eſtque nihil niſi ſulphur volatile vitrioli virium mirandarum, *gr.* 1. 2. 3. 4. *vel plurium pondere datum, habitâ nimirum ratione ægrotantis: Mitigat dolores, dulcem provocat ſomnum, non inſtar opii, hyoſcyami, aliorúmque ſoporiferorum, ſcil. non periculoſum, ſed tutum & ſuavem: Cujus beneficio graviſſimi curantur morbi, cui Paracelſus multum attribuit, ubi ſcripſit de ſulphure embrionato.* Ille verò 🜍us vitrioli ſulphureus 🜂lis proprietate præditus ſubtiliandi & penetrandi; aliquot enim guttularum pondere adminiſtratus ſudoris gratiâ, permeat univerſum corpus, aperit obſtructiones, & inſtar ignis omnes vitioſos humores conſumit: Eſtque egregia medela in *Epilepſiâ*, *Maniâ*, *ſuffocatione matricis*, *ſcorbuto*, *melancholiâ hypochondriaca*, aliiſque morbis ab obſtructione & putredine ſanguinis ortis; prodeſt quoque in *peſte*, cunctiſque *febribus*, mixtus cum 🜅 pro quotidiano uſu, mirabilia præſtat in *extrinſecis accidentibus*. Item in *apoplexiâ*, *contracturâ*, *aliiſque nervorum affectibus*, parti affectæ affrictus; penetrat ad oſſium medullam; calefacit & recreat nervos duros: in *colica* ſi præter intrinſecam adminiſtrationem, in *clyſtere* applicatur, è veſtigio juvat. Loco *podagrico* illitus, mitigat dolores, *tollit tumores & inflammationes*, & præ cæteris *ſcabiem* curat, *impetigines*, *ſerpigines*, &c. curat *recentia vulnera* & *antiqua*, *cancrum*, *lupum* &c exſtinguit *ambuſtiones*, *inflammationes*, *gangrænam*, & conſumit *nodos cutaneos*. In ſumma hic ſpiritus à veteribus *ſulphur Philoſophorum* vocatus, univerſaliter operatur in cunctis morbis, cujus *vires* laudari ſatis nequeunt; quare mirum, quod hodiè tàm raròreperiatur. Aquæ *fontanæ* mixtus gratam illi conciliat aciditatem, ita ut referat *acidulas*. Curantur etiam domi per hunc ſpiritum alii morbi, qui aliàs *thermarum* uſu curantur. Alii ut 🜍um vitrioli 🜂lem adipiſcantur, irrorant vitriolum depuratum levitérque calcinatum 🜅 *rectificatiſſimo*, humiditatem ſuperfluam per exiccationem ad calorem leniſſimum ſemper avocando, poſtea ♌lant ex ⁘ & prodit 🜍us penetrantiſſimus propè cuſtodiendus, reliquum △ne aperto ♌tur & rectificatur cujus p. j. cum p. iiij. prioris liqnoris digeſta & ♌ta magnarum virium eſt in cerebri & uteri morbis.

V. 🜍us ⊕li COAGULATUS, qui portatilis eſt, tutus nec injucundus: ℞. 🜍*us vitrioli P.* j. ☉ *crud. P.* ß. *f.* abſtractio; vel affunditur 🜍*us vitrioli* 🜄*æ ſigillatæ*, quæ in loco frigido repoſita coagulantur, in calido verò rurſus ſolvuntur, uſûs ſic egregii *ſec. Michaelem* in Dyſenteria, febribus malignis cum alvo profluvio & vomitu conjunctis.

VI. OLEUM ⊕LI RUBRUM ejuſdem *Glauberi* ut heroicum elegantiſſimúmque medicamentum hîc proponere lubet: ℞. ⊕*li Hungar.* vel *opt.* alter. q. v. ſolv. in ▽ comm. filtretur per chartam emporeticam, poſtea 🜍um ⊖is ♓ ci tantiſper affunde, dum omnis viriditas evanuerit, & ▽a

clara

clara & limpida facta, præcipitato 🜍re flavo ad fundum: quo facto ▽m claram decanta, turbidam verò filtra per chartam bibulam, retinentem 🜃am vitrioli, transmissa ▽a, quam siccare & destillare oportet, & dabit *oleum sanguinis instar rubrum* efficacissimum, cunctas *obstructiones* deoppilans & radicitus curans *epilepsiam*. Clara verò ad siccitatem evaporata dat salem, (NB.) è quo per destillationem elicitur ∿us mirabilis (NB. quo *Stillerus* ex vegetabili oleum rubrum facilè elicit, item è ♀ro crudo, ♃io oleum aureum &c. Sal verò antequam destillatur, est purgans quoddam specificum; quod tutissime usurpatur in cunctis morbis à gr. 3. 10. 12. usque ad 24. Quò non pigebit adducere aurea *Basilii Valentini* verba, secretum maximum in Alchymicis continentia: *Quamvis in principio forma corporea atq; ens corporale, visibile & tangibile assumatur, tamen ex illo formali corpore elici debet ∿alis & cœlestis quædam entitas, dicam, an apparentia, quæ entitas antea per astra illi corpori infusa & per elementa perfecta & concocta fuit, hæc autem ∿alis entitas iterum per △em minorem & regimen ac directionem microcosmi iterum ad tangibilem, ▽am, solidam & inconsumptibilem materiam reducenda est.*

VII. 🜍 NARCOTICUM VITRIOLI seu *Balsamus vitrioli Sylvii*: ℞. *Ol. vitrioli veri seorsim* ʃti ℥. ß. In vitro oblongo affund. *∿us terebinthin.* ℥. iij. movendo fortiter tam diu, donec omne 🜍 olei vitrioli à ∿u terebinthinæ fuerit solutum, finitóque calore ℜ *sanguineam*, id est, *Balsamum* seu 🜍 *vitrioli narcoticum* exhibuerit, huic ut evadat crassum, ∿*us*que *terebinth.* separetur, affunde ▽*am pluv.* cum qua coqui debet per dimidiam horam aut q. s. sic ex parte exhalabit cum ▽a ∿*us terebinthinæ*, ex parte verò ▽æ innatabit; 🜍 verò picis instar fundum petet, à quo liquor est decantandus, 🜍 relictum solvatur 🜈 *rectif.* ut fiat ℜ 🜍ris vitrioli, quæ à fecibus decantatur & evaporatur ad consistentiam Pilularum, relinquitur 🜍 vitrioli purissimum ab Extr. opii parùm differens. *Vires* ejus hinc itidem soporem inducere, dolores lenire, maximè secundùm *Celeberr. Sylvium Prax. Med. Lib. II. Cap. 26. §. 31. p. m* 461. vim pacativam in bilem effervescentem, vel furorem Archæi *secundùm Helmontium* extendere, hinc laudato *Sylvio* nunquam satis laudatum remedium audit ob vires ejus stupendas, quas, ut expertus loquitur, non adeo satis quis mente assequi valet, tantum abest, ut quis ore deprædicare satis queat, Podagricorum hinc insigne solatium. *Excellentiß. Bohnius* aliam ejusmodi extractionem instituit modo sequenti in *Colleg. Chymic. Manuscript.* quam ut elegantem hîc apponere lubet: ℞. 🜍 *vitrioli dulc.* ℔. ß. ⊖ ♀*ri puriß.* ℥. iv. quæ mixta in 🝭 committantur △ni reverberii, quo pedetentim aucto, ʃtio perficiatur & prodit guttatim *Ol. rubicundum* atque tunc △ augendus, imò suppressionis per 4. vel 5. horas ministrandus, huic guttatim dein instilletur ✳ sic ⫪tur 🜍 vitrioli in

 pulverem

pulverem rubicundum, è quo edulcorato & exiccato cum 🜈 *rectificato* inter veniente digestione 3. septimanarum, ℞ extrahitur, quæ sub forma 🜈 supernatat, per tritorium separanda.

VIII. 🜃 VITRIOLI è felicissimo Chirurgo *Felice Wurtzio Chirurg. p. m.* 625. ita paratur: ℞. *Vitrioli q. s.* indatur ollæ 🜂e reverberii calcinetur ad rubedinem, massam contunde & affunde 🜄am font. stent per noctem, decantetur, & reaffundatur nova 🜄, quæ si clara evadet, denuo per inclinationem effundatur, hocque repetatur toties, quoties in 🜄 nulla amplius acredo animadvertatur; siccetur massa & habebitur 🜃 *purpurea*, majorum virium in chirurgicis quam Bolus vel 🜃 sigillatâ, Hinc composuit *Dan. Ludovicus Emplastrum* cum *Ol. hyperic. Ceræ Terebinth.* pro consolidante in *abscessu testium*: præprimis verò laudem summam & inde meretur celebratissimum *Unguentum fuscum Fel. Wurtzii* in ejus Chirurgiâ descriptum, synoviam dictam egregiè compescens aliáque articulorum vulnera sanans, ab Helmontio quoque magni ipso æstimatum.

IX. COLCOTHAR seu ☉ vitrioli, ut residuum à ʃ\tione ⏦ûs vitrioli, crocus ♂tis est adstringens, acido omni & 🜍re spoliatus, ab omni salsedine edulcorandus, Virium hinc earundem, quarum crocus ♂ adstringens, de quo *supra Sect. II. C. IV.* §. 8. Quod si hoc ☉ cum ⊖le ✱ co in flores ♎tur & extractio 🜈 instituatur, habetur ℞ a elegantissima quâ tamen frequentior illa est supra jam quoque allata, TRa nimirum 🜍*ris vitrioli Michaelis*, quæ ex hoc colcothare optimè edulcorato, ne cum *Ettmyllero*, ut dictum, vomitum quis timeat, cum ⏦*u ex* ⊖*les comm.* & ⦶ *ana* elato. elicitur, quo menstruo ad mellis consistentiam abstracto, residuum cum 🜈 *rectificatiss.* digeritur ad liquoris saturationem, qui tinctus filtratur filtratique pars quædam ad debitam consistentiam denuò abstrahitur.

X. ⏦us VITRIOLI HERMAPHRODITICUS ex vitriolo hermaphroditico id est vitriolo vulgari cui minera ♀ & ♂tis (vid. *Hoffm. Clav. p.* 227.) combinantur ut communis parari solet, qui tamen ob vitriolum commune jam de ♂te & ♀ participante, ut supra dictum est, parum à communi differt, laudatur multûm in affectibus spleneticis & uterinis, ceu ab *Hartmanno* ad *Elixir. uterinum Crollii* inde adhibitus.

CAPUT

CAPUT VI.

De Alumine.

ALUMEN Græcis στυπτηρία ob vim adſtringendi ſummam magnam hinc jam cum Vitriolo cognationem fovet, præſertim quia ex eadem quoque venâ ex qua hoc eruitur, prout ex eodem ſubinde pyrite calcinato, ex quo vitriolum elicitum erat, ◯ habetur dum loco partium metallicarum acidum præſens aggreditur & rodit partes materiæ petroſæ 🜃ſtriores & cum iis ſe in ◯ſam pellucidam ſubſtantiam conjungit, ceu per artem aliàs ſi ∿ 🜖 per campanam admiſceatur 🜃æ ſigillatæ, mox concretum aluminoſum emergit; ut ita nullum dubium ſit, quin adſint in ◯ne eædem particulæ acidæ quales in vitriolo, præterquam quòd loco partium metallicarum illæ agant in partes 🜃ſtres cretaceas vel petroſas, illáſque rodant & diſſolvant; quo tamen fit, ut multò minus materiæ ſubtilis inſit ◯ni quàm vitriolo, quia particulæ 🜃ſtres cretaceæ citiſſimè diſſolvuntur & extenduntur in materiam quandam unà cum ▽a communi, & nunquam ex texturæ ſuæ ratione plus acidi ejuſmodi activi admittunt, quàm in poros ſuos admittere valet, unde fit ut reliquum quod adeſt acidi, recipi intra poros ejuſmodi inhabile aufugiat & ◯ ut corpus minus ſpirituoſum relinquat. Prout verò taliter in diſſolutione terræ cretaceæ natura procedit, etiam hinc diverſa *Aluminum naturalium genera* oriuntur, ſic namque *Agricola* ◯nis duas facit ſpecies, *liquidi* & *ſpiſſi* ſeu concreti: Liquidum rurſus eſt vel purum vel impurum, pallidum ſc. ac ſcabrum, qualia tamen teſte *Ettmyllero*, hodie ſunt incognita: *Craſſum* varium itidem eſt, vel enim in laminas ſciſſum eſt, quale tamen potius lapis eſt, haud ſecus ac illud quod pro ◯ne plumoſo venditant, *Amianthus* ſcilicet qui abſque adſtrictione inſipidus eſt; quoque in filo texto Veteres induſia, marſupia in △e invincibilia ad cineres ligni & cadaveris ex more combuſti diſtinguendos, pararunt, teſte *Septalio*, *Boëthio*, *Becchero* & *Sponio* qui Lugduni mihi de hoc aliquid communicavit, optandúmque fovet ut ars ejuſmodi amianthum præparandi ad induſia adhuc hodie planius eſſet cognita. *Artificiales Aluminum ſpecies* ſunt, vel *Rupeum* ſeu *Rochæ* ex rupibus aut 🜃a ſui generis excoctum, (nimirum lapis crematur donec aëri expoſitus & pluviâ itentidem irrigatus ultrò fatiſcat & in luti ſpeciem tabeſcat, fit lixivium ex ♆ & cineribus betulæ vel fagi, cui quarta pars lapidis in pulverem reſoluti admiſcetur; uſque ad tertiæ partis conſumtionem excoquitur; liquor effuſus percolatur: frigido loco collocatus alumen præbet, quod ſpecie ⊡ſtalli humori innatat, vid. *Kircherus Mund. ſubterr. Lib. VI. p. 335.*) vel *Scaiolum* ex ſchiſto lapide

claro

claro & lucido combusto paratum, vel *Catinum* quod ex herba soda & kali, vel *Saccharinum* ex ○ *roch. crudo, albumine ovi* & *aq. rosar.* in metas instar sacchari efformatum, pro *Cosmetico* mulieribus inserviens.

Vires Aluminis quod spectat, illæ certè tam internè quàm externè corpori nostro insigniter sunt proficuæ & salutares; ex eo enim quod potenter adstringat, corruget, absorbeat, desiccet & mitiget, egregiè humores corporis à secessu partium & colliquatione cohibere, ut & fibras quibus contexitur roborare, laxásque nimis firmare valet, sic namque in *Dysenteriâ* desperata à quibusdam exhibitus globulus ex alumine præparatus, prout alii non verentur ○ in ▽*â pluv.* solutum in *Angina* ad gargarisandum propinare, quo influxus inhibeatur & tum medicamentis aliis convenientibus curari possit. Sic & in *Nosodochiis Londinensibus* ex ejus *p.* ij. *Camphor. p.* j. & *Sacchar. cand. p.* iv. cum 🜈 *heminis* ij. maceratis per biduum & filtratis *Lotionem antiscorbuticam ad gingivas* usurpant egregiam. *Bartholinus* in *odontalgiâ* maximo cum successu ○ usurpavit, uti & de se refert *Verzascha in Observ. p. m.* 68. ℞. ○ *ignitâ scutella fusi pulveris.* ʒ. ij. *Nucis mosch.* ʒ. j. *Mellis q. s. MS.* in mortario in formam linimenti: vel ℞. ○ ʒ. iij. *Piper* ʒ. iij. *sem. hyoscyam.* ʒ. iiij. *Pyrethr.* ʒ. j. ß. *MS.* f. *Trohisc.* qui super dentes positi sedant dolorem. Præprimis autem extollenda ○nis vis antifebrilis adstrictione sua sanguinis effervescentiam p. n. cohibens, ceu pulvis hic febrem tollere dicitur cum admiratione: ℞. ○ *crud. Nuc. mosch ana* ʒ. j. *Oliban.* ℈. j. *Piper. nigr. gr.* vij. *Caryophyll. gr.* iij. vel vj. *MS.* f. *pulv.* subtil. *Dosis. à* ʒ. ß ad ʒ. j. in *aq. centaur. min.* & 🜊. *simpl.* vel *bezoard. ana* ℥. j. ß. ante paroxysmum: Vel ℞. ○*nis*, ⦶ ♁*iati ana* ʒ. j. *Flor.* ♓*ci* ℈. j. *Nuc. mosch.* ʒ. ß. *MS.* f. *pulv.* Dosis singulis diebus ʒ. ß. Exinde fit *Pulvis adstringens* laudatissimus in omnibus *hæmorrhagiis* & *abscißionibus arteriarum* & *venarum*; *Hendricus Vielfklom* persolvebat 150 Imperiales pro hoc secreto sibi ex Dania communicato: ℞. ○ *crud.* ℥. iv. Calcina in mundo vase fictili, pulverisa in tenuem pollinem instar farinæ, huic adde ℥. ij. *Vitrioli alb. Rom. ppt. vel calcinati & pulveris.* in mortario, misce cum ○ imitte hos pulveres in vas in quo stopa ▽æ dulcis sit. agita sæpe materiam circumcirca in ▽, adde dein materiæ solutæ ☿ *gr.* vj. ☿ *alb. ppt.* ʒ. j. Imitte in lagenam, & liquore si uti velis, move vitrum. *Usus* ejus inprimis, si arteria vel vena sit abscissa, tum affunde 5. vel 6. cochlearia ex hac aqua, fac 6. vel 8. fascias, impone in ▽am, deinde madidas applica vulneri, tum statim sanguis supprimetur. Sic & ad *Ulcera virulenta* & corrosiva ex ○ne egregia habetur *Aqua* apud *Chirurgien des Pauvres Traitte III. p.* 69. ℞. *Succ. plantag. portulac.* ○ *rochæ ana* ℔. ß. *Album. ovor. num.* xij. agitentur baculo, *Ms.* & destilla, qualem quoque *Fernelius* in *Gonorrhœa* tuberculo stipata pro *Injectione* summopere laudat. Nec prætereundus *Lapis Salutis* seq. ℞. ○ *Roch. vitrioli Rom. ana*, ℔. j. *solv.* *coq.*

coq. lento △ne & abijce ſpumam, inſperge pulv. ſeq. ℞. *Boli Armen.* ℥. j. ß. *Ceruſſ.* ℥. j. *Camphor.* ʒ. ij. ✠ *acerrim.* ℔. ß. Coq. ad rubedinem, agitando ſemper.

Præparata ex *Alumine* ſunt

I. ALUMEN USTUM calcinatione ſimplici habetur ad excreſcentias carnis abſumendas, quo ut tuto contentus fuit *Würtzius*, qui & in *Chirurgiâ ſua p. m. 594.* egregiè in ariduris membrorum ex partium nervoſarum contuſionibus ac læſionibus laudat *Alumen* probè calcinatum, ſolutum in ▽ *comm.* quo pacto ⚗tur pulvis cum *Spiritu vini rectif.* edulcorandus, & pòſt *Unguento appropriato, oleóque laurino* miſcendus, prout & ob vim penetrantem hujus arcani contra *Iſchiadicum morbum* id extollit, maximè ſi prius pars affecta ſolutione illâ lavetur, ac etiam incoctione *verbenæ* & *centaur. min.* balneetur.

II. PHLEGMA ALUMINIS ex ſimplici per ☊, ita ut ſexta ſolùm pars repleta ſit, deſtillatione habetur, cui ſi addatur *Sem. Santonici* (Wellſaamen oder Wurmſaamen) & in B. M. deſtilletur & cohobetur in *carie oſſium* corrigendâ ſecretum habebitur, præſertim ex *lue ♀reâ*, intra 9. dies enim exfoliatio contingit; *Uſus* ea eſt *Felix Würtz* uti teſtatur in *MS.* hactenus inedito qui & in *Chirurgia* phlegma vitrioli ad accidentia Vulnerum graviora haud ſatis laudare poteſt. Quod ſi verò ignis fortius urgeatur ♒*us Aluminis* prodit, qui Spiritu vini dulcificatur & ad oris potiſſimum vitia commendatur.

III DULCEDO ALUMINIS, etiam Manna, primum ens Aluminis dicta, à *Poterio Pharmacop. ſpagyr.* C. *VII. p. 126.* & *Sacchſio* in *Gammarolog. p. m. 693.* ut ſummum antihecticum laudatur, abſtracta ſic omni terrâ adſtrictoriâ & corpuſculis ⊕licis, ſic ut dulcis terra ſolùm remaneat, ad ſanguinem dulcificandum apprimè conveniens: Quia verò tectè à *Poterio* deſcribitur, proceſſum Sachſii hîc adnecto: ℞. ○ *ſacchar.* ſolv. in aq. pluv. coq. in alembic. donec ſpumam exhibeat, quæ cochleari ligneo ſeparetur, rurſus coque addendo ✠ deſtill. ſpuma cœrulea in ſuperficie auferatur, ſolutio filtretur, & deſpumatum ○ in vas ligneum ad cryſtalliſandam infundatur, purificatum hoc Alumen ad ℔iß. in recipientem lento △ne ad phlegma ſaltem obtinendum ♌tur, terra alba relicta proprio phlegmate imprægnetur & cohobetur: dehinc, ut ſeparetur ▽ adſtringens per filtrum philoſophicum, ſumatur ☉ ♀ri ex quo omne ⊖ extractum, hoc reverbera in ✠bulo aperto △ne per dimidiam horam ut fiat ▽ poroſa abſque omni ⊖no ſapore, hanc inde filtro chartaceo, rurſus ſupra ▽am aliam pone chartam bibulam, in quam ▽am Aluminoſam proprio phlegmate ſolutam filtra, ſic namque acida terra Aluminis attrahitur ab △neâ ▽reâ filtri & ſaltem dulcis ▽a tranſit filtrum

V

trum cum phlegmate proprio, quam rursuscoagula, per ♌nem abstrahendo phlegma, repete solutionem hujus cum proprio phlegmate & filtrationem per 🜃am ♀ri rursus elotam & reverberatam tertiâ vice, sic Alumen deponit per ⫪ à phlegmate omnem 🜃am adstrictoriam & crystallisatur primum ens ⦶nis in frigore instar sacchari dulce: Quòd in *Hectica* ita combinari potest: ℞. *Spec. diatrag. frig. diamarg. frig. ana* ℈.ß *sacch. Aluminis, Diaphor.* ♃ *ana gr.* vj. *Ocul.* ♋ *ppt. gr. IX. Ms pro Dosi.* In *Dysenteria* taliter; ℞. *C. C. ust. Nuc. mosch. ana* ℈.ß. *sacchar. Aluminis,* ♄*ni ana gr.* vj. *syr. è nuce mosch. cond.* ʒij. *Conf. alkerm.* ʒ. ß. *Laud. opiat. gr.* j. Ms pro Dosi. *Exterius* quoque in *affectibus colli, & ulceribus rebellibus* egregium: ℞. *sacchar. Aluminis,* ♄*ni ana* ʒ.j. *Phlegm. Aluminis è sacchare abstracti* ℔.j. *Aq. sanicul.* ℔.ß. *Ms.*

CAPUT VII.

De Sale Armoniaco.

SAL ARMONIACUM seu AMMONIACUM nomen suum desumpsit vel ab Ammonis oraculo vel ab ἄμμ☉ quòd sub arenis in laminas concretum in Africæ Cyrenaico tractu olim ac Lybiæ desertis effodiebatur, unde Jupiter Hammonius, ob templum quod Hercules ipsi construxit, ob monstratum fontem in maximâ siti: Jam verò non aliud dari Sal Ammoniacum nisi artificiale, dum illud ad nos vehi desiit, communis est opinio; verùm & hodie ejusmodi ⊖)(cum nativum adhuc haberi, persuadet nos *Car. Fracassatus Dissert. de Linguâ Epist. anat. ad Malpighium p. m.* 149. referens ex agro Neapolitano à Philosopho quodam illuc iter faciente nativum hunc salem ad Sereniss. Magn. Ducis Hetrur. aulam fuisse comportatum, ubi ipso præsente ad experimenti criterium fuerit revocatum, & planè omnibus quæ exigebantur, fecerit satis, nam immissum in ▽a, cui ⌒us ⊕li admixtus erat, edito fumo tristi cunctos afflavit odore, & tam frigidam aquam reddidit, ut manus læderet. *Conf. Regn. Anim. Sect. I. Art. V.* Atque hic ⊖)(cus nativus idem mihi videtur esse cum illo, cujus mentionem facit *Ol. Wormius Musæi Sect. I. Cap. VIII.* quique ex Sulphuratis Puteolani districtûs depromitur, similis alumini schisto & velut in crustas compactus, in faucibus hiatuum ubi ignes subterranei flammas evomunt, reperiri solitus. Verùm quia hoc ubique locorum haud habetur nec etiam ab omnibus approbatur, ad imitationem prioris quod apud Antiquos naturale reperiebatur, è ⌒u ♉do subterraneo & ⊡ì Cameleorum simul concretis ortum suum ducens, artificiale quoddam Sal Ammoniacum præparari cœptum, nimirum sumuntur ⊡*æ human.*

ſanæ *p.* v. ⊖ *comm. p.* j. *Fuligin. lignor. p.* ß. quæ ſimul coquuntur ad humiditatis conſumptionem; reliquum ſublimatur, rurſum ſolvitur & coagulatur: quo in proceſſu ⊖ ∧le ⊡æ & fuliginis acido ⊖is communis combinantur, ad eum modum ferè quo naturale ex ⊖le ∧li ⊡æ camelorum & ſpiritu acido ſubterraneo concreſcit, ut ſic ⊖ ♓lum ſit ſal ſalſum vel enixum, ex acido & ⊖le ∧li concretum, prout & additione ⊖lium alkalicorum fixorum ⊖ ∨le facilè ſui ſit juris, ceu aliàs id præ reliquis maximè fugax eſt & penetrantiſſimum, dum cuſpidibus donatur, quarum apicibus aliæ minutiſſimæ ſuccreſcunt, unde linguam pungit cunctáque pervadit, fixáque quævis ∧lia reddit, cujus ratione ab Alchymiſtis ⊖☿riale & à Veteribus avolanti Aviculæ Aquilæque cœleſti comparatum eſt, dum inſtar ☿rii volatiliſat particulas omnes & ſummè ∧lis eſt, quocirca & frequens ejus uſus eſt in metallis ſublimandis & ſolvendis, eorúmque animâ educendâ & ♀re fixo extrahendo, ceu *Baſilius Valentinus* eum inde clavem vocitavit.

Vires ⊖ Armoniaci non poſſunt non eſſe egregiæ ob ⊖ ∧le tum Vegetabile tum Animale quo turget, acido nonnihil ligatum, unde fermenta morborum fixa apprimè domat, humores coagulatos reſolvit, incidit, diſſipat, è corpore eijcit, illud in debitam volatiliſationem & ſpirituaſcentiam redigit, ſic ut in animali, ex quorum ⊡is præprimis natales ſumit, omnia ſint animalia & decenti motu quævis peragantur. Hinc & quoad uſum externum *Tachenius Hippocr. Chym. p. m.* 10. id in *aquâ ſperm. ran.* reſolutum & tepidè applicatum ad *podagræ* cruciatus vehementiſſimos confeſtim tollendos laudat, deprehendiſſeque ſe teſtatur utiliſſimum ad *Renum* intolerabilem *dolorem* in ∇ *ſambuc.* ſolutum, tepidéque in petiis lineis applicatum; *Oculorum* quoque *ungues nubeculáſque* diſcutit in *ſimpl.* ∇â ſolutum & inſtillatum, ſemel aut bis in die: prout & inde fit *Aqua Chirurgorum ophthalmica*: ℞. ⊖ *Armoniaci* ℥. j. ß. adde ♄ ⊡æ *cum* ⊕*lo albo* ♌ *l.* ℔ ij. ∇ *roſar. euphraſ. chelidon. Cyani ana* ℔ ij. ♆ prius infuſas, poſtea filtratas commiſce prioribus in vaſe ex orichalco, usque dum cœruleus color emergat, hinc filtra & uſui repone. In *Angina* utiliſſimum ſeq. ℞. *Fol. ſemperviv. rec.* ℔ iiij. ⊖ *Armoniaci puriſſ.* ℥. j. ß. contuſa in vaſe vitreo reponantur in cellam usque dum ⊖ ♓cum fluat, hinc ♌tur ad ſiccitatem & aqua pro gargariſmo uſurpetur. *Unguentum* contra nodos & molles excreſcentias, *Nattas* dictas ita componitur: ℞. ⊖ *Armoniaci* ℥. j. *Ceruſſ.* ʒ. iij. *Camphor.* ʒ. j. *Ol. roſac. q. ſ.* applicatum reſolvit & attenuat materiam, dein imponitur fol. raphani coctum inſtar cataplaſmatis, & pereunt totaliter, conſumuntúrque inſenſibiliter; ſi verò nattæ eſſent palpebris adnatæ loci ratione non convenit ⊖ ♓cum, ſed *Oppodeldoch Crollii* ſatisfacit: Sic namque ad *Clavos pedum* expertum eſt ſeq.

Empl. ℞. ⊖ *Armoniaci*, ⦶ *opt. ana* ℥. j. ß. *Gum. Ammoniaci, galbani* ✝ *ſol. ana* ℈. v. *Copal. comm. Picis naval. Terebinth. Empl. diachyl. ſimpl. ana* ℥. ij. *Ms. f. Empl.* Sic ad *Ulcera corrodentia, Fiſtulas, Cancros* &c. egregiè valet ſeq. ℞. ⊖ *Armoniaci*, ♆ *ana* pulveriſata ms. & in tigillo fundantur, hinc effuſis adde ⊖ ♀*ri* dimidium, & fluant in cella in liquorem.

Præparata è ⊖ *Armoniaco* laudamus ſequentia

I. ⊖ ARMONIACUM CRYSTALLISATUM modo vulgari quidem ſaltem fit ſolutione in ▽a & evaporatione aliquotâ tenuiſſimi phlegmatis, præſtantiſſimi tamen eſt effectus, dum ſic haud caſtratur, in ſtomachi cruditatibus eliminandis cum vino *abſinth.* item febribus præſertim quartanis cum *ocul. 69.* abigendis ante paroxyſmum.

II. FLORES ⊖ ARMONIACI ex ⊖le Armoniaco ſoluto in ▽ ſimpl. prius vel per ſe, additione ſaltem corporis alcalini ♉dum figentis, vel admixtione alterius corporis vacui v. g. lapidis hæmatitis (de quo infra *de* Hæmat.) aut etiam ♂tis habentur, qui tamen modus ob ⊕lum ab ♉do inde ſolutum meritò damnatur. Utiles hinc ſequentes: ℞. ⊖ ♓ ci ℥. vij. ⊖ ♀ri (etiam brevì manu ex ⦶tri & ♀ri crudi *ana* detonando facti) ℥. vj. pulveriſſ. ms. & ♎ma, adſcendit primo ⊖ △le, quod exime, tum per diem ♌nem continua & evehentur in alembicum flores elegantiſſimi, in boccia etiam durâ & compacta concreſcit materia, quam floribus adde & ſerva pro uſu, *Doſis* à *gr.* iv. viij. ad ℈. ß. cum *Crem.* ♀ ℈j. addito *gr.* j. ♁*ris* ♁*ij* in *Quartana* ante & poſt paroxyſmum, & in aliis caſibus ſupra dictis, quo pacto magis alcalici flores evadunt & fermentum febrile fortius adoriuntur, fit enim & ſic ut acidum ⊖lis fiat ſpirituoſius, ceu ⁓us ⊖is inde reſuſcitatus longè ſubtilior & penetrantior habetur. Ex floribus his ♓ ci cum alcohol Vini Menſtruum ☿rio-♁reo-⊖num △le ad ℟as magis elaborandas & altius penetrantes loco ſimplicis alcohol vini fieri ſolet modo ſequenti: ℞. *Flor. q. pl.* his affunde alcohol vini ad eminent. 3. digitor. transverſ. ſtent in digeſtione leni per menſem, ſic enim alcohol vini ſenſim impregnabitur ⊖le △li ⊡ſo, cujus ratione etiam potentius deſcribet menſtruum & generoſius medicamentum.

III. ⁓ ♓ ci ⊡sus laudatiſſimum remedium, acutiſſimo Sylvio olim maximè uſuale ſec. ejus deſcriptionem ita fit: ℞. ⊖ ♓ & ♀*ri ana* ℔ ß. *Cont. Ms.* ac ſolv. in ▽ *pluv.* tum ♌la per alemb. ſeu ⊂ quam diu ⊖ △le exit; cùm autem ⊖ △le incipit ſolvi in liquore, tun prodit ♆, deſiſte tum à ♌lando & habebis in recipiente ⁓ ♓: in ⊂ verò relinquitur maſſa ſeu potiùs materia pro ⊖*le febrifugo.* Loco ⊖ ♀ri ſumi poteſt aliud ⊖ potens, ſcilicet ⊖ purum, nam ⊖ comm. ubi ♉dum adhuc adeſt, non poteſt hoc efficere, niſi forſan crebrâ decrepitatione, tum enim ⁓ prodibit.

bit. *Vires*. Est instar ⊖ ⊡, extinguit fermenta ♉da, sudorem movet, attenuat & discutit. *Dos*. ℈. ß. ad ʒ. ß. ⊖ *febrifugum*. ℞. Id quod relictum est in 🝩, solv. in ▽ *pluv*. & filtra per chart. ut ▽ limpida evadat, postea evapora in ⊟stallos albos, qui erunt ⊖ *febrifugum*: si quis volet potest hoc ⊖ in mortar. marmoreo sublimare in Flor. ♓ *ci*. *Vires*. est ⊖ penetrans attenuans, incidens crassos humores, unde febribus pituitosis confert. *Dos*. *gr*. iv. ad vj. Alius ∽*um* ♓ *ci* parandi modus hic est: ℞ ⊖ ♓ *ci p*. j. *Ciner*. *clavellat*. *p*. ij. Terantur in pulverem & ms. in *mort*. *vitr* comittantur, 🝩 vitr. instituatur 🝞io ex ∴, ita enim prodibit, ♃ ⊖*le* △*li*. ⊡*so* fœtum, describens ∽ ♓ *ci* & ⊖ △*le*⊡*æ*, quod per Ϙli cinerum ex vinculis ⊖is communis erat extricatum copiosè lateribus Recipientis adhærebit, describens ⊖lem △lem ⊡æ rectif. quod vices supplere potest omnium ⊖lium △lium ex quibusvis partibus animalium desumptorum; Idem enim præstant in re Medica, quod ⊖ △ *Ebor*. C. C. &c. ♉da enim austera fermenta occidunt & enervant, M.S. nimirum condensatam rarefaciunt & hinc lanquentes fermentationes sanguinis in corde restituunt, pituitas tenaces incidunt & attenuant, obstructiones reserant; Verùm cùm propter illorum acrimoniam & odorem ingratum ⊡sum quandoque metus sit, ne Balsamum nostri sanguinis nimium depauperetur, ægrúmque nausea teneat, Chymici hos ⊖es oleis aromaticis involvere & nobilitare tentarunt, quod facillimâ viâ fiet seq. modo: ℞. *Cinam*. ℥. j. NM. ℥. ß. *Caryoph*. ʒ. ij. *S*. *Cardam*. *fœnic*. *Croci ana* ℈. j. add. ♓ *ci* ʒ. vj. vel vij. ⊖ ♀ vel *Ciner*. *clavell*. ℥. j. ß. *Spir*. *vini generos*. ℥. xx. Stent in digest. quò diutius eò meliùs, ita enim ⊖es Ϙlici ♀ri vel cin. clavell. impetum facient in aromata, partes oleosas & ⊖nas illorum △les resolvunt & educunt, qui à spiritu vini suscipiuntur; ab altera verò parte ⊖es Ϙlici destruentes ⊖is ♓ mixturam, ⊖ △le ⊡æ in actum deducunt, quod occurrens partibus mollibus oleosis aromatum ab iis suscipitur, eorúmq amplexibus involvitur, & societatem amplexibus amicabilem init ac proinde 🝞e accedente simul adscendunt in formâ ∽*âs* △*lis* ⊖*no-oleosi*. Quòd si verò eosdem ⊖es molli oleo herbarum involutos desideraveris, seq. exemplum Tibi esto: ℞. *H*. *menth*. *major*. *thym*. *rorismar*. *Cent*. *min* *meliss*. *Fol*. *lauri*, *Fol*. *lavend*. *ana m*. j. ß. (quibus si admisceri velis NM. ℥. j. *Cort*. ☉*ant*. *citri ana* ʒ. iij. gratius obtinebis ⊖ △*le* *oleosum*) add. ♓ *ci* ℥. vj. *Ciner*. *clavell*. vel ⊖ ♀ ℥. xij. Digerantur & 🝞tur ut dictum supra, spir. vini stopam unam seu LXXX, subtilissimum aufferendo; Signum autē peractæ 🝞nis erit, quando flores in alembico sublimati dissolvuntur, quod signum est subsequentis ♃tis, spirituosúmque esse ablatum ac proinde operationem ad finem tendere. Quod si tinctum volueris tuum ⊖lem aromaticum vel oleosum pauxillum Croci in sindone ligatum in rostro alembici suspendito, vel tingito cum guttulis aliquot Tr croci vel

Elix. Parac. cum Ꝗli præparati. Hîc & mentio facienda Essentiæ Stomachicæ celebris illius Angli Thomsoni cujus mentionem facit in *Chymiatror. Acu magnet. p. m.* 215. ubi virtutes ejus in longum describit, totum verò negotium in hoc consistet, ut *p.* 222. innuit, quòd qui poterit dextrè volatilisare ⊖ ♀ri poterit aliquatenus propositi hujus scopum attingere, aliàs non, nimirum videtur sic -∩-u ⊖is ♓ci ⊖ ♀ri ∨um ∧lisandum esse, sic enim illam essentiam describit: ℞. Materiæ fluidæ à microcosmo sequestratæ ac putrefactæ q. s. octies, nonies vel decies, ℌtur pro rei exigentia: singulis destillationis vicibus admisceantur particulas ∧les corrigentia & mundificantia, hunc -∩-um probè defæcatum per digestionem, mensis circiter spatium, symbolicis congruísque ulterius clarifica, donec summam puritatem adeptus fuerit: deinde fac, ut semel, bis vel ter subtiliores atomi lento △ne adscendant, huic liquori illibato indesinenter alta petenti, adijciatur portio ⊖lis ♀ri legitimè parati ac semel iterum calore quo possibili mansueto eliciatur spiritus ad omnia paratus æthereæ indolis, qui cum vitalibus nostris intimam tenet affinitatem. In cujus tamen defectu -∩-us ⊖ ♓ci liquori ∇æ foliatæ ♀ri commisceri vel destillando combinari potest.

FINIS Sectionis Quartæ.

SECTIO

SECTIONIS IV.
DE
MEDIIS MINERALIBUS.
PARS I I.
DE SULPHURIBUS.

CAPUT I.
De Sulphuribus in genere eorumq; Ortu.

MINERALIBUS Salibus consideratis, SULPHUREA Mineralium *corpora* examinanda, maximè quia sæpius ex uno eodémque subjecto vel venis eliciuntur, ceu unum idemque minerale est, ex quo sulphur & ex quo Vitriolum elicitur, uti docet *Journal d'Angleterre*; scilicet si ex eo facere volunt sulphur, frangitur in frusta & immittitur in crucibula parùm inclinata, ut subdito igne, qui plerumque quatuor horas durare debet, sulphur fusum defluere possit in vas plumbeum, in quod continuò labitur aqua pro coagulando sulphure fuso: dum adhuc funditur sulphur, Cineres ex igne sumuntur & in cumulum asservantur, aliísque cineribus teguntur pro conservando calore; Ubi autem ex eo conficere volunt Vitriolum, facto in terram magno foramine asseribus probè se jungentibus intus investito, cineres eò abijciuntur, aquaque eò derivatur pro solvendo Vitriolo, hincque in ahenis plumbeis super sartagine positis excoquitur, hincque inde eximitur & ad crystallisandum reponitur. *Sulphureorum* autem ejusmodi *Corporum* naturæ cum Salibus, ut ut dispar omnino sit ratio, dum menstrua diversa, aqueum nimirum salia, sulphureum verò sulphura, requirunt, tamen dum invicem congrediuntur, mixtis inprimis pulchritudinem præstare valent, quatenus rigida illorum spicula ab horum ramosis suaviter involvuntur, ligantur & dulcificantur; Constat autem per *Sulphurea corpora* ea intelligi quæ ignem facilè concipiunt & oleo solvuntur, ceu sulphur commune igni admotum mox ardere & per coctionem & hinc emollitionem rubicundam menstruo tincturam præbere videmus, quo cum *Polemanno de Sulph. Philosoph. Cap. II.* etiam collii.

colligenda reliquorum metallicorum sulphurum, etiam solarium, perficienda solutio. Vocantur etiam hæc corpora *Bitumina* tanquam batuumina à batuo, obsoleto verbo, quod est obturo, dum in subterraneis bituminatis terrei pori bitumine obturantur ut quodam glutine, ceu & *Curtius Lib. V. Cap. I.* fontis bituminis meminit, unde resultârunt muri *Babylonij*; notandum autem plurimos de Bitumine post *Plinium* & *Dioscoridem* scribentes bituminata seu bituminosa bitumen in se continentia, ut est *Gagates, Samothracia gemma, Carbo fossilis* &c. pro bitumine vero falsò habuisse & ita vocasse, neque enim minera ferri (lapis ferrarius dicta) ferrum, Oliva oleum, Uva vinum dicenda, pingue enim illud & sulphureum quòd bituminatis ejusmodi subiectis inest & flammam concipit fovétque, bitumen solùm est, quod Græcis ἄσφαλτος dicitur, fortè tanquam ἄσβεστος difficulter restinguibile. Id si detur, totum combustibile verum & genuinum bitumen erit nominandum; si in solida lapideáque terra stabuletur, exusto bitumine carbo strigosus & exuccus supererit, si aqua admixta sit ellychnio flammam concipit. Quicquid verò sit ejusmodi Bituminum & Bituminosorum vel Sulphureorum Corporum *Ortus* in ventre seu gremio Telluris est à particulis ramosis (*de quo & supra Sect. I.*) sibi invicem incumbentibus & in magna satis copiâ ibidem concretis; illæ verò particulæ emergunt ex halitibus subterraneis pinguioribus, qui instar fuliginum camini sensim in copia accumulantur & pro varietate & puritate particularum terrestrium quibus se affigunt, varia ejusmodi sulphurea subjecta componunt; sic namque dum particulis hisce aliæ valde vel minus flexiles, magis vel minus spirituosæ associantur iísque inexistunt, variatur vis & consistentia horum corporum; hinc si in eorum particulis materia subtilis seu spiritus fluidus volatilis abundet, qui satis aptus sit ad particulas illas subtilissimè imminuendas (ceu ope ignis ex carbone Scotico & gravi non contemnendam quantitatem olei vel liquidi bituminis obtinuit *Boyle*) & inflectendas, fluida evadunt Sulphurea, ut est *Oleum petræ* aliáque naturalia, variantia pro varii generis particulis intra poros eorum interceptis: Sic si spiritum obtineant acidum austerum, materia scilicet adsit rigidior, particulæ illa constringuntur & sibi invicem magis incumbunt, ut *Carbones fossiles, Gagates* & quę modo *Bituminata* vocavimus, *Succini* item *diversa genera*; Si autem corpuscula illa spiritum merè acidum admittant, materiáque subtilis nihil immutata in poris illorum hæreat, durum evadit & fragile subjectum, sed minus ponderosum, ut *Sulphur* & diversa ejus genera, manifesto indicio omnia ejusmodo subjecta, mistionis potius gradu quam natura inter se differre, id quod jam agnovisse videtur *Ren. de Cartes Princip. Philos. Part. IV. §. LXVVI.* ingeniosè de hisce ita differens: Exhalationum particulæ tenuissimæ nil nisi purum aërem solæ com-

ponunt,

ponunt, sed tenuioribus spirituum particulis facilè annectuntur, illásque ex lævibus & lubricis *ramosas* reddunt; ac deinde hæ ramosæ, succis acribus ac metallicis quibusdam particulis admistæ, *Sulphur* constituunt, & admistæ particulis terræ multis etiam ejusmodi succis gravidæ, faciunt *Bitumen*, & cum solis particulis terræ conjunctæ faciunt *Argillam*; & denique solæ in oleum vertuntur, cùm earum motus ita languescit, ut sibi mutuò planè incumbant. Sed cùm celerius agitantur, quàm ut ita in oleum verti possint, si fortè in rimas & cavitates terræ magnâ copiâ affluant, pingues ibi & crassos fumos componunt, non absimiles iis qui ex candela recens extincta egrediuntur, ac deinde, si quæ fortè ignis scintilla in istis cavitatibus excitetur, illi fumi protinus accenduntur, atque subitò rarefacti, omnes carceris sui parietes magnâ vi concutiunt, præsertim cùm multi spiritus ipsis sunt admisti, & ita oriuntur *Terræmotus*. Ex dictis verò haud difficulter inferre poterimus *Analogiam* sulphurum horum Mineralium cum Vegetabilibus, haud enim aliter Sulphurea hæc (unde & Resinæ Terræ dicuntur) in terræ penetrabilibus formari videntur, quàm gummi & resinæ in plantis ex partibus oleosis ramosis & acidis rigidis invicem complicatis, quod confirmant maximè tum tædæ igne in fornacibus excoctæ, ex quibus Pix elicitur, haud aliter ac in quibusdam locis bitumen nigrum ex terrâ exprimitur, non aliâ quam ignis subterranei vel etiam solaris vi, ut est *Bitumen nigrum* quod in *Arverniâ* in Gallia ad urbem *Montferand* è terra exudat, quale mihi monstravit Excell. D. D. (νῦν ἐν ἁγίοις) *Jac. Sponius Medicus Lugdunensis*, cujúsque mentionem fecit in *Aphorism. novis Sect. V.* §. 67. tum etiam artificialis resinarum formatio ex oleo Vitrioli cum oleo anisi guttatim affuso, experimento *Dn. Grevv* Angli, ac insuper quòd Oleum olivarum cum ♎u ⦶tri digestum in medullam vel butyrum quasi abeat. Imò & haud adeo improbabile est, adipem in Animalibus ex parte oleosa sanguinis aliter haud concrescere præsertim circa glandulas (ut in suibus circa glandulas cutaneas) quàm quia partes nitrosæ sanguinis aëre haustæ in iis copiosiùs lymphæ permiscentur ac etiam sanguinem nitrositate ejusmodi imbuunt suóque modo velut figunt. Novi quidem his contrariari Chymicum quendam præstantissimum, qui in suâ de *Salibus Dissert.* omne acidum sulphuri negare contendit processu sequenti, quo sulphur nullo vel pauco aëris accessu redigit in liquorem rubicundum minimè acidum sed virtutis balsamicæ: ℞. *Sulphur citr. Furfuris ad nigredinem calcinati ana* destill. s. a. per retortam igne aperto, adjuncto excipulo majori, ita furfur impedit, quo minus sulphur sub florum forma avolare possit, sed in liquorem se convertat, hoc modo dicit ex ℔. j. sulphuris haberi liquoris ad acida & alcalia indifferentis circiter ℥. ix. & sulphuris in collum 🝭æ ♎ti ℥. ij. Verùm admixtio furfuris calcinati, quod alcalicum est, non alio fine institui videtur

tur, quàm ut eo ⊖ ⦶licum quod sub ramentis oleosis sulphuris delitescit enecetur & occidatur, ac sulphur suo sale corrosivo, quod aliàs in eo latet, & dum accenditur flammâ cœrulea se prodit, decenter spolietur.

CAPUT II.

De Sulphure in specie.

SULPHUR quasi solum urens, *Isidoro* ita dicitur, summè enim inflammabile est, ex particulis lucidis ceu moventibus, ac ♉dis & ♌linis ceu mobilibus compositum, ut minimè mirum sit, si ignis summè fermentans resolvens & exuscitans corpus -ᔕ-us in partibus resinosis residentes mox in motum rapidum cieat, ramosas particulas dividat, salinásque rigidas indolis Væ vel potiùs metallicæ iis intertextas crebris particularum suarum ⦶troaërarum, quas ingeniosè *Mayovv* huc accersit, ictibus atterat, verberet, comminuat, uti innuit color cœruleus, dum 🜍 accenditur, apparens, ex materia quadam tertiâ partibus ⦶tro aëreis sulphureísque interposita, à qua particulæ igneæ à motu liberiori detinentur, emergens: unde etiam cum *Ettmyllero in Chym.* notamus partem Sulphuris tum ⊖nam tum 🜍ream, & inprimis quod -ᔕ-us ♉dus è sale prolectus sit cognatus sali terræ centrali, & ♉do universali omnium mineralium, quo hinc & Veteres, Sulphur θεῖον vocantes, spiritus malignos è domibus fugârunt. Est autem *Sulphur* aliud *nativum* aliud *factitium*. *Nativum* fossile est, ἄπυρον, purum & sincerum, auro in colore non postremum, naturale, rarum & leve, cujúsque odor similis est evaporationibus illis à locis fulmine ictis, elevatis. *Factitium* est id quod arte paratur & perfectum fit dum ignem experitur, sulphur vulgi dictum; excoquitur vel ex pyrite vel ex aquis sulphureis, incoquitur & oleo & calamis ferreis funditur: Depuratur & in usum Medicum cum lixivio ♆, qualiter Thermarum 🜍rearum ortum monstrat, ex aquæ nimirum frigidæ, salsæ & sulphuris occursu, quod ab illa eroditur, ut egregiè de hisce experientiâ edoctus scribit Candidus *Rochas* de *Aquis sulphureis*. *Vires* sulphuris balsamicæ sunt, etiam crudi (sublimatione noxia vix si adsint, subtrahente, c‥ocaléque non in fundo relinquente) dum mollibus resinosis, & pinguibus particulis asperitates corporis partium, illarúmque humorum apprimè mitigant & leniunt, ac etiam heterogenea inde discutiunt, hinc namque & adversus Venena, venenatorúmque animalium morsus summè commendatur, item ad puncturas nervorum, si post *oleum terebinthinæ* torrefacti 🜍ris pulvis adspergatur, teste *Fieno Pract. Med. Lib. II. p. 169.* Inprimis autem verum *Pulmonum balsamum* præbet, unde in *Phthisi*, *Asthmate*, *Tussi*, *Vomicâ* exoptatissimos præstat effectus, & primas

mas tenet in *Pulvere pectorali Dan. Ludovici Pharmacop. mod. p. m. 375.* ℞. 🜍 *commun. Rad. Ireos Flor. Aron.* cum vino vel par. aceti mitigat. *ana Ms. f. pulv.* pro adultis & infantibus, quique pro re natâ, opiatis, ♁libus, ♃libus & ♄ninis confortari poteſt. Item ℞. *Mell. roſat.* ℔. j. *Rad. Ireos Flor.* pulver. *Flor. heder.* 🜄 *eſtr. pulv. ana* ℥. iij. 🜍 *opt. pulveriſ.* ℥. j. *Aq. aſthmat. q. ſ. f. Elect. molle. Doſis* manè & veſperi cochl. plenum. In *peſte* ob reſinoſum ♉dum optimum eſt præſervativum, reſiſtit enim, ut optimè *Junckenius in Not. ad Agric.* ſubtili maligno & illud ligat, ne putredo ex ſpirituum ſubjugatione exoriatur, ſpiculáque maligna in ſpiritus agant, ſed potiùs in reſinam 🜍ris ſe ſe agendo occultent, inviſcantúrque, commendandus ſequens *Pulvis alexipharmacus:* ℞. 🜍 *opt. pulv.* ℥. ij. *Myrrh. rubr. el.* 🜕 ♁*iat. ana* ʒ. vj. *Camphor.* ʒ. ß. *MS. f. pulv.* cujus *Doſ.* ʒ. ß. in ✠ *bezoard.* In ulceribus antiquis à ſanguine corrupto: ℞. 🜍 *opt. pulv.* ♁ *diaphor. ana* ℈. j. ⊕ ♁*ii gr. vj. MS.* Quidam quoque 🜍 ℥. j. *pulveriſ.* coxit in *vini* menſura dimidia ad remanentiam quartæ partis, paulò ante paroxyſmum in Quartanâ id dedit calidè, pedibúſque & manibus calidè immerſis fecit ſudare. *Externè ſcabiem* præprimis ſanat, ceu induſium in ſolutione 🜍ris excoctum optimè ad illam valet, item ℞. 🜍 *opt. pulv. ZZ. pulv. ana* ʒ. ß. *Axung. porcin.* ℥. ij. *MS.* vel ℞. 🜍 *opt.* ⊖ *comm. Ol. laurin. ana* ℥. j. *Axung. porc.* ℥. iv. *MS.* In *Guttâ roſaceâ:* ℞. 🜍 *crud. pulv. ſacch.* ♄. *ana* ʒ. j. ☿ *dulc.* ℈. j. *Camph.* ℈. ß. *Aq. ſperm. ranar. & roſar. q. ſ. MS.* inſtar pultis, quâ nocte facies inungatur, manè verò 🜄*â roſac.* abluatur. Ad *Impetigines;* ℞. 🜍 *viv.* ℥. j. *Litharg.* ʒ. ij. ○ *uſt. Myrrh. ana* ℈. j. *Ol.* 🜿 *per deliq.* ʒ. j *Ms.* f. *Ung.* Item ℞. 🜍 *comm. q. v.* combure in 🜈, pòſt ms. cum *ſerv. cervino* f. *Ung.*

E *Præparatis* ex *Sulphure* ſint

I. FLORES 🜍RIS ex cucurbitâ terrea in alembicum ſublimantur, è quo ſi eximantur, illa tegi operculo mox debet, ne -ᐢ-us 🜕tro aëreus cum ſulphure efferveſcens, incenſionem ſulphuris inducat; *Uſus* horum eſt in *corruptelis* partium, pulmonum præprimis inſignis ceu & ipſum corrumpens ♉dum in lymphâ & ſanguine domat, *Catarrhíſ*que hinc, *Tuſſi* & *Colicæ* ipſi medetur. *Flores* 🜍 *compoſiti* ſeq. ſunt: ℞. *Flor.* 🜍 ℥. j. ß. *Myrrh. ſel.* ʒ. j. ß. *Aloës ſuccotrin. opt. depur.* ℈. j. *Croci or. gr.* xv. *MS.* f. *pulv.* Sic & fiunt *Tabulæ ſulphuratæ pectorales.* ℞. *Flor. ſulph.* ʒ. ij. *Boli Armen. ppt.* ʒ. j. *Croci or.* ℈. j. *Sacchar. alb. aq. hyſſop. ſolut.* ℥. iv. *MS.* f. *Conf.* in *Rotulis*

II. LAC 🜍RIS parari poteſt è ſulphure cum ⊖le 🜿ri ferment. cocto in 🜄a pluvia ad ſolutionem, quæ poſtmodum à fecibus decantatur & cum ✱ vel phlegmate ⊕li præcipitatur, ſic enim lacteſcet (prout & pus ulcerum albidum eſt ob pinguedinem maſſæ ſanguineæ ab ♌li ſolutam & poſtea ab ♉do ulceris præcipitatam) & ad fundum cadet pulvis albicans, qui à fœtore nidoroſo crebris ablutionibus vindicandus & leni igne exiccandus:

hic verò minimè pro calce emortuâ ad instar magisteriorum è terreis præparatorum habendus, ♌li enim est absque ♉do, quod in floribus adhuc ex parte adest, unde quoque testatur *Ludovicus Pharmac. mod. p. 375.* se id in bronchiorum infarctu 🜍re crudo ac florificato reverâ præstantius perdiù expertum fuisse, ceu quoque assensum præbet *Poterius Cent. I. Observ. C. 98.* referens pulmones assiduâ fluxione vexatos, *decocto alexiterio & exiccante* ac *Lacte 🜍ris* in pristinum restitutos fuisse.

III. TINCTURA SULPHURIS habetur è 🜍re *prædicto modo correcto & 🜈 alcohol.* ad eminent. ʒ. digit. transverf. affuso & digesto, donec 🜈 rubicundus evadat, qui hinc à fecibus separetur & in formam balsami redigatur, abstrahendo alcohol vini ad debitam consistentiã balsami liquidioris. *Usus* ejus qui balsamorum, ad massam sanguineam in vigore conservandam ac etiam exaltandam. Ejusmodi verò color rubicundus innuit ♉dum in particulis ramosis combustibilibus subesse. *Tinctura* magis *composita* habetur si ad *Mens.* j. *Tinct. prædictæ*, addantur hæ species: ℞. *Rad. angelic. Imperator. Zedoar. ana* ℥. ß. *Cinam. Caryoph. Croci, Castor. ana* ʒ. ij. *Myrrh. elect.* ℥. j. *Camphor.* ℥. ß. *Benzoni Styrac. calam. ana* ʒ. ij. ß. *Theriac. opt.* ℥. ij. fietque *Elixir* præprimis *pneumonicum* in *asthmate* & *phthisi*, præservánsque in *peste* & *febribus malignis*, potentissimum item *emenagogum*, ac etiam ad *ambusta* in externis aliisque valens. Excellentissimus quondam Practicus Badensis *Francisc. Bernh. Schnorf Elixir 🜍ris Balsamicum* ex *Helmontii Jun.* apographo seq. encheiresi elaboratum ita in usum adhibuit: ℞. 🜍 *commun.* aut ejus loco 🜍ris embryonati florum (quod balneis Badensibus supernatat) & ⊖ ♀ri *ana* q. v. mixta reverbera saltem in ✠bulo super carbones accensos, non tamen nimis violentos, ita cautè semper agitando, ut fœtidum 🜍 exhalet, utile verò non comburatur, sufficiens signum est, si colore fusco se monstret, postea rumpe ✠bulum in loco calido & materiam calidam in mortario calido contere & mox superaffunde 🜈 *rectif. q. s.* in vitro, quod bene claude & digere. (NB.) Ideo elixir sulphuris in loco calido semper & sicco conservari debet & tractari, ne ⊖ ♀ri humiditatem aëris attrahat, quia hoc facto 🜈 difficillimè ad se rapit 🜍am, *Digestum filtra* & affunde species seq. ℞. *Mumiæ* ʒ. iij. *Aloës, Myrrh. Caryoph. ana* ʒ. ij. *Cubebar. Camphor. Angelic. Theriac. Scorzoner. Imperator. Bacc. lauri, Croci, Cinamom. ZZ. Zedoar. Castor. ana* ʒ. j. *Flor. benzoin.* ʒ. ij. *Essent. succin.* ʒ. ij. ▽ *apoplect.* & *stomach.* aut ejus loco. 🝆 *lavendul.* & *absynth. ana* ℥. j. rursus digere omnia, scilicet 14. diebus, digestum bene filtra toties, donec paucissimæ feces remaneant & serva ad usum. Nobilis quidem hujus elixiris est *usus*, sed ob fœtorem adversus ægris, ideo ad hunc tollendum, abstrahe primâ vice 🜈 & 🜍 cum ⊕le ♀ri denuò calcina ut supra, dein rursus cum 🜈 procedendo, ut prius, sic enim fœtidus odor diminuitur. Ad *scabiem* juvandam, *morbillos,*

billos, variolas magni usus. *Dos. coch.* j.ß. aut ß. in omnib. venenis assumptis &c. in *peste, in hecticis, phthisicis* cum lacte. In *Apoplexia* cum adsit nimia spuma cochl. j. Alius quoque *Balsamus* 🜍 compositus, verum & infallibile remedium ad *Phthsin* ita fit; ℞. *Flor.* 🜍 *ter cum* ⊖ ♀ ♎*at.* ℥. j. ß. *benzoës* ʒ. iij. *Myrrh.* ʒ. ij. ⊖ ♀ ʒ. j. ß. *MS.* & denuò destilla ℞. dein *Flor.* hor. *sublimat.* ℥. j. *Ol. amygdal. dulc. rec. opt.* ℥. ß. *Butyr. ex lacte mulieris san.* ʒ. ij. *sal. succin.* △*le opt.* ℥. ß. *C.C. opt.* ℈. j. *MS.* optimè, eáque immitte phiolæ in leni calore cinerum ad 3. dies digerendo, adde dein *Ol. nuc. mosch. expr. gr.* vj. liquorem hunc infunde cucurbitæ vitreæ munitæ suo capitello & recipiente ad destillandum, & sic recipies oleum ex flavedine rubrum, quod cum *rore majali* rectificandum est. Hic est *verus Balsamus pulmonis & totius corporis refectorius. Dosis est à gut.* v. ad vij. in *lacte caprino* vel *seq. decocto*: ℞. *Rad. Chin opt.* ℥. iij. Infund. in ▽*â veronic. tußilag. scabios. ana* ℔ ß. add. *Passul. excoricat.* ℥. vj. Stent in infusione per 24. horas, postea coque in cucurbitâ vitreâ per 2. hor. dein cola per linteum rarum, percolatum usui serva. Dosis *Decoct.* est ab ℥. iv. ad ℥. v. cum balsamo prædicto exhibendo.

IV. BALSAMUS SULPHURIS isque vel ad usum internum vel externum: ad Internum sit.

1. *Simplex* seu *Terebinthinatus*; ℞. *Flor. sulph.* ℥. j. ß. ♒*ûs Terebinth.* ℥. iv. vel ℥. v. stent in digest. vel aren. per horas 4. addito tertio △is gradu, cùm non ampliùs strepit, operatio est peracta: inter extrahendum pro lubitu facile potest *oleo fœniculi* vel *anisi* alterari. *Usus* ejus ad *ulcera* interna, maximè *pulmonum* cum *balsam. peruv.* & *sacchar.* ♄*ni* egregius est, item in *tußi* inveterata cum *opiatis*; uti & *dysenteriâ malignâ*, aliàs si incautè assumatur, ob vim adurentem *Cardialgiam* molestam excitare potest, ut docet *Observ.* 121: *Act. Hafn. Vol.* I. *p. m.* 223 *Barthol.* Spissius verò *Balsamum* si desideretur, cum oleis ♌tis habetur, modo seq. ℞. *Sulphuris cum* ⊖ ♀*ri ferment. q. pl.* pulveris. affund. *oleum succin. terebinth. lucid. Juniper. Anis.* ad eminent. 2. digit. transvers. digerantur vel coquantur donec olea destillata sufficientem quantitatem sulphuris imbiberint & spissius balsamum evadet.

2. *Compositus* magis: ℞. *Sulph.* cum ⊖*le* ♀*ri ferment.* ℥. iv. *Croci Myrrhæ, Aloës ana* ʒ. iij *Camphor.* ʒ. j. *ol.* ♌. *juniper. Terebinth. luc. ana q. s. MS.* f. *Balsam.* leg. art. digerendum.

Ad usum externum *Balsamus Sulphuris* convenientissimè secundùm *Dan. Ludovicum Pharmac. p. m.* 379. parari potest cum *oleo hyoscyami*, vel saltem *oleo amygdalino* è crudi nec ☊li quodam dissoluti sulphuris proportionali pondere, per simplicem tantùm sine vino, opus protrahente, liquationem seu dissolutionem, cui *Camphora* pro lubitu demum addi potest. *Usus* hujus ad *ulcera & vulnera* recentia, maturandos *carbunculos* & mundificandos

candos ne in *ulcera maligna* abeant; Cum *oleo momordicæ* curat *ulcera mammarum*, item *panaritium*, teste *Rulando*, qui *oleum omphacinum* ad ejus præparationem adhibet.

V. SAL 🜍RIS ita fit; ℞. ⊙ 🜍, calcinetur bene, affund. 🜄 decantetur, filtretur, coagulum clarificetur & sic habebitur 🜔, insigne arcanum in *Chirurg.* ad ulcera contumacissima, si *unguento* misceatur.

VI. SPIRITUS 🜍 per campanam vase noto condensatione paratur; *Usus* ejus qui -∽-ûs ⦶li, imò mitior adhuc, ob partes metallicas minus ipsi admistas, quamvis & plurimùm natales suas aëri acceptum referat, ceu per quem acidum quoddam magis universale dispergitur, non tamen penitus, sed sal quod per 🜍ris partes ramosas dispergitur, illudque densat, sic in fluorem concitatur, uti Cap. I. innuimus. Aliàs -∽-um 🜍ris faciliori modo parabilem in *Colleg. Chym. MS. Process. LXVI.* sistit *Excellentiss. Celeberr. DN. D. Mauritius Hoffmannus Professor Altorffinus*: ℞. 🜍ris *q. v.* fac ut fluat in ✠bulo, fluenti immerge linteola oblongè secta, & exicca: postmodum adsit doliolum ad quartas circiter 🜄*â font.* puriori repletum, cui per vices immitte telam unam alterámve 🜍ratam accensam, ostio mox clauso, ne accensi 🜍ris fumus erumpere possit, verùm omnis intrà dolii ambitum coërceatur, & 🜔næ particulæ intus ab 🜄a (dum interea post unius telæ deflagrationem doliolum hinc inde commovetur) promptè rosolvantur, quæ si satis inde acidula reddita fuerit, 🝭tæ vel cucurbitæ humiliori infundi & 🜊 superfluum abstrahi debet, remanente liquore acido -∽- 🜍ris per campanam aliàs parabilis æmulo. Ad hunc modum quoque *potus* 🜍*rati* ab *Helmontio Tr. Asthm.* & *Tuss.* parati, qui maximopere valent in *tussi*, *malignísque affectibus*, prout in *Peste Londinensi* quâ indies 900. homines occubuere, ij maximæ utilitatis experti sunt. Vid. *Cardiluc. Dissert. de Peste.*

VII. OLEUM 🜍RIS VERUM & 🜍 *fixum* Philosophorum ita fit. ℞. 🜍 *flav. Ol. lini ana* ℔. ij. Ms. indantur ollæ 6. mens. capaci, liquentur super 🜂, usque dum videatur effluere, hinc effunde in aliam ollam, massaque refrigerata erit colore hepatis; hæc indatur cucurbitæ perlutatæ, adaptato capitello, ʃlentur primùm leniter, & prodibit primum liquor lacteus, dein igne aucto *Oleum rubrum*, quod servetur, massa verò in fundo residua nigra, splendens reverbetur, & fiet primum albicans, dein flava, tandem rubra, quæ est 🜍 ▽*um secretum Philosophorum*. *Oleum* verò *rubrum* optimè per oleum leni depuratum est ab omni fœtore & unctuositate. Hinc *Usus* ejus egregius in *Colica* ad *gut.* 2. 3. 4. quam certo sanat, expellit excrementa & vermes enecat.

CAPUT III.

De Succino.

SUCCINUM (*Græcis* ἤλεκτρον quod digitis aut panno rudi attritum paleas alliciat ob tenuissima effluvia aerem rarefacientia, de quo *Kircherus Art. magn. p. m 563.*) dicitur, quòd ex succo concrescat, non quidem arborum, ut quidam putârunt, cùm in Pomerania & Prussiâ (*Münstero* teste) à mari nullæ stent arbores resinam stillantes, ubi plurimum legitur succinum, sed ex succo bituminoso (cui dum adhuc liquidus est varia involvuntur, ut formicæ, ceu tales vidi *Bononiæ* in Musæo *Dn. Zannone*) è cavernis terræ effluente & salsugine maris coagulato, prout inprimis constat ex eo quòd in quibusdam locis ut *Istebiæ*, ubi & fons *salsus*, è terræ mineris eruatur, fontésque dentur varii coloris bitumen effundentes, ac frusta succini reperta sint, quæ extus succinum coagulatum exhibuerint; sic refert *Dortomannus Monspel. de Caus. & effect. Therm. Belilucanar. p. 65.* quòd ad illas succini fragmenta videantur, lapidibus adnata & accreta, item *Gœbelius de succino L. II. p.* 18. quòd non semel viderit veram melanteriam, chalcitida & alias subterraneas res succino adhærentes, sic & dum succinum destillatur habetur oleum ad instar petreoli vel naphthæ, item spiritus aluminosus qui cum phlegmate egreditur, & sal volatile acido blando constans natales haud dubiè ducens ex sale marino partes ejus ramosas solidè affigente ac firmiter compingente, dum aliàs glebæ resinosæ partes per interstitia cohærent, quamvis speciem quandam resinæ aquæ vittioli, cui alii adstringentes succi erant, admixti, injectam in duritiem succini coagulatam fuisse referat cit. *Gœbelius*. Quare è bitumine lique facto succinum oriri credendum est, quod calore terræ ignibusque subterraneis, quibus Prussia (cujus Ducem quotannis ex ejus venditione viginti vel triginta millia marcarum Brutenicarum, plus minus, prout ventus & fluctus sunt secundi, hautire relatum est *Andr. Aurifabro apud Cratonem Epistol. Medic. L. IV. C. III. p. m.* 299.) pyritidum aliorúmque metallorum etiam ferax, minimè caret & littora Sudinorum, vel sponte per suos alveos in mare fluit & exstillat vel à fluctibus marinis eorúmque allisione è venis terræ (ceu & ex fossis novis urbis Regiæ Haffniensis à fossoribus militibus eruta fuisse pluscula frusta succini variæ magnitudinis, refert *Thom. Barthol.* in *Act. Hafn.*) educitur, vel etiam copiâ succedentis succi, aëreque ab ignibus subterraneis rarefacto protruditur & in aquam marinam egeritur, à cujus salsedine dum coagulatur, secedunt nihilominus quædam partes tenues & oleosæ,

oleosæ, quæ in ſuperficie aquæ ad littora non ſemel, ubi mare tranquillum eſt, à ſuccini piſcatoribus viſæ ſunt. Exinde verò & *Differentiæ* potiores *Succini* (ſuccinum enim ab iis, ac piſces reticulis, capitur) noſcentur, eſt enim aliud *candidum* & album minimè tranſparens, maximè verò rarum & pretioſum, quod oritur ex partibus illis purioribus & tenuioribus bituminis cum aliis decenter commixtis, maceratis & à maris ſalſedine per intima exeſis & attenuatis, ceu petreolum rufum aut luteum in aqua ex ⊖le uſto mixtâ maceratum, agitatum & concuſſum lacteo colore imbuitur; quòd verò hoc genus ſuccini rarum ſit, ex eo eſt, quòd non omne ſuccinum in mari juſtam ſatis moram trahit, quò perfectè per omnes partes à ſale marino alterari & affici poſſit, prout & hoc candidum rariſſimè effoditur, quia à craſſa & terreſtri ſalſedine impreſſionem nullam ſuſtinet: aliud eſt auri modo *flavum* & tranſparens, aliud itidem pellucidum ſed variis coloribus ornatum, aliud tandem *opacum* & unà variis ignobilioribus coloribus obſcuratum & fœdatum, prout, nimirum materia purior, tenuior vel craſſior eſt, ac coagulum ab aqua marina contigit. *Vires Succini* nobiliſſimæ ſunt, extrinſecus & intrinſecus *Alexipharmacum* eſt, *Cephalicum*, *Nervinum*, *Cordiale*, *Stomachicum*, *Uterinum*, *Nephriticum* & *Arthriticum*; peſtem nimirum & omnia venenorum genera infringit, acrimoniam mitigando & particulis balſamicis vigorem ſanguinis juvando fibráſque corporis roborando, firmando humoréſque fluxiles nimis adſtrictione ſuâ levi corrigendo, hinc in *Catarrhis*, *Apoplexia*, *Vertigine*, *Lethargo* citiſſimè ſuccurrit, vomitum ventriculi ſiſtit ac cardiacæ paſſioni decoctum in aqua ſec. *Marcellum Empiricum* medetur; *In ſuffocatione* & *inflatione matricis* flatibúſque inteſtinorum pellendis, *partu difficili* vix quidquam eſt præſtantius, *Vulvæ procidentiam* ſuffitu in locum reſtituit, *Fluori albo* mulierum optimè medetur. Confert *calculoſis* & *dyſuriâ* laborantibus. Siſtit & *ſanguinis profluvium* & menſium redundantiam, prout & *globuli* ex eo formati, occipitio annexi, ad oculorum defluxiones, deſtillationéſque in guttur auxiliari dicuntur. Doloribus dentium quoque medetur. In *peſte* pro amuleto inſervit, adverſus quam & utiliter frictio cum ſuccino 7. pulſuum principaliorum inſtituitur: In ſummâ ſuccinum balſami inſtar eſt humido noſtro radicali ſeu ſucco nutritio gummeo nonnihil, quem hinc inſigniter confortat & adverſus morborum inſultus defendit.

Quò autem Succinum eò melius vires illas exerat, variè ab Artifice tractatur. Sit

I. SUCCINUM PRÆPARATUM lævigatione cum aquâ beton. meliſſ. &c. Hinc variè adhibetur & commiſcetur. Ex eo fiunt *Rotulæ de ſuccino*: ℞. *Succin. alb. ppt.* ℥. j. *olei* ♌. *ſuccin gt.* XII. *ſacchar. albiſſ. ad conſiſt.*

tab.

tab. cocti ℥.iiij. *f. Rotulæ* ad catarrhos abſumendos maximè utiles, ceu & Bolus hic ſudoriferus egregius eſt : ℞. *Theriac.* ʒ. j. *ſuccin. alb. ppt.* ℈. j. *Camphor. gr.* iij. *MS.* Sic & ingreditur Pulverem pepticum Dn. D. *Cox* Angli : ℞. *Succin. flav. alb. citrin. ppt. Flor. anth. ana* ʒ. iij. *cinam.* ℈. j. *ſem. carui, Cort. Winter. ana* ℥. ß. *ſacchar. alb.* ℥. vj. *Ms.* f pulv. mediocriter craſſus; ſumatur cochl. ß. poſt paſtum. Sic ingrediens quoque primarium eſt *Pulveris antepileptici Ludoviciani*; ℞. *Pulv. bezoard. albi* alio jam in loco deſcripti, *ſuccin. alb. ppt. Cinnabar. nativ. ana p. æq.* MS. f. pulv. Doſis adultis ʒ ß. Infantibus anniculis gr. iv. v. vj. interpoſitis ⏛*u* C. C. ♓*ci* ⊡*oſ.* cum *Eſſent. ſuccin. camphor. caſtor.* TRâ *corallor.* ♁*ii*, ligantibus item ex *opio*, prout inde habetur ejusdem *pulvis anodynus* : ℞. *Pulv. bezoard. alb.* ʒ. vj. *ſuccin. alb. ppt.* ʒ. iij. *Cinnab. nativ.* ℈. iiij. *Laudan. Opiat.* ℈. j. Ms. f. pulv. Doſis Trimeſtri ad gr. j. etiam cum aliis præcipitantibus citra Corallia in febribus; Adultis gr. iij. cum *pulvere epilept.* Confert *torminibus diarrhæis, vomitibus lactantium* &c : Sic & elegantes *Pilulæ de ſuccino Cratonis* ad *catarrhos* ſiccandos : ℞. *Gentari* id eſt. *ſuccini ſubtil. pulveriſ. Maſtich. ana* ℥. ß. *Aloës opt.* ʒ. x. *Agaric. opt.* ʒ. iij. *Ariſtol. rot. ver.* ʒ. j. *MS.* & cum *ſyr. de abſynth.* & *ſucc. beton.* f. *Pilul.* vij. ut olim moris erat, ex ʒ. j. *Doſis* earum ſint duæ vel tres, vel quinque ante introitum lecti.

II. TINCTURA SUCCINI fit è ſuccino groſſo & aliquantulum imbibito ol. ♀ri per deliq. mixto cum ♀ri ſicci modico & affund. 🜈 rectif. vel aliàs cum 🜈 ♀riſato, qualis poſtea oleis aromaticis aliíſque TRris miſceri poteſt, unde *Elixir uterinum Ludovici* componi poteſt è TR*â ſuccini. caſtor. camphor.* ſi miſceatur cum TR*â bezoardica Wedelii* & TR*â anodynâ* optima eſt in *Gonorrhœa, fluore albo.* Quia verò ejuſmodi TR cum 🜈 parata deponit tandem oleum clarum, oleo ſuccini vulgari ſpiſſius & terebinthinæ liquidæ ſimilius, (licet hocce oleum *D. Ludovicus* eſſentiæ hujus maximè adſuetus nunquam obſervarit, ut refert in *Miſcell. Curioſ.* ubi & ferè ſatiùs eſſe judicat, ſi nil vel parum ſolum de ♌ſato 🜈 poſt confectionem abſtrahatur, neque enim vis per quæſitam ſic concentrationem deprehendatur major) quod manu duci poteſt inſtar ceræ, colligit *Borrichius Act. Hafn Vol. IV. p. m.* 158. non eſſe veram tincturam ſed oleum miſtum eſſe, ſed tamen quoad *Vires* in affectibus cerebri, ubi minutorum vaſorum eroſio timetur ac apoplexia imminet ad conſolidandum conducere, imò & externè ad capitis vulnera in *Turundis* valere. Neq; verò ſaltem in TRâ hac ſuccinium liquidum inſtar terebinthinę haberi poteſt, ſed etiam dum ejus v. g. ℔. j. ʃ\tur in olei *ſuccini* ℥. vj. circiter, tum refrigerari ſinitur & oleum cum ⊙ ſubtiliter trito in matracio junguntur & digeruntur; modum ejuſmodi habuit *Theodorus Kerckringius,* quemque utique pro inſigni artificio habet *Morhofius in Epiſt. de Tranſmut. metall. p. m.* 49. dum ſolo ignis miniſterio, nullâ

aliâ re additâ, ſuccinum ita ſolvitur, oſtendit ipſi laudatus *Kerckringius* cadavera infantum ſuccino tali obducta, ut omnia membra transparerent, monſtravit & phiolam vitream tali ſuccino ſoluto, rursúsque coagulato impletam: quam ſplendidè verò ſic magnatum cadavera condiri ac à putredine conſervari poſſunt & ſuccini fruſta majora, quæ in Oriente ultra ☉ æſtimantur, compingi? *Uſus externus TRæ ſuccini* eſt ad arcendam *gangrænam*, ceu Lugduni Gallorum in Noſodochio ſummo cum ſucceſſu eâ utuntur.

III. OLEUM SUCCINI, *Opobalſamum Europæum* dictum, & ⊖ ejus *△le* paratur vel per ſe, ex raſura per retortam, eâ cautione, ut tertia ad minimum pars remaneat vacua, vel ne ebulliat nimis, adijciendo parum arenæ vel etiam globulos à ♌ne ~ûs ⊖is reſiduos, anatica portione, △em cautè regendo, ſic verò prodit ~us Ꝗdulus, quem ſequitur oleum flavum & limpidum unà cum ⊖le △li, per extremam verò torturam △is ſtillat balſamum vel oleum nigrum ſpiſſius, ☉ in Emplaſtra magnetica reſervato. *Sal volatile* verò inde colligitur & ſi color *ejus* arridet ſeorſim aſſervatur, vel ab oleo fœtido rectificatur, diluendo id ▽â pluviâ tepidâ & filtrando per chartam *ſ. a.* Sic enim oleum hæret in filtro, ſale ſoluto tranſeunte cum ▽*â pluv.* quæ leniter evaporata ⊖em in fundo concretum ſaporis acciduli relinquit, ⊖libus Ꝗlicis animalium ⊡ſis minimè æquiparandum, ac hinc in renitentioribus *iſchuriis, Ludovico* teſte, infidum nec adeo præſens, minimè tamen contemnendum in paſſione hyſterica & inſultibus epilepticis compeſcendis, dum obſtacula decentis ~uum animalium influxûs diſcutit; ſic namque optimum hinc eſt in *Oleo emmengago Wedelii*: ℞. *Ol. ſuccin ſabin ana q. v.* ⊖ *△lis ſuccini* F. Digeſtio. Doſis *gut.* 2.3.4. addi poteſt *Crocus. Diureticum* etiã eſt in *nephritide* ante balnei ingreſſum *Ol. ſuccini per ſe* (aliàs *Oleum ſacrum* etiam dictum) quoque egregium eſt remedium in *affectibus nervorum, paralyſi, apoplexiâ, epilepſiâ,* maximè & affectibus *uterinis,* ceu ~ *matricalis celebris Burrhi* inde quoque cum aliis habetur: ℞. *Succin. opt. Oliban. Myrrh. Maſtich. ana* ℥. ij. Groſſo modo contuſa cum *Spiritus vini* ℔. ij. per *M. B.* ♌tur: Nec minus egregium in Liquore C.C. *ſuccinato Dn. Michaëlis,* qualiter paratur ex ~ C.C. probè rectificato & ab oleo empyreumatico depurato, qui affunditur ⊖△ C.C. & ⊖△ *ſuccini* (ab omni oleoſitate empyreumaticâ crebrioribus cum ▽ & ▽̶ ſolutionibus & ♎ationibus purificato) *a. q. ſ.* ut imbibat & ſolvat intimè dicta ſalia, quæ miſtura ut ut effervescat primitus cum ⊖ △li ſuccini, ſuaviſſimum ♉dum admodumque delicatum conjunctum habet, amicè tamen brevi coëunt & digeſtione debitâ ac cohobatione reiterata liquorem hunc comendatiſſimum conſtituunt. *Uſus* egregius in multis caſibus adultorum pariter ac juniorum utriusque ſexûs, maximè ubi ♉dum peccat & nervis infeſtum eſt, in *Epilepſiâ, Apoplexiâ,*

xiâ, Convulsionibus, Colicâ &c *Dosis gut.* vj ad xx, xxx. Pro *partu facilitando* ita commodè succinata exhibentur: ℞. ▽ *acinam.* ℥. iij. *chamædr. lilior. alb. ana* ℥. ß. *artemis. puleg. ana* ʒ. vj. *ol. succin. gut.* vij. *succin. alb. ppt. gr.* xv. *Sacchar.* ʒ. ij. *MS.*

IV. BALSAMUS TRIUM REGUM DN. D. TRAN mihi ab Amico communicatus talis est: ℞. *Rasur. succin.* ℔. ß, *Myrrh. opt. Oliban. Aloës hepat. ana* ℥. iv. *Mastich.* ℥. ij. *Camphor.* ℥. j. *Croci* ℥. ß. *Storac. liquid. calamit. ana* ℥. vj. *Cubeb. Cardam. ana* ℥. ß. *Ol. baccar. juniper. terebinth.* ℔. j. (vel si species fuerint electæ & pingues, potest ex oleis adhuc addi ℔. ß.) Species siccæ pulveris. leviter, storax liquida quia spissa est redditur fluida affusione Ol. terebinth. vel juniper. & super leni △ sive pruna liqua, optimè cavendo ne flammâ corripiatur, inde retortæ & superfunde reliqua olea. Not. autem ut Retorta sit tantæ capacitatis ut media saltem impleatur à speciebus: recipiens adplicetur retortæ, muniendo juncturam sola chartâ papyraceâ madefacta: Destilletur ex .∴. vel potius nudo igne; Ignis initio sit lenis, augeatur gradatim, ut candescat retorta, papyrúsque circumvoluta juncturæ incipiat comburi sub finem ♌tionis. Destillatio durat 10. ad 12. horas. In principio destillationis prodit ♃ seu ♒us clarus, demum cùm gummata liquescunt, succedit oleum balsamicum. Operatione peracta, omnibúsque refrigeratis traijciatur balsamum hoc per linteum rarum, atq; ♃ quod cum balsamo in lagena apparet, vitro separatorio separetur, & balsamus seorsim servetur, vitro bene clauso. *Dosis est* à *gut.* vj. ad x. in stranguriâ, ut & aliis morbis quibus aculeata rigida pungentia salia inviscatione, obvolutione, edomatione opus habent. Hujus verò Balsami trium Regum occasione nominali, addere & hîc lubet *Pulverem trium Regnorum* Excell. *Wedelii*, qui egregiè acrimoniam ♉dam nervis & articulis inimicam corrigit: ℞. *Antepil. miner.* id est, ♁ *nativ. opt. Antepil. vegetab.* id est, *Anther. Coryl. Antepil. Animal.* id est, *Denti Hipopotham. ana q. v. MS.* in singulis addendo, minuendo, immutando l. a. & quidem cum vel sine *opio.*

CAPUT V.

De Asphalto, Petroleo, Gagate & Carbone fossili.

EX Sulphureis resinosísque Macrocosmi corporibus, restant quædam quæ verè adhuc bitumen sunt, ut *Asphaltus* solidus, *Petroleum* liquidum corpus, sic accidentibus magis quàm essentiâ differentia, quædam quæ veriùs saltem *bituminata corpora* dici posse supra diximus.

I. ASPHALTUS à lacu Asphaltide in Judæa, qui nunc mare mortuum, ubi olim Sodoma & Gomorra fuere, nomen habet, ibique limi instar lentissi-

lentiſſimi, pici ſimilis eruitur, eſt enim durus, tenax, qui pulveriſari nonnunquam poteſt, odoris vehementis, cujus ratione non mirum ipſum venenata abigere: fit verò *Piſſaſphaltum* dum pix in colliquatione ipſi commiſcetur. Utuntur Pharmacopæi Aſphalto ad balſamum apoplecticum nigrore tingendum *Vires* Bituminis recenſet *Dioſcorides Lib. I. Cap. LXXXV.* illud nimirum diſcutere, glutinare, *ſtrangulationes vulvæ*, olfactu, ſuffitu emendare, anhelitum juvare, *coxendicum laterúmq; doloribus* auxiliari.

II. PETROLEUM ignium rapax naphta eſt *Veterum*, quòd ex ſaxis tranſudet, non verò è ſepulchro alicujus Sancti, ut agyrtæ quandoque mentiuntur, habeatur. dictum, penetratiſſimum eſt, tenuium partium, egregiè digerens & reſolvens, *cephalicum* & *nervinum*: hinc in *Paralyſi* nuchæ cum ſucceſſu affricatur ſeq: ℞. *Ung. martiat.* ℥. j. *petreol.* ʒ. j. ♁. *ſuccin. ſalv. ſpicæ ana gut.* vj. *Balſ. Peruv.* ℈. j. ♌ *formicar.* ʒ. ij. Ms. f. *Linim.* egregiè enim calorem nativum exuſcitat, ceu per ſe illitum pedibus à frigore eos præſervat, quem in finem & quidam intus ad gut. aliquot in rigore febrili aſſumunt, ceu & novi *Petreolum* illud à *Beſſiers pres de Cabian in Gallia* repertum ceu cujus odor quidem fortis eſt, ſapor verò minimè ingratus, in uteri *ſtrangulatione* à vetulis egregio cum ſucceſſu intus aſſumi & contra *menſium ſuppreſſionem* pubi illiniri. Hæc eadem quoque præſtat *Oleum Terræ* ex India orient. apportatum, in *Arhtritide vagâ ſcorbuticâ* commendatum & ad ligamenta relaxata firmanda.

III. GAGATES lapis cruſtoſus ex bitumine fit nigriorique naphtâ in mare vel flumina propè maria ſtillante, unde præ ſuccino magis in ▽a ardet, nec niſi in oleo reſtingitur. Dicitur autem *lapis Gagates* à loco & amne nomine Gagas in Cilicia, ad cujus oſtia ſeu fauces ad mare prope Plagiopolim urbem is reperitur, ut habet laudatus *Dioſcorides L. V. C. 92. Encelius* de *Viribus* ejus refert, quod nidore ſerpentes fuget, ſuffitu *morbum Sonticum* ſi adſit excitet, & *ſtrangulationes vulvæ* recreet, quod expertus loquatur. Ad ornatum quoque ex illo geſtamina ad collum fabricantur, ceu & capulus pugionis Caroli IV. ex illo miro artificio erat compoſitus.

IV. LITHANTHRACES ſeu CARBONES FOSSILES ſunt bitumen induratum & excoctum, obvolutum partibus ▽ſtribus, è quibus ſi vi ignis pellatur & in motum cieatur, petreolum prodit. Talis æthnei partus, ut vocavit, ſcatulam integram mihi Badâ Helvetiorum, ubi Aquæ ſulphureæ tranſmiſit *Excell. Joh. Ulricus Falk. Phyſ.* ibidem & celebris *Monaſterii Mariſtellani meritiſſ.* quos lapides bituminoſos multùm contribuere reor ad aquarum thermalium illic naturam ſulphuream, ceu & in causâ ſunt quare multis in locis ſint montes ardentes.

CAPUT

CAPUT IV.

De Ambra gryseâ & Camphorâ.

E hisce post Succinum hîc agere lubet, quamvis adhuc abstrusum sit, cujus regni incolæ sint denominandæ, num scilicet Ambra sit animale quid, excrementum nimirum avis Aschibobuk, aut secundum quosdam Orientis incolas & *Monconys dans ses voyages* favus apum excrementis mistus qui è magnis rupibus ubi nidulantur apes circa ripas in mare decidit, aut vegetabile, gummi scilicet ex arboribus effluens & fortuito mari ingestum, quorum posterius tamen de Camphora magis dici poterit, ut postea audiemus.

I. AMBRA GRYSEA veriùs secundùm *Joh: Otton. Helbigium in Observat. de rebus variis Indicis* in *Miscel. Curios. Dec I. Ann. VIII.* & *IX. §. 17. p. m.* 459. viscus est qui in fundo maris eodem modo quo pix marina crescit & coagulatur, ceu *D. Gabriel Nakke* Mercator Bataviensis ipsi affirmavit, se oculatum esse testem, quòd Insulani Australi-orientales, Ambram gryseam è maris fundo ceu picem desumpserint, quodque à mari ad littus in Insulis Mauritii, Madagascar & Australi-Orientalibus, ejecta, ardentissimè ab apris quæratur & inventa devoretur avidè. Quia verò sic rara ac inde percara est, adulteratur, quod tamen detegitur immissione acûs candefactæ, quam si non subsequatur exudatio substantiæ pinguis, signum est illegitimæ ambræ: naturæ scilicet est pinguis & oleosæ, cujus ratione non nisi in menstruis sulphureis dissolvitur, v. g. quàm elegantissime in *oleo destill. succini* (cum quo, ut Ambrâ citrinâ, *Excell. Dn. Majoris* judicio, eosdem videtur habere natales, dum in Borussia Ambram non ita pridem erutam esse intellexit) & melius saccharo permiscetur & explicatur: Hinc elegans est *Essentia Ambræ D. Michaelis*: ℞. *Ambr. gris. opt.* ℥. j. ß. *sacchar. cand. albiss.* ℥. ß. redige in *pulver.* & affunde in cucurb. ∽ rosar. rectificatiss. ℥. xij. digerantur per horam in lenissimo calore, postea filtra & usui reserva, quæ si sicca desideretur tum ℞. *Ambr. gris. opt.* ʒ. j. *olei cinamom.* ʒ. ß. In mortario achatino vel vitreo tritis & solutis adde *sacchari candi albiss. pulv.* ℥. ij. plus minus; Sic & inde paratur ⊖ △*le oleosum ambratum*: ℞. *Ambr gris.* ʒ. ß. *Ol cinamom.* ℈. j. *Flor.* ♓ *ci* ♀ *sat.* ⊖ △ ⊡*æ ana* ʒ. j. terantur probè affund. ∽ *rosar. rectific.* & circulentur. Si *Rotulæ ambratæ* desiderentur: ℞. *Confect. alkerm. compl.* ℥. ß. *Ambr. grys.* ∽*u rosar. sol.* gr. vj. *Moschi orient.* gr. iij. *sacchar alb.* in *aq. flor. acac. q. s. sol.* ℥. iiij. Ms. f. Confect. in *Rotulis*. Item: ℞. *sacchar.* ℥. j. *Ambr. opt.* ℈. j. *Ol. cinam. gut.* vj. cum *mucilag. gumm. tragacanth.* ∽*u rosar.*

rosar. sol F. *Trochisci.* Egregia nimirum sunt Ambrata ad robur spirituum, eorúmque motus sufflaminatos exuscitandos debilitatósque refocillandos, in *Lipothymiis*, *affectibus cephalices*, *nervinis* hinc utilissima; unde & pro *suffitibus* varia Ambrata in officinis præparantur.

II. CAMPHORA quamvis manifestè pateat vegetabile illam esse, tamen ob bituminosas facultates hîc examinari meretur: Vegetabile eam esse ultro constat ex icone Arboris Camphoræ ab Exc. *Hermanno Nicol. Grimm* in *Miscell. Curios. Decad. II.* Ann. I. *Obs. CLIII. p. m.* 372 adducta, cujus folia magna & carnosa, anterius acuta, contrita odorem spirant camphoræ, quæ tamen dum Camphoram colligunt, unà cum cortice arboris & externo ligno detrahunt, relictâ medullâ, quæ ab iis finditur & in qua Camphora eleganter in forma coagulata instar tenuis foliati crystallini ⊖lis residet, quæ à medulla separatur, ubi tamen dubioprocul plus sic camphoræ colligeretur, si destillandi ars accederet: sic namque & magis adhuc constaret *Camphoram* nil nisi △le ⊖ esse, quod etiam ex radicibus cinamomi destillari potest. Quamvis verò eleganter Incolæ Insulæ Borneo Camphoram comparent centurioni seu præfecto militum, si commisceatur medicamentis reliquis, qui scilicet in copias suas ad destinatum locum ducit, ut cum hoste confligant, tamen & eâ ad spirituum motum in *salacitate* & *priapismo* sistendum nil aptius est, quod forsan ex textura ejus oleosâ admodum, ramosâ inviscantur quæ odore se manifestat, & ratione cujus inflammabilis est, non incommodè deducitur: valet & egregiè ad *hæmorrhagias sistendas*, si frustulum odoretur, vel propinetur *ita*: ℞. *Camphor. gr.* iv *sal prunell.* ℈. ß. Tragacanth. gr. XV. *Laudan. opiat. gr.* I. Ms. f. *pulv.* Pilulæ Camphoratæ Scaphusiensium in morbis ♀reis utiles seq. sunt: ℞. *Camphor.* ʒ. ß. *succin. alb. præp. Mastich. sel. ana* ʒ. j. *sang. Dracon. ver.* ʒ. ß. *Pulv. anodyn. gr.* XII. *Cum Essent. fumar.* vel *agrimon.* F. *Pilul. num.* CXX. *consp. pulv liquirit. Dos. ad X. pilul.* Radicem curæ *Maniæ* in Camphora latere, alibi dictum: in *Phrenitide* seq. *Epithema* egregium: ℞. *Camphor.* ℈. j. *Mosch.* ℈. ß. *gr.* ij. *Aq rosar. santalo tinct.* ℥. xx. Ms. pro *Epithemate.* Unde quia natura ultimam tantùm non limam in ea sufficienter △lisanda adhibuit, *Præparationes* ejus adeo haud expetendæ, ne lusores in pessimo lusu vultum serenum effingentes hac in parte videamur imitari superat enim puritate, subtilitate & △tate omne id quod ars in ea præparanda tentare potuit. Quo tamen in formam liquidam oleosam eo melius adhiberi possit, sistimus hîc *Oleum Camph.* seq. ℞. ⊖ *absynth.* ℥. ij. ß. *Camph.* ℥. j. ß. *Ol amygd. dulc.* ℥ iij. Ms. exactè per ʒ. dies in leni calore linque & per 🝭 [symbol]la bene lutatam, postea tere iterum *Camph.* ℥. j. ß. cum ⊖ *absynth.* com plendo sc. id quod ponderi decessit, affunde id oleum per ʒ. die sicut antea, iterum [symbol]la & erit hoc oleum efficax.

FINIS Sectionis IV. Part. II.

SECTIONIS IV. DE MEDIIS MINERALIBUS

PARS III.

DE TERRIS.

CAPUT I.

De TERRIS carúmq; Ortu.

QUALES TERRÆ hîc à nobis intelligantur ex materia quam tractandam suscepimus, patere puto, nimirum non adeo illa terra quam pedibus calcamus aut agricolæ colunt, cujus, ex observatione Amstelodamensi referente *Varenio Geograph. Lib. I. Propos. VII. p. m. 69.* dum ad puteum extruendum effoderetur usque ad 232. pedum profunditatem, pluspuam viginti oblatæ erant species, sed istà quæ est *corpus fossile* quod ex admistione particularum salinarum, sulphurearum aliarúmque metallicarum *naturæ mineralis* est *particeps*, *additâ aquâ vel continuò vel progressu saltem temporis solvitur & fit lutum*: Ex quo jam per se patebit *Terrarum à Metallis & Lapidibus differentia*, ceu quarum partes subtiliores in metallorum augmentationem cedunt (uti egregio exemplo cujusdam corporis metallici brachii longitudine è vena sua protrusi docet *Rochas in Phys. Demonstr. Lib. I. Cap. I. p. 57.*) uti & Lapidum, de quo supra, haud obstante eo quòd charta, lana, spongia & alia combusta & incinerata, humore madefacta in lutum abeant & tamen non sint terræ, sic enim fit ut minimè abeant in *lutum* propriè ita dictum proximè, quando verò abeunt, charta amplius non est aut spongia, sed terreum quid, etsi non purè simplex, ceu & cum aliis rebus siccis in pulverem abeuntibus se habet, ex quibus fieri potest quidem lutum sed non proximè; Dum verò sic Lutum fit, particulæ terreæ mobiles redduntur & ad unionem facilitantur per superficierum accessum, accedente compressione externâ aëris, exhalantibúsque particulis aquosis ad compressionem ineptis, ut quæ respectu particularum ▽strium idem sunt, quod ad eas materia subtilis eas continuò pervadens;

vadens & in fluiditatis statu conservans. Verùm missis his *Ortus Terrarum*, quales hîc intelligimus, est ex particulis terreis elementaribus, solidis, opacis, quibus aliæ ramosæ, verùm haud copiosè, cum rigidis salinis, nitrosis &c. interponuntur, quo fit ut & plerumq. sint molles, friabiles, pingues & ob admixtas particulas salinas leniter adstringentes, non autem contrectantium manus vellicantes aut acriter pungentes, quales sunt v. g. *Terra Lemna, Armena, Ochra, Rubrica* &c. Unde facilè colligere est Terras plerasque cum succis mineralibus permixtas reperiri, monstrantibus id variis earum coloribus, saporibus & viribus, ceu Rubrica ferri, Ampelitis Bituminis, Melia aluminis, Chia Nitri naturam, assentiente *Ceruto*, præse fert, quamvis dicere possimus eam considerationis esse Medicæ, ☉tróque imprægnari, dum illa quoque corpori nostro applicata remedii locum præbet, ceu & exterius applicata terra recens à lapidibus bene purgata, addito parùm *Rutæ* & *Carduibened.* in morsu viperæ & serpentis egregiè venenum domat, absorbet, prohibétque ne serpat latiùs, ac etiam *Dioscorides* refert de *Terris fornaceis* (gebrandten Scherben) quòd crustas *ulceribus* obducant, eruptionibus & *podagricis* prosint, strumásque discutiant, quásque *Vires* itidem habeat terra fornacum quæ retorrida fulvescit, die gebrandten Leymen/ Confer *Regni Veget.* §. *ult.* Imò hinc ejuscemodi consideratio jam ansam nobis præberet circa *Divisionem Terrarum* statuendi, vulgarem illam ab usu desumptam in *Terras* quibus varii *artifices* utuntur, & *Medicatas* adeo ad regulam bonæ divisionis haud quadrare, quia sic membra se invicem ingrediuntur, &, ut jam innuimus, terra illa quâ figulus utitur, æquè suum præbere potest usum Medico, cujus objectum est, quicquid vastum hocce universum continet, ac quâ utitur rubricâ Pictor, eandem quoque expetat Medicus. Verùm quia recepta est & difficile, imò ferè impossibile ita exactam hîc proponere Divisionem, hanc ab *usu* desumptam, ceu usus unicè aliàs intendendus, nostram hîc quoque volumus.

CAPUT II.

De Terris Medicis.

TERRÆ quidem omnes, ut dictum, in usum Medicum venire possunt, quatenus corpori nostro applicatæ illud alterare, noxios illud lacessentes homores exiccare, absorbere, saporésque illorum p. n. corrigere valent, verùm modo quodam singulari & eminentiori illæ *Terræ Medicæ* nobis dicuntur, quæ vim aliquam medicamentosam manifestè obtinent, ut est præ reliquis vis adstringendi & alexipharmaca, dum ratione materialis suæ texturæ angulosæ & irregularis in fibras partium earúm-

que

que poros agunt, eos angustant magísque in se recedere faciunt, præsertim in partibus membranaceis in quibus motus peristalticus datur, sic namque dum in iis longiùs morantur, fibras in contractione velut convulsivâ profundius retinent, humorésque acrimoniâ ⊖um ferocientium nimis liquatos in consistentiam debitam redigunt, præsertim si unà pinguis sit & velut glutine linguam afficiat, sic enim quoque illinendi & summè mitigandi vim habet, sicuti si pinguedini acredo quædam juncta sit, illiniunt & abstergunt. Hinc namque pro materiæ & agentis conditione Terræ hæ sunt vel *Albæ, vel Rubræ, vel Luteæ, vel Purpureæ*, unde non mirum quòd in Insula Lemno, ob vulcani seu ignis in eam casum, terra Lemnia habeatur rubra, flava, rufa, lurida aliúsque coloris, à diversa scilicet materiæ & agentis à diversis locis & venis dependentis conditione, imò quia ad materialem harum Terrarum constitutionem præ colore attendendum, non mirum cur censeat *Dortomannus de Causis & effect. Therm. Belilucan. Lib. I. Cap. VIII. p. 167.* in Terræ Lemniæ penuria argillam Belilucanam rubeam surrogari posse, ut & refert *Dan. Ludovicus Ephemerid. Curios. Germ. Decad. I. Ann. X. p. 344.* Argillam vulgarem æquè ac sigillatam sudoriferam esse, præsertim dum illustris *Boyleus de Orig. & Virt. Gemmar. p. m. 202.* ex ea ⊖ △le acre familiares suos elicuisse refert, summísque laudibus extollit virtutem ejus cardiacam, laxativam & diaphoreticam. Imò quia in Terris ejusmodi interior particularum constituentium dispositio adeo variare haud potest, ut inde diversi adeo effectus fluere possint, haud adeo absurdè Terra illa pinguis circa arcem Münchenstein prope Basileam (*Bolus Münchensteinensis* vel *Terra Basiliensis*) loco *Terræ sigillatæ, Theriacæ* commixta fuit, cùm spiritus haud absimilis illi, qui ex Terra sigillata aliàs habetur, inde extrahi possit: hinc & modò laudatus *Dan. Ludovicus* in aurea sua *Pharmacia p. 317.* Terram sigillatam non quidem præcisè tantùm Silesiacam Strigonensem, sed & aliam quandam selectiorem, pinguem, præprimis rubram, non tam annulo quàm continuatâ experientia sufficienter signatam nec deprædatoria lotione (quæ jam innuit quid de lotione Terrarum sit sentiendum illam nimirum citra magnam virium jacturam vix institui posse) exhaustam meritò commendat, sicut & jam priori seculo agnovit *Encelius de Re Metall. Lib. II. Cap XXIX.* si quis acutè considerare velit, dicens, illæ omnes Terrarum species exoticæ in nostris regionibus reperiuntur, & quidem præstantes, cui adstipulatur *Renodæus Mat. Med. Lib. VII. Cap. II. p. m. 110. Dispens. Univers. Horst.* liberè dicens, nos facilè ut Turcarum peristromatis seu tapetis, sic & illorum sphragide Lemnia carere posse.

Inter *ALBAS Terras* sit

I. SAMIA ex Samo Insula Archipelagi seu maris Jonii, Pythagoræ patriâ, unde effoditur, ita dicta, à Veteribus plurimum æstimata, duplex

eſt, *Collyrion* & *Aſter*, è quibus vaſa rara & magni pretii olim parata & cavata erant. *Collyrion* dicebatur prior, eò quod medicamentis ocularibus admiſcebatur, quia ſcilicet 🜃a pinguis eſt, rara, mollis, candida, dulcis, acrimonia nulla oculis infeſta. *Aſter* altera dicebatur, vel quia ſigno ſtellæ notabatur vel quia micæ quædam ſtellares in ea emicabant. *Vim* habebat refrigerandi, adſtringendi, ſanguinis eruptiones & fluores ſiſtendi, uteri profluvia compeſcendi, inflamationésque ſedandi, idque ob nitroſitatem qua 🜃æ ejuſmodi ſcatent, qua quia itidem ſcatet 🜃a *Chia* alba & lata, vires obtinet 🜃æ huic Samiæ ſimiles quæque hinc pro coſmetico inprimis habetur, ceu *Cimolia* acrior, ob nitroſitatem ſummè abſtergens, Fullonibus inprimis eſt congrua.

II. LAC LUNÆ ob candorem ita, ut & *Agaricum ſaxatile* vocatum, *Geſnero Fungus petræus* dici meretur, quia nimirum eſt ſubſtantia fungoſa, alba, friabilis, leviſſima ſine odore, ſapore & tota cum ſaliva mandentis liqueſcens, in ſpelunca quadam montis Fracti Lucernenſium fornici adhæreſcens: Agricolæ dicitur *Steno-marga*, id eſt, ſaxi medulla, ut in quorum commiſſuris includitur. *Vires* ejus ſunt exiccare, ♉dum abſorbere, leviter adſtringere, lac inprimis inde augere, in quem finem in *lacte amygd.* 🜄 *fœnic.* & *ſacchar.* exhibetur, vel in *juſculo carnis* ſaltem ad ʒ.j. *Chirurgi* utiliter id ulceribus deſiccandis maximè tibiarum inſpergunt: forte & ♁ blandum in eo reſidet, dum ut ſomniferum blandum in profluvio ſanguinis id ex voto exhibitum, referente *Wormio*, item in ⊡æ incontinentia, teſte *Ettmüllero*.

III. 🜃A MELITENSIS à loco denominata, ad tactum aſpera eſt, albo-cinerea, virtutis emplaſticæ, adſtringentis, ut aliæ ejuſmodi 🜃æ. *Vires* ejus eſſe alexipharmacas in *Regno Animal. Lib. III. Art. V. §* 4. diximus.

IV. BOLUS ALBUS manus colore albo inficit, cinereus tamen nonnihil eſt, mollis, lubricus, pulverulentus. Habetur ex Elva Inſula Hetruriæ, Magni Ducis Hetruriæ ſigillo inde notatus, cujus Vires ſunt ſaponariæ, abſtergentes, adſtringentes; Deum teſtor, ſcribit *Cerutus in Muſæo Calceol. p. m.* 122. me feliciſſimo eventu hac 🜃â indies uti, præſtantiſſimúmque eſſe remedium adverſus febres illas, quæ ex venenata qualitate in humoribus exiſtente, ortum trahunt, quotidiana experientiâ comprobo; quid dicam de mirabili illius viſicum ſucco limonũ miſceatur, in vermibus puerorum deſtruendis ac compeſcendis crucitatibus & angoribus illis, quibus hi ob talia animacula adeo vehementer affligi ſolent, ut ſæpe ſæpius cum maximis parentum ejulatibus, miſerculi infantes ad mortem perducantur; Nec omittam, 🜃am hanc adprime obviam fieri motibus illis convulſivis, quibus non rarò pueri tentantur ob lapſum alicujus materiæ mala quadam qualitate imbibitæ ad partes nervoſas: uti etiam ob facultatem adſtringentem, refrigerantem & exiccantem, ſanguinem à quacunque parte fluentem mirificè compeſcit.

V. BOLUS

V. BOLUS CANDIDUS LIGNICENSIS, aliàs *Axungia Lunæ*, 🜍re albo ☽teo perfusa vires obtinet ☽nares & commendatur ad illos affectus quibus ☽tum ipsum, nimirum capitis dolores, cerebríque robur; ob vim verò absorbendi partésque ▽eas pingues, ad fluxus alvi etiam cruentos laudatur, uti & fluorem uteri album.

VI. TERRA SIGILLATA LEMNIA ALBA ex Insula Lemno, quæ hodie *Stalimene* dicitur, effossa, itidem ut rubra quæ unà effoditur *Vires* habet adstringentes, & ob pinguem succum quo particulæ ▽æ perfusæ sunt, summè acrimoniam humorum mitigantes, hinc namque adversus febres malignas, hæmorrhagias uteri, ulcera maligna, morsus animalium rabidorum, optimo cum successu usurpatur; commiscetur C.C *usto* & coquitur in ▽*â*, sic verò egregia est in *dysenteriâ malignâ*, præsertim si inde *lac amygdali num* paretur.

Inter *RUBRAS Terras*

I. ▽A LEMNIA RUBRA tanti *Galeno* æstimata meritò fuit, ut ad obtinendam eam sincerissimam, peculiare iter bis in Lemnum instituerit. Hodie etiamnum nullam celebritatis jacturam patitur, quòd, ut olim sigillo capræ, jam charactare Turcico, *Tiniamachton*, in Augusto signetur, nec cuilibet illam fodere (teste *Barone Tavern. in Itinerar.*) concedatur, unde & hodie non omnis quæ sub ejus nomine venditatur, pro vera habenda est, sed fortè illa solùm quæ rutilum colorem vivacissimè imitatur, ut rubricam synopicam esse dices, quàm *Plinius* minio proximam fecit, qualémque *Gesnerus* à *Calceolario* se accepisse refert. *Vires* ejus ut albæ, ceu modo dictum, ad acre corrosivum edomandum, ex vi texturæ, quâ ex sero velut, dum dentibus confringitur, constare videtur, laudatissimæ sunt, unde meritò pro andidoto insigni adversus pestem & morbos malignos contagiosos, venena pernitiosa, ictus morsúsque animalium venenatorum habetur, *Lutiq, divini* nomine ab *Avicennâ*, non saltem quòd mulier divina, Bartamise nomine, illam prius in monte reperit, fuit insignita, dum, *Scaligero* judice, sua adstrictione inter cor & venenum se interponit. Hinc Ingrediens est *Pulveris bezoardici Excell. Wedelii*, supra *Sect. III. Cap. IX. §, 9.* allati.

I. BOLUS ARMENUS ex Armenia Cappadociæ finitima non saltem sed multis aliis regionibus quoque habetur: Differt à ▽*â Lemniâ*, quod manus contrectantis inficiat, hæc verò non *Vires* ejus sunt desiccare, consolidare, refrigerare, & quia, ut nervosè loquitur *Musæum Calceolarianum p.*120. facilè in succum tenuem solvitur & latè se diffundere potest, solidis partibus adhæret, easdem à quacunq; malitiâ tuetur pravásq; humiditates illarum viscositate (linguæ namq; apposita hæret) absorbere, adversus item venena & morbos à qualitate venenata emanantes summè prodesse potest. Hinc & *Galenus Lib. IX. de simpl. medic. facult.* eum ad *dysenterias* & *ventris profluvia*, ad sangui-

ſanguinis expuitiones & *catarrhos* (ceu ingreditur præprimis *Conſervam ſuſpenſoriam Cratonis Celeberrimo Wepfero uſualem* ℞. *Conſ.roſar.* ℥.ij. *majoran.* ℥j.*Boli Arm.Or.*℥.ß *Theriac. Andromach* ʒ.j.*M.S.Doſis*ʒ.j.vel ij.tempore ſomni) *putridáque oris ulcera* eam præprimis conferre notat, ut & ad pulmonum ulcera & ſedis fiſtulas contrahendas ut quid ſingulare extollit. In *Peſte* illa quæ Romæ graſſabatur, cum *vino albo* conſiſtentiâ tenui aut admodum aqueo, pro ratione urgentiæ febris, bibita, unicum fuiſſe remedium teſtatur, cùm dixerit, quotquot medicamentum hoc bibêre, celeriter curatos eſſe, at quibus non profuit omnes interiiſſe, ſcilic. cùm nec alio quovis juvarentur, ex quo colligi poteſt, iis duntaxat non fuiſſe auxilio, qui plane erant incurabiles & qui curari poſſunt, omnes hoc medicamento liberentur. Et ex hoc contextu etiam *Verzaſcha Obſervat. LVII.* inductus famulo peſte, quam ſine febre credidit, decumbenti Bolum hunc cum *Flor.* ♆ & parùm *camphoræ* exhibuit. Vid. *Needham de Form. fœt. Cap. VI. p. m. 166.* ubi ſymptomata Peſtes generi nervoſo affecto imputat.

III. Bolus Toccaviensis ita dictus quòd in Tranſilvania ad Toccai reperiatur, eſt inſtar boli armeni, cujus more quoque butyri inſtar in ore liqueſcit. *Vires* ejus ſi non ſuperant ſaltem adæquant Bolum Armenam, & *ſec. Cratonem* qui eo maximè uſus, *vires* inſignes obtinet in *Catarrhis* & *Peſte*. Præter has verò Terrarum rubrarum ſpecies & aliæ adhuc re, periuntur, nimirum *hepatici coloris aſpera magis*, item *Terra ſigillata Livonica*, quarum hæc loco Terræ Lemniæ omnino inſervire poteſt.

Inter Terras *LUTEAS* eſt

I. Terra Sigillata Silesiaca, etiam ſigillum Strigonienſe, Axungia ſolis appellata, reperitur in aurifodinis ad Strigonium in Ducatu Suidnicenſi, cujus ſigillo etiam in globulis orbicularibus ornatur; terra eſt pinguis, lubrica, viſcoſa, ſaponi ſimilis & ut butyrum in ore vel aqua diffluens, perfuſa particulis ramoſis ☉reis, minus tamen digeſtis; *Uſus* ejus alexipharmacus inſignis, ut etiam venena feratur mox per vomitum expellere, ſi vel ante vel ſtatim poſt venena ſumatur, aliàs per ſudorem ea expellit, ceu & morbis omnibus qui ſudoribus expelli poſſunt, convenientiſſima eſt ad inſtar fere ☉ potabilis. Quia verò particules acido-acres irritantes validè intra particulas ſuas viſcoſas intricare & abſorbere valet, conducit egregiè ad *fluxus* varii generis, *exulcerationésque* non minus externas quàm internas in *phthiſi*, itémque *ambuſta*. Præprimis autem excellentiſſimus ejus uſus eſt in *Variolis* & *morbillis*, præſertim ſi *fluxus alvi* ſimul adſit: Sed videndum ne adulterata ejuſmodi terra ſumatur, luto nimirum, ceu ſpecies dubiæ ejuſmodi terræ apud *Wormium* viſuntur.

II. Ochra è variis Europæ mineris metallicis etiam propriis foditur, naturæ potius ♄næ, è cujus fumo maximè concrevit, quàm ♀ & ♂lis parti-

particeps, gustu acris virtutísque summè desiccantis; *Usus* ejus ut ♄ni maximè externus chirurgicus, sic namque ad *carunculam urethræ* absumendam, teste *Pigray dans sa Chirurg. p.* 475. excellens est remedium, si pulveri *sabinæ* permisceatur; item ad *verrucas penis*, imò & per se ad *articulorum tophos* comminuendos usurpatur. *Species* ejus *Ol. Wormius* recenset varias, nimirum *Ochram Scanderburgicam, luteam Islandicam, nigricantem argillaceam Anglicam, factitiam plumbariam.* Ad Terras ejusmodi luteas referendæ etiam aliæ ejusdem coloris Terræ, ut est *Bolus luteus Galeni,* Ochræ fossili in colore haud absimilis, manus tamen, contrectatus, haud inficiens quique igni injectus, non secus ac Ochra, referente *Ceruto in Mus. Calceolar. p. m.* 110. in purpureum mutatur colorem, cui & præcipuè *Vires* ex *Ceruto* Bolo Armenæ adscriptæ competunt, item *Bolus luteus Theophrasti,* ut inventoris, qui prædicti colorem obscurius refert. Nec negligendi penitus, *Bolus Sabaudicus* è monte Vessulo, *Toccalius* carnei coloris, *Boli è Mateolo,* Apuliæ districtu, qui tamen calcis ferè modo acres sunt, item *Bolus Getulus* , *Tellinus*, *Agricolæ*, *jecinoris colore* è montibus *Bohemicis*, *Terra* item *de Yvica* in Insula Minoricâ, quæ referente *P. du Val Geographie du temps Part. II. p.* 378. id singulare habet, quòd faciat mori omnes serpentes qui sunt in maximo numero in Insula Fomentera, *Terra S. Helenæ*, *Boringholmica*, *Livonica* & aliæ.

CAPUT III.

De Terris Artificum.

EJUSMODI Terrarum genera in *artificum* mechanicorúmque *usus* præprimis cedentia, ad duo, *Argillarum* scilicet & *Cretarum* referri solent.

I. ARGILLA massa est terrea, tenax, ductilis, quæ dum exiccatur minimè dehiscit; constat nimirum ex particulis terreis minoribus quæ exiguos habent poros, in quibus sal nitrosum inde dispergitur; exinde verò opaca est, nec aquam facilè transire sinit, imò & ob paucitatem ⊖is vasa varii generis à Figulis inde effícta, minus fragilia sunt quam *Vitra*, quæ majorem ⊖is quàm terræ copiam habent, quamvis & nobiliores Argillæ pro diversis partibus quibus constant ac etiam ex certâ fermentatione, dum sepeliuntur, resultant, summè varient, sic namque è massæ illius, ex qua *vasa Porcellana* in China elaborantur, subtiliore parte velútque flore omnium nobilissima, à vitro parùm perspicuitate differentia habentur, post hinc quod itidem candore & perspicuitate præstat, & tandem quod non nisi fex videtur ex qua orbes fiunt.

II. CRETA ex insula cognominis ejusdem, olim præsertim præstantissima

tiſſima habebatur; eſt autem candida terra, velútque ceruſſa 🜃ſtris de ♄no ejúsque viribus multùm participans; *Uſus* ejus hinc in in cardialgia, ſoda vocatâ, cujus acidum fermenteſcens cúm *aq. portulac.* mox reprimit & præcipitat, ceu aliàs cereviſiam acidam, ſi ei injiciatur. Hinc & ad acido-auſterum in *affectione hyſtericâ* infringendum utiliter præſcribitur, imò *ſec. Ettmyllerum* juratus *lumbricorum* hoſtis eſt, ſi cum *lacte caprillo* uſurpetur. *Externè* inſpergitur *ulceribus malignis* corrodentibus & imbibit acidum in vulneribus.

III. RUBRICA FABRILIS rubicunda eſt, ſpiſſa, gravis, quæ aquâ diluta velut ſanguineum colorem diffundit; copioſè olim venalis proſtabat in Ponto urbe Sinopi, unde *Synopica* hæc omnibus præferebatur. Emicat autem præprimis elegans ex eâ 🜍 ♂le, ceu quo extracto cum ∽u ⊖is limus ſaltem argilláque communis remanet. *Vires* hinc ejus excellentiſſimæ, inprimis verò collaudo illam in *ſynoviâ ſiſtenda*, cujus liquoris acrimoniam acidam, ut corallia rubra inſperſa, validè mitigat, ſiſtit & *ſanguinis fluxus* alios, *ulceráque* maximè rebellia ad faciliorem ſanationem perducit, *Galenóque* teſte, in ovo ſumpta, clyſteribúsque infuſa, alvum ſiſtit, itémque fluxum hepaticum.

IV. UMBRIA terræ ſpecies fuſca eſt, nigricans, macra, tenuiſſima, leviſſima ex Umbriâ olim, jam Ducatu Spoletano erui ſolita. *Uſus* ejus eſt pictorius, ad umbras adumbrandas & in picturis exprimendas.

V. TRIPOLIS ob granula minima, aſpera, dura, robuſta valde conducit ad polienda vaſa orichalcina.

FINIS Sect. IV. Part. III.

APPEN-

APPENDIX
DE AQUIS MINERALIBUS, ACIDULIS & THERMIS.

EX nomine jam patere arbitror, dum Aquæ ejusmodi è ▽a scaturientes *minerales* vocantur, me haud adeo extra institutum vagari, dum quædam de hisce Mineralium regno, ut cujus fisco virtutes suas specificas omnino ferunt acceptas, adnectere animus est.

I. ACIDULÆ à sapore acido, ⊕lico, ♒u nimirum esurino inter cellulas & poros aquæ contento, ita dicuntur, quamvis etiam cum ♉dis quædam effervescant, ceu de Bathoniensibus Aquis *Oper. C. XV.* testatur *Mayovv*, quarum sali acido combinatur ⊖ quoddam ♌li, prout quod evaporatione in fundo ⊖ relictum est, ab affuso quovis ♒u ♉do effervescit, de quo in sequentibus. In præliminaribus autem omittere haud possum, cum Accuratiss. Gallis *Rochas* & *du Clos* conquerendi Naturam Acidularum determinare difficile esse, idque, ut videtur, non saltem ideo quòd varias lambendo ▽rum partas, venas & lapides præterfluendo, diversissimæ particulæ minerales iis commisceantur, quæ non adeo facilè à nobis cognoscuntur, ac etiam quia quod post evaporationem sub ⊖is vel ▽ræ nomine remanet, insufficiens est essentiæ earum ad amussim determinandæ, quùm △liores particulæ, ♒us scilicet universalis, motum ignis perpessus, mox avolet & concretum non simplex sed ex variis particulis, quæ prius aqueo liquori separatim inerant, compositum, ▽um, ⊖sum, in quo varietas ⊖um discerni nequit, hincq; nec de proprietate exactum judicium ferri potest, deprehendatur; quod non minus valet de ♌*ne*, quæ, quo pacto speciatim hîc instituenda sit, docet *Pharm. Rhumelius Descr. Therm. & Acid. Med. Spag. p. m.* 308. unde si quid aliæ probæ attribuitur, in Acidulis ♂libus examinandis, quæ ut ♀ de primo ente ☉ quoque participant, *præcipitatio, decocto gallarum* instituta, contentum à continente liquore aqueo separans, in usum trahi solet, quâ probari potest, dum *decoctum gallarum* acidulis superfunditur, eæque nigrescunt, eas præprimis de ⊕*lo* ♂*tis* participare, quod quia à ♒u ♀ris ♉do ♂ti superaffuso alias obtinetur, credendum est *Acidulas* scaturire ex illis locis, quæ ▽ à quadam ♂li in ⊕lum minerale ab ♉do quodam, ♀*ris nimirum* ut

ut *Theophrastus* & *Helmontius* loquuntur, *embryonato* corrosâ ſcatent, quæ hinc ſoluta, 🜄as ejuſmodi medicatas præſtet; probat hoc imprimis quòd modo laudatus *Rochas* in ſua *Phyſica demonſtrativâ* (quam benevolo in me animo in manus meas incidere fecit *Ampliß. Excellentiß. Celeberr. DN. D. Jac. Burckardus Codic. Profeſſ. meritiß.*) ad ſcaturiginem horum fontium repererit 🜄am 🜔nam ſubacidam, 🜔le Hermetico aculeatam, & *artificiales acidulæ*, meliores ſecundùm ipſum, parari poſſint ex 🜊te 🜖li ♉dulo limaturæ ♂tis ſuperaffuſo, vel meliùs ex ⊟ſtallis 🜖li ♂is in 🜊te proprio dilutis cum vino, vel etiam ex ∿u 🜖li ♂tis 🜄æ ad guttas aliquot infuſo: quin & operandi modus ſimilis ſit qui à ♂te aliàs habetur, abſorbendo ſcilicet adſtringendo, aperiendo: Hinc namque experimento *Givre Traitte des eaux minerales des Provins p. 26.* inſuper conſtat, quod idem 🜔 🜖licum habeatur ex minera ♂tis, affuſione 🜄æ & evaporatione, cujus guſtus ſe prodit in acidulis; imprimis verò cum eodem ut & *Baccio Lib. I de Therm. Cap. I.* ſtatuendum, quicquid aquæ à metallis & mineralibus accipiunt, id dum in via generationis ſunt in forma ſpirituum ſeu primi entis, accipere, coagulata enim pleráque mineralia & metalla perfecta nihil amplius deponunt, imò quia ex his nîl extrahit 🜄a ſimplex, niſi ſale naturæ imprægnata, crudendum eſt in *Acidulis* 🜔 ejuſmodi naturæ inprimis dominari, aquámque 🜔nam ſupra dictam ſubacidam, quàm *Rochas* reperit, ab hoc ſale Hermetico ſalſedinem ſuam accepiſſe, quod in 🜃a quadam origini vicina reperitur, quæque per *elixivationem* ſal ejuſmodi (quod 🜃æ iſti virgineæ, quæ ſi ad genua foditur, habetur, combinatum & in globulos formatum, deſtillatúmque ∿um ut egregiam præbet clavem, de qua re *Sendivogius*) exhibet, ſimile illi quod denuo ex 🜃a illa 🜁i expoſita haberi poteſt, manifeſto indicio, ab aſtris ∿um quendam Acidulis infundi, eáſque pro ejus influxu & communicatione, receptionéque intra 🜃am magneticam, ex benedictione DEI, tam egregias *Vires* obtinere, & nunc hoc nunc alio tempore fortius vel debilius operari, item nunc oboriri nunc rurſus evaneſcere. Dum verò taliter 🜄a particulis ejuſmodi metallicis, terreis, ſpirituoſis, etiam aſtralibus imbuitur & ulterius meat, preſſionéque molis 🜁eæ in ſuperficiem telluris attollitur, & nihilominus ſaporem acidum principiáque conſervat, inferre eſt cum *Becchero*, tranſcolatorium 🜃æ per quàm acidulæ meant, longè poroſius eſſe minúſque ſolidum quam illud per quod 🜄a comunis tranſit, quæ particulas 🜃as 🜔ſas aliáſque facile inde deponit, quamvis & ipſum ♉dum ♉dularum multum in meatu & curſu ſuo alterari, meliorari, deteriorari, variis ſuccis & 🜃is miſceri poſſit, variæque *Acidularum ſpecies* & *qualitates* provenire, ceu præter 🜖lum in quibusdam alumen, 🜍, 🜃 calciformis, aliáque reperiuntur, quorum omnium tamen in Acidulis minima datur pars ad comparationem 🜃*æ virgineæ* ♉dæ ſeu eſurinæ; ſeu par-

ticularum

ticularum metallicarum 🜃stribus immixtarum ab ♉do subterraneo corrosarum, qualis facilè ex evaporatione ejusmodi coctionéq; harum ▽rum habetur, prout talem hoc modo obtinui ex egregio fonte minerali nuper detecto, per bihorium è *Celebratissimo Monasterio Murensi Ord. S. Benedicti* distante, cujus virtutem, fermentum ulcerum corruptivum enecandi, satis superque laudare haud possum; Quòd si verò in ortum ejus inquiramus, ea *Diligentiss. Beccheri* judicio, in fornicibus centri 🜃æ seu in convexo firmamento ejusdem præparatur, ubi ab ▼a centrali, ex mari juxta *Cartesium* & *Schottum*, continuo derivata, (unde & Aquarum mineralium perpetuus fluxus) reactionem in se ipsa passa, velut 🜍reum gas ad circumferentiam convexi extrusa, digeritur & successivè per transudantes vapores extrahitur & in partes subterraneas invehitur, ubi in variis antris, evaporantibus aqueis vaporibus, nonnunquam stiriarum instar, ad fornices & latera concrescit & consistit, ut plurimum autem ▽æ formâ larvatur, cui solventes & adstringentes qualitates (hinc namque & ex hac 🜃a ⊕lum ♂tis, ut supra jam innuimus, extrahi potest) imprimit, unde aciditas oritur & prima Aquæ mineralis acidæ dispositio: Hinc & ingeniosè totum ejusmodi negotium ⊕ris destillato comparat, ubi in 100. ℔. vix ♀ est pars vigesima, reliqua tota augmenti substantia ex ✳ venit, cujus ⊖nis corpusculis solventibus, soluta ♀ corpuscula, licèt minimâ quantitate, maxima tamen extenuatione & coloratione adhærent, mixtúmque inspissant, & ad certam formam adstringunt, ⊖nam nempe & angularem. Quia verò suprà diximus Naturam Acidularum determinare, rem adeo difficilem esse, ob diversissimas particulas admixtas, lubeat præter modum ⩡tionis, solutione gallarum mineram ♂ detegendi, hîc etiam inquirere, quî aliarum metallicarum particularum admixtio detegi possit, v. g. ☉rearum, ☽tearum &c. Hinc dicimus ex probâ Aquarum mineralium in *Henr. ab Heer Fonte Spadan.* ☉ ▽is mineralibus admixtum detegi ex sedimento, communi metallorum probâ, nimirum si sedimentum in fundo remanens per corrosionem 🜆 dissolutum, punctis nigricantibus ⩡tur: ☽tum autem si sedimentum dissolutum & ⩡tum cum lamina ♀rea id ostendit: ♀ro si imprægnatæ essent ▽æ sedimenti dissoluti cum ♉do ⌓u color cœruleus cum acrimonia insigni id proderet: si ♃ vel ♄ inessent, tum sedimentum colliquativum regulum exhiberet: si ○ vehant, liquescit remanentia instar lactis: si materia ♆ formis videatur subesse, color albidus calcinatione emergens id monstrabit, qui & alia ⊖lia detegit. Num verò 🜺 ▽æ insit, id quod tamen rarò fit, proba institui solet sequens, scilicet si sedimentum laminis candidis ferris injectum odorem fœtidum instar allii de se spargeret & laminas istas dealbaret, ceu de hoc supra *Sect. II. Cap. XI.* §. 3. Etsi autem in Thermis Fabariensibus sedimentum ejusmodi non animadverti possit,

tamen haud adeo abſona videtur illorũ ſententia qui de hiſce Aquis (de quarum Virtutibus inſignibus elegantiſſimum carmen edidit *Vir admodum Reverendus & Excellentiß. Dn Joh. Rod. Wetſtenius S. T. D. & Profeſſor celeberrimus*) ſtatuere audent, illam vim penetrantem & mirabilia in morbis præſtantem, emanare ex ſpirituoſiſſimis halitibus immixtis ○-☽bus, intelligendum nimirum per hoſce primum ens metallorum ſummè ⌒ſum & △le (ceu & ipſi ſupra de ○ ○ diximus, id partem eſſe ♀reo-⊖nam △lem mineræ rubicundæ pellucidæ, quæ roht gulden Ertz appellatur) præcipuè verò Auri, quod Rhumelii etiam ac Paracelſi aſſenſu, ſummè △le vehunt, maximè quia *Stumpfii de Helvet. Lib. X. Cap. XXIII.* teſtimonio, ☉ in rupibus, ex quibus ▽ hæc profluit, invenitur, confirmante id *Fabricio Hildano* qui *Deſcr. peculiari* de his ▽is teſtatur, ſe in ſuperiori balneo fiſſuram inter rupes detexiſſe ex qua limum pinguem, rubrum & ponderoſum extraxerit, qui ablatus & ab arena expurgatus, ∀ ſigillatæ (quam ſcilicet alibi cum *Becchero* ☉ reſolutum videri diximus) non multùm abſimilis fuerat, uſus in externis egregii, arenam verò quæ in lotione luti remanſit cùm Enſishemii probæ ſubdidiſſet, ☉ in ipſa repertum fuit, ſed pauxillum: hinc namque Aquæ hæ maximè confortant, arterioſique & nervoſi generis affectibus benignæ ſunt, contrariæque illis mineralibus, v. g. ☿io, quæ hiſce primariò infeſta eſſe animadvertuntur, verùm quia hæ Aquæ ad Thermas potiùs ſpectant, de Uſu Acidularum ♂tium earúmque potandi ratione quædam adducemus. *Uſum* quod ſpectat, is certè experientia multiplici compertus exoptatiſſimus, ſic namque teſtatur *Sebizius Dißert. de Acidulis Sect. I. Diſſert. I. §. 28. p. m. 29. Vidimus*, inquit, *ſanè quamplurimos à cachexiâ, obſtructione viſcerum, renum & meſenterii, febribus inveteratis, melancholiâ hypochondriacâ, Ictero, fervore hepatis & renum, paralyſi, inappetentiâ, Petrinarum, Griesſbacenſium in Alſatia acidularum uſu vindicatos eſſe, qui aliis remediis convaleſcere non poterant.* Sic de *aquis atramentoſis Langenſchvvalbacenſibus* in *Weteraviâ*, quas itidem ut priores Noſtrates præcipuè adire ſolent, teſtatur *Tabernæmontanus in Hydrotheſ. P. I. Cap. II.* Incolas, qui quotidie iis utuntur, ſanos eſſe, bene habitos, immunes à catarrhis, viſcerum abdominis morbis, à calculo, arthritide, ictero &c. inprimis verò ob vim ⊕licam △em, inſtar ⌒ûs ⊕li △lis ſupra ex *Glaubero* nunquam ſatis laudati, antepilepticum quoq; ſunt inſigne, obſervatione *Rochas p. 95.* edomant ſcilicit, invertunt, præcipitant △le acre ⌒bus inimicum, hoſque decenter purificant: maximè inſuper ad Acidulas tanquam ſacram anchoram recurrunt *Cachetici ad Hydropem inclinantes*, dum perrumpunt obſtaculum in glandulis, lymphámque in debitum motum cient, verùm maturè id tentandum, antequam hydrops ingruat, aquáque jam in pedibus & ventre coacervetur, aliàs enim magis tumorem augerent, prout & tum parùm mingunt: aſſen-

ſum

ſum his præbet *Excell. Dn. Chriſtoph. Harderus Scaphuſ. Dec. I. Ann. III. Miſcell. Curioſ. p. m.* 342. inquiens : Acidulas in diſpoſitis hydropem accelerare poſſe, credi par eſt, lympham augendo, acriorem violenter movendo, vaſa lymphatica replendo, dilatando, rumpendo, exedendo, viſcera enervando, ſubinde, impulsâ acriore ſanie, corrumpendo, & aliis, ſi qui ſunt, modis; Verùm de *Abuſu* Acidularum videri poterit *Clariſſ. Lamzvverde Tr. peculiari*, quem non parùm mirati mecum Excellentiſſimi Germaniæ quidam Medici, adeo durè Celeberrimum *DN. Pæonem* noſtrum ſeu Experientiſſ. *DN. D. Joh. Jac. Harderum*, præter meritum, ex citatione Græcorum Authorum, haud adjunctâ verſione Latinâ (in quod crimen itidem, ſi crimen dicendum eſt, exemplaria Græca nocturnâ diurnâque manu volviſſe, incideret Excellentiſſ. Celeberr. *Pechlinus Tr. de Purgant.*) traducere, cui tamen modeſtè reſponſurum ipſummet præfatum Excell. *Pæonem* confido : Nos hîc notamus cautè agendum eſſe cum Acidulis in Infantibus & qui bis pueri fiunt, in ſenibus illis namq; ob tenellam fibrarum texturam, his verò ob ~uum vappeſcentiam, languorem minus proportionatæ ſunt, ceu & inde ad Ventriculi robur & tonum maximè reſpiciendum, an potum ejusmodi (quamvis & dum nihil retinere valet ventriculus, acidulæ tamen adhibentur, ut omnia corrigant) ſufferre valeat, item an fibræ corporis in textura adhuc ſufficienter perſtent, ut acorem ſpiculáque penetrantia Acidularum pati valeant, ſi enim corroſio alicujus viſceris jam adeſſet, ut in Phthiſi, abſceſſibúsque internis aliis, peſtis inſtar, Acidulis valedicendum erit. *Potandi* verò *rationem Acidularum* quod attinet ſeu Diætam illa non tam in eo conſiſtit ut gradatim adſcendatur, manè ſcilicet jejuno ventriculo à ℔. j. & continuando ad ℔. vj. quàm ut tantùm hauriatur, quantum tonus ventriculi citra nauſeam & moleſtiam permittit, quem modum quosdam non ſine juvamine obſervaſſe novi, hinc namque & ſtomachica ante potum acidularum uſurpantur, nim. Tabulæ *poſt paſtum* vel *Morſelli* v. g. ſequentes : ℞. *ſpec. conf. ZZ. coct.* ℥. ß. *Pulv. cubebar. el Galang. min. Caryophyl. el. ana* ℈. ij. ß. *cinam. ac.* ʒ. iij. *Macis opt. min. inciſ.* ℈. ij. *Cort. aurant. min.* ʒ. iij. ß. *ſem. integr. carui* ℈. ij. *fœniculi* ʒ. ij. *aniſi* ℥. ß. *Cum ſaccharo* in *aq. roſar. fragr. fragor. beton. ſol.* ℔. j. ß. F. *Morſelli.* Extus verò *Ol. ſtomach. Craton. Balſam. Peruv. Ol. Nuciſt. cum. Ung. pomat.* commixtum, adhiberi in caſu neceſſitatis ſolet : Intermedio potu & poſt illum communiter etiam uſurpantur *Tabulæ ſpecierum Diarrhodon Abbatis* : quam maximè verò præparatio decens, ad meliorem acidularum operationem moleſtiarúmque quæ ex reſolutâ ab illis viſcoſa acidâ ſaburra emergere quandoque ſolent, averſionem, inſtituitur *Purgatione* decenti, *Extr.* v. g. *catholici* ℈. j. cum *Ol. aniſ.* gut j. ad *Pilul* num XI. quæ & poſt abſolutum Acidularum repetitur *Pulv.* ex *rad. Jalap. Crem.* ♀ aut ♀*ro* ⊕*lato*, *Santal. citr. Ol.* ∿. *aniſ. gut.* j. cautè

tamen doſin inſtituendo, ne ductibus corporis nimium apertis, tunicáque mucosâ ventriculi & inteſtinorum ſatis abſterſione acidularum denudatâ, hypercarthaſis ingruat, ut ſæpe accidere ſolet. Intermedio tempore potûs ad ſymptomata reſpiciatur. ut ſi v. g. *Alvi conſtipatio* obveniat, uſurpetur *decoct. fol. ſenn. cum prunis* apud *Verzaſcham in Herbario p.* 744. communicatum: ℞. *Fol. ſenn. el.* ℥. j. *Crem.* 🜿 ʒ. ij. *ſem. aniſ.* ʒ. j. Ind. ſacculo, affund. *Aquæ font.* & *Vini ana* quart. j. adde *Prun. Damaſcen.* quart. j. coq. lento △ne ad tertiæ partis conſumptionem, dein ab △ne ſemot. add. *ſacch.* ℥. j. *Cinamom. contus.* ʒ. ß. horâ unâ ante prandium capiantur de his prunis num. 4. aut 5. & totidem liquoris cochlearia: Uſurpatur & *Aniſum laxativum*, in quo tamen ſcammonium inæqualiter diſperſum eſt, cautè agendum: pro hypochondriacis ſpecialiter quoq; utiles *Pilulæ gummoſæ*. Pro Plethoricis etiam, ſubtiliato nimis ſanguine, V.S. Quod ſi *flatus* nimis eleventur, utiles *Elixir vitæ Matthioli*, ∽ ⦶ *dulc.* Aq. *menth. chamomill.* Si inappetentia adſit *Elixir Propriet. Parac.* cum *Eſſent. abſynth. zedoar. Tuſſis* ſi urgeat *Aq. veronic. ſcabioſ. fl. acac.* cum *ſacch. cand.* vel *Rotulæ papaverinæ* illam mitigabunt, modò non procedat ex phthiſi, vel hæmoptyſi, tum namque facilè ex improviſo ſubitanea mors ingrueret, uti accidit cuidam apud *Helvvigium in Obſerv. Med. Phyſ.* LXII. cujus occaſione in doctiſſimo ſcholio (ut ſolet) *Excell. Celeberr. DN. D. Schröckius L. fil.* fautor ævum colendus, ex Poëta præfigit:

Temporibus Medicina valet, data tempore proſunt,
Et data non apto tempore, Vina nocent.

De his verò videantur præcipuè Auctores qui de *Acidulis in peculiari* ſcripſerunt, ut eſt *Sebizius* qui de Acidulis Alſatiæ, *Griesbacenſibus* nimirum, *Petrinis, Antegaſtenſibus, Ripelſſavienſibus, Geberſvvilenſibus*; de *Bois* qui de Acidulis *Egranis*; Joh. Dan. *Horſtium* qui de Acidulis *Schvvalbacenſibus*; Excellentiſſ. Dn Doct. *Vitum Riedlinum*, Practicum Auguſtanum feliciſſimum, qui de *Uberkingenſibus*, *Ramlovium* & *Bolmnanum* qui de *Wildungenſibus* & *Pyrmontenſibus* Deſcriptiones particulares communicarunt.

II. THERMÆ, blanda naturæ dona, ob vim calefaciendi ita dictæ, ſunt aquæ minerales calidè è terrâ, vel etiam alicubi v. g. ex Rheno, ex aquis ſcaturientes, ut ſunt Thermæ Wisbadenſes, Badenſes, Fabarienſes &c. Cauſa caloris Thermarum à variis variè traditur, Beccherus illam adſcribit ſubtilibus quibusdam & ſummè raris terreis atomis, centralibus, vapores aqueos concomitantibus, & à quibus virtus medicinalis, penetrativa ac etiam à corruptione præſervativa (ceu ova taliter à putredine in digeſtione vaporoſa diu detenta incorrupta permanſerunt) dependeat; Hæc ut ingenioſè ruſpata ſunt, ita tamen maximè audiendus erit circa hæc *Rochas* de ▽ 🜍*ratis* ut qui ipſemet in rem præſentem ivit & invenit effodiendo thermas, ſcaturiginem aquæ frigidæ ſaporis ſalſi, quæ alluendo & permeando mineras 🜍ris cum 🜍reis partibus effervescentiam concepit

& aquam thermalem conſtituit quare & ingenioſè apud *Blondellum in Prob. Therm. Aquisgranens.* genuina & vera Aquæ ferventiſſimæ indeſinenter ſcaturientis cauſa conſtituitur in ⊖le ♉do concentrato △neâ naturâ gaudente, vel potius in particulis materiæ ſubtilis, inviſcatis & implicatis particulis craſſioribus, 🜃ſtribus & ▽oſis in maximo motu & agitatione conſtitutis; Ex his Ignis quoque ſubterraneus originem ſuam ducit, id eſt partium ♌darum & fluidarum nimia agitatio & continua ejus viciniæ corporum mutatio, ille viſceribus terræ interioris incluſus, cùm in manifeſtam flammam non ſemper erumpat, ob aëris impeditum acceſſum vel partium craſſiorum immixtionem, halitus 🜍reos ⊖le concentrato ſubtiliori refertos ad ſuperiorem 🜃æ interioris regionem expellit, qui eò propulſi in occurſu cum ▽is radiis ⊙ribus ſibi obviis impraegnatis ſe conjungunt & partes ſubtiliores ∿oſæ utriusque corporis intimè uniuntur; Aqua verò ſic 🜍reo acido centrali tepore ex mutuo partium alliſu impraegnata, per canales ejuſdem 🜃æ pergens corpus metallicum ⊖num in occurſu ſibi objectum invenit, idque ratione ⊖lis ſui centralis penetrat, ratione verò humidi dilatat, unde particulæ ⊖næ in corpore metallico prius coërcitæ nunc quaquaverſum agitatæ, capſulis quibus detinebantur diſruptis, erumpunt, magnam effervefcentiam cum acido exiſtente in ipſa ▽â faciunt, unde calorem hujus maximè augent & intendunt; quare ▽ non niſi maximè ebulliens fertur ex preſſura aëris in 🜃æ hujus ſuperficiem, ubi ſcilicet Scaturigo & Fons ejusmodi Aquarum conſtituitur. Confirmant autem hæc præter alia fodinæ lapidis calaminaris, qui ad thermas conſpicitur, ceu cujus aliàs fruſtulo ∿ui acido impoſito tam magnus æſtus concitatur, ut vitrum vix manibus præ calore quis continere poſſit, item marchaſita ſeu gleba 🜍reo-⊖na, quæ ▽â pluviâ conſperſa mox incaleſcit. Quia verò ſic ſimilis ferè conflictus hìc obſervatur, qualis aliàs exiſtit in ramoſarum & ⊖narum partium nimia agitatione materiáque ſubtilis, maximè verò ∿us 🜍reus (qualis in Thermis Badenſibus in Helvetia guſtatis facilè ſe prodit) in Thermis emicant, de omnibus Thermis actu calidis per omnes regiones dici poteſt eas 🜍re eſſe infectas, quamvis & pro admixtione aliorum mineralium virtus earum variet, unde & quædam calcaria, nitroſa, aluminoſa, ſalſa, bituminoſa appellantur, item ob ♂tem, ♀um, pyritis qualitates denominationem inde recipiunt: fieri ſcilicet poteſt, ut partes bituminoſæ quæ ex aqua marinâ in centrum terræ inſtillante illic colliguntur ulteriusque præparantur, ex protruſione in circumferentiam cum aqueis vaporibus in mediis viis ab aliis particulis inficiantur, alitérque ſic modificentur, ut ſic diverſa phænomena diverſíque effectus à diverſis Thermis inde conſpiciantur; ſic namque dum cuprum, lapíſque calaminaris thermas

mas imbuit, affusione -ʌ-ûs ♓ ci aqua thermalis apud ipsam scaturiginem =ᴗ=tione ♀ manifestatur lapisque calaminaris, color namque cineritius lapidum super quos aqua ejusmodi fluit, manifestè innuit ♀ & lapidem calaminarem, qui cuprum aliàs pallere facit, ceu hoc demonstrant Thermæ in Valesiâ erumpentes. Curiosus & in hisce fuit *Illustris Boyle in Apparatu ad Histor. Aquar. Minerál.* qui quòd -ʌ-um suum 🜍reo-△lem (ex ⊖le 🜿ri, 🜍re & ⊖le ♓co ♌tum) in se clarum à ⊕lo non minus Dantiscano magis ♀reo, quàm Anglicano, nigrum subitò adsciscere cerneret, probabilius 🜍ra in ▽is interdum delitescentia ⊕li ipsius adminiculo investigari se posse autumavit, præsertim quia Infusum gallarum cor poribus nonnullis metallicis seu mineralibus de ♂te haud participantibus v. g. o--oco &c: detegendis est impar, partim etiam cum certo quodam concreto naturæ metallicæ, ferri tamen experte, pariter colorem satis obscurum iniit, vice versâ verò cum liquore alio ♂te saltem infecto immutationem ejusmodi coloris intulit nullam. Quòd si tamen, ut moris est, ex Coloribus variis immutatione texturæ corporis variè quoque variantibus, hîc *probam Thermarum*, quid vehant vel minimè vehant, instituere velimus, maximè quid certorum liquorum affusionibus =ᴗ=tur, dicere possumus, Thermas quæ infuso gallarum haud nigrescunt, ⊕lo quoque destitui, uti & ⦶tro si ⊖lia post ▽æ evaporationem relicta cum carbonibus haud deflagrent, quin & ♓co, si commixtione ⊖lis 🜿ri odor ⊡sus se haud prodit, ut ex supra allatâ ⊖lium doctrina facilè colligere est. Quod si verò 🜍ris examen consideremus, oppidò apparebit, in Thermis principia hujus copiosè dispersa esse, sic enim non tantùm manifestè odorem 🜍reum spirant ac in scaturigine flores 🜍rei nobiles parietibus adhærentes colligi possunt, sed & admixto ⊖le alcali, =ᴗ=tatur, uti affusione -ʌ- ♓ ci. Acidum verò quòd adsit, probat effervescentia cum ⊖le 🜿ri, quod tamen quia in Ortu Thermarum ex reactione nonnihil mitigatum est, locum etiam admisit ⊖li alcali, ceu cujus præsentia arguitur non saltem evaporatione, sed & ex emergente colore viridi, si succus Cyani affundatur, item viride corpus cum acido dissolutum in cœruleum mutans. Quia verò primariò in Thermis ejusmodi 🜍 conspicuum est, *Virtus* earum omnino etiam ex hoc deducenda erit, hinc namque, ut 🜍, thermæ hæ potenter emolliunt, resolvunt & discutiunt, probè tamen respiciendo ad temperamentum balneantis, quod si biliosum sit, facilè poterunt thermæ ex vi dissipandi effectum nimis intendere & succum nutritium plus quàm decet exhaurire, humorésque reliquos incendere, unde pituitosis magis conveniunt ac morbis chronicis detentis, ut affectibus partium nervosarum, paralysi item, partium externarum, v. g. ulceribus, fistulis, erysipelati exulcerato: confirmant hæc, quòd *Thermæ 🜍ratæ artificiales*, ut Acidulæ, ejusmodi parari possint, dum juxta *Rochas* respi-

respiciendo, ad ▽am ⊖sam adsumitur 🜹, 🜖rique commiscetur, ut bulliant in ▽ comm ad solutionem & niveam albedinem, huicque aquæ *herbæ nervinæ* incoquuntur vel ex crassamento 🜖reo circa ▽as ejusmodi 🜖reas reperto, sec. nunquam satis laudatum *Rochas* p. 68. extractio instituitur dictæque *herbæ nervinæ* cum catellis *junioribus unà* commiscentur, quopacto testatur se *Turini* nobilem paralysi cum colicâ nephriticâ detento magnâ cum nominis famâ sanasse.

Cœterum *Aquarum Thermalium* in Europa quàm plurimæ reperiuntur: In *Germania* nimirum sunt 120. In *Gallia* 45. In *Italia* 86. In *Hispania* 40. In *Lusitania* 8. In *Hungaria* 9. In *Polonia* complures: In *Illyrico* 16. In *Græcia* & vicinis Insulis 22. In specie Maderæ & Azores Thermis scatent, & in Lusitania celebres sunt *Thermæ Obidos, Caldas, & Balnea Algarbiorum.* In *Hispania Caldas del Rey, Balneum ad oppidum Tralus, Nava fons* in Archiepiscopatu Toletano: In *Gallia* Thermæ ad pagum *Dax* inter montes Pyrenæos, inserviunt Arthriticis morbis; ad montem Balarvæ *Balarvæ* juxta Biteras; *Thermæ de Baignieres,* Thermæ de *Bareuges*, quas Regem aditurum nuper Novellæ apportarunt; hæ omnes Thermæ sunt in subpyrenæorum montium tractu & à Dn. *du Clos* inter Aquas miner. in Academia Scientiar. Reg. examinatas descriptæ. In *Arverniæ* sunt *Aquæ Vic le Comte* & *Ayges Candes*, sequuntur *Aquæ Nivernenses* & *Borboniæ*; meretur quoque considerationem *Rivus propè Claromontium*, qui pontes accolis facit vi suâ lapidifica. In *Germania* quot Thermæ ut & Acidulæ divinâ benignitate scaturiant, specialiter describit in *Chorograph. German. Jac. Schopperus*, inprimis verò ex iis eminent *Thermæ Piperinæ* in Rhetia, à Cl. Dn. *Zimmermanno* noviter 1682. tractatu peculiari adumbratæ: in Helvetia *Badenses* propè Tigurum; *Plumbariæ* (ob ♄ quod vehunt dictæ) in Lotharingia, ulceribus rebellibus; utiles *Ferinæ* à *Joh. Deucero Theologo* descriptæ. In *Bohemia* sunt *Thermæ Carolinæ* à *Summero* laudatæ; In *Suevia Biberacenses* à Salom. *Braunio* unà cum observationibus depictæ; *Goppingenses* in Ductu Würtenbergensi: *Cellenses* ad nigram Sylvam; In Ducatu Brandenburgico *Weibenzellenses* descriptæ à *Joh. Leur. Lælio*: *Wisbadenses* prope Acidulas Swalbacenses doctè a *Joh. Webero & Joh. Gotfr. Geilfusio* laudatæ: *Embsenses* juxta lacum Acromium; *Gebersvvylenses* in *Alsatia*: *Badenvveilenses* in Marchionatu Nephriticis proficuæ: *Meltingenses* in diœcesi Solodorensi, ⊕lum apertè prodentes, Ophthalmicis etiam salutares: *Schauenburgenses* in ditione Basiliensi, ▽ â ○sâ gravidæ, in Febribus rebellibus salutares expertæ, si paroxysmo ingruente insideatur ad collum & quæ adhuc dantur aliæ hinc inde in variis diœcesibus apud *Eschenreuterum, Rulandum, Fuchsium* en *comiis* celebratæ. In *Italia* sola *Hetruria* 25. Thermas celebres possidet, in *Territorio Patavino* 6. numerantur, ut *Balneum Apponitanum, Aqua virginis,*

Aqua

Aqua Divi Petri, Thermæ domus novæ. In *Campania* jam olim celebres fuere *Thermæ Bajanæ.* In *Sicilia* ſunt *Thermæ Selenentinæ, Mons S. Caloceri, Thermæ Syracuſanæ* & innumerabiles aliæ, largam Dei ter Opt. Max. benignitatem in miſeros Mortales effuſam patefacientes, ceu & eleganter *Poëta:*

Ludit in humanis Divina potentia rebus,
Eſtq; DEI ſedes, ubi terra, & Pontus, & æther
Et cœlum & virtus. Superos quid quærimus ultra?
Juppiter eſt, quodcunq; vides, quocunque moveris.

Characteres Chymici,

Qui in Regno hoc Minerali, compendii gratiâ, occurrunt.

Acetum	✚	Dies	☌
Acetum deſtillatum	⁜	Fixum	☋
Acidum	♉	Ignis	🜂
Aër	🜁	Jupiter, ſtannum	♃
Alcali	♌	Mercurius ſublimatus	☿⏜ ☿⏜
Alumen	◯	Mercurius præcipitatus	☿⏝ ☿⏝
Antimonium	♁	Nitrum	⦶
Aqua	🜄	Oleum	∘∘
Aqua fortis	🜅	Oppoſitio	☍
Aqua Regia	🜆	Phlegma	⚳
Arena	∴∵	Plumbum ſeu Saturnus	♄
Argentum	☽	Præcipitare	⏝
Argentum vivum ſeu Mercurius	☿	Retorta	🝭
Arſenicum	o--o	Sal armoniacum	X, ✱
Aurum, Sol	☉	Sal	⊖
Balneum Mariæ	B.M.	Spiritus	⏜
Calx viva	♆	Spiritus vini	🜄
Cancer	♋	Sulphur	🜍
Caput mortuum	☉	Sublimare	⏜
Chalybs, Ferrum	♂	Tartarus	♀
Cinnabaris	♁	Terra 🜃	Tinctura T TR.
Crucibulum	X	Viride æris	⊕
Cryſtallus	⊟	Vitriolum	⊕
Cuprum, Venus	♀	Volatile	^
Deſtillare	♌	Urina ⊡	Zingiber Z.Z.

FINIS.

INDEX

INDEX GENERALIS RERUM.

In unaquaque Sectione, Sectionis Parte & Capite contentarum.

SECTIO I.

De Regni Mineralis Generalioribus Nomine, Differentiis, Ortu, Nutritione, Vita analogâ & Partibus.

SECTIO II.

De Metallis.

SECTIO III.

De Lapidibus.

CAPUT

SECTIO IV.

SECTIO IV.
DE MEDIIS MINERALIBUS,

EJUSQUE PARS I.
De Salibus.

APPENDIX
De Aquis Mineralibus, Acidulis & Thermis.

IN HONOREM ET LAUDES
CLARISSIMI DN. AUCTORIS
AMICUS AMICO
P.

E nunquid lateat ? scribis, Doctissime Kőnig,
Artifici, Plantas, Bruta, Metalla manu;
Et triplici vastum cogit tua dextera Regno
Orbem, sic Regis nomen & omen habes.

F I N I S.

